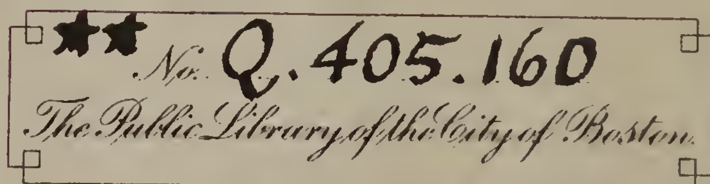
ANTONINUS — Trialogus super evangelio de duobus discipulis euntibus in Emaus. De contemptu mundi fratris Baptiste de Finaria episc. Vintimiliensis. Epistola de tribus essentialibus votis religionis: et utilissimus tractatus de veris et falsis virtutibus fratris Umberti gen. eiusdem ordinis. — (in fine): Venetiis, Joh. Emericus de Spira, 1495.

In 8; leg. t. perg.; 150 cc. nn., frontespizio stampato in rosso. — Bella figura al tratto al verso della c. 2, piccola inc. in legno ripetuta due volte, alcune iniz. orn. e gr. marca in fine. Essling 838. Sander 450. Hain 1274.

(Vedi riproduzione a pag. 5).

Jesus.

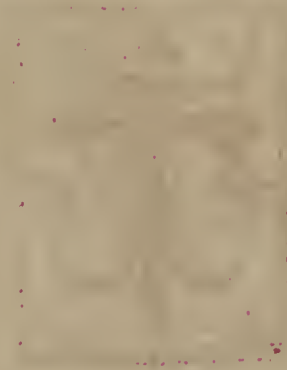
In hoc volumine continentur infrascripti tractatus.

Primo deuotissimus trialogus beati Antonini archiepi florentini ordinis predicatorum super euā gelio de duobus discipulis euntibus in emaus.

Secūdo pulcherrimus trialogus de cōtēptu mūdi fratris baptiste de finaris epi vintimiliensis ordinis eiusdem.

Tertio epistola de tribus essentialibus votis religionis: ⁊ vtilissimus tractatus de veris et falsis virtutibus fratris vmberti generalis magistri eiusdē ordinis.

¶ Disputatio domini Jesu in effigie peregrini cum duobus discipulis euntibus in emaus facta: complectens declaratio/nem figurarum sacre scripture de christi incarnatione passiōe et resurrectiōe loquentiū A re/uerendissimo et sanctissimo patre et dño beato Antoninio ar/chiepiscopo florētino ordinis predicatorum per modū tria/logi edita Incipit.

Incipiēs a moy/se et omnibus prophetis i(n)terpretabatur illis in oibus scripturis q̄ de illo erāt. Hec v̄ba refert sacer euāgelista Lucas in vltīmo caplo sui euā/gelij de dño et saluatore nostro iesu christo: q ea die qua a mortuis resurrexit duobus discipulis suis euntibus in emaus ap/parens cū ipsis iter agens ostē/dit redarguta eorum ad credē/dum tarditate quomodo oportuit christum pati et ita intrare in gloriam suam. Incipiēs eni a moyse et omnibus etc. Uere hec dies quā fecit dominus: nā et si omnez diem fecit qui oīa creauit. Hanc tamen singularē psalmista insinuat fecisse: quia super cūctos prerogatiuis exi/mijs decorauit. Tantis eni di/uinarum dispensationum my/sterijs est consecrata: vt qcqd a domino insigne est constitu/tum: in huius diei dignitate sit gestum. In hac siquidem et mū/dus accepit exordium et per re/surrectionem christi mors in/teritum et vita accepit initium Inquit leo papa: Et vt de cete/ris eius mysterijs taceā: in hac die prebuit seipsum viuum in multis argumētis: quīnquies apparens discipulis suis: ac lo/quens de regno dei: aperiens illis sensum vt intelligerēt scri/pturas ad designandum quin/tuplex hominum genus quib9 manifestat gloriam suam: vt si/cut passionis sue: ita et consola/tionis ac gloriose resurrectio/nis participes fiant. Apparuit

ꝑmo mane marie magdalene que erat i ciuitate peccatrix de qua christus eiecerat septē de/monia marco attestante. Cum enim pedes domini iesu lauit tunc confregit in aquis draco/nis septem capita criminum. Utiqꝫ cor contritum ⁊ humilia tum non despicit deus: qnimo vbi abundauit delictum super/abundauit ⁊ gratia si non desit feruens penitentia atqꝫ huius manifestat gloriam suam: non tamen prius aut festiuius q̄ꝫ in nocentissime matri sue vt pie credit alma maṯ ecclesia. Pau/lopost pro secunda vice visibi/lem se fecit duabus mulierib⁹ suo amore feruentibus ad an/nūciandum ipsam resurrectio nem discipulis properantibus referente mattheo: que postq̄ꝫ dixit eis auete accesserunt ⁊ te/nuerunt pedes eius. Nō enim priuantur consolationib⁹ eius qui annunciant opera dei do/centes omnes gentes ⁊ reddē tes virtute magna testimoniū resurrectionis iesu christi dn̄i nostri: sꝫ oscula suauis amoris pedibus eius humanitatis in/figunt. Manifestauit se tertio dominus iesus ei qui trinā ne/gationem trina confessione di luerat syncere dilectionis non solum omnem substantiam ac honorificentiam sed ⁊ ꝓpriam vitam pro christi amore para/tus exponere simoni videlicet petro: quē iccirco piissim⁹ de⁹ cum preficere cunctis intende/ret: ad momentum ruere pro misit vt in sua culpa disceret q̄/liṯ lapsis misereri deberet ꝫm magnum gregorium verbo do ctrine: exemplo vite ac corpo/rali alimonia: prout suppetunt vires propter quod ter a dn̄o extitit dictum summo pontifi/ci: pasce oues meas. Non par/uum lumen exoritur solis iusti cie: ⁊ charitas dei copiose cir/cūfulget eos. Religiosis quoqꝫ contemplatiuis quos ab omni strepitu temporaliū vacare cō uenit: ⁊ fores sensuum clausas tenere regularibus disciplinis familiari⁹ ⁊ multiplicius se do minus manifestat: si tamen sint congregati in vnum non dicē tes aliquid proprium: sed cor vnum ⁊ animam vnam haben tes in domino. Joanne enim euāgelista narrante didicim⁹ quia cum sero factum esset die illa vna sabbatorū ⁊ fores eēnt clause: venit iesus et in medio stās dixit pax vobis. Et hec qn ta ⁊ vltima vice illi⁹ diei: nam quarta fuit vbi nos oportet diu versari et ideo postremo reli/cta cū duobus eūtib⁹ in emaus

ipse dominus iesus se eis in so/
cium dedit luca insinuante: qui
demum cognouerunt eũ in fra
ctione panis: vnde et actiui nõ
imerito figurantur qui ⁊ si mo
re lye habeãt oculos lippos ad
intuendum diuina: quia ⁊ ocu/
li eorum tenebãtur ne eũ agno
scerent: tamen fecunde septem
plici prole operum misericor/
die: demum ⁊ ipsi vident eum
sicuti est. Ex his autez duobus
vnum quis fuerit omnino co/
gnouimus quia cleophas no/
mine: alter vero adhuc ignorat.
Et si opinentur aliqui hunc fu/
isse lucam historie huius nar/
ratorem: ⁊ propterea ex humi
litate suum nomen reticentem
non videtur hoc consentaneuz
rationi: cum vterqꝫ horum di
catur fuisse ex discipulis christi
Lucas autem in principio sui
euangelij asseruit magis audi
ta q̃ȝ visa referre ex doctrina vi
delicet apostolorum precipue
pauli quorum ipse discipulus
fuit. Exprimit autem sacer an/
tistes ambrosius nomen illius
His igitur dominus iesus ap/
paruit: ⁊ in alia effigie nõ in se/
ipso mutatus in specie sua: ⁊ si i
alia scilicet peregrini illis est
visus: vnde ⁊ dixerunt. Tu so/
lus peregrinus es in hierusalẽ
Necqꝫ a mysterio vacat vt pere
grinus estimaretur. In eo eñi
ipsius domini cõditio est figu/
rata nostri conuersatio infor/
mata: ⁊ illorum discipulorum i
dispositio demõstrata. Fuit do
minus reuersus ab inferis ad/
uena ⁊ peregrinꝰ: quia cum lo
cus proprius corporis glorifi
cati s̃m decentiam sit superna
hierusalem prima incorruptio
nis ⁊ claritatis quã resurgens
inchoauerat: nõ vt ciuis sed vt
peregrinus versabatur in hac
valle corruptionis ⁊ tenebrarꝫ
ad promouendam nostrã salu/
tem. Uere peregrinus erat qa
⁊ si in propria venit inquantuz
deus rex regum ⁊ dominꝰ do/
minantium: tamẽ in nostra na/
tura assumpta alienus et pere/
grinus a substantia deitatis: in
cuius etiam signum eius geni/
trix beatissima ipsum peperit
peregre constituta. Uere pere
grinꝰ ⁊ solus qui in baculo cru
cis more iacob transiuit iorda
nem fluide mortalitatis: torcu/
lar calcãs solus: saculumqꝫ pec/
cunie seu peram tulit secum: pa
rum quidez temporalis subsi̾ã
tie oblate ab alijs: cuiꝰ loculos
inde cõmendauit sibi ⁊ suorum
necessitatibus seruãs: nam the/
sauri spũalis preciosissimi san/
guinis saculum plenum cõsci/
dit deus: pro nobis redimẽdis

tempore passiõis. Solus pere grinus hic fuit qui nullũ pecca ti pondus vnq̃ȝ in se habuit: vt coram latrone diabolo vacuus viator concinneret simulq̃ȝ cõ/prehensor cũ angelis faciẽ p̃ris limpidissime intueretur: ima/ne pileum capite habẽs spineũ virginis intemerate suũ legit hospitium: meridie cubauit in cruce: aceto prius potatus ⁊ fel le: ad vesperam in sepulchro ge nit. Hic est q peregre ꝓficiscẽs in regionem longinquã suis ta lenta cõmisit in sua reuersione finali a cunctis exigens rõneȝ Utinam ab eo mereamur audi re. Euge serue bone ⁊ fidelis q2 in pauca fuisti fidelis sup̃ mul/ta te constituam intra in gaudi um domini tui. Nempe q2 oĩs christi actio nostra ẽ instructio in hac peregrini specie fideles edocuit se vt peregrinos habẽ. Sic eni amonuit p̃mus ⁊ sum/mus vicarius in sua caũ. dicẽs Obsecro vos tanq̃ȝ aduenas ⁊ peregrinos abstinere a carna/libus desiderijs que militãt ad uersus animam. Q̃diu eni su/mus in corpore ⁊ si peregrine/mur a domino per fidẽ ambu/lando: et non per specieȝ proh dolor quia non pauci maxima cura laborum ⁊ dolorũ sibi ven dicant mundi ciuilitatẽ: ⁊ tãq̃ȝ habentẽs hic ciuitatẽ manẽteȝ non inquirunt futuram: cum tñ in figuram diuinitus dictuȝ sit Scito prenoscens q2 semẽ tuũ qui sunt veri fideles futurũ est peregrinum in terra non sua: qd non ignorãs psalmista ait: Aduena ego sum apud te ⁊ pe regrinus sicut oĩes p̃res mei. Trita peregrin⁹ graditur via ne deuiet ad cruces aspiciens ⁊ lapidum aceruos vt discam⁹ nos vitare semitas opeꝝ quas sancti non fuerunt ingressi: qa est via que videtur homini re/cta: ⁊ nouissima eius ducunt ad mortem: aspicientes sepissime in actorem fidei ⁊ consũmatorẽ iesum qui ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione cõ tẽpta. Aceruus lapidum cõmu nis est vita sanctoꝝ que nobis imitanda ꝓponitur: non auteȝ lapidum singularium sanctoꝝ scȝ qui extra cõmunes leges q̃/dam potius miranda q̃ȝ seruã/da egerũt. Peregrinus humi/lis ⁊ quietus parum attẽdens ad ea que oculis se offerunt pla cida sed ad propriam patriam intendens ad eam cum deside rio properat. Sic sic nobis mi/tibus ⁊ humilibus corde vile/scat mundus iste cum delecta/tionibus suis suspirantibus ad patriam claritatis eterne. Por

ro vt peregrinus redēptor nr̄ illis duobus apparuit quia pe regrinus erat ⁊ ignotus men/ tibus eorum: nam si eius diuini/ tatem nouissent minime dixis/ sent de iesu qui fuit vir propha sed deus ⁊ dominus propheta rum. Nec adiecissent. Nos spe rabamus quia ipse redēpturus esset israel. q. d. nō amplius spe ramus. Et propter eandē cām ipse peregrinus se finxit longius ire: non mendacium dicēdo qꝫ sine peccato esse non pōt: quia veritas mentiri nō valet: sicut nec ignis frigidum reddere: sꝫ finxit se corporaliter componē do ⁊ aptādo ac si vellet longius ire. Fictio aūt operis cū ad bo/ num dirigitur: sine peccato re/ peritur: quia non ita opus ordi natum est ab auctore nature ad exprimendum mentis cōceptū ⁊ si etiam qn̄qꝫ operet̄ sicut et verbum vocale ſm beatū Tho. scda scde. q. iij. ar. qnimo fictio in sermone cum ad vtilitatē fit audientiū vt melius ⁊ delecta/ bilius capiant irreprehensibi/ lis est: cū nec proferens fallere intendat nec fallat̄ intelligens Sic ionatas filius geroboal pa rabolā finxit loquēs siccimitis contra amaleth: qꝫ ligna cōue/ nerunt vt sibi facerent regē ⁊c. vt habet̄ iudic. ix. Christus q̄qꝫ plures parabolas dixit: q̄ forte nūq̄ꝫ fuerūt ad lr̄am supficialē i rex nā. Sic ⁊ doctores in suis sermonibus multa finxerunt ⁊ in dialogis ad eruditionem. Christus igit̄ finxit actu se lon/ gius ire: vt ostenderet se longe esse a cognitione illorum. Et quia diuinitatem nesciebant ne humanitatem agnoscerent eo/ rum oculi merito detenti sunt. Ego quoqꝫ minimus contentus de micis que cadunt de mensa dominorum meorum: quorum cunqꝫ sapientium affluētis do/ ctrine aliquas breues auctori/ tates scripture ⁊ regulas p eos inductas in medium ponam q bus ostēditur qꝫ oportuit chri/ tum pati et intrare in gloriam suam per modum trialogi fin/ gendo peregrinum exponere: vt in diuersis doctoribus legi ipsos interrogare circa dicta p eum vt fieri possibile fuit. Et si in euangelio hoc supprimatur ⁊ aliquando cleopham ⁊ aliqn̄ amaon pluraqꝫ q̄ꝫuis simplici/ tas eorum: talia querere non si nebat tamen quia postea quesi/ ta ⁊ delucidata fuerunt finge/ mus eos inuestigare. peregri/ num vo ad singula respondere Dicat ergo sacer euāgelista de ipso iesu domino nostro the/ ma assumptum.

Peregrinus.

Incipiens a moyse ꝛ omnibus prophetis interp̄tabatur in illis omnibus scripturis que de illo erant. Quasi dicat peregrinus incipiendo a libris moysi qui primi libri sunt ex sacris scripturis et discurrendo per alios omnes qui sunt pleni ꝓphetijs ꝛ figuris de christo: ostendam vobis luce clarius quomodo hic qui passus est: de quo loquimini est messias: ꝛ ꝙ oportebat ipsū pati ꝛ intrare in gloriam suam resurgēdo. Prima igitur scriptura sit illa singularis prophetia sanctissimi iacob patriarche: q ad extrema vite deductus singulos duodecim filiorum suoꝝ benedicens ꝛ in benedictione prenuncians que ventura erāt in nouissimis temporibus propagatis ab eis: quartum filium nomine iudam alloquens ꝛ in spiritu: intelligēs christum de eius tribu oriturum: ꝛ propter hoc quasi ad ipsuꝫ christum sermonem dirigēs sic ait: Judas te laudabunt fratres tui: manꝰ tua in ceruicibus inimicorum tuorum. Adorabunt te filij p̄ris tui. Catulus leonis iudas. Ad predam fili mi ascendisti. Requiescens accubuisti vt leo atqꝫ leena. Quis suscitabit eū? Non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est: ꝛ ipse erit expectatio gentium. Satis clare ista prophetia insinuat messie aduentum incarnationis tēpus determinans: eius quoqꝫ mortem resurrectionē: ꝛ a cunctis adorationem exhibendaꝫ. Fratres igitur sui scilicet christi qui ortꝰ est de tribu iuda sūt discipuli sui qui laudauerūt eū in vita propter mirabilia opa sua: sed adhuc magis laudabūt in futurum populis predicando. Manus quoqꝫ sua ꝛ si inermis animo cruci affixa in ceruicibus inimicorum fuit ad debellandum aereas potestates. Adorabunt eum vt verum deū filium patris sui eterni scilicet filij per creationem ſm ꝙ ait psalmista: filij excelsi omnes: p̄cipui electi filij per adoptionē. Catulus dicitur iste messias diminutiue per nimiam humilitatem qua exinaniuit se vsqꝫ ad mortem crucis: sed leo est p regiam dignitatem sicut leo dicitur rex animalium. Uere leo d̄ tribu iuda benignuꝫ animal paruulus: sed rigiduꝫ magnis elatione. Uere leo fortissimus bestiaruꝫ qui ad nullius pauet occursum: animo ad rugitum

eius finalis sententie quoscūqȝ tremere facit. Ipse constitutus est a deo iudex viuorum ⁊ mortuorum. Ad predam ascendit iste leo: siue in cruce leuatus exinde rapiendo predam humani generis de manibus inimici sui cuȝ ab inferis ascendit cū preda animarum illarum que ibi detinebantur in limbo ipm expolias: quas demum in alta celorum ascendens secum ducet. Requiescens accubuit vt oleo quando inclinato capite in cruce tradidit spiritum non necessitate sȝ quia voluit. Et sicut leo cum dormit nunq̄ȝ sua lumina claudit: ita iste messias cuȝ dormiret somno mortis: oculos tñ sue diuine intuitionis qui in oi loco contemplantur bonos et malos: nuda quoqȝ ⁊ aperta ei sunt cūcta nunq̄ȝ clausit. Scđm naturales catulus nascitur q̄si mortuus triduo dormit: sed rugitu patris velut tremefactus cubilis locus suscitare dicit leo catulum dormientem. Sic messiam triduo dormienteȝ ī morte deus pater rugitu v̄tutis sue diuine ftia die suscitauit a mortuis. Et tantus fuit rugitus ille virtutis ꝙ terremotus exinde factus est magn⁹. Et q: virtute naturali non poterat fieri ista suscitatio: cum de priuatiōe ad habitum non sit regressus: ipse autem virtute diuina alterius non egeret cum eēt plenus de⁹ vn⁹ cū patre: ideo subdi: Quis suscitabit illum. q. d. nullus: qa nullius auxilio indiget cum ꝑ se resurgat vt verus homo vere suscitatus: vt verus deus resurrectioneȝ operatus est. Porro ex temporis determinatiōe qđ presignat ipe patriarcha iacob in eo quod subdit potestis intelligere hunc crucifixum eē messiam promissum cū. s. dicit. Nō auferetur ⁊c̄. Debetis eni scire ꝙ sceptrum signat dignitatem regalem: ⁊ dux quendam principatum super populuȝ hebreorum quē priuatum cepit habē tribus iuda super reliquum populum in egressu de egypto lȝ impfecte: eo ꝙ tribus ipsa iuda ducatum prebuit: ⁊ ṗma mare rubrum introiuit. Peruenit āt primatus iste ad dignitateȝ regalem completam in eadē tribu in dauid qui fuit ṗmus rex de tribu iuda ⁊ protacta est de progenie in progeniem vsqȝ ad sedechiam qui vltimo regnās in hierusaleȝ: captiuus ductus est cum populo iudeorum a nabuchodonosor in babyloniam vbi diem clausit extremū: et ex

tunc nō ablata fuit dignitas regalis nec ducatus de tribu iuda ex toto sed interpollata per septuaginta annos babylonice captiuitatis: nam reuersus exinde hierusalem de licētia ciri ꝛ darij regum persarum ꝛ medorū dux fuit ꝛ vt gubernator in populo illo iudeorum Zorobabel ꝛ nemias qui fuerunt de tribu iuda. Principes quoqꝫ machabei: ex quibus etiam Joannes hirchanus simonis machabei filius imposuit sibi diadema ꝛ regnauit super populū cum posteritate sua vsqꝫ ad tēpora herodis ascbalonite. Hic fuit primus rex iudeorum alienigena ex patre idumeo ꝛ matre araba qui fretus auxilio romanorum bellum gerens cum antigono qui vltim⁹ regnauit ex machabeis originē trahens deuicit eum ꝛ occidit ac omnē progeniem regiam. Interfecit quoqꝫ omnes doctores legis q etiam dicebantur duces populi: vt auferret eis omnem viam recuperandi sceptrum. Et ipse etiam fuit qui fieri fecit tantā necem puerorum cum illi tres reges venerunt hierosolymā ab oriente adorare regem iudeorum natum vt puto vos audiuisse. Res enim illa satis diuulgata est per orbem ꝛ ego totum optime scio. Et licet machabei nō essent de tribu iuda sed de tribu leui: tamē quia ille due tribus ad inuicē matrimonia ꝯtrahebant vt patet in vxore ꝑmi sacerdotis sūmi aaron que fuit de tribu iuda: ꝛ vxore etiam ioiade: ideo regnantib⁹ machabeis adhuc durabat sceptrum de tribu iuda per lineā saltim femininam. Sꝫ herode capiente regnum iudeorum q ex toto erat alienigena: ex tunc ablatum est sceptrum de tribu iuda: ꝛ sub eo nat⁹ fuit iste iesus sicut potestis per vos aduertere ex eius etate. Unde ex hoc videtis manifeste quia ipse est messias qui mittendus erat a deo de quo prophetauit iacob patriarcha ꝛ ipse ē expectatio gentium: quia non solum multi ex iudeis: sed permaxime gentium populi ad eum congregabuntur per fidem expectātes et desiderantes salutem ab eo: vñ oportebat christum pati vt liberaretur homo ꝛ impleretur prophetia.

Cleophas.

Uere domine mi venerāde fateor plures audisse interpretationes huius

prophetie:sed nulla ex eis vnq̄ꝫ mihi satisfecit sed remāsit semper mens mea de veritate eaꝝ suspensa. Nunc autem ita eluci dasti mētem meam vt credere incipiam hoc ītellexisse nostrū patriarcham vel dicere voluisse qđ ꝑ te expositū est. Et q2 locutio tua māifestū fac̄ viꝝ te eē sapientissimum queso vt placeat tibi euacuare expositiones q̄s a diuersis audiui magistris nostris in supradicta prophetia:nam quidam dicūt prophetiam illam impletam tempore saulis qui fuit rex in populo iudeorum:ꝛ quia non fuit de tribu iuda sed beniamin qvnctus est in sylo:prophetia dicit autē illa donec veniat in sylo: ideo tunc cessauit sceptrum ꝛ ducatus de tribu iuda. Audiui a quibusdam alijs illam adimpletaꝫ tempore ieroboam:quando scꝫ fact⁹ fuit rex super israel: idest decem tribus de populo iudeorum. qui quidem ieroboam nō fuit de tribu iuda sed alterius ꝛ remanentibus tm̄ duabus tribus roboam filio salomonis scꝫ tribu iuda ꝛ tribu beniamī nū q̄ꝫ amplius dominium ꝛ regimen israel:idest illarum deceꝫ tribuum reuersurum est ad tribum iuda:ꝛ sic cessauit sceptrū de iuda quo ad totum populuꝫ in ieroboam qui ꝛ ipse dicitur rex factus in sylo. Non nulli ēt interpretātur impletam in nabuchodonosor. nam sylo vt dicunt hi interpretatur missus ꝛ est etiam nomen cuiusdam loci. Ibi autem potius significat messium seu missiam q̄ꝫ locum. Unde translatio caldaica que reputatur vt glosa ꝛ verissima in locis obscuris littere: adeo ꝙ nullus eam in aliquo improbare ausus sit sic habet Donec veniat messias. Ubi dicit̄ ꝫm aliam litteram sylo. Et asserūt hunc messiam nabuchodonosor qui missus fuit a deo ad puniendum populum iudeorum. Et tūc captiuato sedechia rege vltimo de tribu iuda ablatum fuit sceptrum de iuda.

Peregrinus.

Audite mihi carissimi quoniam doctores vestri ceci sunt ꝛ duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum prestat ambo in foueam cadunt: ꝛ ideo sinite illos cum tales expositiones false sint et extorte. Qua enim ratione potest prima interpretatio veritati inherere: vt dicatur in saule

rege sceptrum de iuda ablatuz quod nondum perfecte sumpse rat initium. Nec in sylo inun/ctus fuit saul in regem: quia in chariathiarim archa domini tunc fuerat translata ꝛ ibi per consequens regum inunctio.
Secunda quoqꝫ expositio men dacijs innititur cum in ieroboā filium nabath impletaꝫ asserit prophetiam: quoniam non in sylo sed in sichen congregatio illa facta fuit ad constituenduz ieroboam regem israel. Et per ipsum ieroboam non fuit abla/tum regnum a tribu iuda: sꝫ po tius stetit primum scilicet ro/boam filij Salomonis per suc/cessionem hereditariam in ci/uitate hierusalem que erat me tropolis: vbi erant templum ꝛ archa domini ꝛ vnctio sacra q̄ propria erant et essentialia in regno israelitico. Sed nabu/chodonosor fuisse messiam de quo patriarcha loquitur nil ab surdius dici potest: nam neqꝫ per ipsum ex toto sceptrum fu/it ablatum de iuda atqꝫ duca/tus: ꝛ si interpollatum vt dictū est: quia captiuum duxit popu lum iudeorum cum rege suo in babylonem: ꝛ a deo si missus ē: non ad liberandum populum suum: vt mittendus a prophe/tis cunctis refertur messias: sꝫ ad opprimendum et extermi/nandum potius venire permis sus est: nouissimiqꝫ dies in qui b⁹ patriarcha predixit hec im plenda sunt dies veri messie christi domini qui redemptu/rus est ꝫm plures vestros solē/nes doctores ꝛ sic non sunt di/es quibus regnauit nabucho/donosor. Firmiter igitur tene/te ꝛ nullatenus dubitetis quia hic iesus qui nunc crucifixus ē a iudeis ipse est ille messias de quo iacob loquitur qui natus ē sub herode ascalonita a quo ab latum est sceptrum de iuda nū/q̄ꝫ resumendum.

Amaon.

Magister reuerende verba tua spirit⁹ ꝛ vita sūt Interpretatio tua pe/netrauit cor meuz mirabiliter ꝛ dulcorauit et eo magis quia tua locutio videtur omnino si/milis doctrine nostri magistri iesu: quē tanto nunc maiori ve/neramur affectu quanto nobis ex tua expositione magis inno tuit ipsum fore vere messiam. Et quia expositiones nostrorū doctoruꝫ a consocio meo cleo/pha inductas super prophetia iacob peroptime vt erroneas ꝛ friuolas euacuasti: obsecro vt mihi quoqꝫ satisfacias questio/

nes aliquas que meum animũ pulsant tua sapiẽtia enodando Tradunt docẽdo populum no stri rabbite nullam fore in di/ uinis pluralitatem dicente do mino: Audi israel domin⁹ de⁹ tuus vnus est. Animas quoqꝫ iustorum qui decesserunt in ce lis gloria frui diuina attestan/ te scriptura: quia reddidit de⁹ mercedem laborum sanctoruꝫ suorum ⁊ sapientia ducit ad cla ritateꝫ eternam. Messiam aũt christum dominum predicant futurum maximum propheta/ rum hominem tamen purum: quia dominus per moysen di/ xit: prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum simileꝫ tui ⁊ ponam verba mea in ore illius ⁊c. Deum autem ipsum blassemum arbitrantur. Expe/ ctandum eum dicunt venturũ mundo necdum venisse: quia communiter asseuerant adhuc sceptrum de iuda durare ⁊ con tendunt eo ꝙ in partibus baby lonie capita transmigrationuꝫ esse dicunt que habẽt dominiũ iudicandi ⁊ determinandi cãs in populo israel vbiqꝫ terrarũ. Sed te exponente prophetiaꝫ sepe fatam collegi ex tuis ṽbis mellifluis quatuor conclusiões predictis sententijs oppositas videlicet in diuinis esse plura/ litatem: cum patrem ⁊ filiũ no/ minasti: animas iustorum ad ĩ feros descendisse: quia predam inde ascendentem asportari de bere per missiam insinuasti ip/ sumqꝫ vt verum deum adoran dum suam humanitatem susci/ tasse declarasti. Et iam ipsuꝫ ve nisse: ac omnia que per iacob et alios patriarchas ⁊ prophetas de eo dicta sunt impleta ipsũqꝫ iesum benedictum de quo loq/ mur crucifixum ⁊ mortuũ esse affirmas. Quid igitur de tradi tionibus his seniorum nostro/ rum q quotidie scrutãtur legẽ ⁊ prophetas vbi ista habentur.

Peregrinus.

Attendite dilectissimi a fermento doctrine scri/ barum ⁊ phauiseorũ qꝺ est hipocrisis sup̃ficialiť appa/ rentes ⁊ non vere. Modicum aũt fermentũ erroris totã fidei massam corrumpit. Errant siq dem illi nescientes scripturas neqꝫ veritatem eaꝝ. Que autẽ dixi fidelia sunt firmata in veri tate ⁊ equitate: nam in diuinis vtiqꝫ vnus est deus ꝺm scriptu ras non plures dij: vt ethnici autumãt: Unus aũt est vnitate essentie: nõ aũt in vnius singu/ laritate p̃sone. Neqꝫ enim ita solitarius est: vt consortij gau/

dium nō habeat. Qui enī aliis generationē tribuit non debet sterilis pmanere inquit ipse p Isaiam. Et qꝛ pfunda sunt ista mysteria sistamus gradum: vt non perfunctorie capiatis ſʒ attentius. Nempe gloriosus deꝰ absqꝫ intellectu esse non pōt: et cum ipse sit infinitus virtute totumqꝫ se intelligat: inde gignit ex se verbum infinite virtutis non accidentale ꝛ transitoriuꝫ vt nostrum: sed psonale ꝛ subsistens quē filium eius nominat scriptura que generatio nō materialis sed spiritualis est: quia spiritus est deus: sicut ꝛ ipsum verbū seu cōceptū mentale quē eructat cor nostrū spirituale ē. Et q̄ generet̄ ex ītellectu experimur: quō aūt gignat̄ ignoramus. Non pōt aūt generās pr̄ verbū bonū essentialiter ab eo genitum non diligere: nec ipse filius patrem suū nō amare vn̄ hʒ totū esse sape ꝛ velle: taleq̄ꝫ īter eos amorē esse scitote spm̄ sanctū tertiā in diuinis psonaꝫ ipsasqꝫ psonas nō tres deos sed vnū deū esse firmiter tenendū est. Et vt melius ītelligatis: exēplū accipite materiale. Sol immediate cū extat creatus radiū emisit: vn̄ si sol foret eternus radius coeternꝰ existeret. Ab ipo aūt sole ꝛ radio eiꝰ terra reuerberante pcedit calor: sicqꝫ tria videtis ꝛ vnā tm̄ substantiā solis. Sic in diuinis vnā substantiam esse nō dubitetis tresqꝫ psonas coeternas: patrē ꝛ filiū ꝛ spm̄ sctm̄: trinitatē sanctissimaꝫ ꝛ de his auctoritates expressas in pluribus locis hētis pnunc eas que noīa ipsaꝝ exprimunt vel vnitatē referamus. Nōne p psalmistā ait pater d̄ filio suo loquēs: Ipse īuocabit me pater meꝰ es tu? Et alibi filius ad patreꝫ: Dn̄s dixit ad me: filiꝰ meꝰ es tu ego hodie genui te. Et in alio psalmo: spm̄ sctm̄ tuū ne auferas a me ait propha ad dn̄m. Pluralitas psonaꝝ in diuīnis cū vnitate eēntie geneseos initiū attestat̄ cū dicit̄: In pncipio creauit heloyn celū ꝛ terram. Heloyn aūt est plurale huiꝰ nominis. Hel.i. Heli ꝛ interp̄tat̄ dii. In hoc igit̄ q̄ dicit creauit in singulari: notat̄ vnitas essentie diuine. In eo q̄ subdit dii significat̄ pluralitas psonaꝝ in illa diuina essentia. Sʒ hieremias adhuc pleniꝰ hoc ondit dicēs: Peruertisti v̄ba heloyn.i. deorū viuētiū dn̄i tethagramaton idest dn̄i exercituū dei nr̄i. Secūdū.n. doctores vr̄os q̄ꝝ snias plenissime noui: istud nomē tethagramatō significat diuinaꝫ nām b̄m suas ppetates intrin

secas absqz respectu ad extra: et
sic patet q in itrinsecis diuini
tatis que designatur per nomē
domini tethagramaton ē alia
pluralitas propter plurale im
mediate precedens: dum dicit
peruertistis v̄ba heloyn. idest
deorum viuentium vt notetur
vnitas essentie cum personarum
pluralitate. Sed isaias ppheta
nō solum pluralitatem perso/
narum in diuinis: sed et trinita
tem satis clare exprimit dicēs
Non a principio in abscondi/
to loquutus sum ex tpe anteqz
fierent ibi eram: et nunc domi/
nus meus misit me et spiritus
eius. Hec verba non loquitur
isaias de se q prius scz fuerit i
spiritu in mōte synai cū moyse
et aliis prophetis vbi sicut moy
ses recepit legem ita et alij suas
prophetias: sed postea tempo/
re a deo determinato publica/
uerunt eas in mundo vt men/
tiuntur quidam scribe. multa
enim inconuenientia sequerēt
ex hac sententia: sed loquit ibi
dominus deus qui a principio
cum. s. dedit legem non in oc/
culto loquutus est sed populo au
diente in publico: vt recipere
posset q vellet. Et vtiqz ibi erat
christus bm suam deitatem cū
fieret illa. s. datio legis et qui eā
dedit ab eterno extitit: et ipse
demum missus inquantum in
cārnatus in mūdum a deo pa/
tre et spiritu eius: idest spiritu
sancto ad redimendum homi
nem filius dei qui messias nū/
cupatur et christus iesus ipse ē
de quo noster sermo loquitur.
Quod autem anime iustorum nō
ad celum sed ad inferos descē/
derunt: nonne apertissime pa/
triarcha ipse iacob insinuauit:
cum existimans a fera pessima
ioseph filium suum deuoratum
ait: descendam ad filium meuz
lugēs in iferno. Nouerat vtiqz
filiuz suum optimum et tamen
non in celo sed in inferno cre/
debat a se ipsum reperienduz
Et de patrum sanctorum edu/
ctione ab inferis per messiam
clarissime prenūciauit zacha-
rias ppheta dicens: Tu quoqz
in sanguine testamēti tui emi/
sisti vinctos tuos de lacu i quo
non est aqua. Uincti quidem
tenebantur patres etiam iusti/
simi ex peccato ade in lacu in/
feriori vbi non est aqua mate/
rialis sic nec ignis queadmo/
dum in loco dānatoruz ex quo
loco obscuro per sanguinem p
prium testamenti sui noui con
firmatorem purgata natura re
surgens emisit et tunc eis red/
didit mercedem laborū suorum
Deniqz quia animalis homo

non percipit que dei sunt: isti principes vestri cum omni plebe sua animales spiritum non habentes terrenis toto corde immersi nõ mirũ si a suo messia quem venturum dicunt terrestria tantũ expectantes ipm non verum deum sed purum hominem arbitrantur. Non enim caro ꝛ sanguis quib⁹ sũt dediti ista revelãt: sed pater celestis quem ignorãt. Sed si nõ alia q̃ꝫ temporalia esset collaturus iste messias frustra mẽbranas occuparent tot figure: tot oracula prophetarum tanta suspiria patrum in eius adventũ directa. si autẽ spiritualia imo ꝛ celestia bona est exhibiturus, ꝑ ut scripture proclamant: necesse est ipsum deum in hominez fore: nam si deus non esset non afferret remedium: quia infinita existente offensa: virtus aũt creature oĩs finita cernatur ad infinitum minime finitum valet attingere: quis etiam põt mundum facere scilicet genus humanum de imũdo cõceptũ semine ait iob. si homo non eẽt non preberet exemplum. Ob liberandum itaqꝫ hominez ab eterna morte dei filius homo factus est: ꝛ tãto federe utrãqꝫ naturam conservuit: ut neqꝫ inferiorem consumeret glorificatio nec superiorez consumeret assumptio. Salva igit utriusqꝫ proprietate substantie ꝛ in unã coeunte personam suscepta est ab eternitate mõtalitas: ut un⁹ atqꝫ idem dei ꝛ hominum mediator christus iesus mori posset ex uno: ꝛ resurgere possꝫ ex altero: gratiam suis prestans ĩ via: gloriam reservans in pr̃ia. Innotuit hoc patribus ꝛ prophetis: ꝑ quos multifarie multisqꝫ modis locutus est ad hoc exprimendum. Unde ꝛ eximius prophetarum in psalmo q̃dragesimoquarto per totũ de christo iesu plene testante: sedes tua deus in seculum seculi inquit. Neqꝫ deus fuit david: nec sedes eius: ꝛ si rex in seculum seculi permãsit: sed christ⁹ est deus qui regnat in presenti ut rex adoratur ut deus ꝛ manifestius in futuro sclo. Et paulo post. Unxit te deus deus tu⁹ oleo leticie pre cõsortibus tuis Et est sensus: O iesu fili david ẜm carnẽ qui es deus ẜm deitatez: deus tuus pater unxit te inquantuꝫ hominem oleo leticie: idest gratia spiritus sancti: super cõsortes tuos: idest alios homines. Non enim ad mensuram dedit illi deus spiritum ut aliis: sed de plenitudine ei⁹ nos omnes accepimus gratiã

pro gratia. O q̄z lucide dilectissimi mihi hoc isaias vaticinauit mysterium cum ait de xp̄o: Paruulus natus est nobis ꝛ filius datus est nobis: ꝛ factꝰ est principatus super humerū eiꝰ ꝛ vocabitur nomen eius admirabilis: cōsiliarius: deus fortis pater futuri seculi: princeps pacis: multiplicabitur eius imperiuz: ꝛ pacis nō erit finis. Ubi aduertite q̄ cum prophete in speculo intueanť deitatis eterne vbi sunt cuncta presentia q̄ futura existunt in mundo: vt iā gesta prenunciant propter diuine prescientie infallibilitatē. Hoc isaias functus officio quia suo tempore non nascituꝛ erat messias: vt iam natum insinuat vt sit sensus: Paruulus natus ē idest nascetur infallibiliter: sic quod preterijt non fuisse non potest. Filius scilicet dei datus a deo liberaliter sola gratia nobis dabitur ad nostram salutez ꝛ vtilitatem. Et factus est principatus eius: idest fiet dominium eius potestatis: ꝛ exaltatio eius super humerū eius: idest ex cruce quā humeris baiulabit tandē fixus in ea in qua triumphabit contra hostes inferni mundum deuincet. Et propter hoc deus exaltabit illum super omne nomen: vt in noīe iesu crucifixi omne genu flectatur. Et vocabitur nomen eius admirabilis: quia admirandū est ꝛ omni admiratione dignissimum q̄ deus factus ē homo. Cōsiliarius: propter eximiam sapientiam addens preceptis cōsilia. Deus: propter suam oīpotentiam: quia omnium extat creator. Fortis: ꝓpter internā constantiam qua tot angustias in humanitate: tot dolores viriliter tulit Pater futuri seculi propter bonitatis sue effluentiam ex deitate: quia solus deus filios generat ad seculi venturi felicitatem. Princeps pacis propter exhibitam conuenientiam: quia ipse mediator dei ꝛ hominuz est: pax nostra qui fecit vtraqꝫ vnum. Multiplicabitur eius imperium quia ꝛsi nunc sit quasi ignotus ꝛ vilis: tamen adorabunt eum omnes reges terre ꝛ omnes gētes seruient ei in tēpus futurū. Et pacis non erit finis illius scꝫ quā mundus dare non potest. nam ꝛ cuz vndiqꝫ bella frement: seruis suis pax mētis nūq̄z deerit Uolo notetis hic grande mysterium. Noui enim idioma hebraicum ꝛ latinum: ꝛ omnes proprietates litterarū hebraicarum cum apicibus suis. Nā vt dictū est in auctoritate pre/

fata: multiplicabitur eius imperium. in hebreo habetur lemembre quod latine dicit ad multiplicandum. Scribit autẽ dictio hebraica lemembre sic: ꝙ hec littera men clausa ponitur in medio dictiõis q̃ꝺ est cõtra naturã huius littere ⁊ modum scribendi hebraicum: qa nunq̃ꝫ alibi ponitur clausa nisi in fine dictionis. hec enim lr̃a men aperta ponitur in principio dictionis ⁊ in medio: men autem clausa ponitur in fine dictionis: hic autem men littera clausa ponitur in medio illius dictionis contra naturam littere ⁊ modũ scribendi hebraicũ Et quid aliud nisi ad denotandũ ꝙ iesus christus de quo loquitur propheta ⁊ verus messias erat nasciturus de virgine clausa: idest virgine cõtra modum consuetum nature ⁊ mysterium incarnationis clausuꝫ erat ⁊ secretum? Scio scribas vestros ⁊ rabitas hanc ꝓphetiam asserere in ezechia impletam: sed plena sunt fabulis inuenta eoꝝ: quib⁹ aures vestras simplices aggrauare nõ decet Confutat illorum tã erroneam interpretationẽ translatio caldaica cuius etiam noticiã hẽo quam vt verissimam improbat nullus. ⁊ in ipsa nomen messie expresse ponitur. Postremo ꝙ alium expectent messiam nec hũc recipere velint qui venit in nomine domini: iesum crucifixum: malicia excecauit eos. nam non solum ex hac ꝓphetia iacob: sed etiam in aliis ꝓsecutione nostre locutionis videbitis ꝙ hoc est tempus proprium prenũciatum a prophetis de aduentu messie. Jllꝺ aũt falsissimum est ꝙ prefati nunc somniant non defecisse sceptꝝ de iuda: eo ꝙ capita trãsmigrationis sint in babylonia tenentia locum regni ⁊ iudicãtia populum iudeorum. nam babylonia a magnis temporib⁹ citra destructa ẽ ⁊ inhabitabilis facta iuxta vaticinium isaie dicẽtis: Erit babylon illa gloriosa i regnis inclita: sic subuertit dominus sodomam ⁊ gomorram non habitabitur. Nec aliquis rumor adiu ad partes europe delatus est: ibi esse iudeorũ iudicium: cum etiam ille scriba: qui hoc confinxit mendacium asserat ꝙ extra terrã promissionis non potest nec licet alicui iudeo criminalia iudicare Certo igitur certius teneatis hanc prophetiam impletam i iesum hunc crucifixum: ⁊ ipsuꝫ fore verum messiam ⁊ ꝓphetã illum inquantum homo ẽ quẽ

prenunciauit moyses suscitan/dum et tanq̃ se audiēdū a deo et q ipsum non audiens exter/minandus omnino firmetur. Prolixa satis fuit hec interpretatio nostra: sz vt satisfieret ve/stris inquisitionibus vos coe/gistis. Nec miremini quedam tetigisse obscura: nam p̃ncipia doctrinaꝝ cum virtute cōpre/hendant sequētia: ideo nō pos/sent faciliter tradi. Sed iam ꝓcedamus vlterius: vt ostendā per alia testimonia ꝓphetarū qm̄ oportebat christū pati et sic nos introducere in gl'iam suā.

Cleophas.

O Loquia tua domine mi dulciora sūt faucib9 meis super mel et fauum: et vbi iter inchoātes tāta eram9 absorti tristicia: vt vix pedes a terra leuare possem9: tāto gaudio replesti cor nostrum vt roborati nimis nō videamur terram configere: precamurqz obnixe vt prosequaris sermonē.

Peregrinus.

NOn tā cito volo gene/seos campum qui i manu est egredi latum sed plures inde figuraruz colligē flores ad inserendum serta ꝓ/positi nostri. Et ad exordiū re/uertens ad mentem vestrā reduco ꝓtoplausti ruinā. Postq̃ eni nudos se cognouerunt corpore et spiritu et stola virtutum ex ligni vetiti gustu rapinā ar/bitrati equalitatis diuine: ab/sconderūt se in medio ligni paradisi quasi querētes antidotū Presagium itaqz futurorū fuit q delictum illud in ꝓpagatōe originis trāsfusum i posteros abscondendum erat quādoqz a facie dñi ne videret ad puniendum q in ligno crucis in secundo adam erat deletum Nā de parētis prothoplausti fraude facta condolens quando pomi noxialis morte morsu corruit ipse lignū tunc notauit dāna ligni vt solueret: que tñ non rapuit et multiformis proditoris ars falleret artem. Certe nulla silua talem profert insignez arborem fronde sacrorum verborum flore redolentium exem/plorum germine salutarium sacramentoꝝ. Uidit hanc sed nō intellexit i somnis nabuchodonosor pertingentem ad celum ramis altissimam ad extrema vsqz terraꝝ in ea auib9 celi re/quiescentibus et quadrupedi/bus sub ea fructu vescentib9. i. contemplatiuis et actiuis. Uñ in cant. Sub vmbra illius sedi quem desiderat anima mea et

fruct⁹ eius dulcis gutturi meo Nec credatis ingratissimum populū impunem euadere qui cibatus ab eo manna celesti pa uit tam horridam arboris cru cem saluatori suo felle potato. Uox eni sanguinis fratris sui clamat de terra ad deum: ꝛ qa culpam suam perfidus non fa/ tetur argutus vagus et profu/ gus erit super terram omnib⁹ odiosus: timore ꝛ tremore cir/ cundatus: vbiqꝫ latrocinijs ple nus vt inuit sb velamie chaim fratricide vulgatissimū scelus.

Cleophas.

O Ro mi domine vt no/ bis edisseras si per ali/ um modum redimi po terat genus humanum a mor/ te eterna qꝫ per acerbissimam mortem omnibus horrendaꝫ.

Peregrinus.

Sane no defuit alius mo dus deo liberatiōis hu/ mane cui subest cuꝫ vo/ luerit oīe posse: sed nullus cō/ uenientior modus sanāde hu/ mane miserie ali⁹ fuit qꝫ qꝫ vni genit⁹ dei in se manens qꝫ erat humanū dignaretur inire con sortiuꝫ ꝛ pro nobis moreretur debitoribus mortis: atqꝫ sic eri geret nos a desperatiōe in spem viuam vite eterne.

Peregrinus.

Quid putatis archam a noe fabricatam in qua octo anime salue facte sūt reliquis submersis diluuio signasse: nisi animatam cruceꝫ dominum nostruꝫ iesum xp̄m extra cuius fidē pereunt cūcti. Nam ꝛ mensure ipsius longi/ tudinis latitudinis ꝛ altitudi/ nis significant corpus huma/ num in cuius veritate ad ho/ mines prenunciatus est ventu rus ꝛ venit. Humani qppe cor poris longitudo a vertice vsqꝫ ad vestigia sexies tantū habet qꝫ latitudo que est ab vno late re vsqꝫ ad alterum latus: ꝛ de/ cies tantū qꝫ altitudo: cuius al/ titudinis mensura est in latere a dorso vsqꝫ ad ventreꝫ. Archa enim ipsa facta est trecentoruꝫ in longitudine cubitoruꝫ: in la titudine qnquaginta: ꝛ trigin/ ta altitudinis. Ostium arce in latere: profecto illud est vuln⁹ quando latus iesu lancea per/ foratum est. Nec enim ignota mihi sunt singula passionū ei⁹ ꝛ obprobriorum ꝛ si peregrinū cernatis. Hoc ad illum venien tes ingrediuntur: quia inde sa cramenta manarunt quib⁹ cre dentes initiantur: ꝛ sic patet qꝫ

oportuit christum pati in cuius passionis fide seruaretur & nō periret ex toto genus humanū Unde & dominus dixit noe: Archum meum ponam in nubibus celi et recordabor federis mei quod pepigi tecum: vt nō inducam diluuium super terrā Archus iste est christus crucifixus positus figuratiue et obscure in nubibus doctrinarum prophetarum: & istud est signū humane reconciliationis contra peccata mundi. Hoc totum egit eius amoris excessus presignatus in noe de ebriatione ex fructu quam plantauerat vinee. Extra se quippe positus cū nudatus iaceret in tabernaculo vidit eum ex filijs vnus scilz cham: irrisit ac per hoc maledictionem recepit. Audientes alij cum reuerentia cooperuerunt & benedictionem meruerunt. Scitis itaqz hunc iesum nudatum crucem ascendisse: & hoc ex dilectionis ebrietate vt quasi obprobrium quod summū erat nullum putaret. Eum vidit nudatum populus iste & irrisit in sui iudicium et seruitutem. Audient greci et latini et cum reuerentia in corde abscō dent grande mysterium vnde benedictionem glorie consequentur.

Amaon.

PLacent summe cuncta que dicis: sed libenter audirem: quare tm̄ octo in archa saluati sunt homines: & quare chanaan filius pro patre sit maledictus: cum dominus dicat: Filius non portabit iniquitatem patris.

Peregrinus.

QUantum spectat ad tropologium vel tropologicum sensum vt corticem scribis dimittamus in fide passionis & crucis non saluantur nisi quattuor viri cum vxoribus suis: idest homines quatuor vires anime habētes virides passiōibus: vt vxoribus predominantes & regulantes rationem prudētia: voluntatē iusticia: irascibilitatē ꝯstantia cōcupiscibilē temperantia. De chanaan q̄zuis non sit absurdum temporaliter filium patris iniquitatē portare: tamen vt ad spiritum vertamus sermonem: signatur etiam ibi primos motus vitiorum non puniendos a deo: sed filios cū delibera tiōe exinde progenitos. Sz iam aggrediamur p̄ris nr̄i abrae grande mysteriū in quo videns christi diem gauisus ē

vt percipiatis ex eo: quia opor tuit christum pati ⁊ ita gloriã intrare: Cum enim postulasset a deo signum exhiberi obtinẽ/ de possessionis promisse terre lacte ⁊ melle manantis: q̄ vtiq̃ tipum gerit terre viuentiũ oĩs boni dulcedine dictum fuit ei/ dẽ. Sume mihi vaccam triẽnẽ capram triniam ⁊ arietem an norum trium turturem ⁊ colũ bã. Jussumq̃ sibi fuit vt ea ma ctaret diuidensq̃ singula p̄ter turturem ⁊ columbam partes ex opposito ad inuicem sibi cõ stitueret. Descendentibusq̃ vo lucrib⁹ super cadauera abraã abigebat: cũq̃ occumberet sol irruit sopor sup̱ abraam ⁊ hor ror magn⁹. factaq̃ caligine te/ nebrosa apparuit cliban⁹ fumi gans et lampas ignis diuisio/ nes illas pertransiens: voceq̃ de celo elapsa audiuit: Gene- ratione quarta huc reuerteñ scʒ ad terram p̄missionis. No tate v̄ba carissimi: signate my/ steria. Uacca victime apta est christi caro in odorem suauita tis. Triennis autem dicit̃ quia ex patriarchis prophetis ⁊ re gibus deriuata. Capra ad alta cõscendens ipsa est eius aĩa cõ templatione altissima: ⁊ hec in potentijs trina: memoria. s. in/ tellectu: ⁊ voluntate. Aries gre gem deducens diuinitas vt p̄/ ma causa: cunctis preuia: ⁊ hec trium annorũ in personis: pa/ tris ⁊ filij ⁊ spiritus almi. Nec incongruum extat per despica bilia tam alta tam sacra signa/ ri. per hoc enim melius auerti tur animus ne errori p̄cliuis ĩ signis venerationem figat: sed ad figurata trãscẽdat. Hec aũt sublimissima tria in vna p̱sona messie in passione ĩmolata re/ perta sunt. Sed hec oportet di uidere non materialiter: sʒ in/ tellectu opposite conditionis. nam vna ⁊ eadeʒ persona ĩ tri/ bus substantijs carne: anima: ⁊ deitate. Scd̄m carnem q̄deʒ subditus erat miserijs ⁊ pena/ litatibus nostris p̱ omnia fra/ tribus assimulatus: sed causam eorum scilicet originale nõ tra xit: sed similitudinẽ carnis pec catricis assumpsit. quantũ autẽ ad animam s̄m superiorẽ par/ tem fruebatur in ipsa ĩmolatio nis hora verbo eterno intensi/ ue gaudens sine retardatione quacũq̃: s̄m v̄o partẽ inferio/ rem scilicet sensitiue doloribus circundabatur inferni nullo p̱ redundantiam intellectiue re/ frigerio subleuatus: quantum attinet ad deitatem: nã ibi erat hũana natura supposita in ver bo vt v̄na eademq̃ p̱sona im/

mortalis esset impassibilis in/
uisibilis incomprehensibilis i/
finite virtutis ꝟm deitatez: sed
ꝟm humanitatez mortalis: pas/
sibilis: sensibilis circũscriptus.
Ecce diuisiões opposite. turtur
autẽ fidelitatis: ꝛ columba sim
plicitatis in eo indiuisa permã
serunt. Cum autem super hui⁹
mysteria volucres celi idest co
gitationes volatiles infidelita
tis descendunt suggeste ab his
qui in aere habitant spiritibus
vir sapiens more abrae abigit
ea fide indubia. Nec mirũ: qa
in his sol naturalis ratiõis oc/
cumbit: sopor extasis irruit: et
horror magnus pie admiratio
nis perfectos inuadit: ꝛ caligi/
ne facta erroris cunctis infide
libus: rectis corde apparet lã/
pas lucida veritatis: ꝛ cliban⁹
ardens illius perpetue chari/
tatis: qua nos diligens ac mise
rans attraxit ad superos. Sed
quãdo hec fieri oportebat? Cer
te nõ nisi in quarta generatiõe
vt primam intelligatis eã qua
primus homo a deo factus est
sine femina ꝛ viro: secũdã qua
euam formauit solum ex mascu
lo. tertiam cunctis cõmunez ex
muliere ꝛ viro. nã quarta mes/
sie reseruata est: qua conceptus
ꝛ natus est ex virgine virtutez
accipiente a spiritu sancto: ꝛ ꝑ
hãc reuersuri sunt vi filij abrae
eius opera facientes ad terraz
superne promissionis.

Cleophas.

Pulchra nimis domine
mi hec iterpretatio tua
ꝛ a me nunq̃ȝ audita fa/
uus distillans labia tua: anim⁹
tamen meus inquietudinis ali
quid experitur: quia intactam
reliquisti eam partem in qua
seruitus seminis abrae cũ tem/
pore prefinito ꝛ eius absolutio
prenunciata fuere.

Peregrinus.

Ex industria factum est
vt ex breuitate alia testi
monia locum habeant.
Nosce qppe debetis sensus my
sticos historiarum non oporte
re per totã seriem rei geste cõ/
tinuari. Nec hoc omissum est
contra propositum nostrũ. nã
genus abrae spirituale i terra
non sua: tenebrarum vtiqȝ lim
bi seruituti futurum erat obno
xium per plurimum tempus ꝓ
finitum a deo indeqȝ educen/
dum cum magna substãtia glo
rie: ꝛ hoc non nisi per messiaz.
Sed iam ad miraculose con/
ceptum ex eo sanctissimũ isaac
nostra decurrat oratio. Sane
postq̃ȝ paterne pietatis viscera

quoddā amoris susurrium pulsauerat: vt ipsum filium suum vnigenitum quem diligebat ꝛ summe in holocaustum offerret: die tertia in tertio mundi statu ascendit in mōtem caluarie vnigenitus filius ligna crucis in humeris baiulans ꝛ cuꝫ eo genitor suus ī manibꝰ ignē gestans ꝛ gladium: quia ꝑpter nimiam charitatem ignitam qua nos dilexit pater eternus filium tradidit passioni. Nec ī ea flamma amoris gladius iusticie defuit: vt nobis preberetur exemplum: vt potentia iusticia ordinata nō absoluta vtamur: quia non vi de manibus inimici erepti sumus: sed cum instigauerit inimicus ipse sanguinem fundi non debitoris: iustum fuit vt dominium perderet in debitoribus mortis. Non autem hoc secutum est ꝙ moreretur impassibilis deus: quod non intelligentes increduli crucifixum stulticiam arbitrantur: nam isaac ad victimandum suppositus lignis illesus et intactus euasit ariete tantū humanitatis caput in vepribus infixum tenente mactato: inde nomen eternum sibi promeruit cum benedictione solēni ꝛ multiplicatione inumera suorum fidelium ꝛ inimicoruꝫ ruina invisibilium.

Amaon.

Magister bone hec rei geste parabola quotiēs meis auribus insonat totiens pias distillare lachrymas vrget. Nunc cum deo obscuris fauoruꝫ cellulis mel eduxisti adhesit palato lingua mea pre imēsitate dulcedinis. Unū oro edisseres quomodo tātus vir abraam pater noster mentiri voluit: vt diceret pueris suis expectate hic cum asino donec reuertamur ad vos cum filiuꝫ imolare decerneret ꝛ per consequens solus reuerti.

Peregrinus.

Non inanis ē inquisitio tua: ꝛ ideo responsione condigna cum precipue a proposito non diuertat Qꝫ vir perfectus mendacia etiam officiosa perhorreret. Non fuit mētitus religiosissimus patriarcha: sed ꝑphetauit ꝙ ignorauit. Nam etsi filium in holocaustum offerre intrepida mēte firmasset: non dubitabat tñ ꝛ illum ab inferis rediuiuum exurgere posse: ꝛ secum redire ad pueros: vel quia cognouit in spiritu vnigenitum a se descendenteꝫ suos ad tempus re-

licturnm spiritū seruitutis ha/ bētes: demū i fide reuersuꝝ ad eos expectādos nūciauit cū asi no: scripturaꝝ vz sēsu irrōnali.

Cleophas.

Et hoc supadditum in/ terpretationi per prius non parum edificat vt caueamus mendacia que fre/ quentantur in mundo. Sed vl tra si non tedet prosequere naz nos nimis iuuat audire.

Peregrinus.

Accedamus ad iacob sim plicissimi gesta magnifi ca ⁊ ex eis vel vnum insi gne proponantur: illud videlz cum peregre constitutus in lu ga que post tempora multa hie rosolyma est appellata vidit in somnis scalam super terrā cui⁹ cacumen celum tangebat: an/ gelos ascendentes ⁊ descendē tes per eam: dn̄m quoqꝫ desup scale innixuz qui benedictionē dedit generis sui dilatationez ad orientem ⁊ occidentem me ridiem ⁊ septētrionem promi/ sit possessionē qꝫ terre eiusdem repromisse. Crux dn̄ica ipsa est scala que ad celum vsqꝫ proten ditur reserans illud dn̄s eidez innixus iesus est in ea crucifi/ xus discurrentes per ipsaz sunt angelici viri in carne p̄ter car nem viuentes. Hi enim ex sa/ cri cōtemplatione mysterijs ra/ piuntur ad celum ⁊ reuelata fa cie gloriam dn̄i intuentes q̄ i qꝫ proximorūz cōpassione pro quibus christus mortu⁹ est ad inferiora per actiuam descen/ dunt Et qꝛ crux fons omniū be nedictionū existit inde cūcti ia cobite hostis supplātatores an tiqui benedictionem gratie sa/ cramentalis suscipiunt ⁊ repro missionem hereditatis eterne dilatati super mūdi climata cū cta. Super quo stupens q̄ꝫ plu/ rimuz patriarcha q̄ꝫ terribilis est inquit locus iste: non est hic aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta celi

Amaon.

Insolitum non est nec re putatur ineptum a prin/ cipali ꝓposito aliqn va/ gari p̄otim cum se offert putile quicqꝫ. Scandalizant plerosqꝫ gesta prefati cur ꝑplures volue rit vxores habere quem etiam in vtero matris deus dilexit. Cum ergo interpretationibus ⁊ questionū solutionib⁹ nulluz adhuc viderim⁹ tā copiosuz tā irrefragabilit eloquentē roga/ mus ⁊ illud lucide explicari.

Peregrinus.

Si a principali itento ser/mone disgredi cam vti/litas exigit minime de/decet cũ ad ipsam cõfert mise/ricordiã loquutio minus incõ gruit: de christo iesu de quo no ster tot9 est sermo. Nẽpe igno rare vos nolo iacob nõ effemi/natum fuisse ꝛ mulieꝝ libidine victum: sed sub alta dei dispen/satione qui tẽpora ꝛ leges imu tat seruisse illum tempori suo in pluralitate vxorum quando mos erat: crimen nõ erat. Que rebatur eniȝ multiplicatio cul/tus diuini ex propagatiõe car/nali illius populi ex quo chri/stus messias erat oriundus vbi ꝛ ꝓsignabatur: plures ecclias nationuȝ varietate ꝛ rituum ꝑ orbem diffusas tanq̃ȝ sponsas vni viro in fide christo despon sandas: ꝛ per doctores probos ꝛ improbos tanq̃ȝ per liberas ꝛ ancillas bonos ꝛ malos in fi-de christi gignendos. Nonne videtur vobis aperte christuȝ vbiq̃ȝ signari. Ne autem tem/pus vel via priusq̃ȝ sermo ex cũ ctis prophetis vel aliquid de christo perstringens subtraha tur a vobis aliquid de ioseph pudicissimo breuiter patefacio Geneseos agrum latissimuȝ re liquemus omnino. Hunc quip pe in senectute a patre genituȝ ꝛ inter ceteros magis dilectuȝ quia fratres suos accusauit: sen su quoq̃ȝ ꝛ conuersatione excel lentiam perfectionis non mo/dicam ostendebat: oderant fra tres sui: nec ei poterant quicq̃ȝ pacifice loqui. Sua exinde in/uidia tractãtes occidere sugge rẽte ex fratribus vno noĩe iu/da vlli precio vendiderũt: ꝛ qꝛ neq̃ssime mulieris mechie ac/quiescere noluit infestantis in nocenter condẽnatus ad carce res fuit vbi vincti custodieban tur: sed sapiẽtia in vinculis nõ dereliquit eum: donec afferret illi sceptrũ regni: nam eductus de carcere tunsis capillis culci oribus vestibus circũamictus coraȝ rege egypti cunctisq̃ȝ pri cipibus exaltatus mirabiliter fuit vocatusq̃ȝ saluator mundi ꝛ per preconẽ publicato ꝙ post regeȝ primus haberetur in re/gno ꝛ in reuerentia ad euȝ. De mũ fratres ad ipsuȝ: fame orbẽ inuadente expulsi venire ado/rauerunt nesciĩ: ꝛ post redargu tionem eorũ amicabiliter ꝛ la/chrymabiliter eos suscepit ꝛ re missa iniuria copiosissime refe cit. Jaȝ collectis spicis manib9 confricemus vt ad latẽtia gra/na perueniatis quibus viuatis ꝛ bene. Senescente iam mũdo natus est tẽporaliter christus ꝛ

ipse filius super omnes magis dilectus. Conuersatus est cum fratribus. s. cum iudeis quia accusabat eos predicando eorum crimina: sanctitate quoq; & sapientia habebat insignis: ideo eum pati non poterant: ei mortem pluries intentantes. iuda autem vt diuulgatum est eum parua peccunia quasi vendente & tradente de cōmuni cōsensu i manibus ethnicorum. Demū quia acquiescere noluit synagoge generationi adultere: vt purum se hominē fateretur illius nolens satisfacere voluntati ne fallax existeret condēnatus a cayph͡a synagoge viro & pilato ei presidenti p mortem dedu ctus est in carcerem limbi vbi vincti regis eterni custodiebātur ad tempus. Quid vltra morer? De carcere educitur suscitatus tonsisq; capillis mortalitatis & presentium calamitatum gloria imortalitatis indutus rex gentium dn̄s deus coram satrapis mundi exaltauit illum & dedit illi nomen qd est super omne nomen. s. vt nuncupet & sit mundi saluator. Per orbē quoq; p̄dicatores tanq̄ precones mittet vt in nomine iesu omne genu flectat. Porro iudei ipsi qui fratres sui sm carnem ad vesperam: cū famem patientur vt canes ad ipsum venient: & q ipsum nunc ignorant reputantes de terra ipm & nomen eius erasum post duras increpationes que eis fient a christo per doctores fideles & adorationē quasi in vitam recipientur ad conuiuiū gratie in fide ecclsie omni eis dimissa offensa.

Cleophas.

Vere domine mi verba vite eterne habes. O quantam gratiam concessit nobis altissimus hodie vt tua sancta societate nos fecerit dignos. Felix ista dies qua meruimus tuo consortio frui. Tu enim omnia vidisti nil tibi videtur secretum & cum itineris labor famelicos reddat & sitibūdos: ego alium cibum non quero nec aliū potum q̄ tuam interpretationem.

Peregrinus.

Quia omne datum optimum & omne donum p fectum desursum est: descendens a patre luminū ideo de oībus non homini sed deo gloria exhibenda. Nunc autem per reliquos penthatheuci libros volo discurrere & ex singulis aliquid elicere: quo pronosticatum est christum pati &

intrare in gloriam suam. In exodo habetis magnum mysterium et admirabile sacramentuz de agni pascalis imolatione. Postq̄z enim pharao flagellis obduruit et dñi iussa audire cōtempsit cum primogenita egyptiorū omnia vna nocte ab exterminatore angelo occisa fuissent vt ne vna existeret domus que suum mortuū non lugeret populo dei accidit hoc grande prodigium vt incolumis et alacer repereref totus: nec vnus canis mutiret ex sanguie agni imolati vtiqz liberat⁹ quo sup liminaria domorum in modū tau. i. crucis linita fuere ex hoc ex dira seruitute sunt eruti in illoqz exitu israel de egypto facta est iudea dñi dei sanctificatiōis et potestatis ostēsio. Omnia autē hec in figura contigerunt illis. Agnus quippe innocens et īmaculatus ipe est iesus christus occisus ab origine mūdi tipice in sanctorū sacrificijs quartadecima tamen luna primi mensis actualiter: qua die agnus figuratiuus videbatur occidi ex cuius sanguine effuso in cruce electi eius protecti a deuastāte angelo erepti de durissimo sunt infernalis pharaonis imperio vtroqz poste anime domus intellectus vz et affectus seu cordis et oris fide crucis linito. Post transitum exinde maris rubri per baptismuz ab ipso christo institutum vbi submergitur omnis exercitus inferorum cantat domino gloriose populus eius magnificētiam potestatis deifice ad terram procedentes repromissionis eterne. Uidetis ne quomodo oportuit christum pati vt a seruiture transferentur homines in libertatem glorie filiorum dei.

Amaon.

Uidemus plane quia nil suauius nil vtilius nihil qz rationabilius dici potest: sed cum annuatim ob tanti memoriam beneficij non delendam solennitas phase celebratur et a scribis nostris in synagogis res gesta narratur admirari non desino quare preceptum artissimū domini emanauerit de esu huius agni pascalis a quocunqz: et cū circūstātijs illis: seu cerimonijs i lege descriptis Caput inquit cuz intestinis ac pedibus vorabitis vt nil vsqz mane remāeat siqd autem residuum fuerit igni cōburatur. Qd si tanti non fuerint in familia vt sufficiant ad esum agni assumant secum vicinum

coniunctum domui sue nil de carnibis extra domum ferendo. Non autez crudū vel aqua coctum: sed tantum igni assatū ꝛ hoc ad vesperam cum panibus azimis ꝛ lactucis agrestibus. Accinctis quoqꝫ renibus baculos habentes in manibus ꝛ calciamenta in pedibus festinanter ipsum manducare iubemur. Que horuz ratio: obsecramus elucides.

Peregrinus.

Magna sunt que petitis et omni veneratione dignissima ꝛ que loquar a meipso non loquar: sed reuelauit deus per spirituz sanctum. Credo nō imemores vos esse eorum que predicabat aliquando iste iesus cum fueritis conuersati cum ipso vt discipuli eius: quod etiam egit in vltima cena ab apostolis eius forte audistis. Nisi manducaueritis carnem filij hominis ꝛ biberitis eius sanguinez non habebitis vitam in vobis inquiebat. In ipsam autem carnem suam ꝛ sanguinē conuertit panez ꝛ vinum discipulis suis ꝓpria virtute diuina quibus trāssubstātiatis se ꝛ illos cibauit. Nec incredibile istud quia non est impossibile apud deum omne verbum. Nepharium autem esset diuinam potentiam intellectu humano qui se habet ad manifestissima nature vt oculus noctue ad lumē solis velle metiri. Precepit autez omnes fideles suos illo pane sacramētali illo calice participare. In hoc realiter est xp̄s qui immolatus est agnus: ꝛ lꝫ hoc nūc secretuz sit: per orbem videbitis oculis diuulgari. Et quia cum magna deuotiōe ad ipsuz sacramentum accedendū est: ideo ꝑ illas cerimonias esus agni pascalis condignā voluit ad hoc preparationez docere. Super omnia hic fides exigitur: ideo qualis circa sacramentū hꝫ esse debeat insinuatur in eo qꝺ dicitur caput ꝛc̄. Caput eniꝫ christi deus pedes qui terram tangūt corpus est agni celestis versantis in mūdo: interiora vero anima latens in eo. Totum vorat qui totum indubie credit .s. deitatem: animā rationalem ꝛ corpus christi esse in hoc rationabili sacramento. Si quid in eo est ita durū ꝛ arduum ratiōi ꝙ non possit capi: qꝛ multa mirabilia insueta nunc de ipso dicunt ꝛ sunt: que nunc explicare non expedit illꝺ igni exponat .s. vt totuꝫ credat ex imenso amore dei ad nos processisse. In com/

munioribus autez ipsius sacra
menti sentētijs qd per se cōme/
dere non valet: adiutorium su
mat aliquem peritum domui
sue.s. ecclesie vnitum non diui
suz qui ei valeat declarare. Nil
extra domuz ferendum de car/
nibus agni quia extra ecclesiā
sitis non sunt conferenda cele/
stia sacramenta. Non aqua sciē
tie secularis mente decoctū seu
examinatuz comedi debet: aut
cruduz infidelitatis errore sed
igne spiritus .s. qui de ipso lo/
qtur in scripturis diuinis. Dis
posito intellectu per meram fi
dem preparet affect⁹ ⁊ corpus:
corpus qdez vt accingatur san
ctimōia ab actu abstinēdo etiā
coniugali: affect⁹ ex azimis syn
ceritatis itentōis ⁊ vitatis ite
gre ꝯfessionis cū lactucis agre
stibus contritionis. Cum bacu
lo memorie dominice passiōis
⁊ calciamentis operum sancto
rū pie i proposito saltem imita
tionis. Festinanter autem cum
actu intensissimi desiderij ⁊ af/
fectionis: ad vesperam vero vt
cum tali ⁊ tanta deuotione ac
si tūc migraturus esset e corpo
re. Suauitatez autem eius nul
lus valet exprimere. Ipso eniz
peccata purgantur: virtutes au
gentur: ⁊ omnium spiritualiuz
carismatum abundantia mens
impinguatur: ⁊ ideo signatum
in pane delitiis: imo mannā de
celo prestito omnez suauitatis
saporem habente.

Cleophas.

Mi domine ego vn⁹ fui
ex septuaginta discipu
lis eius: ⁊ cum hoc lo/
queretur scilicet de esu carnis
sue oportuno: ita nobis visus ē
durus sermo ⁊ inaudibilis: vt
iam cum illo plures scandali/
zati ex nobis non ambularent
non intelligentes virtutē ver/
borum: sed ipse postea declara
uit: non sic materialiter eden/
dum: vt in macello carnes emū
tur. Sed tua sapientia obscura
nimis fecit perlucida: edendū
sacramentaliter fore ⁊ cum ma
xima vtilitate: ⁊ ideo quis det
de carnib⁹ eius vt saturemur?

Peregrinus.

In promptu est leuitic⁹
liber qui per singula sa/
crificia christi spirat ce/
lestia sacramenta: in eo videlz
quo se obtulit hostiam deo in
odorem suauitatis ⁊ precipue
illud qd in propitiationis solē
nitate mandabatur offerri: qn
pontifex summus semel in āno
cum aparatu magnifico in sctā
sanctorum solus ingrediebat

ad orandu; pro populo. prius enim duo hyrci a multitudine vniuersa ei presentabātur: ex q bus super vnius caput peccata populi sacerdos in genere exp mebat: atq; imprecans ei per alium in desertum locū emitte bat viuum quasi peccata popu li secū ferentem: alter vo victi mebatur in sanguine eius per pontificē i tabernaculo septies suso. Quid putatis carissimi h sibi velle: nisi quia christus assi stens pontifex futurorum bonorum per amplius et pfectius taber naculum non manu factū neq; hujus creationis: neq; per san guinem hyrcorum: sed per ppriū sanguinem introiuit in sancta superna eterna redemptione inuēta? Duo hyrci sunt due na ture que in ipso existūt: diuina pariter et humana. In his dua bus substantijs vna eademq; p sona adducta fuit ab omni ple be iudeorum chayphe pncipi sacerdotum iudicanti ipm reū esse mortis: sed passionis tem pore caper emissarius euasit i columis: videlicet ipassibilis deus qui ledi non potest in de sertum celi ab angelis apostati cis derelicti abijt peccata ppli vniuersi secum ferens non ad habendum sed virtualiter de lendum. Abijt aūt non se sepa rando sed subtrahendo quo ad manifestationem potentie: et tanq̄ infirmam et derelictā il lorum impietati dimittēdo ad placitu;. Et humanitas ipsa est caper ille mactatus: cuius san guis effusus septies celos ape ruit: purgans non solūm origi nale: sed et actualia et capitalia septem. Peccata enim omniu; ipse christus ptulit quo ad pe nam super lignum crucis i cor pore suo: et propterea septies ef fudit sanguinem suū. Et vt cre datis deo aperiente de myste rijs eius mihi nihil esse clausū in circūcisione sua: pmo sangui nem fudit contra libidinis vi tium que impuberes et prius et magis adurit pre ceteris: i ora tione vo quando factus in a gonia passionem sensitiuā hor rebat: factus est sudor ei9 sicut gutte sanguinis decurrentis i terram cōtra accidiam itagra uante; vt nil boni agere libeat cum autem circūdederunt eu; viri mēdaces et sine causa ceci derunt flagellis totum corpus erupit in sanguinem cōtra ira cundiam: que materialiter cor poris sanguinem ad cor remit tit vt incēdat. At quādo pilati milites plectētes coronam de spinis posuerunt sup caput ei9 ex puncturis non modicus san

guis exiuit contra arrogantie vel cenodosie malum que in capite satis ostenditur: de manibus eius apertis in ligno cum clauis emanarũt putei aquarũ sed rubicundarũ ad extinguendum auaritie ignem qui nũq̃ dicit sufficit: propter quod manus frequenter pauperi claudit: pedes autez quos adam leuauit ad accipiendum gustum vetiti ligni ex gule vitio: iste secundus adam leuauit in cruce magno ex illiꝰ sanguinis fluxu Aperuit demum latus ꝛ cor vñ cõtinuo exiuit sanguis ꝛ aqua vulnerata charitas eius cõtra inuidentiam qua mors introiuit in orbem terrarum. Ex his collige quia oportuit christum pati ꝛ sic intrare in sancta glie sue vt implerentur figure.

Amaon.

MAgister sancte melꝛ lac sub lingua tua. Et quia moralia nos plurimuz delectant pariter ꝛ vitam componunt: ideo modum quẽ cepisti obsecramꝰ ne deseras vt de christo iesu loquens: que sũt ad mores interseras eradicãs crimina virtutes plantans. Et q̃a de sacrificijs tractasti optamꝰ edicas: si sacrificia illa deo erãt accepta cum dicat ipse per prophetam. Nũquid manducabo carnes thaurorum: aut sanguinem hyrcorum potabo? Et iterum. Sanguinem agnorum et arietum nolui.

Peregrinus.

QUe ad edificationez sũt dignum duxi aliquãdo interponere vt cuz fide vera de christo ꝛ vestigia eius virtutibus plena sequi nitamini. Sacrificia autem totius veteris instrumẽti ex opere operante deo placuerunt ex offerẽtium deuotiõe ꝛ in gratia peracta: non autem ex opere operato ipsorum ex se sacrificiorũ: que tamen electis data sunt in signum ad eruditionem. Oĩa enim illa sacrificia in lege mãdata significabant rationem occisionis animalium oblatoruz hoc vnum verum ꝛ perfectissimum sacrificium passionis et mortis christi: ꝛ iõ ipsa passiõe peracta cessare debent ex toto. Discolis autez in onus data sũt ne idolis illa offerent: vt gentiles faciunt. Sanguis eñi hyrcorum ꝛ cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emũdationem carnis vt lꝫ per hec imunes ab irregularibus illis legalibꝰ libere eis pateret aditus templi materialis: sed san

guis christi iesu emundat con/
scientias ab operibus mortuis
vt ingredi valeat in templum
celeste.

Amaon.

Ichi ad plenum satisfa
ctum est quia totum cõ
sentaneum rationi: ⁊ iõ
ad alia ad libitũ progredere.

Peregrinus.

Quia leuiticum imedia/
te nũeroꝝ sequit liber:
ex eo breuissimam refe/
ram historiam vbi velatã cer
natis christi passionem oportu
nam. Cum patres vestri circui
rent terram edon ad optatam
repromissionis patriam tẽden
tes ab ignitis serpentibus: nõ
pauci mortiferis morsibus vul
nerati sunt: ⁊ hac plaga suere ꝑ
cussi propter murmurationem
ex eorum tedio ⁊ fatigatõe ex/
ortam: quibus presto piissimus
deus remedia contulit precipi
ens serpentem eneum fabrica
ri ⁊ exaltari in ligno: vt ꝑcussi
in ipsum serpentẽ aspicere pos
sent: sicq; sanari. quo facto cessa
uit interius ⁊ ipsi ad vltra pro
gressi.

Cleophas.

Quodam ex scribis no
stris ⁊ phariseis nico/
demus nomine qui di/
scipulus erat occultus hui⁹ no
stri mgr̃i quẽ xp̃m messiã asse/
ris ⁊ satis nos credere incipi/
mus audiui ego ipsum aliquã
do sibi in secreto dixisse: ꝙ sicut
moyses exaltauit serpentẽ in
deserto ita ip̃m exaltari opor/
tet. vt qui credit in ip̃m non pe
reat sed habeat vitam eternã.
Vñ ex his lȝ ĩconfuso iaȝ mihi
videt habere figure ꝓpositum
interpretando m̃ ex te plene et
trite intelligere spero.

Peregrinus.

Serpens eneus ipe ẽ xp̃s
nã in eo ꝙ serpentis for
mã tenet serpens videt:
sed qr venenũ vt serpentes nõ
hȝ verus serpẽs nõ ẽ. Sic xp̃s
silitudinem habuit carnis pcti
penalitatib⁹ subdit⁹ nr̃is famis
sitis laboꝝ ⁊ doloꝝ tentat⁹ per
oia ꝑ silitudine absq; pctõ: sȝ a
veneno nequitie aut ignorãtie
semꝑ imunis. Exaltat⁹ aũt fuit
in ligno serpens eneus ipe qñ
positus fuit in cruce. Serpẽtes
igniti demões sunt qui prauis
suggestionib⁹ q̃si morsib⁹ viru
lentis tendentes ad terrã viuẽ
tiũ ꝑ mũdi heremũ: vulnenare
nõ cessant ꝑcipue dormientes

pre tedio:nam ex morsu cōmu ni serpētis antiqui q callidior erat cūctis animantibus terre diffusum est virus malitie i ser pentibus alijs demoniorum:⁊ concupiscentie in hominibus vt de facili ad interitū saucient sed aspiciens quicūqȝ veneno infectus: siue ex primo morsu originali seu scdo actuali pcti: oculo fidei intelligens plagam suam redditur sospes quia ipm posuit deus propitiatorem per fidem in sanguine eius:indeqȝ progredi valet: ⁊ festinare ad illam requiem glorie.

Amaon.

Magister et domine qr socius meus retulit se audiisse a nicodemo vtiqȝ fide digno: semper ei di splicuit conspiratio nostrorū pontificum ⁊ phariseorū cōtra magistrum nostrum: ⁊ multuȝ deuotus ad doctrinam eius ꝙ videlȝ magister ipse sibi dixit oportet exaltare filiuȝ hois de se loquens considerans quod oportet:necessitatem exprimit nūquid ⁊ si mori pro salute hu mana necessarium fuit non po tuit ⁊ aliter mori q̄ȝ per hoc ꝙ exaltaretur i cruce? Mille eni modis miseros mors capit ho mines vna:quare ergo potius elegit crucem q̄ȝ alterum ex se culo transitum.

Peregrinus.

Mi dilectissimi fratres ⁊ socij:cuȝ vos auidos ad diuina aspicio ⁊ q̄ daȝ pia curiositate curiosos cū refectione de vestri profectu:⁊ ad inquisita vestra promptiorē me redditis ⁊ secundiorem ad alia. Oportuit quippe exaltari christum per mortem in cruce quadam necessitate decenti: et vtilitate q̄ȝ plurima. Deus eni qui prenunciauit per os oium prophetarū pati christum suū in cruce impleuit sic:nam cum falli non posset diuina prescien tia ex cuius libro trahunt pro phete oracula sua:vt prophete sui fideles inuenirētur:necessa rium fuit christū in cruce mori cum hoc refertur ad ineffabilē dei preordinationem eternaȝ. Decentissimū quoqȝ fuit:vt vñ mors oriebatur inde vita resur geret:⁊ qui per lignum vetitū vicerat genus humanum: per lignum crucis vinceret hostis ille malignus:⁊ sic apte repara tio ruine rñderet medicinaqȝ morbo sicut ⁊ venenum tiri in triacha conuersum virus mor tificat quod prestat interitum. Omnis eni res per quascūqȝ

causas contrahitur:non incon grue per easdem dissoluitur:sꝫ per contrarium modum. Per dulcedinem gustus ex ligno ꝓ hibito contractuꝫ fuit peccatū: ⁊ per amaritudinem gustus ex felle in cruce dissolutū fuit atqꝫ curatum. Cū enim aduersarij nostri in aeris cāpo: discurrāt insidiantes nobis decēs q̄ꝫ fuit vt pugnaturus pro nobis ipse iesus per mortem ad locum accederet certaminis vbi repe riret eosdem in aere scꝫ cruceꝫ ascendens. Et quia purus ipse existens:a suis exigit puritateꝫ cum totus mundus esset imun dus sordibꝰ cunctis:ita ꝙ neqꝫ aque diluuij in sublime tendē tes super cacumina montium valuerint purgare:ad ipaꝫ ha bitationē nostraꝫ q̄ sistit inter terram ⁊ aerem sanctificādum decuit vt crucem ascēderet: vt sanguine fuso cōsecraretur ter ra ⁊ corpore aer:⁊ homines lo ca tam sacra non audeant con tagijs violare. Grandis via re stat ad celum altaqꝫ nimis:nec vt volucres vtūtur alis:⁊ ideo vtile fuit:vt quasi quibusdā gra dibus ex lignis crucis scale eri gerentur:vt latitudine charita tis:longitudine perseuerantie profundo humilitatis altitudi ne sapientie ascendamus cum christo in celum. Hec enim sūt partes crucis seu dimensiones perutiles. Quanti sunt charissi mi qui mortis genus ꝓ iusticia aut veritate minime recusarēt at vbi horribilem sibi viderēt mortē parari:vt obprobria ma xima a pio mētis proposito re silerent quod pluries compertum est:sed nō est hoc perfecte iusticie:sed fremat mundus se uiat mundus: coruscet armis increpet linguis:quicqd mali gnitatis excogitari potest ho mini paret ⁊ experiri purgeat nunqꝫ licet a veritate discede re vt illa euadat. Et propterea mortem acerrimam ⁊ turpissi mam que erat omnibus ꝓpter dedecus ⁊ penam odibilem:ꝓ pter quod dicebatur i lege: ma ledictus omnis qui pendet in ligno. mortem vtiqꝫ crucis eli gere voluit vt non videat amara quecūqꝫ sors mortis:dūmo do recta vita ꝓcesserit. Possem ⁊ plures rationes decentie ac vtilitatis ostendere ex hoc ge nere mortis quā christus elē git:sed hec sufficiant vt alia tra ctare possimus.

Cleophas.

Mi domine amātissime vitta cocinea labia tua restringens ⁊ colligēs

locutio tua capillos cogitatio num occurrentium ne oculos mentis aperiat. Et lingua tua lignum vite. Multum autem me monet vltima rationum et si cuncte sint grate. Et experien tia docuit recens: quod dixisti Nam ex apostolis hui⁹ nostri magistri quidam erant ita ad eum affecti vt non recusarent mori cum ipso: sed audientes sibi crucem parari ⁊ multa op probria: om̄es occulti steterūt.

Peregrinus.

De deuteronomio occur rit ad propositū sanctio illa qua a domino man datum fuit vt homicidiū per petrans casuale ⁊ non ex mali cia puta cū socio ad nemus ten dens vt incidat lingua si ferro d̉ manubrio excusso securis oc ciderit socium nō debet inter fici sed vt euadat securus q̄ ci tius recursum oportebat habē ad vnam ex tribus refugij ciui tatibus ad inuicem eque distā tibus et ibi inquietari ab vllo nō poterat. Non tamē redire ad propriam ciuitatē ante mor tem summi sacerdotis. Nā tūc liber ⁊ tutus redibat ad ꝓpria Per maliciam occidit hō aiaꝫ suam inquit sapiens maliciam appellans non eam que ex op posito distinguitur cōtra igno rantiam ⁊ infirmitatem passio num interiorum. Tribus eniꝫ modis omne vitium agit̄: aut enim ignorantia aut infirmita te aut studio idest malicia per petratur. Et primum in grani tate excedit̄ a secūdo: scd̄m v̉o a tertio superat̄. Nominat igit̄ sapiens maliciam omne pecca tum: quia malum est a malicia deriuatum: vel econtra. Ma lū aūt est ꝑuatio boni. Priuat enim actū humanū modo: spe cie: ⁊ ordine. Ordine vt nō ha beat debituꝫ finem. Specie vt careat materia debita. Modo propter carentiam debite cir cūstantie q̄ precipue in crimi nalibus reperitur. Istud auteꝫ homicidium spirituale per er rorem cōmittitur: propter qd̉ ait sapientissimus salomon. Er rant qui operantur malū. Ne mo enim ad malū tendēs ope ratur. Nam ⁊ primum malum qd̉ mala contulit omnia mūdo totum occidens genus huma num: per errorem factum est. Leue enim arbitrat⁹ est adam diuinum preterire mandatum ⁊ facile indulgendum: bonum enim implere desideriū suum Cuncti quoqꝫ qui perpetrant mala: pro tunc malum illud qd̉ eligunt dicunt bonum. Q2 oia.

appetūt:veꝝ vel appēs. Sicqꝫ de heremo mūdi vbi q̄ſi tot ar bores ſūt:q̄t bona repiūt aliqd hoꝝ capere volens ad habēdū ſi ferrū incidens appetitus de manubrio exeat rationis:occi/ dit proculdubio animum cōſo cium corporis ſui:ſed per erro rem mortem meretur: qꝛ non obſtinata malicia vt āgelus to tum ſe vertit ad malum: ſed ꝑ errorē. Multiplex misericor dia dei lapſis humanis ita ſub uenit vt nō deſint ſalutis reme dia:dum adeatur ad ciuitates refugij:quas tres citra iorda/ nem ⁊ totidem vltra conſtitui voluit vt prouideretur vtriſqꝫ. Hec ciuitatis refugij ſunt que nunc manent:fides:ſpes:chari tas:tria hec. Et licet ad inuicē eas comparādo maior ſit cha/ ritas:tñ in agēdo ſunt eque di ſtantes. Tantū enim qs credit quātum ſperat ⁊ amat. Tantū ſperat quantum credit ⁊ amat. Tantū amat quātū credit ⁊ ſpe rat ⁊ tātū opaſ ad extra. Citra iordanē vbi originaſ baptiſmꝰ ⁊ vltra habenſ: qꝛ ⁊ añ baptiſ/ mū inſtitutū.ſ.in veteri teſtō ſi cut ⁊ poſtea in nouo in meſſia inchoāte nullus ab eterna mor te ſaluari valuit niſi i vna haꝝ vina repireſ cū virtutes ita cō nexe ſint vt q̄ vnā obtinet vere

nulla ſibi deficiat. Nā ſine fide impoſſibile eſt aliquē placuiſſe deo. Sꝫ accedentē ad eū in ſa/ lutē ſemꝑ oportuit credere:qꝛ eſt:⁊ ꝗ inquirentiū ſe remune rator eſt: ⁊ ipam remuneratio nē expectare qñqꝫ exhibendā: ⁊ deū ſuꝑ oia:ꝓximū v̇o ſicut ſe ipm diligere. Nūc ⁊ deinceps diuulgata lege meſſie ꝑ orbem quā p̄dicauit:eadē q̄dē ſed ma gis diſtincte credē oportebit. Et que illic cre debāt fiēda iple ta eē i iſto meſſia ieſu fateri ne ceſſariū erit ad vitā eternam. Nec penitētia ſalutaris ab his ciuitatibꝰ excludiſ: ſꝫ tm̄ qs do let de offēſa amici quātū amat. Sꝫ iā plixā iterp̄tationē duca/ mꝰ ad finē ꝓpoſiti nr̄i. Quātū qs ꝯuerſareſ i mūdo fretus oī caterua v̇tutū etſi mortē nō gu ſtabat eternā:tñ añ mortē ſūmi ſacerdotis redire non poterat ad dilectā ꝓpā ꝫ ciuitatē felicita tis etn̄e. Sꝫ imediate mortuo ipo q ſe i illis ꝯtutauerāt v̇tuti bꝰ liberi ⁊ letabundi ad ꝓpā re uerſi ſūt ſupna. Quis āt ſūmꝰ ſa cerdos ſit iā audiſtis ſuꝑ. Meſ ſias iſte almificꝰ:cui p̄s ꝯcinen do p̄ſonuit. Tu es ſacerdos in eternū ſꝫ ordinē melchiſedech Et ſic oportuit chriſtū pati ⁊ in trare in gloriā ſuam ciuitatis hieruſalē:vt nob̄ locū pararet.

Amaon.

Spiritus eductus de litera pij decreti dominici super mel dulcis: quia et si subtilis tamen perutilis et deuotus: et quod ex eo recepi multum refecit. Nondũ autez cõcipio quod nunc et alias supra insinuasti: genus scz humanuz ex vitio primi parentis totũ occisum per originale traductum. Nam si vno peccante alter punitur in anima: quis innocẽtie relinquitur locus: cum tu etiaz supra firmaueris illud propheticum verbum: filius nõ portabit iniquitatem patris: intelligi debere quo ad punitionem anime: sed vnusquisqz in peccato suo morietur. Certum est quod non peccat filius qui concipit cum nondum sit: et quod i actu non est agere non valere male vel bene. Parentes nõ peccãt generando: cum actus cõiugij sine peccato valeat exerceri. Al institutor connubij deus fuisset auctor peccati: qui ad hũc finez instituit quod nephas est dicẽ Per quas ergo rimulas ĩtrat istud peccatum: vbi tot sunt innocentie presidia: cum etiã nec synagoga nostrorum scribaruz hoc doceat: nec schola philosophoruz hoc ponat ex paucis q̃ vidi ex eis. Ad hoc expecto tuam solitam illustrationez et ad messiam redibimus.

Peregrinus.

Interrogatio tua nõ mediocris intelligentie est nec ad eam enodandam philosophorum pficiunt dogmata. Ubi querit fides phor: argumentis valefacere: est necessariuz. Sed nec fides habet meritum cui humana ratio pbet experimentum: aliter non acquiesceres auditis. Eulogiõ autem illud integrum manet q̃ dictum est: Unusquisqz in iniqtate sua morietur. Neqz enim qui propter originale dãnatur ad penam priuatiuam alterius peccato sed suo punitur. Qđ etsi non fecit: tamen contraxit quia vnum erat cum illo et in illo a quo traxit quando illud quod traxit cõmissum est. Sic enim modicũ fermentũ totam massam panis corrũpit: et amaritudo radicis ad ramos: et fructus per humorem infectũ traijcitur sic illud vnum ade peccatum massaz humane nature que tota nunc erat in eo virtualiter infecit: et in omnes qui ab eo sunt scientialiter propagari deriuatum est. Messias qui dicitur christus solus euasit: quia

in eo fuit tm̄ ꝫm corpulentie vl' corpoream substantiam: nō ꝫm seminis propagationem: con/ ceptus de virgine mystico spi/ ramine: nō ex virili semine. Et queadmodū manu perpetrāte homicidium vel furtū exigēte insticia: nō sola sed totus homo propter defectum pncipij mo/ tiui totius hominis scꝫ volūta tis perimitur: ita cum partici/ patōe speciei omnes homines sint vnus homo: in quo quot i/ diuidua quasi tot membra: adā primo principio actiuo ad mo tum generationis peccante to tum debet puniri quod erat in eo: ⁊ ab eo per virtutem actiuā ipsius in alios propagandum. Unde omnes in adam pecca/ uerunt. Unde rabbite nec spm̄ qui viuificat querunt in sacris codicibus: nec litteram satis at tendunt. Nā ex v̄bis psalmiste euidentissime hec elicere pōt dicentis. Ecce enim in iniqui/ tatibus cōceptus sum: ⁊ in pec/ catis peperit me mater mea. Et propterea circuncisio abrae data est ⁊ semini eius: non solū in signum sed in remediū: qd̄ euidentissime ostenditur in eo quod ait: Masculus cuius pre/ pucij caro circūcisa non fuerit delebitur anima illa de populo suo: idest de cetu sanctorum. Et rationem assignans subdit: qa pactum meum irritum fecit. i. mandatum meū transgressus est adam: in quo tunc ipse semi naliter erat. Et propterea ma/ sculus natus ex legis edicto q̄/ dragesimo die sue natiuitatis ex vtero: cum hostijs offerebat in templo: vt sicut anima inno cens tunc a deo creata in qua/ dragesimo die a prima natiui/ tate in vtero seu a principio cō ceptionis ingreditur vt téplū corpus organizatuꝫ sed infectū vnde ⁊ ipsa macula originalis inficitur. Inde sacrificijs expie tur vel expiāda vel expiata mō stretur.

Cleophas.

Quāuis pfunda satis sit materia d̄ originali tra ctata: tu tamē magister ⁊ domine ita enucleasti exem/ plis: ⁊ auctoritatibꝰ confirmā/ do: vt palpabileꝫ ipsam feceris veritatem. Pulsat tamen que/ stio animum meum verbum p phete inductum cū in plurali dicat in iniquitatibus se con/ ceptum: tu autem vnum origi/ nale nunc vsqꝫ asseruisti cōtra/ ctum a cunctis non plura.

Peregrinus.

Expedite respōderi pos set nō insolitum in scri pturis plurale poni ꝑ singulari ⁊ sic ibi accipi posse. Sed melius dicit plurali nu/ mero. ideo visum fuisse quia et si originale essentia sit vnum: effectus est multiplex. Nam in ficit ⁊ deordinat omēs anime vires: rationem. s. ignorantia: voluntatem malicia: ⁊ concupi scibilem concupiscentia: irasci/ bilez debilitate ad bonum que quatuor vulnera dicunt anime Est enim ipm originale priua/ tio originalis iusticie. Quod/ dam enim donum fuit diuini/ tus collatuz ade vt a principio humani generis ipsa origina/ lis iusticia in cūctos cum semi/ ne transfundenda esset: que cō sistebat in hac rectitudine cum gratia vt corpus subditum eēt spiritui: sensualitas rationi: spi ritus creatori plene ⁊ sine vlla contradictiōe. Hac ablata per inobedientiam ade remanet i/ ordinatio omnium potentiaꝝ ad sua tendentium. Et hoc trāf funditur loco iusticie origina/ lis: quod originale dicitur pec catum. Ex hoc etiam habet in/ clinatio ad omnia actualia cri/ mina: que vtiqz non solum plu ra sed inumera sunt que incli/ natio concupiscentia nominat

Et ipsa concupiscentia origina li ablato quo ad reatum: rema/ net actu in cunctis inclināns ha bitu non actu semper: sed plus ⁊ minus ꝫm ⁊ naturalia colla/ ta: ⁊ gratuita addita et exerci/ tia propria. Ad matrem messie non intendo regulam extende re traditam: forte in processu si non deficiat tempus aliquid i/ ducemus. Ipsa enim est que ca put serpentis antiqui cōtriuit sola idest concupiscentiā caput vitioruz: gratia ab vtero reple ta. Sed iam ad ipsum messiam redeamus. Et lege moysi eua/ cuata ad iesum naue manū mit tamus: qui nomen meruit obti nere messie. Prius tamē ex ge stis ipsius moysi christum pas sum figuratum cernamus.

Aamon.

Discurre quolibet. Sem per enim gratiora pro/ pinas. Ex pinaculo tem pli nunqꝫ tantam doctrinam tanqꝫ sapidam vt hodie ex ore tuo suscepi.

Peregrinus.

Dilectus deo ⁊ homini/ bus moyses prophetaꝝ excellentissimus veteris testamenti cum appropinqua/

nit ad rubum ardentē: vt apti⁹
intueretur quomodo cōtinue
ardens rubus non comburere
tur: audiuit dominū inde sibi
loquentem. Uidens inquit vi/
di afflictionem populi mei qui
est in egypto ⁊ descendi libera
re eum ⁊ introducere in terrā
lacte ⁊ melle manantem. Eteni
deus ignis consumens est ait
ipse moyses: omnem videlz au
ferens malicie rubiginē ⁊ mū
di affectum. Rubus v̄o seu spi
netum natura existit humana
penis ⁊ afflictionibus pungiti
uis vndiqꝫ fulta. Ignis igitur
in rubo est deus humane na/
ture vnit⁹ in qua sustinuit pun
ctiones penarum ⁊ obprobrio
rum. nec tamen est passa diui/
nitas. Indeqꝫ liberatus est po
pulus de seruitute diabolica.
Hic est moyses qui cuz teneret
manus eleuatas ad celum: cum
virga victoriam habuit cōtra
amalechitas. Christ⁹ eni iesus
man⁹ tenens eleuatas in ligno
crucis deuicit demōes: hostes
populi dei. Ipsa enim virga q̄
in terram proiecta: facta est ser
pens in manu moysi tenta: mi/
racula faciebat. Uerbum enim
crucis pereuntibus qui terra
sunt per affectum data serpen/
ti in cibum: non solum stulticia
erit gentibus: sed ⁊ iudeis co/
luber virulentus eos scandali
zens. His autem qui salui fient
virtus dei erit lignum. Ipsa ē
aquas amaras i dulcedinē ver
tens: quia si crux christi ad me
moriam reuocetur nil est adeo
aduersuz quod equo animo nō
tolleretur. Hic moyses duode/
cim misit exploratores ad pro
missionis terram: vt ex vitis
fructu mirabili allate in ligno
per illos acuerentur cuncti ad
pugnandum pro eius obtentu
in signum cum videlicet chri/
stus mittet duodecim aposto/
los suos qui iteriori oculo hie/
rusalem perlustrata celesti di
scurrentes per orbem vniuer
sis predicabunt christum cru/
cifixum qui est vitis vera affe/
rens vinum dilectionis quod
letificat cor hominis: in quem
sapientes non fatigabuntur tē
tationibus et tribulationibus
fideles animis suis deficien/
tes. Et quia propter ethiopis/
sam in vxorem ab eo ductam:
zelo inuidie ducta murmura/
uit maria lepra percussa est ad
tempus. Nam quia iste messi/
as christus sponsam sumens ec
clesiam de gentibus collectam
vitijs denigratam: sed super
niuem dealbatam cum asper/
sa fuerit aqua cum isopo fidei
passionis: emulatrix synago/

ga detrahens et obloqui de eo non cessans lepra perfidie i ficietur vsqz ad septimã mũdi diem quãdo reliquie salue fiẽt sancte lepre recognita culpa.

Cleophas.

De nostre legislatore sa/ tis congratulor magna ꝛ mira audisse: quia ad sapientiam eius ꝛ probitatẽ se/ ueritatem cum lenitate miscen tem in iudeis nimis afficior. Sz tamen nostri doctores atqz magistri docent in synagogis cum propheta nũcupatur sine proprij nominis expressiõe de dauid esse intelligendum: quia ipse maximus prophetarum. Tu autem moysen excellentissi mum prophetarum asseruisti. Incidentem hanc questiuncu/ lam insolutam oro non dimit tas: vt ad messiam qз citius re uertaris.

Peregrinus.

Moysen excellentissimũ propheta non incon/ grue nec per excessum dixi: qr simpliciter cunctos an/ tecellit. Nam cum ad comple/ mentum prophetie tria conti/ neant scz vt videat ꝑpheta que procul sũt a cõmuni ꝛ naturali hominum cognitione: atqz ipsa populo annunciet miraculisqz tanqз vera cõfirmet. Moyses iste triphariam vidit que alij non videbant. Uisione corpo/ rali quidem: vt rubum arden/ tem non consumi. Imaginaria vo quasi ad nutũ habebat: non solum audiens verba: sed etiaz loquentem videns ꝛ nõ solum in dormiendo sed etiam vigi/ lando. Uñ de eo scribit: Quia loquebatur ei dominꝰ facie ad faciem: sicut loquitur quis cum amico suo. Uisionem vo intel/ lectualem habuit clariorem eo ꝙ vidit ipsaz diuinam essentiã quod de nullo alio ꝑpheta di citur. Unde i libro numeri scri bitur. Quia palaz ꝛ nõ ꝑ enig/ mata vidit deum. Dauid autez ꝛ si per visionem intellectualẽ diuinorum mysteriorũ copio/ sius fuerit: non tamen diuinaz essentiam clare intuitus ẽ. Sz ꝛ quãtum ad denunciationem etiã alios moyses precellit: qa loquebatur toti populo ex per sona dei quasi inducens ipsum ad obseruantiã legis moysaice iuxta illud Malachie: Memẽ tote legem moysi serui mei. In tertio etiam quo prophetia fir matur scz operatione miracu/ lorum etiam moyses superior inuenitur. Unde i deuterono.

dicitur: Non surrexit vltra propheta in israel sicut moyses qui nosceret dominũ facie ad faciem in omnibus signis atqꝫ porten tis que per euꝫ misit vt faceret in terra egypti pharaoni ⁊ oĩbus seruis eius vniuerseqꝫ terre illius. Uisio autem prophetica dauid ex propinquo attingit visionem moysi: quantum spectat ad visioneꝫ intellectualem: quia vterqꝫ accepit reuelationem intelligibilis ⁊ super naturalis veritatis absqꝫ visione imaginaria. Uisio tñ moysi excellentior fuit quãtum ad cognitioné veritatis. Sed dauid plenius cognouit ⁊ expressit mysteria incarnationis christi. Et ideo qui ipsuꝫ dauid dixerunt maximum prophetarum non male sed minus proprie locuti sunt. Nam maximus est nõ simpliciter sed ꝫm aliquid: idest quo ad mysteria reuelata ď christo messia.

Amaon.

BOne magister ex solutione questiuncule socij mei magnã questionem menti mee inseruisti. Dixisti enim si recte percepi moysen deum vidisse aperte. Scio deum mentiri non posse. Cum ipse deus moysi poscenti vt ostenderet ei gloriam suam: ipse responderit: non videbit me hõ ⁊ viuet: quo pacto videre deũ potuit qui adhuc viuebat ĩ mũdo? Quomodo etiam si deũ vidisset ad aquas contradictõis infidelis esse potuisset ⁊ deum offendere?

Peregrinus.

ACuta satis est inquisitio tua quã indiscussam dimittere nolo. Celeriter tamen expedire vt tempus sufficiat ad aliarum que restãt scripturarum interpretationem. Uidit moyses vtiqꝫ diuinam essentiam non in subiecta creatura vel per imaginarias visiones: vt iacob cũ dixit: Uidi deũ facie ad faciem ⁊ salua facta est anima mea. ⁊ isaias: Uidi dñm sedenté sup soliũ excelsũ ⁊ eleuatũ ⁊ plena erat oĩs terra glia eius: sed palam vidit vt angeli in patria ⁊ hoc per lumen glie de quo ps̄. In lumine tuo videbimus lumen: participatum quidem ab eo nõ per modum forme ĩmanentis: sicut participaꝫ ab angelis beatis: sed p modũ cuiusdam passionis transeũtis Uñ non sequitur q fuerit simpliciter beatus. Et ideo cũ non deficeret esse viator: nec etiam per hoc nomen prophete sibi

eualcauit. Et quia nō ē homo qui faciat bonum super terrā ⁊ nō peccet: quimo septies i die cadit iustus ⁊ resurgit: non im possibile fuit in peccatum labi ad aquas contradictiōis: Pro pter quod domin⁹ dixit. Quia non credidistis mihi vt scifi/ caretis me corā filijs israel non itroducetis hos populos i ter ram quā dabo eis. Utrum aūt illud mortale fuerit vel venia/ le non facile iudicandū: ⁊ si q dam opinantur charitatē tūc ipsum ad horā deseruisse. Dñi autem sententia: qui fidelis est in omnibus verbis suis: inuio labilis manet: quia deum vidē non potest in hoc mortali cor/ pore constitutus purus homo viuens vt cōmuniter viuitur scʒ sensibus vtens. Et ratio est quia spiritus est deus absqʒ oi materia. Et cum videri nō poi sit nisi ab intellectiua potentia necesse autem sit quēcunqʒ in/ telligentē fantasma speculari que materialia sunt: quia a sen/ sibus accipiuntur: ideo vtendo potentijs sensitiuis non potest in hac vita deus ab intellectu hominis videri seu cognosci: nec per modum rei corporalis qualis non est diuina essentia. Ipse enim deus excedit nō so/ lum corpora quorum sunt fan/ tasmata: sed ⁊ omnem intelligi bilem creaturam in infinitum Sed cum intellectus human⁹ eleuetur ad altissimā dei visio nem oportet vt tota mentis in tētio illuc adducet: ita ꝙ nihil intelligat seu accipiat a fantas/ matibus: sed totaliter alienat⁹ ab eis: ⁊ alijs sensibus totaliter feratur in deum. Sic igitur nō viuens vita sensitiua sed alie/ natus omnino a sensibus: ⁊ si vi uiuens vita vegetatiua diuinā essentiam videre potuit. Non tamen frequenter sed perra/ rissime talem habuit visionem Nam alias visiōes frequētissi mas imaginarie habuit: vt cū legem recepit ordinata qdem fuit per angelos apparentes i aliqua forma ⁊ dñi personam representantes. Huic demum pphete sanctissimo dñs dixit. Prophetā suscitabo eis de me dio fratrum suorum similē tui ⁊ ponam verba mea in ore ei⁹ loqueturqʒ ad eos omnia que precepero ei. Qui autē verba eius audire noluerit ego vltor existam. De ipso messia christo ibi locutus est dominus qui si/ milis fuit moysi i genere: idest homo sicut moyses: sed nō pu/ rus hō vt moyses: legislator vt moyses: sed ille legem timoris Iste legem amoris dedit. Lex

illa moysaica dicit lex mortis: lex huius euangelica lex vite & spirit⁹. Propheta fuit moyses procul videns cõmuniter. Etsi ad horam prope & clare vidẽs propheta christus est inquãtuz viator cum erat mortalis annũ cians que procul erant a cogni tione hominuz occulta cordiũ & futura. Sed quia comprehen sor erat: ideo non obscure: vt ꝓ phete sed limpidissime omnia in verbo videbat & cõtinue ha bens non solum sapientiam di uinam inquantum deus sed et scientiam beatoruz possidebat anima eius: ac etiam scientiam inclitam vt angeli & prim⁹ hõ in creatione eoruz a principio sue conceptionis & adeo eminẽ tem vt in ipso augeri nõ posset Quantum ad scientiam experi mentalem ex his que passus ẽ didicit vt misericors fieret. Suscitatus fuit iste ꝓpheta de medio fratruz: quia de genere iudeorum miraculose cõcept⁹ est & natus. Et sermonem quẽ ab eo audistis vos & alij nõ su⁹ erat ſʒ ei⁹ q miserat pẽis. Unũ re stat ꝙ q ñ audiet eũ credẽdo i eum a dño exterminabitur.

Cleophas.

Ita videt ꝙ itellexerint aliqñ turbe que colloq/ bant istũ xp̃m eẽ illum prophetã ꝓmissum: vñ vocife/ rabant hic est vere ꝓpheta qui venturus est in mũdũ & ꝓpha magnus surrexit in nobis.

Peregrinus.

Ad iesuz naue dirigem⁹ sermonẽ vt & i eo cerna tis qr oportebat christũ pati. Hic iesus naue a dño prin ceps ppli sui peculiaris institu t⁹ mortuo moyse legis antiq̃ la tore q̃ umbra extitit futuroꝝ bo noꝝ tipice ẽ xp̃s iesus: quẽ de⁹ ꝑncipẽ posuit & saluatorẽ mũdi ipmqꝫ dedit caput eccl'ie i mẽ/ bra influẽs vitã sensũz & motũ spiritalẽ legalib⁹ ad sepulchrũ cũ honore deductis vt robora ti ex ei⁹ xp̃i pñtie accingantur ad prelia: qr nõ est hominibus colluctatio carnis & sanguis: ſʒ aduersus ꝑncipes & ptãtes ad uersus mũdi rectores tenebra rũ haꝝ ꝯ spiritalia neqtie in ce lestib⁹. Iste iesus verus ꝑ fluui uum iordanis aq̃ baptismalis quã ipm itrãs sanctificauit: nõ emũdationẽ qua nõ egebat in/ de recipiẽs sed regenerationẽ spũs ei conferens oẽs milites suos p ipm trãsuexit: aquas ife riores false scie & erroꝝ ibi ad nihilũ ducẽs: supiores vo sapie salutaris ad sublimia ꝓmouẽs archa federis i medio firmata dũ transiret vniuersus pplus

quem ipsum eundem significat dominū iesum. Nam lignū im putribile sethim: ex quo fuerat archa formata quid aliud q̄z ei⁹ corpus qui nō vidit corruptionem ex matris purissimis for/matum sanguinibus? Que itro erant insinuant animam san/ctissimam: veritatem legis: mā suetudinem seu dulcedinē mā/ne: ⁊ virgam iusticie continentem. Erat autem intus ⁊ extra auro operta: quia actus iteriores ⁊ exteriores ipsius sunt p/fectissime dilectionis. Propi/tiatoriū autem quod arche preeminebat confixa manebat di/uinitas est eius: qua propitiat iniquitatibus plebis. Hec igit archa deifica in aquis firmat dum populus transit: quia hic est qui baptizat interius. Lapides duodecim firmissimi ad/ducuntur ⁊ educuntur exinde a duodecim strenuis viris: qa duodecim articuli firmissime veritatis fidei ibi reddent ab edoctis: ⁊ inde erudiuntur in/docti: quos colligent apostoli duodecim huius messie. Ipse iesus transito iordane qnq3 reges inter ceteros cruci affixit: vbi claruit prodigium solis et lune: quādo videlicet qnq3 sensus qui hominē regunt i terra cruci affixos tenuit et afflictos visum videlicet ex irrisionum aspectu: auditum ex contume/liarum relatu: gustū ex felle potatum: odoratum ex fetore ini/bi cadauerum: tactu3 non solū in manibus vbi magis viget s3 per totum attritum. Hi sunt p/me radices vitiorum cum oīs nostra cognitio ortum habeat a sensu ⁊ a cognitione appetit⁹ accipiat suum obiectum vbi luminaria celi tantam feritatem ac seuitiem contra suum actorē non ferentes se absconderunt: in hoc etiam instruens qui xp̄i cupiunt milites esse: carnē suā crucifigere cum sensibus ⁊ concupiscentijs suis. Demum iste iesus validissimo hierico mu/ros postq̄z sacerdotalibus tubis funditus euertit mirabilis sc3 mundi vitiorum alta edifi/cia ⁊ obstinatissima suorū disci pulorum predicationibus ad nihilum duxerit exercitus su/os fidelium qui legitime certauerint terram promissionis i/troducet vnicuiq3 tribuēs partem s̄m opera eius elimina/tis ⁊ exterminatis prius ex il/lis qui ibi fuerūt gigantes no/minati statura magna scientes bellum quos non elegit domi/nus spirit⁹ sc3 apostaticos. At siquis fidelium cōtra interdu3 de mundi thesauris erariū vel

parum tulerit etiã occulte: iesu võ occultari non poterit: sz velu ti achoz q furatus est de ana themate hierico pauca quedã coram omnibus sententialiter manifestat⁹ exterminabit a po pulo dei. Habetis ergo ꝓposi tũ quomodo opoztuit christuz pati: vt intraret cum suis gliaz suam repromissionis terram.

Cleophas.

AUribus nostris audiui/ mus ex te dñe mi venerã de Jesu naue magnalia gesta ⁊ maioza ibi sigra de mes sia iesu: ⁊ exultauim⁹ ⁊ delecta ti sumus non modice. Sed titi lari sentio desideriũ meũ scire ⁊ illõ quod existimo ibi latere mysteriũz quãdo magnanim⁹ ille iesus insidias posuit cõtra habitatozes hay: ⁊ quasi timẽs fugam simulauit terga vertẽs hostibus suis. Post pzo signo dato militibus suis scutũ suum erexit illis indicans vsqz ad in tentionẽ omnes foze delẽdos.

Peregrinus.

DUm ergo carissimi ad alia festino .qz plura ex breuitate postpono: ⁊ qz vos vidi quasi metentẽ sequen tes: spicas colligere derelictas in agro scripture: etiam ex in/dustria aliqua intacta vobis di mitto: vt minus egeat inopia vestra sicut ⁊ optim⁹ ille booz vnus ex messie patribus. Ruth moabitiden quã postea duxit vxozem suis fieri mãdauit. Ex recolectis autem ex vobis spi/cis ne ariste ĩpediant volo gra na nuda excutere latentis spũs vt vtilius ⁊ delitiosi⁹ edere va leatis. Sane sicut habẽti iustũ bellum cozpozale vti insidijs ꝯ hostes suos: nec contra fas: nec cõtra ius est ita in spirituali pu gna quã semper iustissimã ha/bemus contra nequitias infer ni: quia auferre nos: ⁊ nostra ĩ quietare non cessant: vt aggre/gẽt sibi: ĩsidias ponere licitissi mum est: videlicet occasiones maloꝝ vitare vt timidos virtu tes occultare quasi imbecilles ⁊ ardua ad tempus fugere. Cũ autem vehementer vrgent vi/ctoziam expectantes: tũc scuto crucis erecto debẽt milites dei viriliter dimicare eis resisten do ⁊ ozationibus: ieiunijs: ele mosynis: exhoztationib⁹: lectio nibus: sacramentis impugnan do eozum oĩa demoliri. Qd egregie ĩ facto docuit iste mes sias. Nam potentia sua pcussit superbum leuiathan capiẽs hõ deitatis hũana mõtalitate esca to. Unde ⁊ frequẽter tanqz im

becillis timebat mortẽ: psecutores fugiebat: ambulabat i galilea: dimissa iudee puincia: qꝛ volebant euꝫ iudei interficere Ex itinere fatigatus sup fonteꝫ sedebat: potum postulans a muliere ⁊ hec q̃ꝫ plura vt sic celaret diabolo sue diuinitatis robur. Demũ cum extimauit mũdi princeps se esse victorẽ: scuto crucis erecto captus fuit et destructus inimicus.

Amaon.

O Utinam dies ista ptenderetur in dupluꝫ sicut factum est oratione ipsius iesu naue: cuꝫ aduersarios insequeret: vt historiales oẽs ⁊ prophetales codices: nec nõ ⁊ sapientiales discurreres. Nã que tenebrosa est aqua in nubibus aeris: vmbraticis verbis scientia tua ⁊ interpretatiõe vt cristallus clareret. Jam vt placet ad alia progredere.

Peregrinus.

EX iudicum libro qui sequitur Sanson ille fortissimus in mediũ veniat: qui ab aliquibus hercules est suspicatus ⁊ falso cũ sanson ex circũcisione sanctissim⁹: ille ex preputio impius ⁊ imitissimus. Hic igitur sanson annunciatus ab angelo matri: ⁊ qdeꝫ etiam patrem nõ latuit postea ex matre sterili miraculose nazareus fuit abvtero matris sue idest domino consecrat⁹. Que omnia messie conueniunt: sed explicare non curo. In iuuẽtute autem sua in deserto leonem spiritu dei occidit parentibus celans: sed mel in ore eius reptum comedens parentib⁹ partem tribuens. Tanq̃ꝫ leo q circuit querens quẽ deuoret: aduersarius diabolus est: quem ĩ deserto christus occidit dũ ei⁹ rabidas tentationes superauit Ego eni vt alias dixi deo operante omnia eius opa ad liquidum noui. Unde ⁊ multa vob̃ occulta reuelo. Et si fuit ignotũ parentib⁹ suis: fructu tñ illius victorie tanq̃ꝫ mel dulce se ⁊ ppinquos non paꝝ refecit. Prostrauit sanson mille ex alophilis mãdibula asini vltra alios p se occisos: qꝛ simplici doctrina discipuloꝝ plures itceremit in mentibus audientiũ demones: vel vitia ⁊ innumeros subruet cum discurrent per orbeꝫ. Et ex illa maxilla ĩ terrã piecta fons ĩdeficiẽs egredieṫ scripturarum exponentiũ doctrinam illoꝝ simplicẽ postq̃ꝫ p mortem ad terram descendẽt. Hic mulierẽ diligens meretricẽ in ciuitatem eius descendens ibiq̃ꝫ quiescẽs dũ gaudẽtes philistei

se putarūt captū tenere: noctis medio fortissimus surgēs: non solū teneri nō potuit: sꝫ portas cū vectibus humeris ferret: ciui tatem exiuit montana ascēdēs. Sic xp̄s naturā nimis huma/ nā diligens: que meretrix erat fornicata cū amatorib⁹ multis idoloꝝ ꝛ creaturaꝝ vt inuehit deus p̱ Jer. ꝯtra ipsam ad peni tentiam vocās descendit i mū dū. Jbi demū quiescens p̱ mor tem cuꝫ inimici eius iudei vel demones exultarēt inimicum arbitrantes suū detineri a mor te i infimis terre hac nocte me dia surrexit fortissim⁹ ꝛ confra ctis portis eneis cū ferreis ve ctib⁹ in ꝯfusionē inimicoꝝ ad montē dn̄i cito ascendit. Ama uit precipue dalidā: cū qua ē et diu ꝯuersat⁹: vt infidelis ꝛ pes/ sima dedit cū in manib⁹ inimi/ coꝝ ꝛ infideliū a qb⁹ cecatus ꝛ vinculatus. Tandē seip̄m occi dens ipsis hostib⁹ plures stra/ ges dedit moriēs: q̄ꝫ fecerat vi uus. Synagogā enī dilexit mł tū in ea cōuersatus cōtinue nil ei tenens occultū. Sed vt p̄di/ trix ꝛ terrenoꝝ amore deuicta ad occidendū dedit in manus infideliū: pilati. s. ꝛ suoꝝ a qbus victus illusus ꝛ q̄si ignorantia cecus iuxta illd̄ ps. Cōgregata sunt sup̱ me flagella ꝛ ignora ni. Se tradens in mortē inimi cos p̄pli sui occidit sicq̄ꝫ pp̄lm suū liberauit. Oportebat ergo xp̄m pati vt ex liberatiōe suoꝝ gloriosus efficeretur.

Cleophas.

Aygurarū veneror pluri mū: sed figura in cūctis p̄tib⁹ suis fere p̄turbor q̄ mō vir ille sanson si sanct⁹ fue/ rit valuerit licite ad meritricē accedē ꝛ seip̄m occidē ac men dacia plura dicē: cū oīa ꝯ deca/ logū dn̄i r̄piant vxorē q̄ꝫ alieni genā ducē in lege nō admittat Quāuis enī ad bonū egerit fi/ nē vt se occidēt: nō t̄n reor ma/ la facienda vt veniant bona.

Peregrinus.

Sicut creature facte sunt i muscipulā pedib⁹ isipiē tiū ꝯsecutiue nō causati/ ue q̄r. s. mali ei abutētes capiūt ad mortē: nō q̄ in p̄nitiem eas creauerit de⁹ q̄ mortē nō fecit nec deletat̄ ip̄dictōe viro ꝑ ita ꝛ hmo diuin⁹ vt bon⁹ odor ali⁹ ē mōtis i mortē ali⁹ ē vite i vitā q̄r lr̄a occidit sp̄us aūt viuificat Qui. n. oīa scrutat̄ sp̄us dei mē tes suoꝝ illustrat: Sansonis ge sta ꝛ silia q̄ a iure cōi exorbitāt in ꝯn̄tia nō esse trahēda opeꝝ suoꝝ sꝫ admirāda. Nā nepha/

riū eē ꝛ ꝯ diuinā legē: cōmunē ad meretrices accedere: certo certius est. Propter quod venerabilis ille tobias: filium admonuit carissimum: attende tibi inquiēs ab omni fornicatiōe ꝛ propter vxorem tuam nūꝙ̄ patiaris crimen scire. Et merito quia fornicatores regnū dei non consequentur. Seipsū occidere multo dānabilius est cū dn̄s dicat: Non occides. Neq̄ ei qui seipsum occidit aliū q̄ hominem occidit. Indecēs est autem crimen suum alienis comodis impendere. Quid eniz prodest homini si lucretur vniuersum mundū: anime vo sue detrimentū patiatur? Scitote tn̄ sansonem in illis gestis nō peccasse: quia spiritus qui per eum miracula faciebat eum ad hec inducebat. Qui autem spū dei aguntur hi non sunt sub lege. Sicut enim deus actor nature non alligauit potentiam virtutibus naturalibus rerū: qn ad placitum preter cōem cursum nature effect⁹ operetur insolitos vt in miraculis: ita non alligauit auctoritatem suam legibus suis hominib⁹ datis: qn ad placitum priuatas leges extra cōmunes p̄uatis personis possit imponere. Hec enim vnicuiq̄ natura ē. Lex est: qd imprimit deus. Uerū quia ipse sathanas transfigurat se in angelū lucis: ideo nullus transgredi dz terminos quos posuerunt patres sui: ꝛ multo magis deus: nisi sit certus de contraria lege a deo sicut sanson ꝛ aliȷ in huius fuerunt. Mendacia illa seu verba valide dicta non fuere si referantur ad spiritū. Qr autē alienigenam vxorem duxit ꝛ hoc signauit: quia christus ecclesiā de gentibus alienam ab israel in sponsam erat ducturus.

Amaon.

Contrarie nō valet verbis tuis rationibus subtis nisi obstinatissimus infidelis: aut arrogantia cōtentiosus: a quibus nunꝙ̄ veritas inuenitur. Sed si non indebite moneor aliqd de tēpore huius messie aduēt⁹ prefixo adȷ̄cias vt in ipso firmemur ꝛ non circūferamur omni vento doctrine scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ: qui ad huc spectandum dogmatizant.

Peregrinus.

Cum aliud non intendā nisi vestri profectum: et hoc summe proficiat nosce christum iesum ꝛ hunc crucifixum: figuras intercidēs ad tempus ipsius aduentus vertā

sermonem. Et cũ huic pphete testimoniũ perhibeant de tpe tamen punctaliter determina/to: daniel apertioꝛ nullus inuenitur. Unde ab ipso exoꝛdium capiamus: pꝛecipue ad reuelationem de septuaginta hebdomadibus abbꝛeuiatis. Sed sedete mecum dum eam declaro qꝛ multa attentione opus hẽt: ⁊ anima sedendo ⁊ quiescendo fit sapiens. Oꝛante illo pphet a sanctissimo continentie ⁊ abstinentie dedito: que ad sapientiã hauriendã plurimũ valent: p liberatione populi sui a seruitute babylonica in qua erat cum ceteris iudeis: apparuit archãgelus gabꝛiel significans: eius pꝛeces auditas a dño. Et quia vberioꝛ est gratia q̃ꝫ pꝛecatio: non liberationeꝫ populi sui de illa tempoꝛali seruitute sibi intimauit: sed totius generis humani redemptionem fiendam p messiam chꝛistuꝫ a seruitute spirituali demoniũ: ad gaudiũ magis atqꝫ magis cumulandũ. Hoc est enim qđ pphete ⁊ sctí omnes cuꝫ intensis desiderijs magnisqꝫ suspirijs flagitabãt. Ait itaqꝫ gabꝛiel ad eum: Septuagita hebdomade abbꝛeuiate sunt super populum tuum ⁊ super vꝛbem sanctam tuam: vt ꝯsummatur pͥuaricatio ⁊ fineꝫ accipiat peccatum ⁊ deleat iniquitas ⁊ adducat iusticia sempiterna ⁊ impleatur visio ⁊ pphetia ⁊ vngatur sanctus scõꝝ. Scito ergo ⁊ animaduerte ab exitu sermonis vt iteꝝ edificet hierl̃m vsqꝫ ad chꝛistum ducẽ hebdomades septem ⁊ hebdomades. lxij. erũt. Et rursus edificabitur platea ⁊ muri i angustia tempoꝝ. Et post hebdomadas. lxij. occidetur chꝛistus. Et non erit eius populus qui euꝫ negaturus est. Et ciuitatẽ ⁊ sanctuariuꝫ dissipabit populus cũ duce venturo. Et finis eius vastitas. Et post fineꝫ belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactũ multis hebdomada vna ⁊ in dimidio hebdomadis deficiet hostia ⁊ sacrificium. Et i templo erit abhominatio desolationis. Et vsqꝫ in ꝯsummationẽ ⁊ finẽ pseuerabit desolatio. Singula hoꝛum sunt diligẽter notãda. Et pͥmo notate q hebdomade iste annoꝝ non dierũ ſm expositiones singuloꝛũ q̃s omnes menti bene retineo. Cũ igitur quelibet hebdamada cõtineat septẽ annos ⁊. lxx. ducta p septẽ cõstituant quadriginta nonaginta: erunt hebdomade lxx. ãnoꝛum: anni quadringẽti nonaginta. Abbꝛeuiate autẽ dicuntur: non qꝛ resultẽt ex ãnis

lunaribus vt quidam volunt. Annus qdez lunaris minor so lari.xj.diebus est. Et talis repu tatio p lunares ãnos in scriptu ris nõ extat in vsu sz abbreuiate dicunt.i.determinate seu pcise qsi nõ plus tpis curret. Istum ãt numez totũ.s.lxx. hebdoma daz in sequẽtib9 angulus diui dit ĩ tres ptes.s.in septẽ 7 sexa/ gintaduas 7 vnã. Et hoc q2 spe cialia opa 7 varia facta sũt pplo in illis partib9 temporis. Nã in pmis septem populus reedi ficauit ciuitatem cũ magno la bore 7 tenuit eam cõtra gẽtes per circuitum molestantes vt Neemias ostendit. In aliĳs se xagĩtaduab9 hebdomadib9 iu dei habuerunt aliquando aspe ra aliquãdo aduersa precipue tempore machabeorũ: vt libri eoz declarant. In vltima heb/ domada que ĩcipit a baptismo christi 7 terminatur quarto an no post passionẽ eius sunt opa salutis humane impleta: que 7 hic dicuntur determinatione peccati 7 delectãtiõe eius per mortem christi: 7 de pacti con/ firmatione: quod pactum pro/ prie est noua lex que publicata fuit per christuz: sed adhuc ma gis fiet per apostolos eius 7 ne isti vestri scribe pleni menda/ ciĳs vos decipiant in computa

tione annorum. Me non pñt fallere: qui omnes historiogra phos noui: iudaicos atqz gen/ tiles. Nã 7 si iudeus sim tamen remotus satis a vobis. Et ideo ignotus scio omnes historias: 7 computationem regnorum. Scitote q2 ab exitu sermõis vt iterum reedificetur hierusalez de quo angelus loquit daniel i q fuit quando data fuit licẽtia ab artaxerse neemie ãno vide licet vigesimo regni eius vsqz ad baptismũ christi veri messie hebdomade fuerunt pcise.lxĳ. 7 septem.i.anni quadringenti octuagintatres. Et ĩ vltima heb domada que restat annorum: fuerũt impleta passio 7 confir/ matum pactum.i. lex euangeli ca publicata 7 firmata. Ab ãno autez ciri regis persarum: qui primo dedit licentiaz captiuis in babylonia iudeis vt redirẽt hierusalem ad reedificandum non ciuitatem sed templũ vsqz ad licentiam datam a predicto artaxerse neemie ad reedificã dum ciuitatem hierusalẽ: fluxe runt anni centumqndecim. In quo tempore gubernatus fuit ille populus 7 rectus precipue per sacerdotes: vsqz ad tempo ra machabeorum: qui 7 ipsi de tribu leui regnauerunt in illo populo. Et durauit eorum pn/

cipatus p centum viginti septē annios vsqȝ scȝ ad herodeȝ: sub quo natus est christ⁹. Est ergo sensus vt exponamus particu/latim litterā. Scito ⁊ animad/uerte qualiter .lxx. hebdoma/de intelligende sint. Ab exitu sermonis vt iterum reedificeť hierusalem. i. a vigesimo anno arthaxersis mittentis neemiā ad reedificandum hierusalem vsqȝ ad christum ducem: idest vsqȝ ad manifestationē vnctio nis sancti sanctoꝝ: qui vere est christus ⁊ dux fidelium: erunt hebdomade septem. s. annoꝛuȝ in quibus populus cum laboꝛe ciuitatem edificabit ⁊ tenebit: ⁊ hebdomade. lxij. in quib⁹ po/pulus nunc pꝛospera nunc ad/uersa sustinebit. Et iste hebdo/made. s. septem ⁊ sexagintadue simul faciunt annos quadrin/gentos octuagintatres. Et tot anni fluxerunt a licentia data ab arthaxerse vsqȝ ad xp̄i baptis mū vt dictū est. In q̄ baptismo vnctio. s. inuisibilis declarata ē per plenitudinem gratie spiri tus sancti in specie columbe su per cuȝ apparentis ⁊ patre de celis testificante. Hic est filius meus dilectus. Et quod subdit ⁊ rursus edificabitur platea et muri in angustia tempoꝛū: re/fertur ad id quod dixerat de p mis septem hebdomadis q̄. s. cum laboꝛe erant edificaturi muros ⁊ ciuitatem in qua. ha/bitauerūt sexagintaduab⁹ heb domadibus annoꝛum vsqȝ ad baptismum christi: vbi inchoa ta est vltima hebdomada ī qua christus pꝛedicauit ⁊ passus ē Et hoc est quod subdit. Post sexagītaduas hebdomadas q̄ scilicet erunt post illas septem pꝛius dictas: occidetur christ⁹: quia postq̄ȝ pꝛedicauerat tri/bus annis cuȝ dimidio passus est in quarto anno illius heb/domade vltime: Et sequitur. Et nō erit eius populus qui eū negaturus est: quia ex tunc iu/dei negantes eum coꝛam pila to non fuerunt populus eius: sed ꝯuertendi gentiles. Scd̄m v̄o aliam litteram dicitur Et non erit. Quasi dicat continu/ando pꝛedictis licet occidatur christus: moꝛs ei non domina/bitur: quia cito resurget scilicet tertia die quasi non esset moꝛ/tuus. Et ciuitatem ⁊ sanctuari/um dissipabit populus cum du ce venturo: idest hierusalem ⁊ templum destruetur: quod erit per romanos: ⁊ hoc in punitio nem tanti sceleris. Quod autē dicitur: confirmabit pactum multis hebdomada vna: intel ligitur de vltima hebdomada

annoꝝ in qua lex euangelica p predicationem christi ⁊ miracula confirmata est in cordibꝰ apostolorum: ⁊ magis adhuc cōfirmabitur per spm̄ sanctū quē recipient sicut ꝓphetatum est eos debere repleri post qđ ipis predicantibus multi conuertētur in his tribus annis cum dimidio sequentibus qui faciunt vnam hebdomadam cum tempore quo predicauit ipe messias. Dicitur autem lex euangelica huius messie pactum seu fedus ƀm ꝙ prenūciauit ipe dn̄s per Jeremiā dicēs: Ecce dies veniunt ⁊ feriam domui israel ⁊ domui iuda fedus nouū non ƀm pactum qđ pepigi cum patribus vestris ⁊c̄. Firmata est igitur illa doctrina christi per doctrinam ⁊ miracula apostolorum. Pactum dicitur qꝛ quodammodo deus conuentionē fecit cum hominibus ꝙ eā seruando det eis vitam eternam Sequitꝰ: Et in dimidio hebdomade deficiet hostia ⁊ sacrificium: quia i medio illius hebdomade christo patiente: ex tunc sacrificia legis sunt cassa ⁊ mortua. Et sic in capite haꝝ hebdomadaꝝ. i. in vltima ꝯsummata est per christi passionem preuaricatio ade. i. originale ⁊ finez accepit peccatum veniale: ⁊ deleta est iniquitas mortalis vitȳ Omnia enī huius virtute passionis anichilantur cum applicatur ad homines p sacramenta eius ab eo instituta. Aducta est per ipsuz iusticia sempiterna: omnis perfectio virtutum ƀm doctrinam: que durat semper: quia alia causa nō est sequēda que iusticia ducet ad eternā gliam. Jmpleta est visio ⁊ prophetia omnis sanctoꝝ precedētium. Oportuit ergo christum pati ⁊ occidi vt deleretur iniqtas ⁊ induceretur iusticiā que ducit ad sempiternā gliam.

Cleophas.

Mi pater magister ⁊ domine ⁊ quo vtar vocabulo nescio: vt exp̄maz reuerentiam ⁊ affectum quem in me genuit sapiētia tua. Ego pro me viā veritatis elegi: quā tta radiosam fecisti tua interp̄tatione. Sed vt refellere valeā cōmenta mendacij ⁊ contradicentes reuincere obsecro doceas: si quispiam dicturus insurgeret: ꝓphetiā danielis impletam scȝ de alio christo computationem quoqȝ annoꝝ aliter accipiendam: vt queadmoduȝ veritateȝ meditatur gutt meū ita labia mea impiū detestent.

Peregrinus.

Attēdite a scribis hipocritis qui tulerūt clauē vere scientie. Neqꝫ.n. ipsi introierunt neqꝫ alios intrare ꝑmittunt. Ueniet aliqñ pseudo rabbi qui cum complicibus suis ista dicturus sit faciens computationem annorum septuaginta hebdomadaruꝫ a tempore quo captiuitas iudeorum perfecta est a nabuchodonosor sub sedechia vsqꝫ ad destructionem hierl'm fiendaꝫ ꝑ vnum principem. Post quē dicit ꝙ erit populus iudeoꝝ in ꝑfecta captiuitate reductus in q̄ dimittet eos dñs vt sic humiliati desistant ab iniquitatibꝰ suis ⁊ deleatur iniquitas eoꝝ ⁊ adducatur iusticia sempiterna vt scꝫ in perpetuū fiant iusti ⁊ mereantur vt impleātur prophetie ⁊ sic durabit illa captiuitas vsqꝫ ad messiam quā expectāt: qui erit sanctus sanctoꝝ. ſꝫ mendax iste erit sicut ⁊ pater eius. Et qui in lege gloriatur contra legem: deum inhonorat. Predicat ꝓm legem non furanduꝫ ⁊ ipse omni dolo ⁊ malicia plenus q̄ꝫplurimum temporis furatur subtrahēdo de medio vt mendacium suū imperitis veritati apparenti fucatū ostēdat. Nam vbi tempus asserit fluxisse: precise.i.nec plus nec minꝰ septuaginta hebdomadaꝝ ānorum.i.quadringentoꝝ nonaginta a captiuitate facta per nabuchodonosor vsqꝫ ad aliā captiuitatem fiēdam sub ꝑncipe romanorum: omnes alij historiographi assignant ad minus tēpus sexcentorū sexaginta duoꝝ annoꝝ. Aliud mendaciū addet non minus. Nam septem hebdomadas quas ponit ꝓpheta ab exitu sermonis vt edificetur hierl'm vsqꝫ ad christum ducē: dicit iste fallax numerandas a tempore captiuitatis babylonice vsqꝫ ad cirum regem ꝑsaruꝫ quē exponit esse christum de q̄ loquitur daniel: quia vnctus in regem ⁊ ducem quia dedit licentiam reuertendi ⁊ reedificandi. Sed q̄d stultius dici potest: cum mittet iste christū verum messiam in cirum regeꝫ? Sed etiam errat in computatione. Nam a captiuitate facta sub sedechia vsqꝫ ad ꝑmū annū ciri qñ licentiam dedit reuertendi fluxerūt q̄nquaginta nouem anni. Septem autem hebdomade annoꝝ quas iste mendax ponet: sūt quadraginta nouem anni. Aliud quod subdit daniel: videlicet ꝙ post hebdo

madas.lxij.occidetur christus exponet de quodam rege alio qui occidetur tēpore illius pn cipis qui vastabit hierusalem. Et hoc falsissimuz ꝛ defectuose computat ānos. Et mutat se de christo in christum.i. de ciro i herodem cum ꝓpheta de vno ꝛ eodem loquatur. Sed nec in illa captiuitate vltima desistēt iudei ab iniquitatibus suis vt iste neqꝫ somniabit: sed quoti/die magis atqꝫ magis effici/entur deteriores vt videbitis Multa aūt falsa ꝯfingēt:sꝫ noli te audire eos quia sermo eorū vt cancer serpit. Et sicut Jānes ꝛ mambres restiterunt moysi: ita hi resistunt veritati: sed vl/tra non proficient quia insipiē/tia eorum nota omnibus erit.

Amaon.

Quia ad ostendenduz tē pus prefinitū a deo ꝫm reuelationem factā da/nieli ꝛ punctaliter determina/tum de aduētu messie reuoluē do pene oēs historias īpletū es/se prudētissime diseruisti:scire optarem si curiosum non foret quare tali tpe venit xps dei fi/lius in mūdū ꝛ passus est ꝛ nō prius vel postea.

Peregrinus.

Alta ꝓfunditas.s.diuino rum secretoꝝ:ꝛ qs inue/stigabit? Quis enim no/uit sensum dñi: aut qs ꝯsiliari⁹ eius fuit? Ratio itaqꝫ hoꝝ alia efficax assignari nō pōt nisi qa oīa quecūqꝫ voluit dñs fecit:in celo ꝛ i terra. Et quia sic voluit ita factum est. Uoluntas autez eius nisi rectissima esse nō pōt Ratio autem decentie hec fuit quia tūc magnus debuit de ce lo venire medicus qñ magnus per totum orbem iacebat egro tus. Misit igitur deus filiū suū in mundum:natum ex muliere vbi venit plenitudo tpis. Tan/ta temporalitas tunc regnabat ꝙ omnia tempora plena erant ꝛ omnia vanitas. Preputium deū ignorabat:idolis seruiens Circūcisio dñm ꝯtēnebat. Nec prius venire decuit ne medici na perutilis:min⁹ foret grata. Nec postea ne desperatis esset infructuosa. Magno itaqꝫ dei consilio factum est vt post hoīs casum illico lex nō daref:nec fi lius dei mitteretur. Nisi enim hominis superbia prius vires suas experiretur:sui libertatis arbitrij sufficientiam arroga/ret:ꝛ legem superflue datam ꝛ dei filium frustra venisse indi/caret. Et nisi pus lex scripta da retur per quā qd posset proba/

ret: christi aduentuz superfluũ iudicaret. Ne igitur detrahendi vel murmurandi occasionẽ haberet reliquit eum deus in lege naturali: vt se vires sue nature cognosceret. Ubi cum deficeret videns sibi liberum arbitrium ⁊ legem minus sufficẽ ꝑ adiutorio grato atqꝫ oportuno vocitare cõpulsus est Oportuit igit̃ vt conuictus homuncio de sui ignorantia atqꝫ ipotentia: langorẽ suum apte ipse videret. Et morbũ grauissimuz intelligens si diu expectatus ⁊ flagitatus non succurreret desperata plaga ei⁹ curari renueret: Quod sapiens innuit. Dũ medium silentium tenerẽt oĩa inquiens: ⁊ nox ĩ suo cursu medium iter haberet oĩpotẽs sermo tuus domine a regalibus sedibus venit. Primum enim silentium fuit ante legem: scd̃m sub lege: tertium erit in gloria Primum fuit ignorantia langoris. Scd̃m desperatio curationis. Tertium adeptio sanitatis. Ante legẽ nãqꝫ homo morbũ non agnoscebat suũ. Ideoqꝫ silebat nec querebat remediũ Ut autem lex subintrauit ⁊ languidis ostendit vulnera sua: mox fractum est ipsum silentiũ ⁊ ceperant egri poscere remedium. Sed ꝑ opa legis vbi non est salus sanari: volẽtes qđ querebant inuenire nequibant. Tandem considerans homo ꝑ legem neminem posse iustificari: quasi per diuturnos clamores fatigatus ⁊ desperans: rursus loqui cessauit. Et subsecutum est scd̃m silentium. Tũc autem omnipotens sermo patris a regalib⁹ sedibus forma serui indutus in mundum venit. Angelus magni consilij: in piscinã descendit. Heliseus ad suscitandum mortuum accessit Summi regis filius de consensu patris ad tollerandam mortem passiõis: de equalitate maiestatis ad patibulum crucis: de sede regali ad officinã ꝑcti de lumine celi ad tenebras mũdi vel inferni venit. Et veniẽs locutus est pacẽ: dedit gratiã: proposuit medicinam: promisit veniam. Et ita rupto silẽtio incipient egri pura ac vera cõfessione quasi magnis clamoribus flagitare remedium: et accelerare ad medicum ꝑ quẽ vulnera sanentur. Recepta vͦ sanitate ⁊ donata nature mortalitatis felicitate: nihil vltra restabit petendum. Et tunc tertium et beatum erit silentium.

Cleophas.

STupeo nimis in interp̄tationibus tuis ⁊ nō minus in enodatione questiunculaꝝ nostrarum patenti. non sic nostri rabbi te: sed i gutture aut infra dentes sibi loqui videntur. Tu autem ore aperto Et tunc ad mentem reduco ꝙ viginti vnus sunt āni elapsi vl' circa: qn̄ hierosolymis in tēplo vnus inventus est puer duodē nis etate ſm stature ⁊ faciei iudicium: qui de aduentu messie diu ex scripturis pertractans omnes doctores in summā admirationem trahebat sup̄ prudentia interrogationū ⁊ respōsis ei9. Supueniētib9 parētib9 ei9 cū illis descēdit ⁊ incognit9 postea mansit. Unde considerans quā pretendis etatē me in dubium mittis ne forte ille tu sis qui ad tantam profeceris sapientiam.

Peregrinus.

QUis ego sim non oportet nunc solicitari. Aliquādo scietis. Proseq̄mur cum itinere sermonē nostrū. Aliam ex sacratissimis visionem quā oblitam ad mentē reduxi. Et qđ interpretatus est daniel regi: volo referre vbi videbitis ad quātā glīa; messias iste provehi debet. Uidit i somnis nabuchodonosor rex babylonis statuam sublimē ante se: cuius caput aureum erat: ex argento v̄o pectus et brachia: ex ere vēter ⁊ femora: tibie ex ferro ac etiam pedes sed terra commixti. Uidit exinde lapidem vnū abscidi a monte sine manibus hominum: qui percutiens statuam in pedibus eam cōminuit. Et tunc ferrum: terra: es: argentum ⁊ aurū: sunt quasi in fauillam redacta. Creuit autē lapis ille abscissus ⁊ factus est mons magnus ⁊ impleuit vniuersam terr. Statua ista monarchiam mundi temporalē designat quatripartitā diuersis etatibus mundi. Nam caput aureū monarchia fuit assiriorum que cepit a nino ⁊ permansit vsq; ad baltasar filiū nabuchodonosor īterfectū a ciro Scđa monarchia mundi cepit in ciro rege persarum ⁊ medorum ⁊ permansit vsq; ad dariū quē p̄cussit alexander. Et hoc signatur per pectus ⁊ brachia de argento illius statue: q2 minus fuit nobilis ista q̄; prima. Tertia fuit monarchia grecoꝝ que cepit in alexandro: sed ipo mortuo diuisa fuit in quatuor reges. Et notatur in statua per

ventrem & femora ex ere: quia minus nobilē q̄ȝ scd̄m sicut ar/gentū p̄ualet eri. Quarta ē mo narchia romano℞ q̄ cepit ſȝ im pfecte ī iulio cesare. Perfecta ē autē in octauiano augusto: sb quo ortus est iste messias. Hic figuratur per pedes statue fer reos & fictiles: quia sicut ferrū domat omnia metalla: ita istō cuncta regna subiecit. Mixtu/ra autem eorum illa sunt ciui/lia bella. Lapis abscissus sine manibus a monte: ipse est xp̄s iesus: qui conceptus est de vir/gine sine manib⁹. i. sine huma/no opere: quia ō spiritu sancto Mons aūt dicitur virgo mat eius p̄pter summā eius cōtem plationem: perfectionem & no bilem ex patribus generationē Hic est lapis de quo p̄s ait: La/pidem quē reprobauerunt edi ficantes hic factus est in caput anguli. A dn̄o factum est istud & est mirabile in oculis nostris Ad litteram cum templū edi/ficaret pulcherrimus & fortissi mus lapis ad manus venit ar/tificum: & cum vellent & pluri/bus vicibus experirentur vt ī/fra edificium diuersis in locis collocarent nunq̄ȝ valuerūt vn̄ reprobauerunt dimittentes: ſȝ postea in sūmitate templi posi/tum est in caput anguli optime cōnectens duos parietes. Sic spiritaliter principes sacerdo/tū & scribe q̄ edificatores erant templi spiritualis scȝ synagoge doctrina & regimine videntes christum lapidem peroptimū moribus voluerunt & quesierūt totis viribus collocare cū cete ris & inter ceteros credentes & docentes eum fore hominē purum vt ceteri: sed nunq̄ȝ hoc potuerunt obtinere: quia mira culis & doctrina & vita ostende bat se supra hominem esse: p̄pt quod reprobauerunt illi ponti fices & pharisei eum: statuētes vt siquis confiteretur eum esse christum extra synagogam fie/ret: & demum vt reprobū extra ciuitatem cruci affixerunt. Sȝ suscitatus positus est in sūmita te tēpli spiritualis eccl̄ie vt ca/put eius faciens vtraq̄ȝ vnum coniunctos in vnum tēpus ec/clesie conuersos ex iudeis & cō uersos ex gentibus. A domino vtiq̄ȝ factum est istud: qui exal tauit eum & dedit illi nomē qō est super omne nomen. Lapis igitur iste percussur⁹ est statuā in pedibus: quia veniet tēpus qn̄ imperiū romano℞ christo subdetur: imperatoribus con/uersis ad fidem. Et sic etiā oīa regna ei subijcientur. Omnis enim natio conuertenda ē ad

fidem huius messie christi iesu Et sic lapis iste mons fiet ⁊ magnus replens fide sua vniuersam terram. Nec aliud regnū temporale succedet: sed regnuz glorie durans in eternum. Ecce quomodo oportuit christuz pati ⁊ reprobari per passionez ⁊ sic intrare in tantam gloriaz ⁊ nos introducere.

Amaon.

Magister bone quia ī superiori ꝓphetia danielis dictum est christum occidendum vt deleatur iniquitas ⁊ finem accipiat peccatum dicas obsecro: si peccatum non fuisset si christus passus fuisset vel saltim deus incarnatus.

Peregrinus.

Auctoritas ipa inducta primam partem soluit quesiti ⁊ q̄zplures alie. Ipse ait isaias. Uulneratus est ꝓpter iniquitates nostras: attritus est ꝓpter scelera nostra Siquidez remota causa remouebitur effectus: cum causa finalis passiōis christi fuerit iniquitas humana. s. vt deleretur. Si non fuisset iniquitas vlla vt quid perditio hec tante passionis: cum omne agens agat propter finem qui intenditur? Sz scd̄a pars magis incerta remanet. Nam cū in paginis sacris quasi vt initium curationis humane ponatur mysterium incarnationis: si ṗmus homo in suo honore mansisset: creator hominum creatura non fieret Si enim tollitur morbus ⁊ vulnera quid opus ē medico? Sz quid inconueniens sequitur si dicatur vel credatur q̄ nō ꝓpt curationem cum morbus non esset: sed propter maiorē exaltationem ⁊ dignificationē humane nature etiaz nulla culpa reperta gloriosus deus homo fieret cum semper tm̄ eam dilexerit. Sed iam ad prophetā illum eximium dirigamus sermonem qui super senes intellexit: qui in breuibus verbis oīa mysteria ⁊ opera christi breuiter psallendo descripsit.

Cleophas.

Et hoc summe placet: vt quia frequenter psalmi in synagogis cantātur ablato velamine per tuā interpretatōez. Quia tropis ⁊ enigmatibus referti sunt eorum intelligentia clara ad christū ipz dirigamus ⁊ figamus affectuz. Nam illorum sensum non habendo: frequentius ad alia distrahimur.

Peregrinus.

Deuotissimus hic ppha dauid quē dñs inuenit bm cor suū anteq̄ creator assumeret diuinus & christi mysteria psonaret quid egerit in figurā pretermittendū oīno non est. In bethleem natus sic christus fuit dauid nūcupatur q interpretatur fortis robore vel decoris aspectu. Nō incōgrue signans eum qui decorem idutus est speciosus iuuentus pre filijs hominum fortis quoq & potens in prelio grauissimo. Hic contēptus a fratrib⁹ tāq̄ minim⁹: sed a dño inunct⁹ est p consortibus suis vt narrant regum historie plene. Nec istud a mysterio vacat: qd per se quilibet aduertere pōt. Missus ē a patre ad visitandum fratres suos & deferendū panes vtiq doctrine mirabiliter reficientis. Contra Goliath pncipem philistinorū magnitudie sūmū armis circūdatum aspectu terribilem: castra israel discurrendo exprobrantem: ipse inijt singulare certamen. Quinq lapides de flumine secum tulit in peram abscōdens. Uno autē percussit. Armis sanctis vti noluit: sed cum baculo eum agressus & funda. Contra eum preualuit totus inermis in nomine dominus: exinde liberans populum suum illo perempto gladio suo. Postq cū magna gloria reuersus est in hierusalem obuiantib⁹ puellis atq laudes victorie eius concinentib⁹. Et ex tunc anima Janathe ardēti amore conglutinata est cū aīa dauid: vnde & omnia vestimēta sua illi donauit. Sed saul nimis inuidit. Sicsic messias q dicitur christus ꝯtra principē in ferorum armatum malicijs: superbia altissimum: natura potentem: qui dei populum infestare non cessat agressus ē pugnam solum baculo crucis protect⁹: & funda humilitatis. His egit victoriam. Ipsa enim vga & baculus qui nos consolantur. Uirga quippe ad percutiendū inimicos crucis christi. Baculus ad sustentandum imbecilles. Hanc virgā discipulis suis in via portare mandauit. Non virgā vidicationis & inuasionis: hanc enim prohibuit: sed virgam crucis predicādo crucifixum non seipsum. Uirgam defensionis ad percutiendum domones & sustentandum debilitatos. Quinq lapides sunt legales obseruantie dure in quinq libris moysi contente quas ipe in exemplū seruando portauit. Sed fidelib⁹ suis abscōdit: nec illis cerimonijs vti

voluit. Uno tm̄ lapide dilectionis: que omnis precepti est finis: que etiam in ipa lege mandatur inimicum occidit. Non armis legalium: quibus populus iudaicus vtebatur se accinxit impugna gerenda. Gladio autem suo decapitatus est hostis quia ea astutia qua instigauit alios ad mortem ille inferendus peremptus ⁊ confusus est Demū cum magna glia occurrentibus angelis ⁊ iubilantibus reuersus est ad supernam hierusalem triumpho potitus. Cōglutinabitur anima ionathe. i. eorum qui in eum credent discipulorum cum ipso intenso amore affecti ad ipm perspecta eius virtute ⁊ charitate imēsa: ⁊ oia sua sibi dimittent pꝑter eum. Sed saul. i. iudaicus populus vidit gliam ⁊ ferre non valens sed zelo inuidie ductus querat pro posse extinguere eū. Oportuit ergo christū pati vt ab inimicis liberaremur ⁊ ipse intraret in gliam suā. Hic manu sua citharam pulsans refocillabat obsceSSum saul vt spiritus malus fugaret ab eo. Cithara lignea crux intelligatur. Corde in ea extente que fiunt ex carnibus animalis exsiccatis ⁊ intortis mēbra sunt christi in cruce extēta ⁊ sanguine euacuata ⁊ exsiccata. Melos resultās ex cithara sermo ē christi. Plectio clauorum percuSSio: quia adeo suauis est vt vexantem se spm̄ malum vel lenius ferat ⁊ qñqꝫ pro pellat. Noui ego omnia q̄ dixit in cruce quia ibi eram. Si eniꝫ aliquē abededon. i. exterminator iracundia torqueat que est appetitus inordinatus vindicte cōtra eos quos reputat inimicos cum audit ipm citharе sonum: pater videlicet ignosce illis quia nesciunt quid faciunt: ceSSat vexatio illa ire vbi indulgentia pro occisoribus postulatur. Si māmona auaricie cruciet tenacitate: audita scđa voce qua dicitur: hodie mecuꝫ eris in paradiso eius exemplo procul fugat cupiditas que est inordinatus amor habendi cū non solum temporalia que sunt minima bona sed paradisuꝫ q est summū bonum: ⁊ latronibus christus pmittat. Si asmodeus libidine stimulet cum tertius crucifixi sonus percipit: mulier scꝫ ecce filius tuus ⁊ ecce mater tua frigescit luxuria audiēs virgines ⁊ iuuenes adinuicē habendas vt genitum ⁊ genitricē Inter quos naturale fedus nil turpe patitur suspicari. Belzebub accidia languidū reddēs animum ⁊ ita aggrauās: vt nil

boni agere libeat exilio relegatur. Dum ex eo qd audit: deus meus deus me⁹ ne derelinq̃s me colligit quātūcūq; laboriosa dimittenda non fore: sed divinum auxiliū postulandū ne se deserat vnde bonū relinquat Behemot aīum freq̄ter cū corpore torquens mitigat: sonante cithara illud: Sitio. Docetur enim mens rugientez ventrem et sitibundum tenere: et ad edomādas illecebras gule amaris et asperis vesci. Si adversarius noster sathan cuz invidentia adversat bonis: q2 tristatur de aliena felicitate refellitur audito sonitu sexto Consūmatū ē: completū sc; mysteriū restaurati̇ōis illius ruīne qua invidia diaboli mors ītroivit in orbem terrarum: vt āmodo nullus audeat invidere: qa actor bonorum omnib⁹ fecit redēptionem cōmunē. Levithan de superbia crucians que est perverse celsitudinis appetitus audire non potest vltimā notam. Pater in manus tuas dn̄e cōmendo spiritū meum: totaliter me subijciens regule s̄m tuaz providentiam infixe: nil aliud cupiens nisi tue subijci beneplacito voluntatis. Quid suavius cithara ista audiri potest? Sz iā tempus est vt psalterium accipiat & coram dominica archa christum signante totis virib⁹ saltet & nudus psalmos decantet intelligēs q2 apud dn̄m misericordia & copiosa apud eum redemptio.

Cleophas.

Hec summo desiderio expectam⁹ audire. Si tn̄ placet prius edoce: q̄re potius messias dr̄ filius david q̄z aliorum precedentiū patrū cum ita ab illis sicut ab eo descenderit.

Peregrinus.

In promptu ē ratio. Nā & illi regi & p̄phete egregio: specialis adeo facta ē repromissio cū dictum fuit: De fructu vētris tui ponam super sedem tuā. Et signanter dictuz est de fructu ventris tui: nō lūborum tuorum: cū enim puerperiuz cum p̄mo concipitur materia decidat a lumbis viri & a ventre mulieris: q2 non ex virili semine christus conceptus: sz tm̄ ex muliere & virgine. Ideo dictum est: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. s. ad regnandū. Tum etiam qa ipse david fuit multū mansuetus et pius que summe sunt i christo

reperta. Sz iam ex psalmis ip
sius videbitis. non solū passio
nem ⁊ resurrectionem: sz oēm
christi conuersationē ab eo de/
scriptam: pauca tñ ex plurimis
adducendo. Incarnationē ei⁹
ipse describit cum dicit: Per-
manebit cuz sole ⁊ ante lunam
in generatione ⁊ generationē.
Descendet sicut pluuia i vellus
Ubi ⁊ diuinitatez exprimit in
permanētia ⁊ in vellera ⁊ vtri
usqz insimul vnitatem in descē
sione ⁊ modū i pluuia seu roze.
Celi ⁊ terra ait idem mutabun
tur quantū qdem ad figuram
seu qualitatem presentez. Pre/
terit enim figura huius mūdi
non quantū ad substantiam ꝓm
quā terra in eternū stat. Tu aūt
deus ipe es ⁊ anni tui non defi
cient: sed permanebunt. Et cuz
sole qdez qui finem habere nō
potest etiam ꝓm gentiles ante
lunam nil fuit nisi deus: qꝛ qui
viuit i eternum creauit omnia
simul saltem quantum ad mate
riam ⁊ substantialem formam.
Cum sole igitur permanebit ⁊
ante lunā: quia fine ⁊ principio
caret. In generatiōe ⁊ genera/
tionem permanebit: presentia:
potentia: ⁊ essentia inhabitan/
do. In generatione celi. i. ange
lorum creatiōe. In generatiōe
terre. i. coꝝ que sunt supꝛ terrā.
In generatione bonoꝝ ⁊ malo
rum. Sed in maloꝝ generatōe
permanebit per iusticiam. In
generatione bonoꝝ per grām
⁊ gliam. Ipm igitur verbū qd
deus est in eternum permanet
Descendet aliquando nō mu/
tando locum qꝛ incircūscripti
bile est: sed assumet naturā hu
manam in qua non erat vnitū
Que natura apte signaṫ in vel/
lere: qd pellis est morticina: sz
cuz lana. Quis est enim homo
qui viuit ⁊ non videbit mortē?
Omnes enim morimur. Sed
vbi in alijs hominibus natura
ipsa est pellis crassa sine tonsa:
qꝛ aīa nr̄a nascitur sicut tabula
rasa nulla scientia picta vel vir
tute inducta: i christo fuit lana
calida plena omnis gratie ⁊ ve
ritatis. Ipsum igiṫ verbum de
scendit in vellus: cum naturaz
mortalem assumpsit. Et sic plu
uia aut ros descēdit: que terrā
non scindit sed fecundat: quia
matrē in qua descendit: virgi/
nitatem non violauit sed fecun
dauit. Et videtur propheta fi/
guram notasse eius qd datum
fuit in signū gedeōi ꝯ madiani
tas obtinende victorie. Hoc. n.
petijt: vt extēso vellere in area
de nocte reperiretur in mane
roze plenū: sed area sicca ⁊ im
madida: qd ⁊ factum est: ita ꝙ

expressum vellus roze canchā impleuit. Ros vtiqz de celo descendens diuinitas est ad nos veniens: quod estuanti deside rio Isaias poscebat: rorate in/quiens celi desuper: celi videlz diuinaꝝ personarum: quarum opere factum est mysterium i/carnationis ꝛsi sola filij perso na fuerit carni vnita. Nubes pluant iustum: nubes videlicet prophetarum que obscure iu/stum per excellentiam in se cō/tinebant: vt vēturum insinuan tes adimpleantur: ita videlz ꝙ aperiatur terra virginalis fe/cundata spiritu permaneantqz claustra pudozis: ꝛ sic germi/net saluatozem vt terra inscissa germinat fructum suū. Uellus humana est assumpta moztali/tas. Nocte igitur obscure vite presentis descendente roze in vellus in mane ꝑncipio. s. noui testamēti: inuenitur vellus ro/re repletum. i. humanitas dei/tate repleta ꝛ ei vnita: area tñ vteri virginalis sicca. i. impol/luta remanente. Expressuz aūt fuit vellus et toztum in cruce: indeqz concha ecclie: roze grē extat refecta. Et hoc fuit signuz quasi initium liberationis hu/mane ab hostibus suis. Uultis scire conditionem tēpozis sue natiuitatis: audite quod sequit in eodem psalmo: Orietur in diebus eius iusticia ꝛ abundā/tia pacis. Et tāta ꝙ iuxta Isaie vaticinium conflabunt homi/nes gladios suos in vomeres ꝛ lanceas suas in falces. Nusqz in histozijs reperitur munduz a bellis quieuisse nisi tempoze octauiani augusti: sub quo natꝰ est christus quādo ꝛ descriptꝰ est ozbis: quod ꝓculdubio non humanis meritis q̄ nulla erāt actum est: nec industria princi pis sed dispensatiōe diuina: ad insinuādum ꝙ nascebatur ille qui est pax nostra electos suos descripturus in eternitate. Si reminisci delectat illiꝰ magni/fice visitationis regum et ado rationis per iudeam vulgate tempozibus retroactis et vni uersalis ipsius messie dominij subsequimini. Et dominabitur inquit a mari vsqz ad mare: et a flumine vsqz ad terminos oz bis terrarum. Reges tharsis ꝛ insule munera offerent. Reges arabum ꝛ sabba dona adducēt. Et adozabunt eum omnes re ges omnes gentes seruiunt ei. Loca satis remota ponit vnde venerunt hierusalem: quia de tharsi arabia et sabba plures fuisse ɔ̈scribit. Nā ꝛsi tres cōīt

populus opinetur: tamen quia psalmista i plurali dicit: reges de singulis pnominatis locis venisse plures: alios regulos cuz illis tribus visitasse: siquis suspicaretur non esset absurdū Que autem premia obtulerint & quo previo ducti: isaias nō reticuit dicens: Aur & thus offerentes: & laudem dño annūciātes. Et ambulabūt reges i splēdore ortꝰ tui: stelle. s. que apparuit i ortu messie. Et qz pmitie fuerunt gentiliū: in hoc fuit psignatū qđ sequit: Adorabūt eū omnes reges: omēs gentes servient ei. Nec prophetaz latuit sevissimam necem parvulis a calidissimo herode illatam: illumqz punitum: sed spiritu dei revelante predixit: quia indicabit pauperes populi parentes occisoꝝ tribuens ei premia meritoꝝ de tanta iniuria recepta. Et saluos faciet filios pauperuz parvulos illos associans collegio martyꝝ. Et humiliabit calumniatorem herodem: qui calūniose exquisivit a magis locū invenntū pueri sibi doceri: vt ab eo posset occidi nō latria venerari. Nam ad nihilū deductus seipsum interemit. Et sic ex ore infantiū & lactentiū laude perfecta messie destructus & confusus est inimicus. Sed & festivū gaudiū illiꝰ antiqui symeonis tetigisse videt cum ait in alio psalmo: Circuivi & imolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo & psalmum dicam dño. Circuivit nāqz symeon templū in spiritu ingrediens vt obviaret matri filium mundi salvatorem gestanti et dño bm legem sistenti. Immolavit hostiam oblatam pro puero saltez signatam. Et accipiēs euz in vlnis cantavit & psalmū dixit: Nūc dimittis dñe servū tuum in pace.

Amaon.

Mi dñe & venerande magister tu ita oīa huius christi mysteria tangis ac si semp fuisses cū eo. Unde & in suspicionem adducor: ne forte tu sis angelus eius sicut & raphael thobiam associavit. Hoc āt noscere desidero: Quia dixisti solū filiuz dei incarnatū: quare nō ita incarnatus est pater aut spūs sanctus cū tres personas in divinis esse fateris?

Peregrinus.

Ego charissime āgelus dei nō sum nec ipe messias angeli custodia indiget cum dñs angeloꝝ existat Omnia tñ me scire gesta eius

deo operante verissimū ē. Tue autem inquisitioni satisfacere volens: noveris magno consilio magnaqz dei sapientia fcm̄ esse: vt dei filius homo efficeretur potius q̄z pater vel spiritꝰ sanctus. Primo qdem qꝛ eadē arte ꝛ sapiētia qua artifex opꝰ fecit: destructū reficit. Cuz igit filius in divinis sit quedā ars dei omnipotentis ꝛ sapientia per quā facta sunt omnia: quia omnia in sapiētia fecisti ait ps. ꝛ mundū per lapsum hominis propter quē creata sunt cuncta quodāmodo destructus fuerit seu diminutus: decuit vt p eandem artē ꝛ sapiam q̄ dei filius ē resarciret seu deformatus reformaret: ipsaz naturā lapsam sibi vniendo. Deinde cōfusio q̄dam esset in humanis mētibꝰ duos filios in divinis: eūdēqz licet ƀm diversa patrem ꝛ filiuz esse respectu earūdem psonaꝝ absurde diceret. Nam si alius q̄z filius carnez assumpsisset: puta pater: tunc pater ipe eēt filiꝰ ƀm assumptam humanitatem respectu filij ꝛ filius pater. Et ƀm divinitatem filius esset qui erat alius pater ꝛ pater qui filius ƀm humanitatē: vnꝰ ergo ꝛ idem pater et filius respectu eiusdez persone. Congruentiꝰ ergo fuit vt vnus ꝛ idem qui filius erat ƀm divinitatem: esset etiā filius ƀm hūanitatē. Porro quia morbus genus invasit humanū ex sapientia per inordinatum eius appetitum: cum dictum fuit mulieri a tortuoso serpente: eritis sicut dij sciētes bonum ꝛ malū si comederitis ex vetito ligno: ideo equū ꝛ iustum fuit: vt per sapientiam hō liberaretur humiliatam q̄ non rapuit exsoluentem.

Cleophas.

Sicut locū mei mentez obscuraz fecisti serenā ita ꝛ nubē que radios tue locutionis mihi suspendit declarando amplius oro dissipes ꝛ disperdas. Probasti eni per psalmigraphum christum messiam regem fore ꝛ dominū vniversoꝝ. Ego vō illud nō intelligo dominiū nec video regnum cū semper pauper vixit in mundo: pauperculos elegit discipulos: in fine nudus mundum exivit: alieno tumulatus sepulchro.

Peregrinus.

Fere charissimi christꝰ rex regum existit ꝛ dn̄s dominantiū triplex possidens regnum: supernaturale videlicet quo regnat in celis:

quod omnibus bonis plenum annunciant doctores ꝫm illud psalmi: Notam faciāt filijs hominum potentiam tuam idest dei ⁊ gliam magnificentie regni tui. Regnum tuum regnuꝫ omnium seculorum. s. excedēs ⁊ duratiōe ⁊ preciositate. Spirituale vō in ecclia regnat eaꝫ gubernans in electos suos gratiam ⁊ omnem virtutem influens quibꝰ se rationaliter regāt qđ promisit pater eternus filio suo tunc in mundum venturo i psalmo dicens: Dabo tibi gentes in hereditatem tuam ⁊ possessioneꝫ tuam terminos terre ⁊ reges eos in virga ferrea. i. in iusticia inflexibili ⁊ tāqꝫ vas figuli confringes eos: quicqd videlꝫ i eis fuerit terrenum ⁊ vitiosum vt regnare valeas in eis quietus. Terrenum quoqꝫ regnum realiter possidebat cū sibi foret data potestas in celo ⁊ in terra: vt primogenito mortuoruꝫ qui princeps est regum terre etiam ꝫm humanitatem assumptam. Uerum quia exemplum venerat tradere conuersationis humane non vt rex curiam tenuit diuitijs ⁊ militibꝰ ⁊ potentia plenam: sed pauper adeo vixit ꝙ vbi caput suū reclinaret non habuit. Nouerat enim facilius esse camelum ꝑ foramen acus transire qꝫ diuitem intrare in regnum celorū: diuitem videlicet qui finem in diuitijs ponit aut qui ꝑ phas ⁊ nephas colligit vt frequenter accidit nisi forte onus deponat sicut camelus cuꝫ per talē hierusalem portam trāsibat. Nec ignorabat quia difficile nimis imo impossibile est vt de delitijs quis transeat ad delitias ⁊ presentibus ⁊ futuris fruaꝛ bonis ⁊ in vtroqꝫ sclō appeat gloriosus: hic ventrem implere illic mentem. Insuper mens potentie auida: nec abstinere nouit a vetitis: nec gaudere concessis: nec pietati adhibere cōsensum. Et imo omnia terrena contēpsit hō xp̄s iesus diuitias delitias ⁊ omnem temporalis dignitatis ⁊ potentie vsum: vt contēnenda esse monstraret. Ego ait ipse per psalmistā mendicus sum ⁊ pauper dominus sollicitus est mei.

Cleophas.

Omnino conformis est tua doctrina verbis nostri magistri. Nā sicut pauꝑ viuebat: ita multū adꝯtēptū diuitiarū efficaciꝰ ꝑsuadebat: semel historiā narrans cuiusdam diuitis epulonis in inferno sepulti que res nimis au

ditores exterruit. Persequere tamen de ipso ppheta christũ mysteria personantia.

Peregrinus.

De baptismo vbi clarificari cepit ipse messias christus vaticinatus est cum ait i psalmo. Uox domini super aquas deus maiestatis i tonuit: dominus super aquas multas. Uox inquit domini .i. christi sup aquas iordanis dicentis Jo. sine modo. Sic eniz decet nos implere omnẽ iusticiam: idest ꝯsummatissimã humilitatez vt maior subijciatur minori: dominus seruo christ⁹ ioanni baptizatus ab eo. Nõ ergo: idest nũc siñ: dimitte hãc tuam humilem excusationem: qua fateris ad hoc indignum. dominus maiestatis intonuit scz pater eternus dicens: Hic ẽ filius meus dilectus: vt sciatur a cunctis per aquam baptismatis que nunc sanctificatur hui⁹ contactu assumẽdos homines fore in filios adoptionis. Dñs super aquas multas scz spirit⁹ sanctus qui in specie columbe apparuit ad gratiam infundẽdam que perducit ad gloriam propter quod fluminis impetus baptismatis cum spiritu letificat ciuitatem dei ait al' ipse. Et quia baptism⁹ ianua est omnium sacramentoꝝ que christ⁹ instituit contra spiritualẽ laborem septemplicem a nobis ppulsanduz: ideo etiam in eodẽ psalmo alia insinuat sacramẽta sub noĩe vocis dominice. Cum ergo effectus assimiletur cause inquantum potest: ⁊ sacramẽta effectus sint verbi incarnati: q ex verbo constat ⁊ carne: hinc est ꝙ ipsa sacramenta conficiũtur ex verbis tanq̃ꝫ forma ⁊ elementis tanq̃ꝫ ex materia. Et qꝛ forma principale est: vnde effectus oĩs actiõis sequit ideo sb noĩe vocis sb q̃ est v̇bũ vocale sacr̃i: forma exprimit cũcta cũ effectu addito: qui signatur in materia. Est enim vox domini super aquas formalis. Ego te baptizo: In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Effect⁹ aũt est purgatio sordium peccati: precipue originalis morbi qđ agit materialiter aqua sordes abluẽs corporales. Exinde vox domini in virtute est forma cõfirmationis quam exprimere omitto: ꝙ christus instituit cum paruulis manus imposuit: ⁊ ad hunc effectum quẽ notat psalmus scilicet in virtute. Cõtra morbum enim spiritualis debilitatis habet roborare ⁊ fortificare: ne qs timeat vel

erubescat fidem publice fateri cuz expedit. Uox dñi sequitur in magnificentia. Ista est vox formalis consecratiõis eucha/ ristie quã christus instituit in vltima cena dicens: Accipite ꝛ mãducate hoc est corpus meũ In magnificentia certe est ista vox: q: magnifica operat̃: vt panis in christi corpꝰ subito trãs/ substantietur. Multaqꝫ magnifica ꝛ stupenda consequunt̃: sed ꝛ magnifica nihilominus refectio mentis per ipm vt nõ mutet assumens christum in se sicut cibum carnis sue: sed ipse mu/ tetur in ipm dicẽs cũ apostolo Uiuo ego iam nõ ego: viuit vo in me spiritus. Uox dñi cõfringẽtis cedros que vox est in sa/ cramento penitentie cũ peccatorez absoluit sacerdos q̃ vtiqꝫ vox dñi in persona est eius qui dicit p Isa. Ego solus deleo iniquitates tuas ꝑpter memetipsum. Confringet cedros altas superbie. In omni enim peccato actuali contra quẽ morbum talis est medicina parata ẽ re/ perire aliquo modo superbiaz cuz suo recalcitret subijci dño. Hanc ipse ad confringenda et destruẽda peccata instituit cũ auctoritatem discipulis suis dedit dicens: Quecũqꝫ solueritis super terram erunt soluta ꝛ in

celis: claue tñ non errante precipue tñ petro vt ab eo omnes recognoscerẽt ꝛ iurisditio oĩs ecclesie ab ipso in alijs deriua/ ret. Figurate aũt cum leprosos ad sacerdotes misit ꝛ ꝑpter ipsa delenda peccata dilectus inquit queadmodum filius vni/ cornium idest peccatoꝝ supple cõminuetur. Uox dñi interci/ dentis flãmam ignis. Ad ma/ trimonij sacramentum ꝑtinet Qd vt sic ecclesie sacramentuz christus instituit cum ipe dixit Quos deus cõiunxit homo nõ separet: vinculi separatiõe non thori. Est autem eius affectus contra concupiscentiam: nõ q/ dem eam auferens: sed flãmaz ipsius intercidens: vt sua qsqꝫ contentus vxore appetitu non vtatur alterius. Uox dñi sequitur sexta concucientis desertũ que spectat ad ordinem sacruz qui septem diuisus in partes a christo institutus in vltima ce/ na: ꝛ apostolis collatus. Prius ipe figurate actus exercuit Hostiarij: videlicet cũ de tẽplo vẽdentes ꝛ ementes eiecit. Exorciste cũ demonia expulit: lector/ ris cum in synagoga nazarena libro oblato Isaie ꝑphetiam ꝑlegit. Accoliti cũ lumen mũdi se esse asseruit. Subdiaconi cũ materiam panis ꝛ vini conse/

crandi accepit ꝛ discipulis pe/
des lauit: leniter quoqꝫ cū euan
geliūꝫ predicauit ꝛ discipulos
ad orandum excitauit. Sacer/
dotis aūt cum panem ꝛ vinum
ꝯsecrauit: ꝛ seipsum in ara cru/
cis hostiam obtulit. Contra de
fectum aūt ignorantie est eius
effectus ad erudiendum. s. ple/
bem fidelem: ꝛ sic ad concutiē
dum mundi desertum: ꝛ excitā
dum ad diuina obsequia p̱ mo
nita ꝛ sacramenta. Ultima vox
dn̄i est preparātis ceruos. Ad
quid nisi ad fontem aquaꝝ vi/
uentium dn̄m? Non solum im
peditur quis ad subitū glorie i
gressum per venialia: sed etiaꝫ
per reliquias peccatoꝝ: q̄ sunt
quedam ebetudo ꝛ tardus affe
ctus ꝛ tepidus ad superna: ꝛ in
clinatio ad ista terrena. Ad quē
defectum tollendū institutum
a christo fuit sacramentum ex/
treme vnctionis in figuraꝫ tn̄
cum apostolos misit ad predi/
candum ꝛ infirmos sananduꝫ
oleo perungendo. Scio ista vo
bis esse ignota: sed om̄ia vobis
manifesta in proximo erūt. Cū
autem ip̄a sacramenta medici
nalia virtuteꝫ non habent nisi
ex xp̄i passione cuius merito
portas aperiunt. Unde post vo
ces subdit ps̄. Dn̄s reuelabit cō
densa. i. sugna que erant clausa
Ideo videre potestis qꝛ opor/
tuit christum pati ꝛ intrare in
gloriam suam?

Amaon.

MAgnum magister bo/
ne saltum fecisti de xp̄i
operibus: a cunis eius
ad virilem transeundo etateꝫ:
quasi nil intermedio tanti tem
poris spacio memoria dignuꝫ
egerit opus: nisi forte in tem/
pore illo te latuerint gesta eius/
dem: cum tamen videaris ex
verbis omnia ipsius op̄a nosce
Asserunt aliqui magnis mira
culis claruisse etiam ī pueritia
sua que si digna sunt fide: igno
ro. Unde tuipse declara.

Peregrinus.

CUm deus ꝛ natura nil
egerit frustra: ipse chri
stus qui deus est verus
absqꝫ causa perutili ista non e/
git. Et quamuis de nullo quis
ei dicere valeat: quare hoc feci
sti. Christuꝫ pie tn̄ non curiose
querenti nō subtrahitur ratio
que copiose edificet. Christum
fuisse vllo vnq̄ꝫ tēpore ociosuꝫ
nephas est credere cuꝫ ocium
sit nouerca virtutū mater vitio
rum. Sicut ignis ardere nō de
sinit: ita amor diuinus cum sti/
mulus sit superacutus ad agen

dum continue vrget. Operatꝰ eni magna si est. Et quia in ipo perfectissime fuit omīs opera eius singula ex charitate procedebant ⁊ quasi infinita. Unde ⁊ quasi meriti infiniti erat qđlibet opus ⁊ verbum ⁊ cogitatus eiusdem. Cum autem illis meritis non egeret: quia iam gloria plenus: nobis illa seruauit: ⁊ in thesauro ecclesie haberi voluit: sicut ⁊ penas satisfactiuas ab eo toleratas: fidelibꝰ in indulgentijs erogādis p suos vicarios dereliquit. Existimare potestis propterea in pueritia ⁊ adolescentia voluisse mūdo latere: nec operibus magnificis celebrem se facere: non vt ipe glorie aura pulsari timeret qui impeccabilis erat: sed in hͦ instrueret ante virilem etatez arduis ⁊ famosis actibus non se debere exponere: nec de facili quēq₃ exponendum fore cuz in senibus non iuuenibꝰ sit prudentia ⁊ in his qui multo sunt tempore sapientia. Juuētus q₃ sanguine feruens et inexperta malorum ⁊ glorie auida: multis se et alijs periculis tradit. Uoluit insuper ⁊ illum populū nō perturbari ex ipso quasi crederent aliquod fantasticum eē quod viderent tam cito supra naturam operari ⁊ diabolo occultare mysterium ne impediret intentum. Quod autem reperitur de miraculis pueritie scriptum: apocriphum est et potius fabulosum q₃ veritate subnixū. Nisi φ erat supra modum facetus mansuetus ⁊ pius mandatis parentum obtemperans ⁊ in laboribus iuuans.

Cleophas.

Et si querentibꝰ nobis non tibi placuit declare personam: vel saltez nomen edicito: vt cum tu tanta affabilitate nobis pauperculis colloqueris quem indubie magnum virum putamus: valeamus familiarius ⁊ nos loqui tecū ⁊ suauitate nominis frui.

Peregrinus.

Ego emanuel vocor. Sz iam ad certamē messie quomodo cuz dracone pugnauit psalmistam inquiramus. Accessit enim imediate post baptismum: in desertum vbi tentabatꝰ a sathana peracto ieiunio tanq₃ tentatiōibus apto remedio. Quoddam enim genus demonioruz non eijcitꝰ nisi in oratione ⁊ ieiunio. Jpm sputum ieiuni hominis: serpentem occidit in quo exercendū christum psalmista predixit.

Humiliabam in ieiunio inqui
ens animam meam. Accedens
ergo tentator siue visibilis i hu
mana specie siue inuisibilis fan
tasie suggerens vt operaretur quo/
tidie dixit: Si filius dei es dic
vt lapides isti panes fiant ne. s.
debilitate deficias. Si p quia
filius dei es remitte ieiuniorum
rigorem. Sed scuto ait psalmista
circumdabit te veritas eius veritas scz
scripture inducte: vnde non ti
mebis a timore nocturno scilz
afflictionis et defectionis cor/
poralis: qui timor suadet fran/
genda ieiunia et alia opera de/
bita ex accidia: et si inconueni/
enter fiat. Ut scutum enim op/
posuit veritatem scripture di/
centis. Non in solo pane viuit
homo: sed in omni verbo quod
procedit de ore dei: quo scuto
inimici iacula in eum retorsit
quasi ei diceret: Quia anime
tanquam principaliori hois parti suus
conueniens cibus non est sub/
trahendus: nullus autem ei sua/
uior cibus quam veritas precipue
scripture: que dicit in omnibus
deo parendum ieiunijs et labo
ribus vsque ad mortem nullus
inconueniens faciendum. Immo
lapides in panes conuertere non
debeo: quia irrationabiliter esset
et vitium gule. Cum mihi aliter
valeam prouidere vt ad castra
vicina accedere: miraculum ex
petere: indebitum foret. Non
timeo a timore nocturno defe/
ctionis quam suades: quia in al/
tissimi adiutorio habito sperans
in eum. At hostis antiquus p/
pendens in pugna de carnali
vitio succubuisse: de spirituali/
bus nequitijs cum eo certare cu/
rauit inanis scilicet glorie et ela/
tionis: sciens quia nulla est tam
excelsa virtus que dulcedine glo
rie non tangatur. Et hec sagitta
prius est menti infixa quam visa: vo
lans in die bonorum operum.
Unde ei supra pinnam templi
constituto dixit: Si filius dei es
mitte te deorsum: cum non leda
ris in aliquo ab angelis dei su/
stentatus. Uiso miraculo ma/
nifestabitur mundo sanctitas tua
vnde deus glorificetur. Intende
bat malignus ille: vt gloriam suam
inde quereret ex laude plebis
sequenda vel saltem si dei esset
filius: efficaciter agnosceret. Sz
mentita est iniquitas sibi. Nam
illico veritatem dei loquentis in
deuteronomio vt scutum apposu
it dicens Scriptum est Non tenta/
bis dominum deum tuum. quasi dicat.
Cum quis pot in aliqua re sibi huma
nitus prouidere spectando cois ex
pectare diuina presidia: presum/
ptionis hoc est et dominum tentare. Agere
quippiam vt quis singularis appa

reat ⁊ laudetur ab hominibus non est dei gloriam sed ꝓpriaȝ querere. Et cum glia ipa ꝓpria sit ipsius dei sponsa quā nulli cōmunicat: ego dn̄s inquit per Jsa. glīam meam alteri non dabo. Hoc agere ē deum tentare ⁊ contra se dei iracundiam ꝓ/uocare qd̄ fiendum nō est. Nō igitur timuit a sagitta volante in die suggestioni repugnans serpentis. Demū tertiū aggressus est prelium eum in monteȝ excelsum ducens: Ostēdit oīa regna mundi ⁊ gliam eoruȝ ⁊ dixit: Hec oīa tibi dabo si ca/dēs in terram adoraueris me. Reminiscens hostis ille anti/quus ꝙ p̄mos parentes fortissimos spiritu deiecerat nō soluȝ gulla dicens: In quacunqȝ die comederitis: ⁊ elatiōe subdēs: eritis sicut dij: sed etiā auaritia concludens: scientes bonum ⁊ malum: ex quo superatꝰ fuerat in p̄mo ⁊ scd̄o cōgressus auda/citer aliud inchoauit certamē auaricie ⁊ ambitiōis. Promittit ei dignitates dare p̄sidenti/as ⁊ regimina: si tn̄ adorauerit largientem adulationibꝰ plu/rimis: si ei seruierit in muneribus ⁊ obsequijs imuneris qd̄ fieri non valet nisi cadendo: et quidem hoc nisi negociū am/bulans in tenebris ⁊ ita densis

ꝙ a paucis aspicitur dum sub specie boni vt valeat prodesse querat ⁊ cupiat preesse: sed ve/ritatis diuine scuto protectus non timuit christus a negocio isto sȝ resilijt dicens: Dn̄m deū tuum adorabis: non homineȝ ⁊ illi soli seruies. Promittit cupidis serpens ille qui comedit terram gliaȝ regnoꝝ: diuitias videlicet si tn̄ nūmum colat vt deum inumeris curis: ⁊ illi so/li seruiat sollicitudinibꝰ nimijs ⁊ laboribus exquisitis: vt salteȝ per diuitias honores sibi ⁊ dignitates valeant vendicare: ex quo peccunie obediunt omnia nisi virtutes ⁊ gratia. Istd̄ aūt est ruina ⁊ demoniū meridia/num. Notum est enim omni/bus auaricie vitium: ⁊ si a ma/iori vsqȝ ad minorem: a sacer/dote vsqȝ ad leuitam oēs aua/ricie studeant fm̄ Jere. que cū aliquē arripuerit mox in oīuȝ prosternit ima vitioꝝ dirutis virtutibus. Non timuit pauꝑ christꝰ a ruina ⁊ demonio me/ridiano: sed repulit dicēs: Dn̄ȝ deum tuum adorabis: non auꝝ vel argentum ⁊ illi soli seruies Et tūc diabolus discessit ab eo vsqȝ ad tempus. s. passiōis. Nā tunc iteꝝ venit princeps mūdi huius loquens per p̄ncipes sa/cerdotum ⁊ turbas dicens: Si

christus rex israel est descēdat nunc de cruce & credimus ei. Alios saluos fecit seipm nō potest saluum facere. Sperauit i dño liberet eū. Qd & ps tetigit dicēs: locuti sunt labijs & mouerūt caput supple dicētes. Sperauit in dño eripiat eum: saluū faciat eum qm vult eum. Sed i eo non inuenit quicq̄ quo caperet eum. Fixus est mansit in cruce postponens illoꝝ cōuersionē etiam si secuta fuisset: vt obedientiam patris impleret. Hec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos inqt Job de tētato homine loquēs & per victoriam cōsolato. Prima qdem vice de vitijs carnalibus pulsans gule et accidie i primordio cōuersionis. Scda vice in profectu cōuersationis de spiritalibꝰ stimulās inanis glie & proprie reputatiōis. Tertia in prouectu status pfectionis multa suggerēs sub specie deuotionis & dei honoris. In cauda tñ serpentis vt dicit precipue latet venenū. In fine vite omnibus molitur fraudibꝰ animas expugnare: cum aliud non remaneat preliū. Sed nō deserit christus milites suos p eis dimicans victoriam obtinens & coronans. Cum eni beatus sit qui suffert tentationem qm probatus accipit coronam vite. Oportuit christum pati tentatiōes & tentari per oīa absq3 peccato: vt inde exēplo eius roborati qui sapientia pugnauit que vincit maliciam & merito victorie confortati: qa hostē prostrauit antiquum et ex ipo cauti facti ne homines quātūcūq3 perfecti securos se putent sic intremus in gloriā suam.

Cleophas.

Verba psalmiste inducta o magister emanuel de iusto viro videnł dicta nō de messia quē asseruisti nō esse hominē purum: vnde non apta videtur iterpretatio tua.

Peregrinus.

Cum christus vt caput: & viri iusti vt membra sint vnius mystici corporis qd ecclia dicitur: sicut q̄ propria dicuntur de xpo nō incongrue extendūtur ad membra: sic & multa de membris pprie dicta in scripturis extenduntur ad caput: vt illd ps. Lōge a salute mea. s. corporali verba dilectoꝝ meoꝝ. s. faciunt eē. Ubi dicta sua appellat q̄ membrorum suoꝝ. i. electoꝝ suorum erant. Unde etiam & si proprie

de viro iusto ps loquatur pro eo quod subditur: Angelis suis deus mandauit de te vt custodiant te etc. cum christus vt dictum est nō egeat custodia: tn̄ alia de eo in psalmo ꝯtenta nil obstat itelligi: et precipue quod subditur: Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconez: que ad easdem tentatōes supradictas pertinere videntur: quod hostis versutus reticuit ne seipsuz suo iaculo vulneraret.

Amaon.

Ex interpretatione tua o emanuel cōtradictionem quandam sentio i mente mea exortam dū scilicet dixisti Sathanā messie ignorasse diuinitatē: cum enim ipse magister noster quā messiam esse asseris i domo simonis petri demonia ab obsessis corporibus effugaret: clamabant illa per eos tu es filius dei. Quomodo igitur ignorabat quod tam aperte fatebantur?

Peregrinus.

Iesum christum dei filiū esse principum inferorū nullus agnouit certitudine et si cōiecturis aliquādo moueretur. Nam si cognouissent nunqꝫ dominum glorie crucifixissent instigando. Sed in passione positum cum agnoscere incipet resilire voluit ab inceptis suggestionibus quibus instigauerat corda iudeorum ad crucifigendum et non valuit: sed preualuit christus morte sua cum rapiens: quod insinuauit ps dicens: Insidiatur scilicet malignus vt rapiat pauperuz xp̄m: pauperem spiritu pauperez rebus. Rapere pauperez dum attrahit eum: idest dum attrahit rapere eum pauperem: querēdo et procurando eius mortem vt attrahat eum in infernum vt ceteros pr̄es. In laqueo suo scilicet crucis quē parauit inimicus ille: humiliabit eū paup expoliando et auferendo pauperes homines quibus dominabitur de manibus eius: vnde et cadet a principatu suo tyrannico. Magnam disputationez diu i mente sua gerebat ille callidus serpens circa istam materiam aliquando ad partem affirmatiuam aliquādo ad negatiuam suspicādo declinās: semper tamen dubius remanens. Cum enim sciret ex prophetaꝝ oraculis dei filium aliquando ad humani generis redēptionem venturum tempus ignorabat aduentus precisum. Insi

diabatur ergo vt leo in spelun ca malicie sue attendens cū ve niret vt īpediret. Uidēs itaqʒ in natiuitate chrīsti iesu: celos nouo sydere exultantes: ange/ los gloriam deo in excelsis cō cinnentes reges sapiētissimos adorantes sibiipsi dicebat: Jste erit ille dei filius in mundum venturus cui sydera obsecūdāt angeli exultant. Sed sibi respō dēs ad hoc vt superbus aiebat Quomodo potest dei filius me stis concrepare vagitibus: fe/ mineo lacte nutriri stabulo sor didiori iacere: pannis inuolui cūʒ feno? Ridiculum est ista de deo sentire. Adest mat̄ ꝛ si san/ tissima tamen sponsum habēs. Et q̄ʒuis vetulum senem tamē ex iuuencula generare innatu rale non est. Sanct⁹ igitur iste puer erit ꝛ magnus ex sanctissi mis ortus parentibus: sed non deus. Ad baptismum iesu acce dente vidēs insidiator ille ma lignus columbam super eū de scendere vocem audiens de ce lo intonare: tu es filius me⁹ di lectus: iste debet vtiqʒ dei fili⁹ esse sibi dicebat. Testimonium enim huius rei euidens est: sed repugnat nimis sententie huic ꝙ cum peccatorib⁹ ꝛ inter pec catores accedit ad ioannem vt baptismum recipiat remediuʒ peccatorūʒ. Ergo In aliquo pec cator est. Sed mundatum dei filium esse protestatus est deus non vnigenitum eius sed ꝑ spi ritualem adoptionem ꝛ sancti tateʒ eximiam. Jngredit̄ iesus desertum ꝛ cum ieiunaret sine cibo ꝛ potu: supra hominē istō esse dicebat ille malignus. Re colo tñ quia moyses et helyas sine cibo ꝛ potu transigerūt to tidem dies qui puri homines fuerunt. Si plus fecerit iste su pra illos plus q̄ʒ homo est. Si non amplius vt ceteri: ipe pec cator est: ieiunio indigens ad carnem edomādam. Cū ergo ieiunasset quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctib⁹ ꝛ postea esuriret: ecce ait sathanas ī cor de suo: quia vere homo est: de⁹ enī minime esurit sanctissim⁹ tamen. Uidebo si aliquid lucra ri cum eo valebo: vel saltim cer tius eum agnoscere. Sed sapi/ entia vincit maliciam: ita cer/ tamen exercens vt neqʒ in ali/ quo diabolus superaret nec ipm agnoscēt. Procedit exinde ad publicū iesus. Manifestat seip sum mūdo inumeris ꝓdigijs ꝛ inaudit[doctrinis. Uidētes h̄ demoēs ꝛ se expelli q̄dā iusita ta potētia clamabāt ex q̄dā ꝯie ctura coacti Tu es fili⁹ dei sʒ re/ spiciētes ipʒ ex itinē fatigati do

lere turbari ad ficum esuriens accidere: potum sitiens petere persequētes fugere homo hic est non impassibilis deus con/cludebāt. Sed qꝛ sanctus est et nostris vijs nimis contrarius laqueum sibi crucis paremus: vt eū ad inferos cū alijs attra/hamus. Persecerunt qđ cōce/perūt. Immisit eni in coꝛ iude scharioth sathanas vt traderet eum ⁊ iudeis vt ad moꝛtem ca/perent. Qđ cum factum esset ⁊ iam illi patres in lacu detenti virtutem passionis sentirent: ꝑpendens pꝛinceps tenebꝛarū in laqueum se incidere quē fe/cerat: qꝛ redemptoꝛ hic erat q venerat captos eripere: nō cū captiuis manere: doluit nimis ⁊ laqueū destruere voluit: imit/tens in fantasiam ꝓcule vxoꝛis pilati doꝛmientis terribiles vi/siones: vt nuncium ad virum mitteret qui diceret: Nihil ti/bi ⁊ iusto illi. Multa eni passa sum ista nocte in visu ꝓpter eū scꝫ mala que ventura sunt tibi ex hoc ostensa. Et ideo nō des sententiam cōtra eū. Sed im/pediri nō potuit. Et cū iaꝫ esset in cruce leuatus ipe iesus: loq̄/bantur per quosdam ipi mini/stri sathane. Descendat nūc de cruce ⁊ credimus ei. Sed non est potentia non est consilium contra deum. Nam postq̄ illa queo suo crucis humiliauit eū inclinauit se cōfusus in astucia sua: ⁊ cecidit a dñio generis hu/mani. Et hāc vtilem simulatio/nem ⁊ in tempoꝛe assumendā pꝛefigurauit ipse dauid: qñ cū nūciatū fuisset achis regi geth de foꝛtitudine eius et ꝓbitate finxit se insanum ⁊ debileꝫ: ⁊ sic euasit ne caperetur. Opoꝛtuit ergo chꝛistum pati ista humi/lia nostra: vt diabolo celaretur ne impediret nostre gloꝛie in/gressum.

Cleophas.

Ita particularia narras de magistro nostro iesu qꝫ semper ei astasse vide/ris ⁊ nunq̄ꝫ recessisse ab eo: cū tū nunq̄ꝫ viderimus te cum eo Sꝫ ⁊ verba psalmiste obscura ita interpꝛataris perlucide qꝫ ex dei reuelatione ista habere nō possumus denegare. Un ⁊ de doctrina eius ad quā mirabilr̄ afficiebamur aliquid etiā pla/ceat enarrare.

Peregrinus.

Ex secreto iesus iste pro/cedens ad publicum vt in hoc etiam instruere/tur genus humanum pꝛius in occulto per exercitiū penitētie

ꝛ lectionis hauriendū q̄ ppl'o doctrinam effundendum cepit turbas docere. Qđ propheta p̄ cognoscēs describit in psalmo in eius persona sic loquēs: Ego cōstitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius p̄dicans preceptū eius. Ubi ei⁹ conuersationis sanctitatem ponit in eo q̄ constitut⁹ rex a deo super syon monteȝ sanctum dicitur: ꝛ actionis nobilitateȝ qa predicans ꝛ instructionis sublimitatem: quia preceptum eius Constitutus a deo nō ab hominibus fuit: qui errare possunt: nec seipse ingessit: sed a deo positus super montem scȝ existēs eminentis pfectionis scꝫ continue firmitatis ꝛ pseueratōis syon que interpretatur specula tio contemplatiōis ꝛ scripturarum ruminationis. Constitut⁹ rex ad presidendū: sed propter veritatem mansuetudinem et iusticiā regna: ait idem ps̄. Actus vtiqȝ nobilissimus est predicare quem christus precipue exercuit: ꝛ solus siñ defectu. Uñ predicans inquit. Si enim debite exercetur actiuā ꝛ contemplatiuam vitam simul cōplectitur: iuxta illud psalmi. Memoriam abūdantie suauitatis tue eructabūt predicatores scilicet suauitatem diuinoꝝ: quoꝝ contemplatione debriantur predicatione nunciabunt. Is cuius figuram et ipse dauid prius in heremo stetit: postea bellum exercuit: ꝛ in regno suo ꝛ iudicia exercebat: quod pertinet ad actiuam: ꝛ psalmos cōponebat ꝛ psallebat ꝛ hoc ad contēplatiuam. Et ipse iesus in mōte solus orabat: ꝛ frequenter deserta penetrabat: ꝛ sepe in templo docebat: infirmos visitabat. Sublimitas instructiōis ibi notatur dum dicitur: preceptum eius p̄ceptum dñi luciduȝ. Quid nisi charitas est. Omnem longitudinem ꝛ latitudinem diuinoꝝ eloquiorum que lucida sūt possidet charitas: Quod idem ps̄ expresse dicens: Omnis consumatiōis: idest impletōis legis vidi finem. Latum mandatum tuum nimis. Ita enim latuȝ est q̄ omnia amplectiť creaturas cum creatore: omnia diligens propter eum. Unde ꝛ interrogatus idem iesus qđ esset magnum mandatū in lege: respondit. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo ꝛc̄. Ad hoc tāq̄ȝ ad summā sue doctrine in vltimo sermone inducens: hoc inquit est p̄ceptum meum vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Cum enim regula scđa sit propter qđ vnūquodqȝ ꝛ illđ ma-

gis qui vere diligit proximum qui propter deum diligendus est: et vtique magis diliget deum Sed notate carissimi. Nō hoc fuit primū verbum eius in predicatione: sed quid magis erat necessarium. Nam quia charitas per peccatum amittitur: et cuilibet actui peccatum mortale cōtrariatur: nec nisi per penitentiam valet reparari: ideo cum populos sciret vitijs infectos: vnde et charitate vacuos: a penitentia inchoauit dicēs: Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Hūc etiam penitentie fructum ps intelligens ait: Qui seminat in lachrymis in exultatione metet scilicet regnum celorum. Et istud ēt preceptum pdicatum dñi adeo necessarium quod nisi cōuersi fueritis inquit ps. s. ad penitentiam gaudium suum vibrauit cōminationis gehēne: arcum suum tetendit sue longanimitatis et patientie. In arcu enim lignum durum trahitur a molli corda et quāto magis trahitur tanto sagitta emissa fortius vulnerat Sic in ista expectatione hoīum ad penitentiam corda minime trahit lignum durum seuere iusticie. Sed quāto plus expectatur quis tanto maiori iudicio condēnatur. Tarditatem enim supplicij dei ira que lento gradu procedit grauitate compensat. Et parauit illum arcum in scriptura insinuādo varias plagas contra impenitentes. Et in eo parauit vasa mortis pene et dānationis. Unde et ipse saluator. Nisi penitentiam egeritis oēs similiter peribitis. Et quia opera penitētie exterioris sūt elemosyna: oratio: et ieiuniū: de quibus ps. dispersit dedit pauperibus. et in alio psalmo: dirigatur oratio mea sicut incēsum in conspectu tuo. et ī alio: Genua mea infirmata sunt a ieiunio. fructum autē horum tollit hypocrisis et inanis gloria. Et iō christus post preceptum penitentie cautos reddit dicēs: Nolite ieiunare sicut hypocrite. Et iterum: Cum facis elemosynam noli tuba canere ante te. Et postea cum oraueritis non eris sicut hypocrite. Predicās igitur preceptū domini scilicet charitatis: primo quidē duo eius mandata que sunt totius vite spiritualis et salutis fundamentum: cum ab eis essent diminuta suppleuit. Decem precepta que sunt fundamenti superedificium dirupta refecit. Consilia que sunt ad edificij ornamen/

tum adiecit. In charitate radicati & fundati oportet q sint, q comprehendere volunt cũ omnibus sanctis in patria que sit longitudo diuine eternitatis: latitudo summe bonitatis: altitudo sapientie dei claritatis: profundum sue iuste seueritatis: quod fundamentum charitatis habet tria obiecta: scilicet deum: proximum: & seipsuz: circa que populus iudaicus errabat. Nam quantum ad primuz diligendus est deus propter se & ei seruiendum. Illi autez seruiebant deo: & deum diligebãt propter temporalia consequenda: que eis promittebant iuxta illud: Si volueritis & audieritis me: bona terre comedetis. Uel consequendã laudem humanam. Sz declarauit christ⁹ oportere intentionem esse ad deum directam non ad temporalia: dum ait: Si oculus tuus fuerit simplex: totũ corpus tuũ lucidum erit. Si autem neq̃z: etiam corpus tuum tenebrosuz erit: idest si intentio fuerit directa simpliciter i deum: corpus operis inde secuti erit gratia luminosum & deo acceptum alr secus: quod optime psalmista intelligens aiebat: Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem scilicet eternam que ẽ ipse deus. A te enim inquit ipse quid volui super terram? quasi dicat nihil: sed pars mea deus in eternum. Quo ad proximuz diligendus est omnis qui eterne salutis est capax: amicus in deo: inimicus propter deum: in quo non parum deficiebant ex seniorum suorum traditionibus diligentes amicum: & odio habentes inimicum. Sed errores eorum christus eliminauit dicens: Diligite inimicos vestros. Si enim sanctus propheta non nouisset sic esse intelligẽdum: sic viuendum: non dixissz: Si reddidi retribuẽtib⁹ mihi mala decidam merito ab inimicis meis inanis: nec pro inimico mortuo ieiunasset & fleuisset morte audita & sibi viuenti pepercisset. Debet homo diligere seipsum & prius q̃z proximum: & magis ɓm spiritum q̃z ɓm corpus. Illi ṽo magis sensualitatẽ sequebantur q̃z rationem: in quo christus eos correxit dicens: Intrate per angustã portam. Et iterum: Regnũ celorum vim patitur & violẽti rapiunt illud. Et loquitur de violentia: quaz quisq̃z sibi facit in mortificando appetitus sen

sitiuos. Ad qd etiaz psalmista. Defecit caro mea ꝛ cor meum deus cordis mei. Docuit autez deum esse diligendum ex toto corde: vt nil volūtas desideret contra deum. Ex tota anima vt nil intellectus admittat in credendo vel intelligendo contra veritatē fidei. Ex tota mente vt non obliuiscatur dei inter prospera ꝛ aduersa sed firmius psistat. Declarauit ꝛ proximuz sicut se diligendum: vt scz omnē hominem quē potuerit vel bñficientie consolatione: vel informatione doctrine: vel cohertione discipline inducat ad colendū deum. Seipsum quis vere diligit quādo ꝯditiones vere amicitie ad animā seruat. Uult enī amicus suum amicū esse ꝛ viuē ꝛ q habeat bona ꝛ ad hoc operatur ꝛ laborat ꝛ delectabiliter conuersatur cū eo. Sic diligēs seipsum bm charitatem vult q anima que est pars pncipalis conseruetur in esse spirituali a quo deficit per peccatum mortale. Uult q viuat in deo nō in mūdo. Uult q habeat bona spiritualia que sunt vera bona: et ad hec laborat vt habeat bona virtutum. Delectabiliter conuersatur secum in mente: quia reperit ibi bonas cogitationes ꝛ dispositiones et huiusmodi. Sed qui diligit iniquitatē odit animam suam ait ps. Non se dilexit talis bm animam: sed bm corpus. Hoc autem fundamento restaurato decalogum quasi eius sup edificium dirutum reparauit in melius īterpretādo. Irritum siquidē fecerant mandatum dei pmum sine causa colentes eum docentes traditiones hominum. Dilatabāt philateria sua per superscriptionē ꝛ incantatiōes ꝛ diuinationes quibus semp fuerunt dediti. Et frequēter lauabāt manus ꝛ parapsides. Sed docuit christus q intus est esse mundandum ꝛ deum pura mente colendum. Iurando autem per creaturas ꝛ leuiter quia honorificentiam creatoris transferebāt ad creaturam vel non potātes se ligari peierebant. Ipse iesus redarguit dicens: Nolite iurare per celum neqz per terraz: nec per quodcūq aliud iuramētum: vt solum necessitas illō admittat non suauis voluptas. Tertium preceptum puertebant operibus maxime seruilibus peccatorum diebus festiuis insistendo ꝛ quod necessarium ꝛ spirituale erat prohibendo. At edocuit ipse: quia in sabbatis licet bñfacere ꝛ curare infirmos et necessaria vite procurare. Uñ

⁊ totum hominē sanum fecit in sabbato animā videlȝ ⁊ corpus Transgrediebantur populi et illud de veneratione parentuȝ edocti ab auaritia sacerdotum vt vota vouerent templo tēporalium rerum ⁊ redderēt etiaȝ si ex ipsoꝝ impletione parētes fame parirēt: qđ ipe declarauit magnum impietatis scelus existere ita crudeliter ꝓpinquos abijcere. Existimabant illđ mādatum impletum non occides si actu non interficerēt de mentis homicidio nullam sibi conscientiam facientes. Sed declarauit iesus ipse q etiā q irascit fratri suo reus erit iudicio dānationis eterne si sol rationis occidat sup iracundiam suā appetendo vindictam. Dabant libellum repudij quādo vxores displicebant. Qđ deus in lege fuisse ꝑmissum ostēdit propter eorum duritiam non ꝯcessum quia contra sextum p̄ceptum. Non mechaberis ait ⁊c̄. si qs dimiserit vxorē nisi propt̄ fornicationē nec tunc aliam in cōiugē ducē licet. In vsuris obstinatissimi fuerunt ⁊ sunt quas omnes messias iste aperte prohibuit dicens: Mutuum date nihil inde sperantes: nō solum nec paciscētes sed nec sperātes non aurum non argentuȝ non obsequium non demū qđ p̄cio existimari possit. Non mētiri ipse instruxit ne octauum violetur mandatum cum inquit. Sic sermo vester est: est nō nō. Ut sicut affirmatio est in corde alicuius materie dicende ita ⁊ in ore: ⁊ similiter i negatiua locutione. Perdet enim dn̄s oēs qui loquuntur mendacium ꝫm psalmistam. Et q̄ȝuis cogitationis penaȝ ꝫm leges humanas nemo mereat̄: moysaica lege autem manus puniebat̄ tēporaliter non animus: ꝓpter qđ laxatis habenis ad transgressionem noni ⁊ decimi mādati currebant p̄cipites. Immaculata lex dn̄i conuertēs animas ad ciuitatem supernam: omnē prohibet prauum affectū dicēs Qui viderit mulierē ad cōcupiscendum eam: iam mechatꝰ est eam in corde suo. Et alibi attendite vobis ab om̄i auaricia Omnia autem seruanda precepta idem psalmista docuerat dicens: Psalterio decē cordaꝝ psallite illi. Debent enim ipsa mandata ore ꝓnunciari de eis loquendo ⁊ alios docendo. Et ideo dic̄: Psallite quod fit ore. Debent omnes mente ea ruminare ⁊ non timore seruili nec aliqua intentione terrena seruare: sicut pharisei qui oīa opa

sua faciunt vt videantur ab ho
minibus sed pure propter deū
Propterea subdit: illi scilz deo
non hominibus. Debēt quoqz
integraliter non solum in pro
posito mentis vel in docendo
sicut scribe vestri qui dicunt ꝛ
non faciunt sed opere executio
ni mandare: ꝛ hoc est in psalte
rio decē cordarum. Psalteriuz
enim est instrumentum: quod
tactu manus pulsatur. Et ꝑma
tria pertinent ad deum: qnqz
sequentia ad proximi dilectio
nem: duo vltima ad dilectionē
sui. Et quia ipse christus legem
venerat non soluere sed adim/
plere non solum adimpleuit fa
ciendo que ipse facturus ꝑnun
ciauerat: ꝛ erroneas expositio
nes excludendo per verissimā
doctrinam: sz consilia addidit
que perficiunt charitatem. Et
de consilijs patientie taceo qui
bus dixit sinistraz maxillā offe
rendam: percutienti dextram:
ꝛ huiusmodi: que magis intelli
genda sunt monita quo ad ꝑpa
ratōez animi qꝫ quo ad op⁹ qꝺ
in apto fit: vt in secreto teneaꝛ
patiētia cū animi beniuolētia:
parat⁹ēt ꝛ alia maiora sufferre
patiēter. In publico aūt id fiat
qꝺ ꝓdesse credēdum ē quibus
bñ velle debemus. Insup ꝛ sini
stra tēporalium offerenda ē pa
rato ꝑcutere dextrā spiritualiū
cum preponenda sint semꝑ vt
potiora tēporalibus spiritualia
Uenio ad cōsilia quibus obser
uatis quasi remotis obstaculis
ad summum attingitur apicem
charitatis. Quis enim trāsito
ria sine affectu possidere visus
est? Hoc autē vt quodam visco
ita mentis ale implicantur: vt
ad alta volare non valeat. Qui
cum vxore est que mundi sunt
cogitat quomodo vxori place/
at: non deo: ꝛ diuisus est. Non
parum obnubilat animūvolun
tatis vaga libertas. Hec autem
triplex radix maloꝝ viium que
versantur in mundo concupi/
scentia carnis: ꝛ cōcupiscentia
oculoꝝ ꝛ supbia vite euellūtur
ꝑ adimpleta consilia. Nā pau/
pertas cupiditatem euertit seu
concupiscentiam oculoꝝ: casti
tas carnis cōcupiscentias edo
mat. Humilis obedientia sup/
biam proprie voluntatis. Per
hec siqdem omnib⁹ abrenūcia
tis temporali substantia: corpo
ris volūtate: ꝛ animi libertate
totū se qs dedicat. deo: diuinis
obsequijs mācipatus vt sanct⁹
idest deo dedit⁹ merito censea
tur: ꝛ cum fructu centuplicato
qꝺ bñ īsinuasse videꝛ psalmista
cū ait: In terra deserta. i. ꝯuer
satiōe pauꝑtatis ex q̄ cūcta de

ferunt tpalia. Jnuia abdicatōe ppriе volūtatis ex qua nō itur aliquo p opus ad placitu3 volū tatis sue s3 aliene. Jnaquosa ob seruatione castitatis ex q̄ terra corpis arida manet. Sic in scō apparui tibi. i. in statu sanctita tis ⁊ totalis dedicatōis diuine Et seqt̄ pmiū. Ut viderē v̄tute3 tuā. hic p ɔtēplationē ⁊ gloriā tuā: in futuro p premiationem Ad hec ɔsilia xp̄s hortabat̄ cū predicando dicebat: Siqs vult post me venire. s. vt verus disci pulus: abneget semetipsum: sue voluntati abrenūciādo: ⁊ tollat crucē suā castitatē seruando: q̄ sensitiuā cruciat: ⁊ sequat̄ me: q paup sum imitando. Qui non odit patrē ⁊ matrē: aliosq3 pro pinquos detestando. s. ⁊ odien do in eis non naturā s3 vitiū: q̄ ɔtrariant̄ virtuose ɔuersatiōi: adhuc aūt ⁊ aīam suā. i. ppria3 volūtatē: nō pōt meus eē disci pulus: dicebat ipse iesus. Si. n. voluntas ppria est: mala ē. Nā si bona foret a deo nō ppa esset Jpse enim opat̄ in nobis velle ⁊ pficere. Crucifigere v̄o carnē suā a ɔcupiscentijs ⁊ seipsu3 ca stigare ppter regnū celoꝝ: qa difficile est: nec vnicuiq3 dona tū: ideo nō pcipiendo sed psua dēdo inquiebat. Qui pōt cape capiat. Cuidā aūt iuueni ad p fectionē hanelanti ⁊ sup h̄ me dium inquirenti: r̄ndit. Si vis pfectus eē vende oīa q̄ habes ⁊ da paupib⁹ ⁊ sequē me. Nec enī credēdū est in pauptate eē pfectionē: s3 charitas ipa ē vin culū pfectionis. Pauptas autē est instrumentū disponens ad charitatis pfectione3. Et iō ad eā suos discipulos verbo ⁊ exē plo inuitabat ad culmen inten dens pfectionis adducere.

Amaon.

Antequā vltra pgrediaris qr materiā putilem ⁊ ne cessariā mādatoꝝ pstrin xisti: q̄dā exorta dubia circa de clarationē ipsoꝝ oro ponas in lucē. Dixisti. n. ɔ̄ pceptū decalo gi eē vsuras accipe: ⁊ vxore re pudiata aliā ducere. Satis mi ror de hac snīa cū nr̄i pncipes ⁊ scribe assererēt hec licita fo re: qr ī lege pmissa dūmodo fe minis non exerceat̄ cum circū cisione sed cum prepucio.

Peregrinus.

Quod ī lege fuerit vsura pmissa erga alieīgenas dupl'r pōt ītelligi. Aut de alienigenis finitimis pplo isrl': aut ēt qbuscūq3 alijs extra pplm iudeoꝝ. Igit̄ si intelligat̄ de his gentilib⁹ q habitabant

circa confinia iudee: q sibi vsur pauerant terras a dño eis con cessas: sic vera pmissione ⁊ licita fuit contra eis pmissum vsuras ab illis accipe: nó vt vsuras sz vt recuperationẽ iuris sui sicut ⁊ ipsis egrediẽtibꝰ de egypto pmisit etiam ac iussit exportare vasa aurea ⁊ argẽtea accomodata ab egyptijs i satisfactionem multiplicis dãni ⁊ offense eorum. Sed si intelligatur de alijs vniuersaliter vt interpretantur vestri rabbite ⁊ cõtinue operantur: sic fuit compatiua pmissio: ne videlicet crudeles fierent erga fratres generis sui auaritie pmaxime dediti. Uñ si lex non inferebat penam: nõ tamen diuinam vitabant vltionem. Nec ignorantia eos excusare valebat: cum pphete quoqz est legez exponere hoc illicitũ fore nõ silerent: nam psalmista cum dicat dño deo requiescet i mõte sancto tuo superne. s. pñie qui peccuniam suam nõ dedit ad vsuram: cum alijs que i illo psalmo cõtinenṫ impletis: Nõ ergo requiescet qui dat ad vsuram. Propheta etiaz ezechiel vel dñs potius per eum dicit: Qui ad vsuram nõ accomodauerit: nec amplius accepit ⁊c. hic iustus est vita viuet et non morietur. Libellum repudij ẽt ob duritiam cordis moyses pmisit dari ad vitandum maius malum. s. vxoricidij. Et q̃zuis ex sacra pagina hoc non reperiaṫ auctoritate argutuz vt malicia fenebris tñ exemplis cõtrarijs retunditur: dum nullus sanctorum hoc peregisse doceṫ. Porro ⁊ si varia circa predicta viri sapiẽtes nuncusqz fuerint opinati ãmodo ex doctrina ipsius messie luce clarius constat nil horum cuiqz licere.

Cleophas.

Venerãde dñe emanuel: cum de magistri nostri preclara doctrina tractares duplex animum meum pulsauit questio. Prima circa precepta. Quã quia mouit consocius meus ⁊ tua sapientia pmaxia optime soluit ita vt qeuerit intellectꝰ ideo eã reticeo. Alterã vo obsecro vt elucides circa consilia: exortam: ad que plurimũ hortabatur ipse mgr noster tanq̃z ad pfectionẽ inducentia. Et nos ex ore eius accepimus idem qd retulisti. Uidẽtur tñ prima fronte ipsa ꝯsilia obseruata: magis perfectionez subruere q̃z iuuare. Nam paupertas hominẽ periculo exponit corporis ⁊ spiritus. Quod intelligẽs sapientissimus salo/

mon dñm exorabat circa finez libri puerbiorum: paupertatē sibi non dari ne necessitate ductus furari cogeretur aut deierare. Et iesus syrach asserit propter inopiam non paucos perisse. Qui autē amat periculum: incidet in illud sm Salomonem & hec culpa non vacat. Si continentia virginalis aut vidualis seruetur a cūctis: vt perfectius dño famulentur: nōne finietur q̄ꝫcitius genus humanum: & q̄ꝫ plurimi de libro vite radentur Cum tñ pfectissimus ille abraā cum ceteris patrib⁹ coniugio vacantes deo grati & valde fuerūt ab eo dilecti & dñs iusserit: crescite & multiplicamini & replete terram. Quid de obediētia dicam cum notum sit: qz nemo inuitus benefacit: & si bonū est qđ facit. Qđ ex obedientia fit quadam obligatiōe necessaria duci videtur ad operandū cum tñ deo non placeant coacta seruitia. Et q̄ꝫuis existimem magistrum nostrum vt sapientissimū vera docuisse: his tamē obiectis respōsa dare nequirē nisi tu ipse edoceas.

Peregrinus.

Dubitare de singulis carissimi mi ei nō extat inutile qñ nō ex īfidelitate & pertinacia procedit: sed acumine ingenij & studio intuēde veritatis. Et tales sicut non deserit lux illa que illuminat oēm hominē venientem in hūc mūdum p̄cipue in necessarijs: ita nec homo despicere debet sed instruere. Firmam itaqꝫ tenete sententiam multū valere ad perfectionis augmētum seruata ꝯsilia. Nec p omnimodā terrenorum abdicationē voluntariam: quis se exponit periculo. Contingeret istud si inuit⁹ necessitate cogente: inopiam sustineret. Tunc enim vt eā exosam fugaret furtis periurijs: & alijs illicitis operam daret. At vbi sponte assumit: nō aliena appetit: qui propria contēpsit p maximis diuitijs mendicitatē ipsam amplectens. Et cum laudabiliter iactet cogitatum suum ī dño vt perfecti⁹ querat regnū dei & iusticiam eius: necessaria sibi adicere: diuinā prouidētiā merito sperare debebit. Continentiam q̄ꝫplurimū valere ad vacandū deo ratio dictat. Act⁹ enim venereus & si inter cōiuges culpa careat pp̄ter debitū finem: mentem tñ obnubilat et intelligentiam deprimit ne totaliter ferre possit in deū. Sollicitum quoqꝫ esse oportet coniugez quomodo alteri placeat

⁊ familie prouideat ⁊ diuisus ē. Cum autē paucissimi essent in orbe terrarum: vt multiplicaretur genus humanum a principio ⁊ īmediate post diluuiū cōiugium nō solum exhortatiōe: sed iussione tradi fuit necesse: adeo vt fratres germanis sororibus copularētur. Abraam āt cum posteris generis sui: quia alijs nationibus ad idolatriaꝫ declinantibus: vera religio in eius remansit domo: ⁊ debitus dei cultus. Oportuit tēpore illo vacare coniugijs vt p ꝑpagationē carnaleꝫ dei populus copiose augeret. Nunc aūt qr nuptie repleuerunt orbē terraꝝ ⁊ amodo non solus notus ī iudea deus: sed videbūt oēs fines terre salutare dei nr̄i: vt expeditius vacetur orōni ⁊ ꝯtēplationi ꝯsultius ē castrare seipsū propter regnū celoꝝ cum non sit digna ponderatio aīe continentis. Nemini tn̄ precipitur sed suadetur. Qui pōt cape capiat. Nec vnq̄ꝫ deerunt: q vacent coniugio. Obedientia vo ipsa est que cūctas ꝟtutes menti inserit: īsertasqꝫ custodit. Ipsa ꝓtegit: ipsa dirigit: ipsa ꝑducit si bene seruetur. Necessitas auteꝫ coactionis illa est: que īuoluntarium causat. Unde ⁊ p̄mium cū merito excludit. Talis vo non est necessitas obedientie: quia nullus cogit ad ꝑmittendum obedientiam: sꝫ voluntarius ad hoc quisqꝫ accedit. Et quia spōte se ꝓpter deū ad illam necessitatē posuit: tanto deo efficitur gratior quanto plus deo offert. videlꝫ voluntatem cum opere: quēadmodum ex duob9 seruis plus ille offert domino ⁊ ei acceptior fieri dꝫ: qui fructus alicuius pulcherrimi arboris sue largitur cum ea q̄ꝫ alter q precise fructuū ꝑ ensenia mittit arbore tamē sibi retenta. Et voluntate magis fixa in bonum operetur obediens ceteris paribus magis meret eo q sua spōte ideꝫ ꝑficit opus

Cleophas.

Quia inqsita omnia plenissime enucleasti: ⁊ aditione non indiget plenitudo: iam ꝓsequere ad votū de doctrina magistri nostri egregia siquid superest intimādū.

Peregrinus.

Nec dies nec mēsis sufficerēt si oēs ipsius ſmones vellēꝫ reuoluē: q̄ tn̄ oia deo opante mihi nota vt aī dixi. Sed q̄dā tn̄ sub cōpendio refero. Hoc tn̄ omittē nolo qd initiū fuit p̄mi sermonis ad di

scipulos in mõte ꝑlati. Apiens eni os suū dixit: Bti pauperes spiritu cū ceteris que sequūt. A btitudine ergo inchoās septez enumerat btitudines. Ubi attē dite sapiam eximiā docentis. Cū.n. omne agēs agat ꝓpter fi nē quē intendit: ⁊ finis vltim⁹ hoīs sit btitudo: imo apte a bti tudine exordiū sumpsit vt feli/ citate ostensa: quā vniuersi na/ turalr appetūt ad operandum virtuose efficacius mouerent. Oīs quippe mortalium cura: quā multipliciū studioꝝ labor exercet ⁊ si diuerso calle ꝓcedat ad vnū tñ btitudinis finē nitit ꝑuenire. Pauci tñ ad verā atti gunt: q̄ oīuz bonoꝝ statū ꝑfectū cōplectit: qz nec eā sciūt. Opi/ nati sūt quippe aliq̄ insipietes btitudinē in vita voluptuosa ⁊ sensitiua repiri. Aliȷ̈ in vita mo rali actiua. Aliȷ̈ in cōtēplatiua Hec aūt ita se hñt vt vita volup tuosa ⁊ sensitiua: vere sit btitu/ dinis ipeditiua de q̄ psalmista Btm̄ dixerūt pplm̄ cui.s. tpalia de qbus ꝑmiserat: sed false esti mationis locutionē Isa. decla/ rat dicēs: Populle me⁹ q beatū te dicūt ipsi te decipiūt. Actiua v̄o vita cū fide ad verā btitudi nē ē dispositiua. De hac ps. Bti imaculati i via q ābulāt in lege dñi ipsam seruando. Sz ɔtēpla tiua cū grā in via: est felicitatis inchoatiua: quā signare videt psalmista dicēs: Bti q scrutāt testimonia ei⁹. i. diuina eloqa q̄ de eo testimonia reddūt vel creaturaꝝ v̄tutes ⁊ ꝑfectōes q̄ diuinā magnificentiā attestāt: si tñ nō ex curiositate vel vani/ tate: sed pia veritate in toto cor de exqrūt eū. Sz in sūpna p̄ria ɔtēplatio est ꝑfectiua btitudīs ⁊ essentialiter ipsa btitudo. Et de ea ps. Bti q hitant ī domo tua dñe. s. glie in scl'a scl'oꝝ lau/ dabūt te: ex eo q ɔtēplant facie ad faciē maiestatē tuā. Igit q̄a sensualis ⁊ voluptuosa btitudo querit in diuitiȷ̈s ⁊ honoribus aut ī potētiȷ̈s ⁊ vindicatiōibus partim etiā ī carnalib⁹ delecta tionib⁹ q̄ oīa q̄zplurimū īpedi/ mentū ꝑstāt ad btitudinē cape scēdā: qz ad crimina inumera deducūt: iō in p̄mis trib⁹ btitu dinib⁹ exꝑssit act⁹ ɔ̄trios in illis Nā ɔ̄ cupidos ⁊ ambitiosos q suā felicitatē ī diuinis appetūt ⁊ humanis fauorib⁹ inqt: Bti scȝ spe paupes spū. i. volūtate ⁊ affectu: ⁊ paupes etiā spū. i. ven to ambitōis ⁊ inanis glie. Pau peres aūt dixit signāter nō va/ cuos: qz nulla ē tā excelsa v̄tus q̄ aliqñ dulcedine glie ñ tāgat. Istoꝝ.n. demū est regnū celoꝝ vbi glia ⁊ diuitie indeficientes

quia transitoria contēpserunt. Et ad hoc valet illud psalmi aptari. Beatus vir qui timet dn̄m. Qui enim dn̄m timet ei subijcitur: gloriam suam querit non propriam: in mandatis cupit contennens terrena. Contra regimina et vindictas affectantes in quibus felicitari arbitrantur ait: Beati mites qui .s. mansuetudinem sectantes querunt subijci non potentari aduersa et illata opprobria equanimiter portāt non vlciscuntur: et terram viuentium possidebūt securi sine vlla perturbatione vel timore: qualia patiūtur diuina terrena habentes semper suspecti: cui alludit qd dicit ps. Beata gens cuius dn̄s deus eius populus quē elegit in hereditatē sibi. Mansueti enim hereditabunt terrā precipue viuentium. Qui vero finem in voluptatibus cōstituūt sicut equus et mulus quibus non est intellectus contra eos inuehit dicens: Beati qui lugēt: nō qui sequuntur gaudia mundi q̄ dolore miscentur: et eorum extrema luctum occupant nunc et in sempiternum: sed qui contristātur pro suis et alienis delictis et in colatu presentis exilij: ac patrie dilatione. Consolabuntur hi non momentanee sicut in hoc seculo neqz prodigijs et tristicijs ingruentibus sed leticia sempiterna: fugietqz dolor et gemitus: qd insinuasse videtur psalmista: Beatus qui tenebit inquit et allidet paruulos suos ad petram idest non solum actus exteriores: sed etiam paruulas et leues cogitatiōes lubricas retinebit ne vltra progrediantur ad aliquā delectationem: ad petram dure penitentie confringēdo. Submota exinde vita sensuali tanqz brutali: signatur vita quedam a sapientibus que actiua nuncupatur. Hac quis bene et virtuose se habet in humana ciuilitate: cuius pars vna est non ledere proximū: in quoqz scilicet reddere vnicuiqz qd suum est. Altera subleuare eum in suis necessitatibus. Unde quartā posuit beatitudinem dicens: Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam idest valde cupiūt: et in arduis et in paruis eum exercere: quia desiderium vehemens ad opus trahit. Saturabuntur isti nec aliquid deficiet propter iusticiam exhibitam: cui sententie cōcordat ps dicens: Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iusticiam omni tempore. Nec enim bene potest iusticia exerceri nisi precedat iudicium discutiēs diligenter seriem rei. pro alia parte iusticie: quantam exprimit

videlicet. Beati misericordes qm̄ ipsi misericordiam conse/quentur. Non vtiq3 subÿcient miserÿs quarū timore pleriq3 se subtrahunt a miserationib9 ne eis deficiat cum pauperib9 largiuntur: sed consequent mi: sericordiam liberantē ab om̄i i miseria. Nec hanc psalmista reticuit. Beatus inquiens qui intelligit super egenum: quo ad spiritualia ⁊ pauperem quo ad tēporalia. In die mala .s. extre/mi iudicÿ liberabit eu3 dn̄s ab illa seua sentētia. Ite maledicti in ignem eternum ⁊c. Demum contemplatio veritatis in qua quidam posuerunt vltimā felicitatem cōsistere si sit perfecta ⁊ prime veritatis .s. dn̄i dei hec est essentialiter beatitudo ⁊ p/fectiue: sed in hac vita nō possi detur nisi impfecto modo. Co/gnoscimus eni3 de deo tm̄ nisi quia est: sed non quid est. Po/suit igit magister noster iesus duas vltimas beatitudines ad contemplatiuā pertinētes: nō quidem pertinentes ad actus ipsius cōtemplatiue: sed dispo/nentes efficaciter ad ea3. Que autem posuit pro premio earū: illa sunt opera contemplatiōis Unde i sexto loco dixit: Beati mundo corde. Munditia qdē cordis maxime ē necessaria ad contemplationis actum: quia ī maliuolam animā non itroibit sapiētia: qd̄ tm̄ exercitiū actiue vite est. Isti autē dn̄m videbūt ex quo oculos sinistrum intel/lectus ⁊ dextrum affectus hn̄t mūdos. Dicat ⁊ psalmista: Beatus cui nō imputabit domin9 peccatum: nec est in spiritu ei9 dolus. Quia enim spirit9 ⁊ cor mundum est ⁊ sine dolo: ideo si quid defectuosu3 sit ab extra nō imputabitur ei. Ultimam hāc esse voluit. Beati pacifici qui sc3 habent cor sedatum a passionibus: paccatum a ptur bationibus proximoꝝ: qm̄ filÿ dei vo/cabunt intuētes regē in decore suo ⁊ euellata facie glia3 dei cōtemplātes equales angelis: q filÿ dei vocātur. Psalmista vō Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disponit. Nec eni3 sine speciali dei auxilio ⁊ gratia dei esse pōt vt ascendat quis per ꝯtempla/tionem ad statum filiorum dei Qd̄ postmodum addidit ipse iesus. Beati qui persecutione3 patiunt: propter iusticia3 pōti9 hoc qd̄ additum est quedā manifestatio precedentium beatitudinum q̄3 alia de per se beatitudo. Et hoc enim manifestat: si quis est vere pauper spiritu mitis: lugens ⁊ iust9 cū ceteris

si persecutionem passus propter iusticiam non deficit ab ea. Sunt autem ipse beatitudines scilicet paupertas: mititas: luctus: et huiusmodi: quidam actus virtuosi procedentes a donis septem spiritus almi. Et licet virtutes morales inducant homines ad similes actus virtuosos: vt patet de iusticia: mīa tēpantia ꝛ alijs tamen pfectiori modo ipsa dona spiritus ad illa opera inducunt. Ut verbi gratia: Fortitudinis virtus facit hominem eē patientem in aduersis: sed fortitudinis donum etiam libent ꝛ appetenter facit aduersa pati propter christum. Sed ꝛ istam triplicem beatitudinem simul videtur ps. fuisse complexus in principio sui libri psalmorum dicens: Beat9 vir qui nō abijt in consilio impiorum ꝛ in via peccatorum non stetit: ꝛ in cathedra pestilentie non sedit: ꝫ in lege domini voluntas eius ꝛ in lege eius meditabitur die ac nocte. Nā a vere beata spe ꝛ tādē re psalmistia excludit vitam brutalem que consistit in concupiscentijs sequendis: dū dicit: Beatus vir qui abijt ꝛc. vbi notaꝛ triplex gradus peccati. s. in corde ꝛ ibi est consiliū impiorum: in opere ꝛ illa ē via peccatorum: in consuetudine ꝛ illa est cathedra pestilentie ex qua sicut ex cathedra docetur malum: ꝛ vt pestis alios inficit Secundo notauit vitam actiuā ibi: In lege domini voluntas eius scilicet erit ad eam seruandam: que vitia prohibet passiones cohercet: subuenitur necessitatibus aliorūꝫ docet: nullūqꝫ ledere: sed vnicuiqꝫ qd̄ debitū est tribuere. Contemplatiuam signauit quando subdidit: In lege eius meditabitur die ac nocte. Permaxime enim meditatio ad contemplationē pertinet. Et cum potissima contēplatio sit circa primam veritatem scilicet deum eiusqꝫ perfectiones: ꝛ in lege domini: que sacra pagina est: maxime ista habeantur plusq̄ꝫ ī quibuscūqꝫ doctrinis: imo in lege domini meditatur contemplatiu9 die ac nocte: que quidem contemplatio non inflat: vt ethicorūꝫ methaphysicorum sed edificat ad regna celorum. Predixit q̄ꝫ Isa. hanc suauem doctrinam ꝑ messiam christum propinandā dicēs: Uenite ascendamus ad montem domini: idest christūꝫ qui est mons omnis perfectionis. Hic in monte docuit thabor sermonem primū: ꝛ ī monte syon sermonem vltimum. Et

ad domum dei iacob que est ec clesia: que quasi tunc erat in di/scipulis. Et docebit nos vias su as mādatorum recte in ipo ser mone expositorum. Et ambula bimus in semitis eius: idest ab eo edoctis. Semita que est ar/tior quasi strata que dicitur via signat consilia ꝛ ipsas beatitu/dines que de perfectioribus ac tibus sunt per christum in eo/dem monte explicata: quia de syon exibit lex scilicet euāgeli ca per vniuersum mundum di uulganda. Sed attendite dile/ctissimi quia volens Isa. nota/re perfectionem ipsius messie ꝛ doctrine eius: et quomodo sit a gentilibus auide suscipien da: sic imediate ante dicta ver/ba inquit: Erit i nouissimis die bus preparatus mons domus domini in vertice montium et eleuabitur super colles ꝛ fluēt ad eum omnes gentes ꝛ ibunt populi multi dicentes: Uenite ascendamus ad monteꝫ domi/ni cum his que predicta sunt ꝛ breuiter exposita. Ubi debetis scire ꝙ dies nouissimꝰ dicitur dupliciter: vno modo simplici ter ꝛ absolute: idest vltimus vel circa finem: vltra quem non est alius dies seu tempus. Et sic in telligitur illud Job in nouissi/mo die de terra surrecturus sū.

Alio modo dicitur nouissimus dies respectiue: idest per respe ctum ad aliquē statum vel tem pus: Et sic dixit Jacob patriar/cha filijs suis benedicens. Au/dite que vētura sunt vobis no/uissimis diebus: idest tempori bus messie. Isto modo sumitur hic in Isaie auctoritate. Dicun tur autem dies messie nouissi/mi per respectum ad alium sta tum qui non succedit. Statui quidem legis moysaice: succe/dit status legis euangelice da/te per messiam. Huic autem nō succedit alius status in via: sed status glorie obseruantibus cā Mons domus domini: est ipe messias super quo domus do/mini: idest ecclesia fundata est. Hic erit sicut in re ita in mani/festatione per orbem eleuatus super omnes colles ꝛ in verti/ce montium: idest excedēs vir tute omnes iustos homines: ꝛ in vertice montium scilicet su/perans sine comparatione om nem perfectionem propheta/rum et patriarcharum et flu/ent ad eum omnes gentens cō uertende per fidem ꝛ deuoti/onem doctrine eius curren/tes: idest de omni genere gen tilium. Quidam autem de ve stris non sapientibus sed insi/pientibꝰ dicēt hoc implēdū in

aduētu messie ꝯm corticem lit/
tere: videlȝ ꝙ tres mōtes altissi
mi. s. thabor ⁊ mons carmeli ⁊
mons synai debent vniri ⁊ sup
ipsos deponi mons syon: q di/
citur mons domus dñi: q̄a ibi
edificatum est templum quod
dicitur domus dñi: ⁊ ibi docen
te messia fluent ad eum gētes
⁊ ibunt populi. Sȝ quid absur/
dius dici potest? Certe si subiu
gale balaam arioli resurgeret
cum loquela sibi ad horam cō/
cessa argueret vexaniam horū
Quod tāq̄ȝ erroneū alius rab/
bi vitans dicet intelligendum
de eleuatione spirituali nō ma
teriali: tēpore messie videlȝ ꝙ
quia messias in monte syon do
cturus est ⁊ facturus multa mi
racula valde magis q̄ȝ sint fcā
aliqua mira ī monte synai: tha
bor ⁊ carmeli. Ideo dicit mōs
syon qui est mons domus dñi:
eleuari super illos seu vertice
illorum. In monte q̄dem synai
facta sunt mirabilia: quia ibi da
ta a dño lex moysaica: ⁊ apparu
it mons fumans ⁊ ardens. In
monte thabor transfiguratio ⁊
alia etiam mira. In monte car
meli helyas fecit ignem descē
dere de celo ad consumandum
holocaustū. Sed in mōte syon
vbi erat templum: christus de/
dit legem euangelicam que po
tior est moysaica. Ibi frequēter
predicauit: ibi miracula multa
fecit de quibus adhuc erit dicē
dum. Ibi sacramentū sui corpo
ris instituit ⁊ q̄ȝplura alia. Et
discurrentibus discipulis suis
per orbem fluent ad eum oēs
gentes p fidem. Iste verum di
cet: sed vt balaam obturatū ocu
lum habebit: vt neget hūc xp̄m
quē videre potuistis oīa hec
fecisse in monte syon esse mes/
siam aliumqȝ expectet cum sue
salutis interitu. Expectatus igit
dei filius a patribus iam venit
Ueniens mira docuit docens
praua tollerauit: vt impleretur
illud Isa. In tribulatione mur
muris doctrina tua eis. Nō. n.
parua tribulatio cē poterat ipi
christo: cum murmur multus
erat de eo in populo dicentibus
quibusdam. Nequaq̄ȝ bonus ē
sed seducit turbas aliis asseren
tibus. Non est hic homo a deo
qui sabbatum non custodit ce/
teris conclamantibus. Demo/
nium habet: potator vini: ami
cus publicanorum ⁊ peccatorum.
Sic tū oportebat xp̄m pati ī do
cendo vt scriptura impleretur
⁊ figura omnium pene prophe
tarum: qui populum docentes
multa ⁊ imania ꝑpessi sunt ab
eis: ⁊ vt ostenderetur veritas
ipsius doctrine ⁊ docentis eā:

quia veritas inualescit ⁊ omnia vincit ⁊ obtinet in secula seculorum. Doctrina quoq; viri per patientiam cognoscitur: inquit solamon. Insuper vt doctoribus in posterum detur exemplum veritatem doctrine cum expedit propter timorē aduersorum nullo modo deserendaʒ nec mirentur si persecutionem patiuntur propter veritateʒ ⁊ iusticiam: ⁊ deridetur iusti simplicitas quasi lampas cōtēpta cum ipsum datum doctorem iusticie mundo ſm prophetā pn̄cipes persequuti fuerint gratis ⁊ beelzebub nuncupauerit.

Cleophas.

Quam suauis fuerit doctrina huius nostri magistri nos testes sumus ⁊ turbe que pre dulcedine eius aliquando triduo sustinebant eum in deserto non habentes quid manducarēt queq; rationabilis docens vtilia tu īsinuasti. Tria tamē sunt que stuporeʒ inducunt circa doctrinaʒ ipsaʒ Primum est quare gentilibus non potius elegerit predicandum vtpote magis paratis ad eam suscipiendam: vt patuit in quibusdam a nobis ⁊ consociis visis Centurione Cananitide ⁊ Samaritana cum siccitimis q̄ plurimis. Finis eniʒ mores instruentis est vt flectat. Aliud est non minus admiratiōe dignum. Nam cum doceret scandalum proximorum euitandū adeo vt diceret: ve illi per quē scandalum venit: expedit eniʒ ei, vt suspēdatur mola asinaria in collum eius ⁊ demergatur ī profundum. vnde ⁊ ipse cū nō teneretur didragma a transeūtibus debitum soluit per quendam ex suis discipulis statereʒ scilʒ quē miraculose inuenit in ore piscis hamo eiꝰ iussu de mari educti ne exigētes illud scandalizaret. Non visus est curare scandalum scribarum ⁊ phariseorum: quod sciebat eos habē de doctrina eius. Postremum est quare non scripsit tam magnificam necessariam ⁊ salutiferam doctrinam cum pphete qui ei equari non possunt: scripto mandauerint suas pphetias ⁊ moy. legem vt taceamus de his ethnicis qui libros impleuerunt suis scientiis. Sicut aristoteles ⁊ plato cum ceteris

Peregrinus.

Inquisitiones tue o cleopha humane sunt ⁊ ideo rationē exigunt vt menti satisfiat ne suspensa remaneat ⁊ in promptu occurrit. Nā quan

dum ad p̄mam cum messias q dicitur christus fuerit datus a deo minister circūcisionis.i.p̄dicator iudeorū propter veritatem dei ad confirmandas p̄missiones patrū: decuit vt p̄us ipse ⁊ discipuli eius iudeis predicaret. Sic enim ostensum est per predicationem suam eis factam impleri promissiones factas antiquitus iudeis nō gentilibus. Dicit enim p̄s in p̄sona eius: Ego constitutus sum rex ab eo super syon mōtem sanctū eius vbi.s.cōmuniter docebat: quia ibi erat templū predicās preceptum eius. Exinde que a deo sunt: ordinata sunt. Hic aūt est debitus ordo diuine p̄uidētie: vt diuina ⁊ spiritualia tradātur per viciniores deo aliīs magis remotis sicut īferiores angeli illuminantur p̄ superiores: et per inferiores angelos: homines. Ut ergo aduent⁹ xp̄i ostenderetur esse a deo exigebat hoc debitus ordo vt iudeis qui erāt deo propinquiores p̄ fidem ⁊ cultum vnius diei p̄us doctrina christi preponeretur: ⁊ per eos quo ad apostolos et alios conuersos ex eis ad gentes transmitteretur. Demū cōueniens fuit sic fieri vt iudeis auferreretur calūniandi materiu. Oportuit ergo p̄us christi aduentum nunciari iudeis: ne iustam haberent excusationem dicentes: se ideo non recepisse eum: quia iuisset vel misisset discipulos suos ad predicandū gentilib⁹ ⁊ samaritanis. Uerū ⁊ si decuit prius christum ⁊ discipulos predicare iudeis: non tamen debuit omnino gētiles repellere: ne spes salutis eis p̄cluderetur. Et proter hoc aliq gentiliū particulariter sunt admissi propter excellentiā fidei ⁊ deuotionis eorū: quos nominasti ⁊ figurādūm gentilitatis conuersationem cum maiori fide ⁊ deuotione q̄ȝ habuerit populus iudeorum. Unde Jsa. loquens in persona patris ad filium.s. dn̄m christum iesum inquit: Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus isrl̄ ⁊ sedes iacob cōuercendas. Dedi te in lucem gentium vt sis salus mea vsq̄ȝ ad extremū terre quod fiet per discipulos suos. Quantum ad secundam inquisitionē de scandalo.s.in doctrina xp̄i. Scitote q̄ bonū q̄nto cōmuni⁹ tanto diuinius. Cum ergo salus multitudinis sit preferenda pauci quorūcūq̄ȝ singularium hominum: quando aliqui sua peruersitate salutē multitudinis impediunt: non est timēda eorum offensio ⁊ scanda

lum a predicatore ꝛ doctore ad hoc ꝙ multitudinis saluti pro uideatur. Scribe autem ꝛ pharisei ꝛ principes iudeorum sua malicia salutē populi plurimū impediebant: tū quia repugnabāt doctrine christi per quam solam poterat esse salus: tū qa prauis suis moribꝰ eam corrūpebant: mala exempla vite sue eis dando: tum quia et scripturas pertinentes ad mores male exponebant. Et imo dominꝰ non obstante offensione eorū: publice veritatem docebat quā illi odiebant ꝛ eorum vitia arguebat. Quāuis enim ipsi scribe ꝛ pharisei non proficerent ex hoc: hoc tamē bonum sequebatur: quia cum illorū vitia populo innotescebāt minus auertebātur a doctrina christi salutifera propter verba scribarū ꝛ phariseorum qui semper obsistebant doctrine eius. Qꝫ aūt dominꝰ dixit scandalum cauendum fore: sic intelligendum est vt nullum dictum vel factū fiat ab homine minus rectū ꝙ det alteri occasionē ruine spiritualis: quod christꝰ optime seruauit. Unde ipse non scandalizauit aliquem: sed ipsi ex malicia sua scandalizati sunt ex bono: vnde debuerant edificari. Qđ scandalum simile phariseorū: quia ex malicia procedit nō est curandum: sed scandalum pusillorum cum procedat ex ignorantia vel passione sedandum est vel auferendum: non tamē vt veritas vite deseratur. Porro de scriptura doctrine eius scire debetis ꝙ non fuit conueniens christum suam doctrinā scribere. Primo quidem propter dignitatem ipsius. Excellentiori enim doctori excellentior modus docendi debetur. Et ideo christo tanꝙ̄ excellentissimo doctori hic modus cōpetit doctrinam suam auditorum cordibus imprimeret: qđ efficacius fit verbo ꝙ̄ scripto. Habet enim quid latētis energie viue vocis actus: et de ore magistri in aure discipuli trāsfusa fortius sonat. Unde ꝛ apđ gentiles excellentissimi qdam doctores vt pitagoras ꝛ socrates nihil scribere voluerunt. Secundo fuit hoc magis conueniens propter excellentiam ipsius doctrine christi: que tanta est vt litteris comprehendi non possit. Nec enim mundus capere posset eos: qui forent libros scribendi propter hominum incapacitatem ad tantam doctrine profunditatem. Si

autez christus scripto suam do ctrinam mandasset nihil altius de eius doctrina homines estimarent eo quod cótineret eius scriptura. Tertio fuit expediens vt quodã ordine doctrina eius ad omnes pueniret: dũ ipse imediate discipulos per se verbo docuit: qui postea alios verbo ⁊ scripto docerent. Si ãt ipsemet scripsisset imediate ei⁹ doctrina ad omnes peruenissꝫ Unde ⁊ de sapiẽtia dicit̃ puer. Qui misit ãcillas suas: idest discipulos predicatores humiles corde: fecundos opere: vocare ad arcem. s. patrie supne alios predicatiõe ⁊ scriptura. Et lex quidem vetus quia in sensibilibus figuris dabatur cõuenient̃ sensibilibus signis scripta fuit. Sed doctrina christi est lex spiritus ⁊ vite. Et ideo non atramento sed spiritu dei viui scribi debuit in cordibus hominũ. Siqui autem exurgent asserẽtes christũ libros scripsisse falsissimum esse noueritis. Et qa doctrina quideꝫ fallax: vt hereticorum: aut impudica vt imundorum: aut cum inuidentia habita: que conditiones quia male sunt odiunt lucem vt non arguantur opera eius. Ideo talis traditur doctrina cõmuniter i occulto. Sed doctrina christi veritate fidelior: honestate mũdior: charitate feruentior fuit. Hinc est q̄ palã locutus ẽ mundo ⁊ i occulto locutus est nihil vt merito dicere posset illud sapiẽtis: Sine fictiõe didici hãc scꝫ sapiẽtiam ⁊ sine inuidia cómunico ⁊ honestateꝫ illius nõ abscondo. Didicit autem xp̄s inquantum homo accipiens sapientiam a deo ab initio sue cõceptionis. Et hanc sine fictione mixture alicuius falsitatis: visus est autem loqui in occulto: inquantum loquebatur turbe i parabol vt de seminãte ⁊ alijs que cuꝫ essent sub metaphoris: populis earum sensus erat occultus sed hoc propter incapacitatem eorum ⁊ indignitateꝫ: quibus etiam melius erat vel sic sub tegumento similitudinũ doctrinam audire spiritualiuꝫ q̄ꝫ omnino ea priuari. Illarum tamen parabolarum nudam ⁊ apertam veritatem discipulis ipe magister tradebat: vt reminisci debetis per quos ad alios tempore suo deueniret. Unde nec in occulto dici potest illa edocta: que coram pluribus discipulis differebat ⁊ per eos in alios deriuãda Sed nec latere vos volo quales esse debeant rectores qui populos habẽt instruere. Hoc enim ipse exp̄siit

in sermone in monte formato dum eos asseruit sal terre ciuitatem supra montem positam & lucem mũdi per hec innuẽs in eis esse debere sal sapientie & discretionis: ciuitatem beniuolentie & perfectionis lucem modeste conuersationis. Lecus enim si ceco ducatum prestat qd inde expectari valet: nisi vt ambo in foueam cadant? Qui discipulus veritatis fieri non vult sapientie vacãdo oportet q̄ docendo magister inueniaſ erroris. Inter ornamẽta primi sacerdotis aaron iussit dñs fore & precipuum rationale ante pectus ipsius in quo textura erat inscriptum: que pmaxime de omnibus traditur in sacris oraculis: Nam contra ignorantez inuehit dñs per Osee dicens. Quia tu scientiam repulisti et ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi. Et quia discretio est mater virtutum signata per sal maxime ea vti oportet ĩ traditione doctrine. Sine sale enim discretionis: nunq̄ deo sacrificium extitit gratum humane actõis. Propterea & ipe magister discipulis dixit mittens ad predicandum. Habete sal in vobis & pacem habete inter vos. Uerum si liguis hominũ loquatur quis & angelorũ charitatez autem non habeat: erit velut es sonans aut cimbalum tinnens se ꝯsumẽs: aliis cõiter sonum faciens auribus ad demulcendum non cordi ad flectendum. Debet ergo mens p̄sidẽtis esse ciuitas que dicitur ciuium vnitas. In anima enim rationali tanq̄ multi ciues sũt plures eius potentie: per quas operatur que debent vniri in vnum & dirigi. Unum simpliciter solus est deus. Nam oĩs creatura etiam celestis multiplex reperitur saltem veritate cogitationum sibi inuicem succedentium & affectionũ. Omis igitur potentia actum suum in deum dirigat vt in finem: & tũc erunt vnite in vnum p charitatis beniuolentiam. Hoc impletur. Nec sufficit cõmunis dilectio: sed sita sit super montem eminentis perfectiõis: vt tãq̄ bonus pastor ponat aĩaz suam cum expedit pro ouibus suis. Maiorem autem charitatem nemo habet vt aĩam suam ponat quis pro amicis suis. Perfecta enim charitas foras mittit timorem qui mercẽnarium fugare cogit: idest tacere cũ lupum vidit: idest diabolum vel tyrannum: vel perniciosũ ex grege gregem inuadentem. Sicut ergo saul electus a dño ad regen

dum populum suū cunctis emi
nebat ab humero sursuꝫ:ita cū/
ctam plebem precellere debet
rector in sanctitate ꝛ perfectio
ne virtutum. Nempe quia cha
ritas etiam perfecta principali
ter in voluntate locatur que vi
deri ab hominibus non potest
imo ꝛ lucem se debet aliȷs exhi
bere per conuersationem exte
rius deuotam pariter ꝛ mode
stam:vt omnia ad edificationē
fiant cuncta honeste ꝛ ƀm ordi
nem ab omni specie mali abstinendo.
nendo. Scire etiam debent p̄/
lati si vnq̄ꝫ delinquunt quoniā
tot moribꝰ digni sunt q̄t exēpla
pditiōis ad posteros transmit
tunt. Lucebit nō parum si lum/
bos p̄cingat castitatis baltheo
si colliget de spinis persecutio
num vuas beneficentie:ꝛ de tri
bulis aduersitatuꝫ ꝛ tribulatio
num ficus dulces patientie et
equanimitatis:si cum samarita
na idriam cupiditatis dimit/
tat penes puteum altum mun
dane vanitatis:si cum baptista
ioanne predicatore non molli
bus vestiatur:sed habeat victū
ꝛ vestitum. his contentus per/
maneat. Hec docuit ꝛ fecit ipse
messias christus ꝛ imo ipe ma
ximus in regno celorum. Qui
autē docuerit quantūcūqꝫ emi
nenter ꝛ ea nō fecerit minimꝰ
vocabitur in regno celorū mi/
litantis ecclesie. Quia ꝛsi in ali
quo nomine ꝛ opinione: tamē
paruus propter defectum vir/
tutum. In regno celorum pagi
ne sacre minimus propter de
fectum sapidi gustus:ꝛsi multū
acutus. Sed in regno triūphā
tis ecclesie minimus: idest nul
lus quia erit ab eo exclusus. Sꝫ
hec tria videtur notasse simul
psalmista cum ait: Nunc reges
qui.s.vos ꝛ alios habetis virtu
tibus regere:intelligite ꝛ eru/
dimini qui iudicatis terram.i.
ecclesiam seu homines. Intelli
gite.s.scripturas ꝛ erudimini:
vt discrete doceatis quo ad pri
mum. Seruite domino i timo/
re.s.filiali qui procedit ex dile/
ctione:deo mentem subȷ́ciente
non timore seruili qui non est ī
charitate. Unde subdit: Exulta
te ei cum tremore. Timor serui
lis non facit exultare sed trista
ri quia penam habet:quantum
ad scd̄m. Nam p̱ tertio addit:
Apprehendite disciplinam ne
quādo irascatur dominus: hec
scꝫ non faciendo. Disciplina āt
est quedam debita compositio
morum exteriorum:qua qs lu/
cet aliȷs. Sed quia doctrina et
maxime miraculis cōfirmatur
imo vobis intendo āmodo de
miraculis huius messie disserē
quorum plurima vosipsi potui
stis videre oculata fide. Nullū

autem eorum me latet deo operante.

Amaon.

Hec auidissime optam⁹ audire vt cū stupore reuiuiscat ⁊ gaudium perceptum in operatione eoꝝ: qḋ tantū extitit vt clamare vrgeremur cuꝫ turbis: Hic est vere propheta qui venturus est in mundum: ⁊ quia deus visitauit pplebem suam Sed quia in passione subtracta sunt: ꝓpterea fides ad eius deitatem satis dormitauit: sed aliquantulum tuis magnificis eloquijs euigilasse sentimus.

Peregrinus.

De sequentib⁹ signis deo cooperante ad sermonē eius vaticinatus est psalmista cum ait: Misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit ⁊ cōturbauit eos Ubi notat primo propheta doctrine christi conditionem cuꝫ dicit: misit sagittas suas: secūdo eius doctrine operationem cū subdit: dissipauit eos: tertio ipsius per miracula confirmationem: quia fulgura multiplicauit ⁊ ꝯturbauit eos. Et quantū ad p̄mum verba christi fuerūt vt sagitte misse ex arcu oris diuini: vbi est cōsiderare ⁊ lignū durum seueritatis ⁊ cordā mollem benignitatis. Erant illa v̄ba sacratissima: vt sagitte alte volātes q: velocit currit ſmo ei⁹ inqt ꝓpħa Et q̄les fuerit ipe sagitte idē ps̄. ońdit alibi dicēs Sagitte potētis acute cum carbonib⁹ desolatorijs. Dicunt aūt potētis iste sagitte: q: a potēte emisse. Quis. n. ei resistē valet? Ab oīpotēte fuerūt misse iste sagitte q: a deo missus fuit ad p̄dicādū: vt p̄dixit Jsa. ꝓpħa dicēs in pſona ei⁹: Spūs dn̄i sup me: eo ꝙ vnxerit me. s. vnctiōe grē ⁊ imo ad euāgelizādū paupib⁹ misit me. Erat docēs cum magna auc̄te q̄si ptātē hn̄s ⁊ n̄ sic scribe ⁊ pharisei. Un̄ ⁊ legē aliqn̄ i cerimonialib⁹ soluebat tāgēdo leprosū tāq̄ꝫ ptātē hn̄s sup eā ⁊ eā i obscuris iterp̄tās. Acute erāt q: efficacit cordib⁹ ifigebāt penetrabili⁹ oī gladio ancipiti vsq̄ꝫ ad diuisionē aīe ⁊ spūs ptingētes. Ex maximo. n. amore ꝓcedebāt. Est aūt amor stimulus sup acut⁹. Acute. i. feruent ꝓferebat: ita vt i tēplo aliqn̄ clamātē audire potueritis. Siqs sitit veniat ad me ⁊ bibat Corda vulnerabāt doloꝛ ⁊ amore. Nōne mēte retinet[mariā illam peccatricē ſꝫ penitētem. Mattheū publicanū theloneū

differentem. Samaritanam lubricam: illum predicantem? Et vnde nisi quia misit in illis sagittas suas verborum. Sequebantur sagittas carbones desolatores: idest vastatores idest exempla vite ipsius christi perfectissima propter que dicebat Ego sum lux mundi: qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite spiritualis omnium ex me exempla virtutum. Quantum ad scdm notatur effect9 doctrine christi ibi: Dissipauit eos .s. inimicos christi: de quibus locutus fuerat supra Et ad idem alibi dicit: Sagitte tue acute in corda inimicorum regis ad scz perforanda. Et ex hoc populi sub te cadent: idest tibi subijcientur fidei tue et dilectioni. Inimici christi sunt infideles iudei et heretici et gentiles et peccatores. Sed dissipauit iudeos quantum ad errorē eorum: q̄ credūt xp̄m purum hoiem non deum cū interrogauit eos Quid vobis videtur de christo cuius filius est? Et cum respondissent dauid: tanq̄z purum hoiez dissipauit reprobando eorum errorem per sagittaz scripture ipsius dauid dicētis: Dixit dn̄s dn̄o meo: idest dn̄s pater dn̄o meo xp̄o: sede a dextris meis: idest coequalis esto i gloria respectu diuinitatis. Dissipauit errorem gentilium dicēs: Diliges dn̄m deum tuum nō deos: quos plures fore falso ethnici opinantur. Dissipauit hereticos saduceos resurrectionē negantes: soluens eis questionez septemuirorū cuius futura eēt vxor in vltima resurrectiōe q̄ videlz tunc neq̄z nubent neq̄z nubentur: sed erunt sicut angeli dei in celo. Surgēt etiā q̄nq̄z qui dicant patrem esse alteri9 essentie q̄z filius non eiusdem: et qui dicant patrem et filium et spiritum sanctum vnam esse personam. Sed dissipauit eos cuz dixit iudeis: Ego et pater vnuz sumus. Et sic de alijs multis Dissipauit peccatores destruēdo in eis regnum peccati ostēdens per parabolam nuptiarū ecclesie: quia sicut qui noluerūt venire ad nuptias inuitati scz infideles fuerunt occisi .i. dānati succensis eorum ciuitatibus ita et qui in ipsis repertus fuit fidelis non habens vestem nuptialem .s. charitatis cooperientez omnem criminis turpitudinē post seuam increpatione mmittet in exteriores tenebras sempiternas. Sic ergo dissipauit eos sagittis predicationuz per se et postea per discipulos idez faciet iuxta illud isaie: Demū ad

confirmādum ipsam doctriam miracula addidit. vnde dicit: Fulgura multiplicauit ⁊ cōturbauit eos. Ubi notate ⁊ radiositatem eoꝝ: fulgura ⁊ pluralitatem multiplicauit ⁊ vtilitatem ⁊ cōturbauit eos. Fulgura imo apte signāt miracula: quia sicut fulgur emittit magnum radiū seu lumen: vnde incutit stuporem ⁊ terrorem: quia subito apparet ⁊ nescitur quomodo ac insolita nature operatꝰ sic opera miraculosa emittunt magnum radium ad certificationem veritatis doctrine: que predicatꝰ admirationem piam inducūt ⁊ timorem reuerentie ad facientem. Et quia opus sunt dei: q non successiue ⁊ paulatiꝫ vt natura sed statim operatur: imo ipsa subita fiunt ⁊ preter cōsueta nature. Ex miraculis q̄ fecit iesus christus magister vester triplex lumen exortum est. Primum est veritas sue instructionis. Scdm sanctitas sue cōuersationis. Tertium vnitas i ipo dei ⁊ hominis. Et quo ad p̄mū ea que sunt fidei humanam rationem excedunt ⁊ hinc meritum habent: quia his assentit liberum arbitrium cum non cogatur demonstratione: sꝫ captiuatur intellectus sponte in obsequium christi. Et imo cuꝫ humana ratione probari sufficienter non valeant decens est vt pbentur argumento diuine virtutis: vt dum quis facit opera que solus deus facere potest vt miracula gesta: credatꝰ illa doctrina faciētis esse a deo imoqꝫ verissima: sicut cū aliqs defert litteras anulo regis sigillatas creditur ex voluntate regis processisse qđ in eis cōtinetꝰ. Ex miraculis igitur christi ostenditꝰ ꝙ doctrina eius dē fide ⁊ moribus verissima fuit. Unde dixit principibus sacerdotum ⁊ scribis: Si mihi non vultis credē idest doctrine mee in se vere ⁊ credibili: operibus credite. i. miraculis que ostendunt veritatem eius. Scdm est q: ostenditur sanctitas eius. Cum eniꝫ quis facit vera miracula ostenditur ex hoc penitentia dei eē in illo per copiosam gratiam. s. vt dum quis facit opera deo reseruata: quia supra virtutē oīs nature create vt sunt miracula credatur deus esse in eo p grāꝫ ⁊ per consequens vita eius vt sanctissima ⁊ a deo approbata sit imitanda sine dubitatiōe aliqua. Qđ considerantes aliqui rationabiliter moti dicebāt cōtra emulos ⁊ detractores vite christi. Qūō potest homo peccator hec signa facē? Et nicho-

dem⁹. Nemo potest hec signa facere q̄ tu facis nisi fuerit de⁹ cum eo. Cui sententie cócordat psalmista dicens: Fidelis dn̄s scȝ iesus in omnib⁹ verbis suis idest verax in sua doctrina et sanctus scȝ ostenditur in omnibus operibus suis scȝ miraculosis. Tertium precipuum est quod declaraᵗ esse ex ipsis miraculis verus messias deus et homo in lege promissus. Predixerūt enim prophete messiā in mundo signa facturum: ⁊ aliqua etiam determinate expresserunt que nō legitur fecisse aliquis nisi iste vester magister iesus: ⁊ hunc dixerunt esse deum Unde psalmista: Misit verbuȝ suum ⁊ sanauit eos: idest hoīes ⁊ eripuit eos de internitionibus eorum. Misit scȝ deus paᵗ verbum suum idest filiuȝ suum qui missus dicitur inquantum incarnatus ⁊ sanauit infirmos plimos anima simul ⁊ corpore. Eripuit de internitionibus idest mortibus multos resuscitans: Non vnum tm̄: vt helyas ⁊ helyseus lȝ secundus alteruȝ suscitauerit sepultus: sed q̄ȝ plurimos christus iesus suscitauit a mortuis. Jsa. quoqȝ sic ait de messia: Dominus ipse veniet ⁊ saluabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum ⁊ aures surdoꝝ patebunt. Tunc salliet sicut ceruus claudus ⁊ aperta erit lingua mutorum. Uenit aūt deus inquantum humanitati nostre vnitus est: vt vna eademqȝ persona de⁹ ⁊ homo esset iste iesus Et ipse illuminauit cecos: surdis restituit auditum: claudis gressum: loquelam mutis vt vidistis. Nullus auteȝ propheta legitur miracula hec fecisse: qa null⁹ eoꝝ fuit messias nisi iste. Unde quando iudei in porticu salomonis i solēnitate encenioꝝ interrogauerunt eum dicentes: si tu es christus dic nob palam: respondit opera q̄ ego facio. s. miracula in nomine patris mei: ipsa testimonia perhibent de me. s. q2 sum christus. Et post pauca: Ego ⁊ pater vnū sumus. s. in substantia: vn⁹ deus: vna essentia. Cum igiᵗ miracula fieri non possunt nisi virtute dei: est aūt deus verax ⁊ veritatis confirmator non falsitatis: si dicendo se esse christū ⁊ verū deum: ⁊ mentitus fuisset: ipossibile erat eum miracula illa facere: alioqn deus approbator esset fallacie qđ hereticum est dicere. Quinimo si non fuisset verus messias: ⁊ dei filius: cum fuisset maxime superbie hoc de se asserendo ad nihilum deductus fuisset: ⁊ maxime confusus sicut nabuchodonosor q voluit in orbe vt deus venerari: sȝ vna

mulier fecit ei confusionē: fctā videlʒ iudith caput abscinden do holoferni pncipi militie ei⁹ Et si in passiōe fuerit valde hu/ miliatus in hoc: imo oblat⁹ est quia ipse voluit pro redēptiōe humani generis. Nec tñ tunc tēporis defuere miracula plu/ ra:que cum multis alijs cōuer sando secū vosipsi vidistis. Añ ꝛ de incredulis dixit: Si non fecissem in eis signa que nemo alius fecit:peccatum nō habe/ rent. Nūc aūt excusationē non hñt de peccato suo.s. increduli/ tatis:cum tanta viderint signa Qđ bene figurauit cecutiens il le patriarcha iacob qui filium benedicens.s.xpm in pphetijs populus iudaicus ex eo descen dens:eū pñtem habens ꝛ pascē tem sua doctrina ꝛ miraculis ñ agnouit. Si ergo videritis ali quē tot facientem prodigia vir tute propria:tunc dubitare po/ teritis ꝙ eorum sit verus messi as diuinus. Sed quia nullum talem audistis nec videre pote ritis:hunc iesum fore veꝝ deuʒ ꝛ messiam lege promissum nō ambigatis. Quantū ad scđm di cit psalmista ꝙ ipsa fulgura mi raculorum multiplicauit ꝛ tam copiose ꝙ sint ipsa ei⁹ signa qđ dam pelagus imensum. Cū aūt sit oīs creatura sub triplici dīa vt ex hoc illuceat vestigiū diui

ce trinitatis in omni eius genē scʒ intellectualis ꝛ rationalis ꝛ materie corporalis:nature por tēta xps multiplicauit. Nā cir/ ca intelligētias seu angelos bo nos ꝛ malos mira operatus est Ipso enim sole iusticie oriente cum angelo qui pastoribus ei⁹ sacratissimā natiuitatē nuncia uit facta ē multitudo militie ce/ lestis laudantium deū ꝛ dicen/ tium. Glia in altissimis deo. Ꝗr mixꝫ fuit:spūs in voces erūpe ī corpib⁹ tñ assumptis. Post ei⁹ tentationē accesserūt angeli et ministrabāt ei corpi.s.necia de ferēdo. In passiōe apparuit an gelus de celo ei orāti ꝯfortans eū sensitiuā videlʒ memoriam passiōis exterritā. Et vos ēt iā recitastis mulieres qdaʒ ex ve stris ħ mane euntes ad monu mentū ei⁹ viderūt angelos qui dicerēt eū viuere. Quid dicā đ angelis malis cū semel ab vno eiecerit legionē eoꝝ? Legionē aūt scli sapiētes asserunt esse sex milia sexcēta sexaginta sex. Ta/ ceo đ filia cananee demoniaca ꝛ lunatico puero piecto qñqʒ a demone in aquā ꝛ ignem ꝛ illo in synagoga pre vexatione cla/ mante:liberatis cum alijs infi nitis. Sed nō minus fuit a de/ monijs aīas liberare. Nō soluʒ enī a maria magdalena septeʒ demonia eiecit animā ei⁹ per

vitia capitalia vexantia sꝫ a tur bis plurimis. De hominibus utem illud psalmiste implef. Sanat oẽs infirmitates tuas: ⁊ redimit de interitu vitã tuã. Nam cecos illuminauit vt bar timeum filium timei clamantẽ secus viam hierico ⁊ celidoniũ Leprosos mundauit decem si/ mul solo verbo. Alterũ manus eius cum tactu. Puerum cen/ turionis paralysi dissolutũ con solidauit. Et in lecto iacentem oblatum aliunt paralyticuꝫ: et per tegulas submissum sanatuꝫ in domum ire iussit. Cõtractũ membris trigintaocto annis ĩ porticu piscine morantem libe ratum lectum suam ferre man dauit. Hydropisi laborantem sopitati restituit. Mutum sur/ dum ⁊ demonio obsessium sal/ uum fecit. Claudis i tẽplo gres/ sum rectum concessit. Sed ⁊ so crum petri magnis febrib⁹ de tentã ita validã fecit: vt subito surgens ministraret sibi ⁊ disci pulis. Emorroissam siue martã seu aliam a pfluxu sanguinis p duodecim ãnos ꝯtinuato pur/ gauit: fimbrias eius contingen tem. Curuatã deorsuꝫ decem ⁊ octo annis mulierem vt sursuꝫ non valeret aspicere plene ere xit. Ambulanteꝫ petrum super aquas ne influctibus mergere tur apprehendit. Sicqꝫ virtus de illo exibat ⁊ sanabat omnes Mortuos suscitauit non solum puellam archisynagogi filiam in domo iacentem: ⁊ adolescen tem vidue vnicum extra portã delatũ ⁊ lazarum quatriduanũ sꝫ ⁊ alios plures: Cogitationes hominum occultas et insidias eorum detexit pluries: quesit⁹ de soluendo censum cesari: de mandato magno legis: de iudi cio deprehẽse in adulterio. Ab sentia occulta manifestauit vt mortem lazari. Manũ arridã cuiusdam viuidam fecit. Auri/ culam abscissam a simone mal/ cho reparauit. Ueniẽtes ad se capiendum iudam cum cõpli/ cibus suis retrorsum in terraꝫ prostrauit ⁊ sursum leuauit. De manibus volentium de monte nazareth precipitare ⁊ alias in templo capere vel lapidare il/ lesus: ⁊ intactus euasit. Discipu los idiotas ad predicandũ mi/ sit dans eis potestatem sup oĩa demonia ⁊ vt langores curarẽt Sed in futurum per totũ orbẽ diffundetur sapientia ⁊ virtus eorum vt impleatur illud Isa. Egredientur impetu ab Jacob qui replebunt faciem orbis fre semine. s. doctrine. Mirabilia quoqꝫ fecit circa creaturas pu/ re corporales in elementis: plã

tis: animalibus: et corporibus celestibus. Aquas enim mutauit in vinum in nuptiis galilee in cana celebratis. Terra mota est et petre scisse sunt et monumenta aperta in eius passione scissumque templi velum a summo usque deorsum. Uenti in aere concitati mare conturbantes ad iussum eius sedati sunt. Super aquas ambulauit imadidus. Panem multiplicauit semel ex quinque ordeaceis quinque millia hominum usque ad facieratem pascens. Atque iterum ex septem panibus quatuor millia in deserto. Ficulneam folia tantum habentem et non fructus verbo aridam fecit. Laxatis retibus ad iussum eius vno iactu tantam multitudinem piscium in eis congregauit: vt implerentur due nauicule pene usque ad submersionem. Gregem porcorum a demonibus obsessum in preceps maris ire permisit. Stellam de nouo creauit suam temporalem natiuitatem magis ostendentem. Solem in sua morte eclipsauit: vt plene videatis illud psalmi impletum de ipso messia dei filio: quem paulo minus angelis pater minorauit propter mortalitatis assumptionem et passionem. Sed iam gloria resurrectionis coronauit eum et honore venerationis per manifestationem: et constituit eum super opera manuum eius: ita vt omnia subiecerit sub pedibus eius vt ad nutum in eis miracula faceret: vt vidistis et audistis. Sic ergo oportuit christum pati et intrare in gloriam suam. Sed vtilitatem horum prodigiorum vobis nolo fore ignoratam cum ibi copiosus sit anime fructus ad mores. Et hoc innuit propheta dicens: Conturbauit eos .s. inimicos eius. Sane conturbauit emulos suos permissiue. Turbati enim ex miraculis eius quidam dicebant: Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Alii vero murmurabant dicentes: In beelzebub principe demoniorum eiicit demonia. Alii signa querebant de celo ad calumniandum. Non autem dimisit quia nec debuit miracula facere: sed illorum turbationem permisit. Conturbauit et demones causatiue. Nam eiiciebat eos de obsessis cum multa eorum displicentia et pena. Et propterea clamabant. Quid nobis et tibi iesu fili dei? Uenisti ante tempus torquere nos. Uidete quantam dementiam et obstinatam malitiam vestrorum scribarum et phariseorum: quia demones tanta virtute et multitudine prodigiorum fateri aperte coacti sunt iesum

videlz dei filium esse: qnimo ꝛ saxa ꝛ mlta elemēta suis scissio/nibus ꝛ mutationibus ad eius imperium vt ostensum est ꝑte stata sunt. Ui duriores lapidi/bus: ꝛ calidiores demonibꝰ cuz incredula plebe sua diffitentur Sed non fuit absconsa eoꝝ ceci tas ꝛ durities prophetis. Sed p̄renoscens Jsa. ait. Exceca cor populi huius ꝛ aures eiꝰ aggra ua vt videntes non videant: et audientes non intelligāt neqn̄ conuertantur ꝛ sanem eos. Ex ceca dicit prenunciando nō op tādo: idest excecabis ꝑmissiue non causatiue vt non videant: idest intelligāt qḋ demones vi dent ꝛ elementa ꝛ corpora cele stia modo suo. Et dn̄s per Eze. dura inqt ceruice sunt ꝛ indo/mabili corde. Jpsi nolūt audi/re te: quia nolūt audire me. Jn creduli ꝛ subuersores sunt. Et animaduertite ꝙ ipse iesus in/crepabat demonia vt tacerent etiam cum illam necessariā ve nerandam ac fidelissimā veri/tatem proferebant. Et primo quidez vt nos instrueret: ne cu remus de verbis diaboli quan tūcūqꝫ vere loqui videretur. Nephas est enim vt cum adsit nobis diuina scriptura in qua loquitur deus: istruamur a dia bolo ꝛ a diuinis queramus re/rum noticiam. Exinde cum ipse inimicus sit humani generis si quando dicit veritatem ad fi/nem decipiendi facit: vt sic ho/mo assuetus talia credere: quia vera expertus aliquādo est: eū tandem in aliquod falsum vel inconueniens inducat. Sz nec decet officij apostolici gloriam subripere: demonem et christi mysterium lingua fetida predi care cum ꝛ frequenter menda cia īmisceat. Postremo nole/bat christus inuidiam accendē iudeorum quod fiebat ex tanta laude. Et quia venit principali ter dei filius vt dissoluat opera diaboli: imo frequenter ħ age/bat scilicet expellendo demōes ab obsessis. Cōturbauit tertio homīes quos curauit spiritua/liter ꝛ effectiue: videlicet cōtur bando mentes eorum salutari turbatione penitentie de qua psalmista: Anima mea turbata est valde. Nullum siquidē cor/pore sanauit quem ꝛ anima nō curauerit. Sic totum hominez sanum fecit in sabbato. Uenia autem non datur nisi correpto scilicet per penitentiam: ꝑ quā anima conturbatur dolore. Si cut enim medicina corporalis non sanat nisi alterādo: ita me/dicina penitētie seu gratie mē tem conturbando contritione

sanat animam. Et in ipsis bene ficijs sanitatum collatis osten/ dit figuratiue ꝛ multiplex pec cati nocumentum: ꝛ gratie xpi copiosus effectus vniuersos de fectus excludens. Miracula enim ab ipso messia christo ita debetis intelligere in veritate historialiter facta: vt credatis aliquid etiam fiendum morale designare. Sicut igit sunt mor bi corporum ꝙ̃plures varij: ita ꝛ morbi animarum per pecca/ tum inducti qui curantur quo/ tidie per christum gratia sua. Quod intelligēs psalmista ora bat dicens: Sana animam me am quia peccaui tibi. Et quas infirmitates seu mala occurre rat per peccatum ipse exprimit sub metaphoris i suo tertio pe/ nitentiali ꝛ ipsa signentur per infirmitates ꝛ defectus a chri/ sto sublatos. Et primo quidem incurritur mors anime eterna seu infernalis: vnde dominus per Eze. Anima que peccaue/ rit scilicet mortaliter ipsa mo/ rietur scilicet morte eterna. Et iste defectus signatur per mor tuos a christo suscitatos scilicet puellam in domo iacētem ado lescētem extra portam iam de/ latum ꝛ lazarum sepultū. Sūt enim tres differentie mortalis peccati tāꝙ̃ tres mortui. Una cum in corde cōsentitur crimi/ ni tanꝙ̃ in domo conscientie. Altera cū in opus exterius ꝓce dit assensus ꝗ̄si extra delata ꝑ ianuā sensuū Tertia cū male cō suetudis molle ꝑmit animꝰ vt iā sepultus. Cuilibet hoꝝ mors debet gehēne in ꝑticulari iudi cio trāsitꝰ corporalis clam. De/ mū i vniuersali iudicio palam corā vniuerso. Qd itelligēs ꝑs. tāꝙ̃ vltimū oīuꝫ terribiliū pe/ tit ab ħ erui dicēs: Dn̄e ne insu rore tuo arguas me. s. in finali iudicio: vbi arguūtur a iudice pctōres ita acrit ꝙ dicūt mōti bꝰ cadite suꝑ nos: ꝛ collibꝰ coo ꝑite nos a facie agni iudicātis xpi iesu. Et imo i furore dic: qꝛ sic furor est subitꝰ ꝛ vehemens motꝰ ad puniēdū: ita iudicium fiet velocit ꝛ cū maxīa seuerita te. Neqꝫ i ira tua. i. seuera puni tione gehēne corripias me in morte: qd agit dū qs ꝑmanet i pctō: ꝛ nō resuscitatur ꝑ grām. Multa alia mala ꝯsequūtur ex pctō i pn̄ti: vn̄ sbdit: Qm̄ sagit te tue ifixe sūt mihi. Prio qdē pene oēs ex originali pctō q̄ ita sūt ifixe vt educi ex toto n̄ valeāt vt fames: sitis: frigꝰ: calor: ꝛ hꝰi ignorātia: ꝯcupiscētia: malitia: frigiditas: q̄ ēt augēt ex actua/ libꝰ pctis. Et qꝛ nūꝙ̃ ꝙ̃tūcūqꝫ scō ista auferunt q̄ ad corpus ꝛ quo ad animaꝫ a nullo duobus exceptis xpo cum matre eius:

ideo subdit: Confirmasti super me manū tuam: idest totaliter firmasti manum tue punitiōis vt non euadam ista. Ponit deinde alia mala dicens: Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: idest ex presentia tue punitionis. Et potest intelligi de sanitate corporali ad litterā. Nā multe infirmitates accidunt ex vitijs: tum ꝓpter inordinationem: tum ex punitione diuina: sicut egrotauit ezechias vsq3 ad morte3 non nisi ꝓpter peccatū igratitudinis vel elatōis. Hoc signatur per paralyticū sanatū cui prius dixerat: dimittuntur tibi peccata tua: ⁊ hoc insinuās causa3 illi⁹ paralytici fuisse peccatu3. Tertium est inordinatio passionum. vnde dicitur: Non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Ossa anime quibus habet robur ad operandum sunt potentie eius in quibus non est pax propter impulsum passionū quibus subijcitur vñ Isaias: Cor impij q̄si mare feruens quod qescere nō pōt. Et hoc signatur per febricitātē socru3 simonis. Sicut enim febris tollit quietem corporis ⁊ ossa confringit que procedit ex inordinatione humoꝝ ad inuicem pugnantium: ita peccatu3 quietem mentis. Quartum ē amissio quasi liberi arbitrij. vñ dicit: Qm̄ iniquitates mee supgresse sunt caput meum. Caput quod est membrum ꝑncipale significat liberū arbitrium ꝑ qđ dominus est homo suoꝝ actuum: quo se dirigit in actibus suis et principalis est dignitas eius. Peccata cooperiūt istud vt nō videaꝛ peccator ipm̄ habē. Nā vt dicebat ipse christus: q facit peccatū seruus est peccati. Seruus enim vt scitis non facit id quod sibi videtur: sed qđ placet dño: sic impius non agit quod vult ſm rationem sed ſm q͛ instigat peccatum dñs suus. Qđ signatur per claudos a christo sanatos. Claudus enim videt viam rectam per quā incedat sed non valet propter claudicationem rectus incedere. Quintum est subtractio operis meritorij. Unde dicit: Sicut onus graue grauate sunt sup me. Sicē enim qui habet onus graue, super se: non potest operari ꝓpꝫ pondus impediens ita anima grauata pondere iniqtatis: nō potest meritorie operari. Uñ dicit dñs per aggeū prophetā Cōgregauerūt mercedes iniq scʒ facientes opa de genere bonorum ⁊ miserunt eam in saculum pertusum. i. perforatum ex quo egrediꝛ qđ poniꝛ: q̄si dicat

Amiserũt meritum suoꝝ opeꝝ
Et hoc signatur per habentem
manum arridam sanatũ. Ma/
nus enim signat opus: sed ari/
ditas ei⁹ inutilitas ipsius: quo
ad meritum ⁊ premiũ eternũ.
Sextũ ē macula anime seu tur/
pitudo eius. Putruerunt ait et
corrupte sunt cicatrices mee a
facie insipientie mee: idest pec
cati mei. Clarum est ꝙ vlcera
reddũt corpus turpe: ita culpa
animā deformē facit. Pulchri/
tudo enim anime resultat ex de
bita proportione seu ordinatōe
actionum cum refulgentia grē
⁊ nitore: ex qua similitudinem
dei dicit̃ habere. Et de tali dici
tur illud canticũ: Tota pulchra
es amica mea. s. per grām ⁊ di/
lectionem: ⁊ macula non est in
te. Et illud: facies tua decora: sꝫ
per culpā amittit hanc pulchri
tudinem grē ⁊ efficitur turpis
adeo vt dicatur de peccatorib⁹
per Hieremiā i tre. Denigrata
est super carbones facies eorũ
idest conscientia. Sunt similes
hi decem leprosis: quos christ⁹
mundauit. Omne enim pctm̄
est contra aliquod decem pre/
ceptorum. Septimum est sub/
tractio suffragioꝝ. Et ideo dici
tur: Miser fact⁹ sum. Nā talis
⁊ merita acquisita prodit ⁊ suf/
fragiorum: idest orationum et
aliorum bonoꝝ que fiunt in ec/
clesia partem non habet: pro q
bus idem psalmista orabat di/
cens. Participem me fac dñe
omniũ timentiuꝫ te: ⁊ custodiē
tiũ legē tuā. Et dñs p Ezechi.
inquit: Si auerterit se iustus a
iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatē
omnes iusticie eius non recor
dabuntur: idest merita perdet
bonoꝝ que fecit dũ permanet ĩ
malo. Nam reuertens ad peni
tentiam recuperat quo ad ea q̄
fecerat in statu gratie. Unde fi
guratur per languidum in por
ticu piscine iacentem: qui ⁊ sub
stantiam cōsumpserat: ⁊ ita de/
stitutus alioꝝ auxilio: vt nō ha
beret hoiem qui mitteret in pi
scinam. Sic ipsius substantiam
meritorum cōsumit ⁊ suffragiũ
ad exeundũ de infirmitate pec
cati non habet. Octauum ē to
talis inclinatio ⁊ affectio terre
norum cum dicit: Curuat⁹ sum
vsqꝫ in finem: idest vsqꝫ ad pe/
dem vsqꝫ ad terram: vt faciem
habeam in terram. Nescit eniꝫ
cogitare ⁊ desiderare nisi ter/
rena: nec in aliis delectat̃ adeo
vt ibi constituant vltimũ fineꝫ.
Unde manasses rex impius re
cognoscens miseriam suoꝝ sce/
lerum dicebat: Incuruat⁹ sum
multo vinculo ferri ⁊ peccati: ⁊
non est respiratio mihi. Talis

de celestibus cogitare nescit:q̄ ꝛ male credit. Et hoc signatur per mulierem que erat inclinata adeo vt non posset respicere sursum. Nonum est multiplicatio peccatorum. Propterea dicit: Tota die contristatus: idest cum remorsu conscientie ingrediebar. s. noua peccata. vñ Isa. Occurrēt demonia onecentauris ꝛ clamabunt pilosi alter ad alterū: Demonia sunt manifesta peccata. Onecentauri q dicuntur esse hoīes ex parte supiori vt in facie: sed bestie ex pte inferiori sunt peccata occulta q̄ hñt speciem boni in exteriori actione. Pilosi sunt actus vitiosi et bestiales. Et est sensus: Q2 pctā occulta ꝛ que videnť bona opa sequunť peccata manifeste mala ꝛ exinde etiam actus feminales ꝛ bestiales: tales quales nō facerent bestie: ꝛ vnus act9 malus trahit imediate ad alium. Peccatum enī qd per penitentiam nō diluiť mox suo pondē ad aliō trahit. Nec pōt diu stare qs in peccato: qn labatur in alia plura: quia in repentinis operatur qs ſm habitū precon ceptum et finem prestitutum Qui cū sit malus in peccatore ꝛ frequenter occurrant repentini casus male eligit ꝛ operatur. Unde figuratur per sanguinem fluentem mulierem sanatam. Ad quod facit quod dicit zacharias: Sanguis sanguinē tetigit: idest vnum peccatuꝫ sequitur aliud. Decimum est augmentatio carnalis concupiscētie. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus. In lumbis dicitur esse sedes luxurie ī viris: quia inde deciditur semen. Unde Job potestas ei9 scilicet diaboli in lumbis quo ad viros: ꝛ in vmbilico vētris quo ad mulieres. Quā plures eniꝫ capit sub dominio suo per vitia carnis. Implentur autem lumbi illusionibus: dum indebite illis resoluit ꝛ in cōtumeliam corporis sui: ꝛ etiā in somnis imaginariīs turpibus dormiendo. Exemplum patet in magdalena: q̄ ꝛ si nobilis erat diues ꝛ innupta postq̄ꝫ acquiescere cepit peccato: ita incontinentie dedita erat: vt nomē ꝓprium amisisset ꝛ peccatrix diceretur: curata tamen a christo in anima quod non minus fuit miraculum q̄ꝫ si mortuā suscitasset. Sic ꝛ samaritana q̄ post qnqꝫ viros concubina inuenta a christo: casta facta est. Undecimum est sensuum inordinatio quod notat dum dicit. Non est sanitas ī carne mea. In carne. i. corpore sunt qnqꝫ sensus

quãtum ad organa eorum sine quibus non potest esse vsus eorum. In istis sensibus nõ est sanitas: idest debita cõmensuratio et ordinatio vsus eorum sed magna inordinatio: quia nõ regũtur secundum rationem sed secundum instinctum sensualitatis. Et illud patet ad sensum. Nam mali habent sensus valde imodestos vt aspiciant quicquid placet eis et cum omni lascivia. Sic et audiunt omnia verba turpia et maledica loquuntur sine freno. Et sic de gustu: odoratu: et tactu. Nec mirum quia vt dicit salomon. Non saciatur oculus visu: nec auris auditu et sic de aliis. Et talis figuratur per seruũ centurionis paralyticum male vexatum. Sic paralyticus habet carnẽ totã infirmã dissolutã in compagibus neruorum: ita hic in sensibus est totus relaxatus. Quia quẽadmodũ ille qui recogitat vel recitat dãna multa que incurrit ex aliquo infortunio in prosecutione narratiõis etiam antequam cõpleuerit enarrare suspirat et dolet circa ipsa et postea alia que restãt narrat ita psalmista: in medio ipsorum detrimẽtorum prouenientiũ sibi ex psalmo plorat et dicit: Afflictus sum et humiliatus sum nimis idest valde rugiebam: a gemitu cordis mei: idest celare nõ poteram dolorem quin et extra ostẽderem. Dñe ante te omne desiderium meũ: idest tu scis quantum desidero exire de peccato. Et gemitus meus a te non est absconditus: idest tu scis quãtũ doleam. Cor meum cõturbatũ est in me: salutari turbatiõe detestationis peccati. Et prosequitur ipsa nocumenta peccati narrare dicẽs: Dereliquit me virtus mea quod est duodecimũ ad literam omnis virtus infusa per peccatum deserit hoiem. Cũ enĩ oẽs sint cõnexe ad inuicẽ qui habet vnã hẽt oẽs: cui vna deficit deficiũt oẽs Quodlibet ãt vitiũ habet sibi vnã virtutẽ directe contrariã. Hec vero est natura contrariorum vt mutuo se expellant. nec enĩ aliquid simul eẽ põt bonũ et malũ: sanũ et infirmũ: album et nigrũ: sed alterum eorum: In quẽ igitur intrat aliquod vitium per ipm expellitur virtus contraria sicut per auaritiam liberalitas: per gulam abstinentia et huiusmodi. Et per consequens illam expulsam oẽs alie comitantur derelinquentes illum. In cuius figura habetur in Geñ. quod primi parentes cõmisso peccato se cognouerunt nudos quia s. expoliati erant omni virtute. Et hoc signatur in filio reguli a quo pene recesserat virtus vitalis: quia incipiebat mori sed sanatus fuit. Tertiumdecimum

est obtenebratio intellectus. vñ dicit: Lumen ocu. ꝛ ipsum non est mecum. Oculus dexter intellectus speculatiuꝰ nõ videt ita vt. s. gustet. Oculus sinister practicus non videt: ita vt scilꝫ eligat bonum qđ debet. Et ideo Sophonias dicebat: Ambulabunt vt ceci quia dño peccauerunt. Et sapiẽs malicia excecauit eos vt. s. non videant detrimẽta peccati pericula sua finẽ vltimũ: id quod debent eligere cum sunt in operando. Uñ dič sapiens quidam ꝛ bene: Qꝛ oĩs malus est ignorãs. Qđ signaẜ per cecum illuminatum filium bartimei. Sꝫ ꝛ cecitas illa quã adducimus ab vtero matris: qꝛ anima nostra nascitur vt tabula rasa tollitur quantũ ad necessaria salutis per gratiam signatam p cecũ a natiuitate. Quartumdecimũ est amicoꝝ supplãtatio. Unde dicíẜ: Amici mei ꝛ proximi mei aduersum me appropinquauerunt ꝛ steterũt scꝫ contra salutem meã pugnãtes ꝛ preliantes. Querunt enĩ amici ꝛ propinqui sibi seruiri ĩ oĩbus etiam illicitis querũt exaltationem temporalem de suis non spiritualiter. Et ideo dixit dñs per Osee: Inimici hominis domestici eꝰ. Peccator aũt vt non displiceat eis: non curat agere multa contra deum ꝛ cõscientiam de quibus regritur: quia plus diligit tales q̃ꝫ deũ. Et ꝓpterea christus dixit: Qui ñon odit patrem ꝛ matrem et fratres ꝛ sorores non est me dignus. Uult dicere ꝙ debẽt odiri inquantũ contrarij sunt saluti hominis. i. detestari illũ affectum inordinatum eoꝝ et non acquiescere eis. In cuius signũ iacobum ꝛ ioannẽ vocans vno verbo qđ minum fuit: fecit eos deserere parẽtes ꝛ cũcta. Quintumdecimũ est angeloꝝ auxilij minoratio. vñ dicit: Qui iuxta me erãt de longe steterũt. Sũt homines non solum angeli eorum custodes deputati sꝫ ꝛ alij Quia omnes administratorij spiritus sunt missi ĩ ministeriũ eorum. i. seruitium qui hereditatem capiunt salutis. Isti cum hominibus sunt incitantes ad bona sed cuꝫ peccator nõ assentit bonis incitamentis sꝫ diabolo ꝛ peccatis: nec vult exire de eis ꝛ si non recedat a custodia eius: tamẽ minus operatur. Et sic dicitur elongare se ab eo detestando maluꝫ eius ꝛ inde ita iuuando. vnde dicũt per Isaiã: Curauimus babylonẽ. i. voluimus curare ꝛ non est curata derelinquamus eam. Et seqẜ propheta loquens: Angeli pacis

amare flebũt dolentes.s. modo suo de pditiõe illius. Quod figuratur per apostolos q angli dicunt inquantũ predicatores qui elongauerũt se a christo tẽpore passionis: sed per ipsuz reducti sunt. Decimũsextum ẽ demonum roboratio ĩmo dicitur Uim faciebant qui querebant animã meaz. Aduersarius diabolus tanq̃z leo rugiens circuit querẽs quẽ deuoret: sed resistẽtibus ei timet ⁊ fugit: sumit magnam audaciam in peccatores ⁊ facit magnã vim in animã et corpus inquãtuz põt nocet. vñ Isai. Seruietis diis alienis.i. demonib⁹ per peccatũ alienis ab omni misericordia q nõ dabunt vobis requiẽ die ac nocte affligendo: mõ vno modo: mõ alio ⁊ aĩaz ⁊ corpus: sicut patet de illis septem viris sarai vxoris filii tobie quos diabolus habens potestatẽ ꝓpter peccatuz eorũ suffocauit. Et qui inquirebãt mala mihi locuti sunt vanitates et dolos tota die meditabantur.s. ipsi demones loquũt in corde suggerẽdo vanitates temporaliũ rez dolos: mala sb specie boni ꝓponendo vt decipiãt. Et sic vo triplicem modũ nocẽdi vel per violentiam hominum vel per affectum mundanaꝝ delectationũ; vel sub spẽ boni. Et ideo christus frequenter liberauit obsessos a demonibus q̄ vexabant multipliciẗ vt illũ quẽ proiiciebant ĩ aquã ⁊ ignez: alium quẽ nudabat vestibus ⁊ nocebat hominibus ⁊ ali⁹. Decimũseptimũ est auriũ obturatio que est duplex. vnde dicit: Ego aũt tanq̃z surdus nõ Et paulopost: Et factus sum sicͭ homo non audiens. Prima est surditas mentis que non audit diuinas spirationes ꝯtra quos dicit ipse deus per Salomonẽ in prouer. Uocaui vos inspirãdo.s. ⁊ renuistis. Et causam assignat psalmista alibi dicens: Sicut aspidis surde obturãtis aures suas: que non exaudiet vocem incantantis. Sic̃ eni aspis vnam aurem ponit in terram in alia caudaz mittit ne audiat incantatorez ⁊ capiaẗ: ita miser peccator ex vna parte totã mentis intentionez figit in terrena ex alia parte caudam lõge vite sibi vane promittit: vt penitere adhuc possit. Et non cõsiderat miser q̄ꝺ dicit sapiens: Nõ tardes cõuerti ad dñm neq̃z differes de die ĩ diẽ: subito eueniet tibi ira illius. Nunc figurat surdus quẽ christus sanauit mittẽdo digitos in auriculas eius.i. grãm suã. Est alia surditas corporalis que poniẗ ꝑ.xviii. ma

lo de qua dicit: Et factus sum sicut homo non audiens: scilicet verba dei exhortantis et correptiones contra vitia per predicatores et prelatos et alios consocios. Unde Jere. Terra terra terra audi verbum domini q.d. quia non vis audire verbum domini: ideo terra nō sis quantum ad corpus per creationem: terra quantum ad animam per affectum terrenorū ad terram vadis infernorum: quinimo tales odiunt aliquādo et psequunt iuxta illud: Odio habuerunt corripientem et loquentem perfecte abhominati sunt. Et hi signantur per alium surdum simul et mutum sanatū Est. xix. subtractio debitaruꝫ locutionum que est duplex. Prima quo ad se. Unde dicit: Sicut mutus non aperiens os suum. s. factus sum in laudando deum et in confusione peccati. Sed nemo poterit iustificari: nisi fuerit peccatum ante confessus. Confessio enim a morte liberat: aperit paradisuꝫ: spem saluandi tribuit. Unde salomō ait in puer. Qui abscondit scelera sua non dirigetur. s. in viam salutis. Qui autem ꝯfessus fuerit et reliquerit ea inueniet gratiaꝫ. Quia igitur nouit malignus q̄ꝫ maximam vtilitateꝫ consequatur homo ex confessione: ideo immittit maximam difficultatem in corde hominis: vt non videatur posse vllo modo facere: Sicut lupus cum rapit ouem: vt possit deuorare capit per guttur: vt muta fiat. Uoluit dominus in terra promissionis ꝙ dux exercitus in bellis esset iuda qđ interpretatur confessio ad signandum qꝛ ī bello spirituali in ecclesia militanti non potest aliter bene preliari et haberi victoria: nisi premittatur confessio. Secunda subtractio debite locutiōis est quo ad alios que est vigesimum nocumentum. Unde dicit: Et non habēs in ore suo redargutiones scilicet factus suꝫ. Nam peccator videns se male facere perdit audaciam reprehendendi timens ne sibi dicatur: Medice cura teipsum. Unde et iesus christus duobus mutis restituit loquelam inter ceteros scilicet demoniacos Et alteri cum sputo tetigit linguam eius.

Finis.

Epistola dñi Francisci castilio
nensis presbyteri secularis ⁊ ec
clesie sancti laurentij de floren
tia canonici sacre theologie ꝓ
fessoris eximij ⁊ grecis ac lati/
nis litteris viri eruditissimi ad
fratres sancti dñici de bononia
ordinis predicatoꝝ sup vita bti
Antonij de florentia eiusdē or
dinis archiepiscopi florentini
q ad dominū migrauit die .ij.
maij. M.cccc.lix.

Franciscus casti/
lionensis presbyter priori fra/
tribusqꝫ beati dñici conuentus
bononiensis salutez. Cū vitam
reuerendissimi pris fris Anto
nij archiepiscopi florētini nup
conscripsissem: que ꝓpter gesta
illius viri preclara admodum
atqꝫ vite hoīuz co qꝫ in se mul/
tarū virtutū exempla cōtineat
nō paꝝ vtilis esse videt: nullus
mihi cōuenientior visus est qꝫ
tu frēsqꝫ tui cui h̄ esset opusculū
dirigēdū. Nam cuz locus ve
ster sit īter alios cōuentus isti⁹
ordinis tū vite atqꝫ obseruātie
ītegritate tū ciuitatis ac studij
sacraꝝ litteraꝝ nobilitate: non
minus ob sanctoꝝ fratrū eorū/
demqꝫ doctissimoꝝ magnā co
piam maxime vo ꝓpter pñtiaz
sacrati corporis bti dñici pris
vri toto corde illustris ac nobi
lissimus ad vos sane ptinē po/
tissimū videt tantaꝝ virtutum
laudē celebrare. Ipse eni Anto
nius tantū decoris tantūqꝫ or/
namēti addidit ordini vro tm
religioni vre q tū pene extincta
erat incremēti adiecit: tātū de/
niqꝫ tū alijs hoib⁹: tū vl maxie
ordini vro sua doctrina suoqꝫ
exēplo ꝓfuit: vt nūqꝫ possit ei⁹
memoria a quocūqꝫ vestrū sa/
tis pro dignitate celebrari. Ha
buistis eni in ordine ex q ꝓdit⁹
est sanctissimoꝝ virorum ma/
ximaz copiam: habuistis pon/
tifices plurimos etiā romanos
habuistis doctores egregios q
multa scripsere ad communez
hominum vtilitatem. Sed sin
guli pene singulis virtutibus
ornati. In hoc vno viro certe

sanctitas immensa: pontificatus excellentia: celibatus siue vt ita dixerim virginitatis gloria: doctrina singularis et nris temporib9 accomodata peculiari quodã ac diuino puilegio cõuenerũt. Nihil sane huic viro nisi martyrij palma: quã tamẽ ex tolerantia multoꝝ laboꝝ ac corporis passionũ merito sibi vendicare põt defuisse videtur Sed qd ad hec explicanda me extendo: cum iam ipsius vitam oẽs audituri simus? In qua nõ omnia que dici de eo poterant neqꝫ ea qua decebat tantã rem narratione cõscripsi: sed breui ne molestus fierẽ eaqꝫ inepta sat scio: oratione eius gesta cõplexus sum. Unum te id pater optime et fratres tuos rogatos volo: vt hoc breue opusculũ pmum vos legere non pigeat: deinde alijs simul fratrib9 vr̃is qui per ceteras italie ciuitates constituti sunt cognoscendum: postremo vo i vestra bibliotheca conseruãdũ custodiendũqꝫ recondatis: vt tanti viri exempla posteris quoqꝫ sint icitamẽta virtutuꝫ. Siquid vo minus apte minusqꝫ pro dignitate rei scriptum est in hoc veniã mihi dari postulo qui nũqꝫ hacten9 ad scribẽdum accessi: idqꝫ partim ex meaꝝ reꝝ ac totius vite perturbatione: partim ex instituto fortasse non improbando faciundũ putaui. Sin aũt qcqꝫ in tãtaꝝ virtutũ laudẽ cuippiã vestrum gratum iocũdũqꝫ scripsi: id mihi ad orationes suffragiaqꝫ sanctoꝝ fratrũqꝫ ĩpetranda patrocinari postulo. Uale.

Explicit epistola.

¶ Prologus in vitã beati Antonij de Florentia ordinis predicatorũ archiepiscopi florenni incipit.

NOnnullis reb9 sepe numero annexa est quedã vt ita dixerim vis officij atqꝫ honesti necessitas vt ad certas res peragendas nõ manu violenta cõpulsi sed ipsa virtutis decoriqꝫ necessitudine ita protrahamur: vt a nobis omitti sine nephario scelere nõ possint. Huiusmodi est siquis parẽtem etate confectum ac pauperem suis opibus cum id possit enutrire contẽnat. Siqs item filiam iam nubilem potius domi impudicam retinere qꝫ honesto viro nuptui tradere pertinaciter contendat. Aliaqꝫ huiusmodi tam multa sunt: vt vix narratione longissima comprehendi possint. Hac ego decori honestiqꝫ necessitate adduct9 vitam sanctissimi viri Antonij florẽtini presulis qui bocãno

ex hac vita migrauit: lris me morieqꝫ mandare constitui. Quãq̃ eniꝫ plures sint alij docti viri in nostra ciuitate qbus ⁊ doctrina ⁊ igenio facile cedã qui rem hanc possent sentẽtijs ⁊ amplitudine oratõis illustrare: tñ quia apud viꝝ ipsum fui ⁊ domi eius vltra octauũ annũ gestaqꝫ eius singula aut bonaꝫ partem proprijs oculis vidi auribusqꝫ hausi: ad me poti⁹ hoc onus officij q̃ꝫ ad quẽuis aliuꝫ merito deferri ac pertinere sũ arbitratus. Est enim res digna memoratu tum alijs decausis: tum vel maxime vt qualem nostra etas produxerit viꝝ intelligam⁹. Incredibileqꝫ est vt his nostris temporibus qbus oĩs benevinendi ac religionis norma labefactata ac pene destituta est: tot tãqꝫ excellẽtes ṽtutes in vno homine cõuenire potuisse. In eo nãqꝫ oĩs religionis norma oĩs pietas diuini cult⁹: oĩs sacraꝝ scripturaruꝫ certissima doctrina: oĩs deniqꝫ sanctissime vite lucidissimũ exemplar situm erat. Hinc oẽs religiosi viri siue monachi siue presbyteri fuerint siue etiam episcopi poterunt optimam vite sue morumqꝫ disciplinam ac pie viuẽdi certam regulã adipisci. Hic enim vir nõ tam postq̃ꝫ e vita migrauit veꝝ etiaꝫ ⁊ antea dũ viueret ab oĩb⁹ italie populis omniqꝫ romana curia de prelatis loquor summisqꝫ põtificib⁹ sanct⁹ appellabatur. De h̃ igit viro ea que ipse vidi et que ab alijs verissimis testimonijs accepi breuiter atqꝫ concise dilucideqꝫ narrabo: alijs qui maiori diccendi vi maioriqꝫ eloquẽtie: artificio prestant' exornationem tãtaꝝ laudum amplitudinemqꝫ relinquam.

Explicit prologus.

Incipit vita bti Antonij archiepiscopi florentini ordinis predicatorum.

Ntonius florentina vrbe ori/undus honestissimis parẽtibus patre Ni/colao: ma/tre thomasia natus est. Is multa solertia plus memoria valuit: ingenio grauis mitisqꝫ admodũ ac taciturnus. Statura corporis non magnus: ossibus ac neruis magis q̃ꝫ carne suffultus. In ipsa puericia religionis studiosus eccliam ⁊ auditionẽ diuini verbi frequentabat: cepitqꝫ iam tũ oratiõi assidue cõtẽplatiõiqꝫ

vacare. Fertur q̧ adhuc puer ad figuram crucifixi que in ec/clesia sancti michaelis in horto: sic enim appellatur: sita est longo tpe singulis dieb⁹ accedere cō suevisse: ibi q̧ supplex ac geni/bus flexis diutius orare: adeo vt plurimi id cernentes admi rarent tantā eē in puero tole/rantiā ī orādo: ⁊ in pseuerādo ꝯstantiā. Cū vͦ letanie ac pces/siōes publice fierēt frēs p̄dica/tores qb⁹ iam tū afficiebat mul ta cū gravitate ac modestia seq̄ bat. Nūq̄z in ludo lrāꝝ in quo supra coetaneos suos miꝝ ī mo dū pficiebat qcq̄z puerile a so ciȷ̈s qui adhuc supstites sunt in nr̄a civitate fecisse memoratur Erat enī iam tum in eius mori bus sermone q̧ ac gestu corpis prematura senectus gravitas q̧ īmensa. Cū aūt ad pubertatis ānos pvenisset aīuz ad religio sam vitā capescendā cōvertit: motus vt sepius nobis narra/bat predicationib⁹ pstātissimi viri frīs ioannis dn̄ici: qui ex ordine predicatoꝝ postea eius virtutib⁹ ita postulātib⁹ sancte romane ecclesie cardinalis ef/fectus est. Cuius viri singula/res virtutes atq̧ doctrinā in p misq̧ solertiā ⁊ acumē ingeniȷ̈ summis in celū laudib⁹ extolle bat antonius. Erat enī ī eo ma gna divinaꝝ scripturaꝝ cogni tio in interpretando solertia: ī proloquendo facūdia: in rebus agendis experientia: ⁊ in cōsu lendo prudētia singularis. Ad hūc cū suscipiendi habit⁹ cā ac cessisset antonius: ille enī tunc fesulis ecclia z beati dn̄ici ac eū cōventū q nunc extat a funda/mentis condebat: visus est hōi prudentissimo puer acutus q dem ingenio ac bone indolis: sed etate tenellus. Jubet illum adhuc aliquot ānos expectare donec ad pferendā religionis austeritatē sufficiat. Et qm̄ iter rogatus ab eo cui nam scientie aut facultati opam daret respō dit se decreti lectione plurimū delectari: vade inqt cū totum decretū memorie mādaveris: tunc in ordinē admittere. Nō ausim affirmare qd̄ loquar: nā ipse antonius nunq̄z de se talia nobis narrasset sed in signum singularis memorie vulgo hec de illo fama ferebat. Dicit enī z adolescēs tūc ab hoīe discessis/se: transacto q̧ āno ad eūdē z ita decreto familiarē effectum re diȷ̈sse: vt in quacūq̧ ei⁹ libri pte illū īterrogasset miꝝ immodū hōi satisfaceret. Tū vͦ nō iā re pulsus sed avidissime suscept⁹ sextodecimo etatis āno assum/pto btī dn̄ici ac p̄dicatoꝝ hītu

nouū induit hoīez q̄ ꝑm deum creat⁹ ē. Narrauit nob̄ postea sanct⁹ ꝑsul mihi scʒ marcoqʒ ꝑ sbytero cui sūma dilectōe eo q̄ bonus ac fidelis magnoqʒ sibi vsui eēt afficiebaẜ: i cui⁹ ēt mor te defecit inq̄t baculus senectu tis mee: se anteq̄ʒ ad religionē accederet voluisse de v̄tute sua periculū facē. Cūq̄ʒ ab esu car niū abstineret: vt id parētes la teret: fingebat se sūptas ð mēsa carnes ꝯsumē: q̄s postea clam sub discū ꝓijciebat. In ea v̄o re ligione q̄ʒ mitis i frēs caruſq̄ʒ oīb⁹ q̄ʒ dicto maioꝝ obediens q̄ʒ orōni lectōiq̄ʒ assiduus q̄ʒ de niq̄ʒ eaꝝ obseruationū q̄s ꝯsti tutōes appellāt obseruātissim⁹ fuerit: nō longa ēt narratiōe ex plicari posse ꝯfidā. Multa rese canda censeo: ne orōnis longi tudine legētib⁹ molestiā afferā Cognita igiẜ hoīs v̄tute: statim a p̄rib⁹ ordīs ad gubernatiōez alioꝝ fratrū assumpt⁹ ē: m̄ltisq̄ʒ in locis italie p̄or effect⁹ rome: neapoli: caiete: cortonij: senis: florētie: fesulis: postremo ēt ge neralis hui⁹tusce ꝓuincie vica rius ac neapolitane fact⁹ ē. In q̄ munē m̄ltos italie ꝯuent⁹ ad v̄e religiōis atqʒ obseruātie re gulā reformauit: m̄ltosq̄ʒ ānos magna cū diligētia ac seuerita te ꝓuinciā gubernauit: circūeū do ciuitates pedes sepenūero icedēs: postremo v̄o etate atqʒ corpis infirmitate ꝯfect⁹ asellū imitat⁹ ꝑsonam saluatoris ꝓ iu mēto hēbat. Ubi v̄o asellus aut itineris lōgitudine aut viaruʒ hyemisue aſpitate nō sufficeret maiori robustioriq̄ʒ iumēto vte batur. Tot v̄o tāq̄ʒ graues mor bos i eo ordine ꝑpessus ē: vt se pi⁹ ad mortis p̄iculū accessisse videreẜ. Hermā q̄ʒ igentē ma gna cū molestia ꝑtulit q̄ʒ plures ānos: q̄ ēt postremo maximam morti ei⁹ occasionē ꝑbuit. Nar rabat ip̄e p̄r nōnūq̄ʒ q̄ʒ multas variasq̄ʒ egritudines ꝑpessus eēt: q̄t febriū gn̄a: q̄rtanāq̄ʒ in ꝑ mis lōgissimā i ptisim ēt flecti ab oīb⁹ i ipsa iuuētute putabaẜ Sʒ ex his oīb⁹ aiebat liberauit me dn̄s: q̄ppe q̄ ad maiora ꝑua baẜ. Trāseo q̄ʒ fuerit charitatis amator: ⁊ fraterne salutis ʒela tor ardētissim⁹ recēsere: n̄ solū suorum fratrum veꝝ ēt reliq̄ꝝ oīuʒ. Omitto dicē quanto vsui hoīuʒ ei⁹ admonitiōes: ꝯfessio nes: ꝑdicatōesq̄ʒ fuerint: ad pre claꝝ eni ei⁹ facin⁹ qualē se. s. in sua ad pōtificatū assūptōe oñde rit festinat orō. Cum. n. vacāte florētina eccl'ia post mortē bar tholomei de ʒabarellis archi epi eugenius quart⁹ inde mor tui locū suffectur⁹ eēt q̄ʒ plures

partim de nostris ciuibus: partim de his qui erãt apud eugenium qui oẽs maximis opibus maximisqȝ fauoribus gliabantur ad eam dignitatẽ cõsequendam maxima ambitõe ferebãt Diuqȝ vexatus romanus pontifex pulsatusqȝ vndiqȝ precibus ac multaꝝ peccuniaꝝ pollicitatione vt fertur in ambiguo fuit ad quẽnam tale mun⁹ merito deferri posse videret. Postulabant florẽtini viꝝ grauem sciẽtia: virtutibusqȝ ornatum in p̄misqȝ ciuem suum. Ad quẽ iret nõ facile reperiebat. Ita nouẽ mensib⁹ ambiguus suspensusqȝ animo romanus pontifex p̄seuerat. Cui tandeȝ subijcientib⁹ viris religiosis p̄sonã Antonij cum iam antea virtutem hoĩs cognouisset statim eoꝝ consilijs acquienit ⁊ nos multo post in consistorio publico fratrem Antoniũ admirantibus cũctis ac stupefactis in exaltatõe incogniti viri archiepiscopũ florẽtinum pronunciauit: vt in illo id verissime prophete dictum ↄueniret: Nõ est inuentus silis illi qui conseruaret legẽ excelsi. Erat tum forte Antonius in peregrinatione: ⁊ neapolim visitandorum cenobioꝝ grã p̄gebat. Cũqȝ in ipso itinere ad eũ hec esset fama perlata: cepit vir sanct⁹ statim de fuga cogitare. A consueta via diuertere p̄posuit: ad mare tuscuȝ iter dirigẽ in saridiniam properabat: quo ibi vt postea intelleximus incognitus latere posset. Hec enim postea accepi a nepote eius petro: qui hoĩem studiose queritans talia moliẽtem inuenerat Cũqȝ nepoti id nũcianti conãtiqȝ eum ad patriam reuocare ille se talem dignitatem vnq̃ȝ subituruȝ negaret velletqȝ a se nepotẽ dimittere: ille v̄o nusq̃ȝ ab eo se discessurum assereret: necessitate coactus senas a nepote suoqȝ comite conuerso ordinis deductus cepit q̄d fuga nõ poterat voluntate firmoqȝ p̄posito huic de se facte electõi ↄtraire. Asserebat se tanto oneri minus aptum minusqȝ idoneum esse. Sed statim ad eum apostolice littere perferuntur Significat ei voluntas pontificis: mandatũqȝ vt q̃ȝ primũ fesulas ad cõuentum sancti dñici se conferat. His enim locus nõ longe a menib⁹ florentie vrbis situs est. Cũqȝ illuc vir sanctus apostolico dicto parens deuenisset: cepit pro hac euitãda dignitate sollicitus esse. Ciues q ad eũ frequentes visitandi pastoris sui congratulandiqȝ grã veniebant: vt se tali onere libe

rum esse paterent orabat. Scribebat eugenio litteras aliasq; itidem ciuiũ imprimisq; cosmi medicis qui tum ĩ nr̃a ciuitate auctoritate atq; opib⁹ ceteros anteibat: ad eundem summum põtificem de hoc suo firmo ob nixoq; proposito conscribi litteras summis precibus ĩpetrauit. Sic omni qua poterat arte huiusmodi aufugere dignitatẽ nitebat̃. At romanus pontifex cum sciret se optimã de eo electionẽ fecisse: cũq; nullis ꝑsuasoriis litteris quas plures ad antonium dederat videret hominẽ a suo ꝓposito flecti posse tandem per litteras nõnullorũ prelatoꝝ imprimisq; grauissime maximeq; auctoritatis viri dñici cardinalis firmani hanc suam oĩno voluntatem irreuocabilemq; sententiã eẽ declarari fecit. Missisq; ad euz oĩbus super pontificatu capiendo litteris apostolicis: qcq̃d sibi pro illis offerri exoluiq; ꝯsueuit nõ modicã ꝑfecto peccuniã libere ꝯdonauit. Tum demũ antoni⁹ nullum iam cernens sibi subterfugium relictum: cũ hanc sũmi pontificis videret obnixam firmãq; sententiam: hoc omniuz suoꝝ ciuium desiderium: veritus ne voluntati dei ꝯtrairet q̃ in his signis tam mãifestis apparere videbat̃: decreuit ad se non nullos venerabiles sacerdotes abbatesq; ac prelatos fere oẽs ciuitatis cõuocare: inter quos etiam nõ nulli grauissimi ciuium affuerunt. Qui cum ad eum fesulas in vnũ cõuenissent declarata primũ summi pontificis voluntate cũ singuli super ea re ab eo sententiã dicere, requisiti ad id oneris suscipiẽdũ hortarẽt̃: tum demũ omnes vt simul cuz eo preces deo oratione mq; facerent exorauit. Qua peracta deum hoĩesq; testatus id contra voluntatẽ suam fieri prostratus in terrã totus impositum a sede apostolica onus suscepit. Uideres tũ lachrymas ĩ maxillis oĩum singultusq; frequentes ac gemitus cũ pre dulcedine tãti facinoris virtutisq; suauitate omnes cõmoti essent In hoc imitatus est vir sanctissimus antiquos nr̃e fidei pr̃es. Nõne ambrosium: nicolaum: martinũ aliosq; maiores nr̃os in quibus erat sanctitas ĩmẽsa hoc itidem fecisse memorie ꝓditum est? A q̃bus hic nr̃ pontifex cum in ceteris mihi non impar illis fuisse videat̃ vite .s. sanctimonia: doctrina: ⁊ exemplis: in huius etiam dignitatis contẽptu q̃z illoꝝ virtuti haud dispar fuerit facile demonstra

uit. Ingressum vo ciuitatis nō in equo vt mos esse ferebat sed pedes non pretermissa tamen solēni pcessione reliquoqz apparatu qui ad religionē ptinebat: faciundū instituit. Cūqz primo diluculo missam celebrasse extra ciuitatē in ecclia scti galli tū magna cum solēnitate atqz oīuz expectatōe ciuitatē igressus pmū eccliam scti petri maioris: mox inde nudis pedibus vt mos est eccliam cathedralē accessit. Postremo obseruatis ꝯsuetis cerimonijs satis fatigatus ateqz cibū sumeret se domū recepit. Ibi plures plati cū nō nullis ciuibus q archiepatus custodes appellant pro dignitate accepit. Hic iam maiori ingenio maioriqz qz in me sit facundia opus eēt ad id scz explicandum quāta cum sapientia: quo studio: qua vigilantia: q iusticia qua mansuetudine: qua deniqz oīuz hoīuz admiratōe tresdeci annis pontificatū gesserit. Primū oīuz domi familiam modestissimā habere voluit eāqz nō magnā: sed vix officijs necessarijs satisfaceret: oēmqz pompā oēmqz luxum a victu vestituqz suo ac suoꝝ elimināns. Nullam habuit supellectilem nullum apparatum nō aurea non vasa argentea: non canes: nō equos vt pleriqz prelatoꝝ faciūt. Unū tm̄ paruulū mulum qui etiam dono ei datus fuerat domi pro extrema necessitate retinebat. Aiebat nō decere prelatū bona paupeꝝ in nutriendas bestias aut in quēuis alium supfluum luxum consumere. Duobus pmo vicarijs qui ius dicerent: dein de cū duo cōtrouersiā sibi inuicem afferre viderent: vno tm̄ vtebat. Eligebatqz viꝝ quē probum peritūqz potissimuz arbitrabatur: cui pro labore annuo centum aureos mercedis noīe d suis bonis dari iubebat. Procuratori .xxx. alijsqz domesticis ministris de quo cōuenerant pmio satisfieri integerrime curabat. Nemo fuit apud illū q non sibi satis superqz factū esse corā omnibus profiteretur. Procuratori soli omniū colligendorū fructuum prouentuumqz ac totius rei familiaris administrationem relinquebat: reliquam pastoralis cure solicitudinem sibi reseruabat. Uniuersam eq familiaz quā sepenumero in timore dei viuere hortabatur optimo victu secluso tamen semp luxu supfluo pasci iubebat. Ipe cibis cōmunibus vescebatur: i hisqz minime curiosus. Semper enim quid quaqz die comesturus esset: penitus ignorabat

Quod ei parabatur apponebatur\qz sumebat. Omni sexta feria quadragesimalibus cibis ꝓ se omniqz familia vti ieiuniūqz seruari mandabat. Jeiunium quoqz aduentus domini singulis annis velut in religione faciebat seruare ꝯsueuerat. Quo etiam tempore nonnūqz ouis in grauescente etate pro corporis imbecillitate vtebatur. Jeiunia vero ecclesie nulla penitus nisi morbi grauissimi causa reliquisset. Lectioni diuine quā in mensa semper habebat ita erat intentus: vt nullū posset lector verbuz minus recte proferre: quod non statim eius correctione emendaretur. Diceres hominem non ad cibum sed ad lectionē accessisse. Cena eius aut nulla aut breuissima erat. Surgebat noctu semper adeoqz solicite vt signum matutini officij cathedralis ecclesie preueniret. Cumqz diuinum officium cum suis clericis magna cum attentione et mentis eleuatiōe persoluisset reliquū quod erat temporis vsqz ad horam diei tertiam: lectioni sacre aut componendis libris de quibus paulo post verba faciam tribuebat. Hora tertia missam celebrabat quā nūqz nisi magna vrgente necessitate reliquisset. Celebrata missa quod reliquū erat diei totum in cure postoralis solicitudine in audiendisqz his qui multi diuersis de causis ad euz ibant vsqz ad serā noctem preter id temporis quod necessitati corporis condonabatur consūmabat. Neminem inauditū nec vilissimū quēqz a se dimittebat. Satisfaciebat omnibus quantum in se erat: quippe qui audiendo patientissimus ac respondendo mitissimus esset. Tāta enim eius ingenio insita erat humanitas: vt neminem etiam domesticum ministrum vnqz quauis de causa in quouis errato acerbe reprehenderet: vt ne paululum quidem irasci aut excandescere posse videretur. Dixerat olim cum esset in ordine cuidam ex fratribus admodum carissimo se siquando quēpiam in aliquo errato asperius castigasset: non id ex animi perturbatione sed ex violentia quam sibi inferebat efficere. Nullis deniqz vexabatur iniurijs nullis cōtumelijs nullis iacturis mouebatur: omnibus humanus: affabilis omnibus vt de illo id verissime dici posset: quod de moyse in libro numeroꝝ scriptum est: erat enī moyses vir mitissim⁹ sup oēs hoīes q morabant in terra. Cō

fluebant ad eum oẽs cause ciui tatis nedum clericoꝝ sed ⁊ lai/ coꝝ plurime: qui de cõi ꝯsensu eas in illum tanq̃ȝ in optimum ac iustissimuȝ cognitorẽ reijci/ ebant. Singulis vero diebus religiosis viris q̃ȝplurimis do mus eius referta erat: qui par tim elemosynas: oĩa eniȝ bona sua in pauperes distribuebat: partim de rebus dubijs certis/ sima verissimaqȝ ab eo iudicia reportabant. Tanta enim erat in eo sacraꝝ litteraꝝ cognitio: tanta ꝯsuetudo tanta deniqȝ in consulendo experientia: vt nõ solum ciues veꝝ ⁊ aduene plu/ rimi principes ac prelati de re bus grauissimis eius sententiã plurimi facerent. Ob quã rem etiã antea frater antoninus cõ/ siliorũ appellari ceperat. Sic enim vtplurimum diminutiue anteq̃ȝ pontifex fieret vocari cõ sueuerat. Qui siqs libros eiꝰ q̃s de om̃i doctrina sacra magnis voluminibus ꝯscripsit perlege rit dicet tantã in eo hoĩe fuisse sapientiã: vt merito totiꝰ italie quinpotius iuxta euangelicum dictũ tanq̃ȝ sal ⁊ condimentum quoddã totius terre dici posse videretur. Si qñ vo ex illo ne/ gocioruȝ tumultu dabat aliqua vel parua requies statiȝ ad stu dium diuinamqȝ lectioneȝ vel orationẽm reuertebat. Multa enim alia preter officiũ vsitatũ dicere ꝯsueuerat: Nã psalmos penitẽtie dicatos cũ letãijs offi ciumqȝ beate virginis q̃ȝuis in festo duplici nullo die dicere p̃ termisisset. Bis saltem in heb domada officiũ mortuoꝝ cum nouẽ lectõibꝰ ⁊ in festiuitatibꝰ solẽnibus integrum psalteriuȝ dicere vsitauerat. Quod qȝ multa admiratione dignum est nihil vnq̃ȝ legendo sed om̃es penitꝰ psalmos memoriter recitabat. Hoc enim hi qui cum eo psal/ modiam dicebãt experimento didicerunt. Asseruit etiã mihi vnus ex suis veteribus familia ribus se potuisse aĩaduertere il lum se nonunq̃ȝ flagris verbe rare consueuisse: ⁊ hoc ex q̃ ad archiepiscopatus dignitatẽ as/ sumptꝰ est. Jllud sane in eo ma gne grauitatis magneqȝ pru/ dentie signũ erat: q᷑ nulla erat tam magna negocioꝝ p̱turba/ tio que ei ad diuinaꝝ rerũ spe culationẽ reditum remoraret adeo nulla molestia p̱turbatus summa pace ac quiete interna aĩus fruebatur. Dederat mihi sanctissimꝰ pater egregiã quã/ daȝ monitiõeȝ litterisqȝ aureis sententiã ꝯscribendam. Cũ eni molestiã pastoralis cure ac tan tã diuersoꝝ negocioꝝ p̱turba/

tionem solus apud illum dete/
staret: non est inquit possibile
plerisqz mortalium ac fere om
nibus ob eã que ex rebus hu9
seculi consurgit solicitudinem
aliqua pace ac quiete sedati ani
mi perfrui: nisi ipe sibi aliquez
secretum occultumqz mẽtis se
cessum reseruauerit: ad quem
nec negociorum molestia: nec
curarum solicitudo: nec omni
um rerum agendarũque foris
sunt pturbatio penetret: quo
cum negociorũ exercitatio ces
sauerit statim omni passiõe nu
datus animus tanqz ad arcem
quandam: et ad hominem quẽ
paulus interiorem appellat cõ
fugiat. Ad qd consequendum
magna aiebat arte opus ẽ. Cũ/
qz ipe hac sedati animi pace ac
quiete frueretur: nullum tamẽ
pastoralis dignitatis officium
omittebat: nullam sacrorum lo
corum ac sanctimonialium mu
lierum visitationem: nulla mis
sarum solẽnia: nullas altarium
consecrationes: aut calicuz: seu
sacrarum vestium benedictio/
nes ptermittebat. Quibus i re
bus omnes consuetas cerimo/
nias diligenter accuratissime/
qz obseruabat. In ordinationi/
bus vo sacrorum ordinum: iti/
demqz in ecclesiarum collatio
nibus seu cõfirmationibus: ni/
hil muneris penit9 accipi: aut
a se: aut a suorum quoqz patie/
batur. Aiebat id genus cõmer
cij: haud quaqz ab eo auaricie
crimine que simonia nuncupa
tur alienum esse. Sic etiam re/
liquis in rebus ab omni mune
re imaculatas inoxiasqz man9
conseruabat. Non amicitia: nõ
odio: neqz prece: neqz precario
vt poetico vtar verbo: a recti
iudicij quã nouisset semita di/
uertebat. Erat tamen cum illa
seueritate summa humanitas
misericordiaqz cõiuncta: eaqz
in delictis sacerdotum potissi/
mum vtebatur. Idqz agebat vt
nec impunitum crimen relin/
queret: nec etiaz ad viuum pu
tridum vulnus penitus reseca
ret. Tantũqz sua industria sua/
qz solicitudine factuz est: vt cle
rum quem satis inhonestum:
satisqz deperditum omni gene
re flagitiorum acceperat: satis
modestum satisqz emendatum
reliqueret. A multis quoqz er
ratis ciues suos maximeqz a
cõmercijs vsurarijs reuocãs:
alios ad rectã viuẽdi normã
pduxit. Ceperat primo in ipsis
primordijs sui potificatus sin/
gulis dominicis diebus ad sin
gulas ciuitatis ecclesie accede
re: ibiqz populo qui affuisset sa/
lutis monita ac diuinum pro/

ferre sermonem consueuerat. At postea cernens id iam vile scere cum simul huc alij plures egregijqꝫ diuini vbi oratores accederēt: decreuit in alium re ctius operandi vsum id temp⁹ consumere. Sic vir sanctus oīa sui muneris officia magna cuꝫ diligentia maioriqꝫ charitate prosequebatur nullum vitans laborem: nullum periculum: nō frigora: non estus: non pluuias obseruabat. Omnes etiam robustissimos iuuenes in tolerādis laboribus anteire videbatur. Accepi ego ab vno ex eius domesticis ministris: illum cū per agros ad ecclesiarum visitationem accederet cum sub ardenti sepius sole ad opus inceptum exire consuesceret: nō nūqꝫ compressos remoratosqꝫ gemitus dum equum ascenderet edere consueuisse: quos ex latenti vt ille existimabat mala valitudine vehementiqꝫ corporis dolore inflictos comprimere ac dissimulare non poterat. Cumqꝫ ille vellet sanctuꝫ virum in ipso itinere remorari: ⁊ ad modicam vel parui momēti requiem hortaretur: pge modo aiebat nostrum iter prosequamur. Illud sane intactuꝫ non pretereā: quod egomet in eo viro singularis patientie signum conspexi. Cum enim tribus fere annis ante obitū eius relatum fuisset ei clericos i maiori ecclesia minus attente minusqꝫ religiose officia matutina celebrare: cepit ipē singulis noctibus ad ecclesiam cathedralem imponende modestie causa accedere. Cumqꝫ quadaꝫ nocte magna vis ventorum ac pluuie: ex hyemis asperitate omnia perturbaret: accessim⁹ duo presbyteri: ego et marcus de quo prius verba feci ad antiquum patrem vt illum ab incepto itinere illa tm̄ nocte retraheremus. Cumqꝫ in sententia permaneret: cepi ego audacius aduersari: asserēs senectuti eius illud incommodum algoris ac pluuie: non enim est vnita cathedrali ecclesie dom⁹ episcopalis: maximum detrimentum afferre posse. Cumqꝫ itidem renittenti decerem nō ne heri ac nudiustertius hoc egisti pater: hanc tantū cepto operi noctem interpone: quo te a tanti rigoris ventorumqꝫ flantium tempestate cōserues tum ille testimonium apostoli tanqꝫ pro contrario sumens ar

gumento: In fame inquiēs et siti: in frigore et nuditate: cum me tanq̄ imbecilliorem ad re/manendum hortatus esset: ip/se ad susceptū iam munus pro/sequendum properauit. His tantis tanq̄ egregijs virtuti/bus effectum est vt magnum si bi sapientie nomē magnamq̄ sanctitatis auctoritatem non so lum apud ciues suos: verum etiam apud omnes Italie po/pulos apud nobilissimos prin/cipes ac romane curie prela/tos compararet. Summa erat populi erga eum reuerentia: summa pietas: magna de eius sanctitate opinio. Quacunq̄ illum transeuntem intellige/bant accurrebant omnes: si/mulq̄ genibus flexis proniq̄ in terrā::maiores pariter atq̄ minores et nobilissimi ciuium atq̄ optimates pro benedictio ne ab eo suscipienda flecteban tur. A summis vero pontifici/bus non solum amabatur ve/rum summa reuerentia sum/maq̄ veneratione dignus esse ducebatur. Eugenius quartus qui cognita hominis virtute il lum ad eum dignitatis graduz vocauerat paulopost: vt eo co/

piosius frui posset: florentia il lum ad se romam accersiuit. Erat enim pontificis summi vt fertur intentio maiori eum ho nestare dignitate. Fecissetq̄ voto satis nisi paulopost mor/bo preuentus diez obijsset. In qua egritudine antoninum sem per egrotanti assistere: et per manus eius sacrosancte eccle/sie sacramēta extremamq̄ vn/ctionem suscipere voluit. Non minori eum dilectione aut re uerentia nicolaus quintus qui in pontificatu successit eugenio prosecutus est. Integritatem atq̄ hominis sanctitatem non solum admirabatur: verum et alijs p̄dicabat. Diciturq̄ hoc fuisse ex Nicolai summi ponti ficis ore prolatum. Non mi/nus ait: ego archiepiscopum florentinum sanctorum catha/logo adhuc viuus ascriben/dum putarem quam Ber/nardinum mortuum: quē ego multis verissimisq̄ testimo/nijs omni approbante eccle/sia canonica celebratione de/coraui. ¶ Magnum profecto verbum atq̄ immense sancti/tatis testimonium: idq̄ non in bernardini detractionem sed

in laudem antonij prolatum fu isse iudicamus. Cōstituerat eti am idem summus pontifex vt appellationes causarum: et iu/ diciorum que a sententia ipsius archiepiscopi fierent ad sedem apostolicam in romana curia non admitterentur. Existima/ bat enim qd iudicasset vir san/ ctus nullius cuiusque iudicio in fringendum esse. Nil tum ab apostolica sede petisset antoni us: qd non: siue pro se: siue pro quouis alio facillime impetras set. Quinetiam cum in quadam penuria ciuitatis nostre postu lata primo a summo magistra/ tu: acceptaque pecunia publica famelicam plebem ac pauperes iesu christi pauisset antonius: cum perdurante charitate an/ none suis sumptibus prouenti busque episcopatus qui exiles ad modum sunt supplere non pos set: a nicolao papa pro pascēda plebe magne pecunie subsidiū impetrauit. Neque id semel tan tum: sed et sepius a summo ma/ gistratu cōsecutus est. Comple ctebantur illum pari charitate parique beniuolentia: p(re)lati om/ nes ac reuerendissimi roma/ ne ecclesie cardinales. In pri/ misque vir magne auctoritatis ac virtutis dominicus sub titu lo sancte crucis ecclesie roma/ ne cardinalis firmanus: qui de se post obitum magnum inte/ gritatis ac sanctitatis nomen posteris dereliquit. Quid di/ cam de petro sub titulo sancti marci qui eugenij pōtificis ne pos fuerat? Quid de iohanne sub titulo sancti sixti? Quid de eo qui nuper sub titulo sācte: sa bine cardinalis effectus est tūc vero temporis episcopus spole/ tanus erat: quo amore ac mu/ tua inter se charitate maxime ob similia studia amplecteban tur: consulebatque sepe alter alte rum in rebus dubijs. Quid de reliquis cardinalibus loquar: quibus ita charus erat in beni uolentia deuictus: vt omnes san cto viro rem gratam facere sū mo gestirent desiderio. Neque hoc ex officiosa antonij ambiti one prouenerat. Nemo enim hominum erat: qui minus eo ad gloriam et ad excellentiam dignitatum accenderetur. Nō pecunia: non laude hominum: non vituperatione: non volu/ ptatibus vllis mouebatur anto nius. Non habitum ordinis sui non animum: non faciem aut vultum in dignitate mutarat. Cupiebatque pontifex vt sepius ex eius ore audiuimus si licuisset ad suam reuerti monasticā cel lulam: quam ad altiora trascende

re. Memini ego cum quidam ei satis impudenter breui eum cardinalem futurum adulandi gratia dixisset: tum ille de scrobe inquit ac propinqua morte nobis de maiori gradu ac exaltatiōe meditandum. Cūq3 alio item tempore alius cum sanctitatis nomine appellasset: Sancti inquit antonius in paradiso habitāt: nos autem peccatores in terra. Post obitum vo nicolai ad calixtum tertium q ī apostolica sede ei successerat a summo magistratu nostre ciuitatis legati romam missi sūt inter quos vt legationi adderetur auctoritas antonius primo loco electus. Collegę autē9 ei9 giannot9 pandolfinus equestris ordinis: otto nicolinus iuriscōsultus: antonius ridulfus ⁊ iohannes medices. Qui cū perusio iter facientes romam magno apparatu peruenissent statuta die in consistorio publico ad presentiam pontificis admissi sunt. Quo in loco qui ⁊ psonarum auctoritate: ⁊ magna hominum etiam doctissimorū frequentia celeberrimus erat: talis fuit ad summū pontificē oratio antonij: tanta verborū ac sententiarum venustate: tantaq3 gestus ac vultus grauitate vocisq3 sonoritate prolata: vt stupentibus omnibus nō iā theologus aut orator: sed missus e celo angelus prolocutus esse videretur. Tangebat in ea oratione abstrusa mysteria: sententiasq3 grauissimas adiecerat. Que omnia nunc enumerare cum adhuc ipa extet oratio superfluum iudico. Qua ex re id factum est: vt cum antonius magnum antea ciuitatis nostre nomen maiori: tum gloria maioriq3 auctoritate illustrassē ad successorem calixti pium secundum romanum pontificē eodē legationis officio fungi summo itidem eligenti magistratu cogeretur. Nec fuit ea legatio priore deterior: aut apparatus: aut personarū dignitate: in qua etiam elegans ac gloriosa fuit oratio antonij. Fuerunt autem collegę antonij in hac secūda legatione angelus acciaiolus equestris ordinis: loisius guicciardinus: petrus pazius: gulielmus rucellarius petrus francisc9 medices. Qua vo beniuolentia ac dilectione pius papa ex ea parua q3 in illa legatione cum eo habuerat consuetudine antonium complexus fuerit: q3q3 de eius sanctitate opinionem conceperit: indicauit postea in obitu eius decretum eiusdem summi pon

tificis: quam rem paulopost se riosi⁹ enarrabo. Illud sane ad maximam antonij laudem ces/ sisse videtur q̄ cum pius papa in ipsa prima assumptione su/ am vellet curiam romanam in quibusdam minus decenter: minusq̧ honeste vsitatis re/ formari: ⁊ ad id curandum ali quos ex grauioribus cardina libus constituisset quos refor/ matores curie appellauit. An/ tonium quoq̧ illis socium tan/ quā optimum ac prudentissi/ mum virum adiecit. Sed ea reformatio maiori vrgente ne cessitate: tūc intermissa ⁊ in ali ud maioris quietis tempus di lata est. Cum etiam federicus imperator qui romam ad coro nam imperij capiendam pro/ fectus est ad italiam aduenta/ re diceretur: elegit sūmus ma/ gistratus nostre ciuitatis anto nium legatum: qui imperatori obuiam fieret. Sed antonius iam senio atq̧ imbecillitatē cō fractus id honoris ad aliū de ferri maluit. Hec dico vt intel ligamus qualis erat de prudē/ tia antonij deq̧ eius facundia opinio: neq̧ profecto falsa. Nā vt cetera omittam in quib⁹ elo quentia Antonij demonstrata est: illud sane silentio preterceū dum esse non censeo q̄ cum ex legatione quam ad calixtū ha/ buit: in patriam cum collegis reuersus esset antonius. Cūq̧ ad summum magistratum: vt de more est functe legatiōis ra tionem redditurus accessisset: totum enim legationis pōdus ei incubuerat talis tam longa: tam dilucida: tāq̧ recenti me/ moria fuit eorum que gesserāt in legatione copiosa enarratio vt a diuino potius quodam q̄ȝ ab humano ingenio oratio illa habita esse videretur. Eoq̧ id magis animaduerti: quo om/ nes qui tum aderant plurima admiratione: maximoq̧ stupo re perculsos esse conspexi. In vtraq̧ enim legatiōe sancto vi ro comes fui: ⁊ secretarij offi/ cio fūctus. Neq̧ vero vsq̄ȝ eti/ am in rebus magnis deerat an tonio animi magnitudo. Quod tum maxime patuit cū etiā ma gistratum summum nonnullis in rebus coram redarguere au sus est. Idq̧ potissimum fecit eo tempore quo franciscus pa/ taninus: qui nunc est ferrarien sis episcopus: tum vero euge/ nij thesaurari⁹: huc missus ab ipso sūmo magistratu pro vin/ dicandis redimendisq̧ nōnul lis nostrorū ciuium: qui rome

detenti erāt: velut obses capt⁹ est. Erat tum forte extra ciuitatem visitationis causa Antonius. Qui cum hanc rem accepisset magna ad vrbem festinatione properauit: summumqꝫ statim magistratuꝫ adijt: magnaqꝫ detestatione quod per illos factum erat redarguit. Clamabat tum sūmo magistratui Antoni⁹ non licere quauis de causa viro ecclesiastico violentiaꝫ afferri. Qd nisi ab incepto destitissent grauissimā in eos excōmunicatōis sentētiā publicasset. In principio quoqꝫ sui pontificatus: non minore laude dignum operatus est facinus. Cum enim quadam die visitandarum ecclesiarum gratia ciuitatem perambularet: vētum est ad quendam locum: vbi ciues multi publice ad talorum alearumqꝫ ludum conuenerant. Quod cum vidisset vir sanctus illuc accedens precedente cruce summa cum detestatione omnia ludi instrumenta subuertit. Cum vͦo subsequentibus annis subito in ciuitate nostra ludus nouus qui per sortes fiebat exortus esset in quo non tantū nostra: veruꝫ et romana ciuitas infecta erat adeoqꝫ deperdita: vt omnis pene populus relicto artiuꝫ exercitio illuc ad perdendam pecuniam priuatamqꝫ substantiā se quisqꝫ conuerteret. tanta fuit pastoris industria: vt sicut repente aduenerat ludus detestabilis: ita repente penitus extinctus esse videretur. Quod etiā rome postea summus pontifex ad imitationem Antonij tolli iussit. Ex qua ieiunum id bonum consecutū est: qꝫ cum quidam ī nostra ciuitate sacerdos ex illis sortibus aureos mille lucratus esset: intercepit eam peccuniam Antonius ac pauperibus errogauit. Erat enim tunc quoqꝫ plebs famelica in nostra ciuitate. Nō defuit etiā tum Antonio magnitudo animi cum sordidissimum hominem ac detestabile caput ioannis canini quem heretica prauitate infectum deprehenderat non approbantibus id multis ciuibus flāmis concremandum esse adiudicauit. Quod vͦo in hac extrema posit⁹ egritudine in qua etiam decessit: qbus verbis: quo animo ecclesiasticam īmunitatem tutabatur. Cū enim per publicos magistratus lata lex eēt in qua cōtra canones clericorum patrimonia tangebantur: audebat

dicere se etiaȝ in summum ma gistratum nisi ea lex abrogata fuisset ex communis sententia: quin etiam si opus esset in vni uersam ciuitatem se interdictũ ecclesiasticum imissurum. Sic merito eum vt summe virtutis virum verebantur omnes: co lebãt vt patrem: vt sanctissimũ virum adorabant. Neqȝ id im merito. Erat enim vniuersorũ ciuium patron⁹ quidam ac paẗ patrie qui omnibus prodesset: neminem lederet: omnẽqȝ sub stantiam suam pauperibus ero garet: neqȝ id parce aut minu tim. Cẽtum enim aureos in fe stis paschalibus in pios vsus ⁊ necessitates pauperum distri/ buere consueuerat: preter quo tidianas elemosynas. Nihil si bi reseruabat: nihil post se i mor te nisi necessariam eamqȝ par uam ac tenuem suppellectilem dereliquerit. Edificandi quoqȝ curam aut solicitudinem nũqȝ habuit. Hoc successorib⁹ aiebat meis faciendum reliquamus. Uerũtamen cũ non paruis ter remotibus vniuersa esset florẽ tina ciuitas conquassata: in re staurationeȝ domorum itidẽqȝ in aliȷs condendis nouis edifi ciȷs ita postulãte necessitate cõ sumpsit. Et quoniam terremo/ tuum mentioneȝ fecimus adiȷ ciendum est illud portentũ qđ apud castellum sancti cassiani quod a nostra ciuitate octo mil libus passuũ distat biẽnio post terremotus illos contigisse cõ sperimus. Nam in vigilia scti bartholomei apostoli summo mane in ipso crepusculo talis tanqȝ vehemens fuit aeris per turbatio: tanta ventorum pro/ cella: vt nulle nedũm arbores aut vergulta: sȝ nec edificia qui dem stare poſſent. Euulse sunt radicitus quercus ingẽtissime alie trũcate: pinnus quoqȝ gros sissime per mediuȝ fracte ac di stracte sunt: vastatiqȝ sunt agri arboribus. Sed neqȝ domus vlle tantam tempestatem per/ ferre potuerunt. Omniũ tecta euersa ac dispersa non nulla ẽt integra sublata ⁊ longo spatio de loco ad locum translata sũt. Pleraqȝ edificia penit⁹ ad ter ram postrata. Occisi etiã mul ti promiscui sexus viri ac mulie res a ruinis oppressi. De peco/ ribus nihil loquor cum in ea ꝓ cella illud sane poeticum dici posset: cum stabulis armẽta tra hit. Facta est igitur tũ magna arborum domorum atqȝ homi num strages. Illud quoqȝ pro fecto multa admiratione in ea ventorum perturbatiõe dignũ est: ꝙ cum quedam ecclesia ma

gnam ex ea procella ruinam fecisset conuenientibus alijs vndique muris ac parietibus: solum tabernaculum corporis domini intactum ibidem illesumque permansit: magnum sane nostre fidei argumentum. Fuit autem ea rerum perturbatio ex ventorum commotione sine aqua primo: mox subsecuta est ingens pluuia. Nihilque in eo turbine salubrius fuit quam breuitas temporis: nam octauo fere hore spatio perdurauit. Breue etiam terrarum spatium per latitudinem occupauit Non enim integros mille passus complexa est: per longitudinem vero magis magisque ad quinquaginta millia passuum plusue protracta est: et a tyreno vt fertur mari eleuata per vulteranum agrum ac florentinum ad fesulanum vsque peruenit. Res sane magni portenti: ac nostris temporibus inaudita. Erat vero antonius vt iam ad illum redeamus vt in alijs accuratus: ita sui commodi aut cultus corporis negligentissimus: adeo vt post menses multos ad commutandas plenas sordibus ac pediculis tunicellas et calligas vix compelli posset. Quin etiam id quod ab vno ex eius fratribus admodum illi familiarissimo accepi non tacebo. Sunt enim que nunc a me scribuntur de Antonio viris grauibus: et his qui iam solido vt ait apostolus vtuntur cibo maxime edificationis causa ac magne sanctitatis exemplar. Quod vero filij huius seculi de hisce rebus sentiũt parui facimus. Aiebat autem frater ille Antonium quadam vice cum cibum sumeret petijsset vt sit vinum sibi miscere: cumque frater ille cyatum in quo paulo ãte vrina fuerat abluere ac mũdum reddere festinaret: sic misceto inquit Antonius: nam lotum illotumque esse nil refert. In quo beato Francisco simile quid fecisse apparet qui cinerẽ ferculo immiscuisse dicitur ne vitio gule tangeretur. Ut vero sui aut voluptatis negligentissimus: ita erat equi iustique diligentissimus obseruator. Ab eo quod semel bonum rectumque esse nouerat nullis multorum magnorumque ciuium precibus flectebatur. Sic tandem ciues omnes illum admodum verebantur et amabant plurimum. Quin hec fuerũt cosmi multa cum sapientia verba prolata: qui vt opibus ita et pruden

tia ceteros ciuium anteire du/cebatur. Magne aiebat fue/runt hac tempestate nostre ci/uitatis calamitates: maiora pe ricula bellorum: pestis: inedie terremotuū. imprimisqꝫ occul tarum seditionum: que omnia meo iudicio nostram euertis/sent ciuitatem: nisi pontificis nostri merita orationesqꝫ re/stituissent. O preclara ac sapi/enti viro digna sententia. Is etiam vt nuper in successore antonij sic prius in ipsa antonij promotione sua suorumqꝫ postponens cōmoda: vtilitati publice ꝯsulendū putauit. Il/lud sane non est pretermitten dum: quod ad perfectam An/tonij gloriam pertinere videatur. Nihil enim deest vt pro pheta ait timentibus deum.
Si enim Antonio tabulis te/stamentoqꝫ dignitatem suam cuippiam legare licuisset: ne/minem ei qui sibi in pontifi/catu successit preponendum in dicasset. Eum enim rectum do ctumqꝫ virum existimabat: cu ius etiam iudicio in dubijs va rijsqꝫ sententijs sepius vteba/tur. Sed de hoc alias. Nunc ad Antonium redeamus. Qui cum iam septuagesimum eta/tis annum attigisset: tredecim enim vt diximus annis ponti ficatum gessit ad quē cum qn/quagesimum septimum ageret annum assumptꝰ est: febri qua dam lenta correptus quā fleg/maticam physici appellant: non vehementi sed longa egri tudine laborauit. Cumqꝫ ce/pisset morbus ingrauescere ve hementiorqꝫ eum febris vexa ret accessi ego ad lectum ī quo iacebat conabarqꝫ: vt fit egro/tis: ipsum amantissimum pa/trem consolari simulqꝫ bonam spem ⁊ conualescentiam polli cebar. Ad quod vir sanctus fiat inquit voluntas dei. Et pau lopost subiunxit prophete ver ba que scribuntur in psalmo. Dies inquit annorum nostro rum in ipsis septuaginta an/nis quasi preuidisset vite sue terminum: cuꝫ ad eam iam eta tem vt paulo superius diximꝰ peruenisset. Imposuerat etiaꝫ non multo antea extremā ma num ingenti libro magnoqꝫ vo lumini quam summam appel lauit. Quam longo tēpore ma gno labore multoqꝫ artificio cō scriptam: vt paulopost docebo non ad meatus syderum na/tureqꝫ occultas vires demon strandas: sed ad dandam edo cendamqꝫ eam salutis scien/

tiam ediderat que in edocendo timore domini cum perceptione mandatorum eius ac operis consumatione posita ē. In quo libro quicquid ad considerationem speculationemq3 sacratissime theorie: quicquid ad nobilissimaru3 virtutum acquisitionem: quicquid deniq3 ad bene beateq3 viuendi vsum pertinere videatur dilucide sapienterq3 conscriptum est. Nihil pretermissum: nil obscure nil concise mutilateq3 dictum. Eaq3 de causa magno eum volumine necessario conclusit. Non enim de vniuersalibus tm̄ rebus scripsit: verum etiā ad particularia queq3 descendens ad hunc nostrum viuendi vsum ⁊ ad singulare3 quandam humane vite operationem doctrinam accomodauit. Quam etiam quinquepartitam esse voluit. Et in prima parte de anima in genere deq3 eius nobilitate ac de immortalitate anime disputauerit. De infusione eius in corpore: de eius potentijs que extrinsecus sunt: de intellectu ac voluntate de passionibus anime. Item de causis peccati. De peccato ac nocumento eius. Ite3 de septemplici genere legum

Cuius principium est. Quam magnificata sunt opera tua domine. Et vade ad formicam o piger. In secunda parte de septem vitijs in specie ⁊ de eorum ramis. In primisq3 de superbia eorum capite: et in primo titulo tractauit de simonia ⁊ vsuris diffuse: in secundo de restitutionibus: item de iuramento ac periurio: item de voto ac transgressione voti: postremo de infidelitate eiusq3 generibus. Que incipit. Tu contribulasti capita draconum in aqs: tu ↄfregisti capita dracōis In tertia de officijs cuiusq3 hominis cuiuscunq3 conditionis: de omni arte atq3 vsu viuendi vtilissimū sane opus: quod etiā de statibus hominum appellauit. In quo etiam de censuris: de excommunicatione sc3 suspensione et interdicto atq3 irregularitate copiose pertractauit. Item de septem ecclesie sacramentis. Que incipit: Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate. In quarta v̄o parte de septem virtutibus quatuor cardinalibus tribus theologicis. De gratia spūs sctī in genere: de septem donis. Et i dono pietatis adiecit quadraginta sex

sermones de beata virgine maria. Incipit: Benedictionem dabit legislator ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in syon. In quinta vero hystoriam a principio orbis cōditi vsqz ad tempora sua complexus ē. Que incipit. Loquar propositiones ab initio. Alios itidem breues libellos quosdam latino: nonnullos etrusco sermone conscripsit: vt sacerdotibus minus doctis alijsqz idiotis personis consuleret. In quibus omissis argumentorūz disceptationibus nudas conclusiones breuitatis causa conscripsit. In illo vero magnoopere: quam quinqzpartitam summam esse diximus nihil omnino dixit quod non multis rationibus maximisqz argumentis: omniumqz etiam approbatissimorum doctorum augustini hieronymi gregorij ambrosij thome: aliorumqz testimonijs atqz auctoritate ꝯfirmatū protulerit: adeo vt nemo vnqȝ in tāto ope quicqȝ min⁹ recte minus elimate aut īprudenter prolatum redarguere potuerit In qua re illud sane multa admiratiōe dignū ē eū hoiez q̄ p̄us i ordine suo in ꝯtinua ac maxima suoꝝ fratꝝ admistratiōe: deinde i pōtificatu ī maximis negociorum ac rerum agendarum perturbationibus constitutus fuerit potuisse tot librorum volumina tam varijs materijs conscripta tot doctorum ac sacrorum canunum testimonijs ⁊ auctoritate firmata conscribere. Cum igitur antonius vt paulo superius diximus iam libros suos pro suo desiderio ad cōmunem hominum vtilitatem exactos reddidisset: cuz iam clerum ciuesqz suos ex mala vitiorum consuetudine ad recte viuendi normam maxima ex parte reuocasset: cuz deniqz de se omnibus mortalibus optimum sanctissime vite exemplum prebuisset: placuit altissimo corona debita tantorum laborum hominez non frustrari. In ea igitur de qua nunc diximus positus egritudine: curauit p̄mo omnia ecclie q̄d oībus mādat fidelib⁹ sacramēta suscipe. Cūqz in die aploꝝ philippi ⁊ iacobi ante crepusculū extremā vnctionē simulqz plenariā indulgētiā astātib⁹ frīb⁹ suis q̄ secū vixerāt i ea egritudine assidue ac frequentes magna cū charitate obseruarūt suscepisset: cūqz illi circūfusi lecto matutinum offm̄ decātarēt ꝯuenissētqz ad

laudes:tum vir sanctus in ipsa iam mortis anxietate positus magno conatu in feruore spiritus initium aliis faciens dixit: Deus in adiutorium meum intende. Quod imense pietatis signum: magna fuit gemituum omnib⁹ astātibus ac lachrymarum reintegratio. Cū vero quasi ad ipsum vite terminum deuenisset: nec iam vlla nisi pauca admoduʒ atq3 ea semi integra verba proferret: hoc sepius ex ore eius verbum auscultantib⁹ audiebatur: seruire deo regnare est: quasi iam laboris sui premium paratamq3 ante oculos mercedem intueretur. Aliud hoc item verbum sepius proferebat. Sancta ⁊ imaculata virginitas: quibus te laudibus efferam nescio. Cūq3 fratres qui totum iam psalterium legerāt eosdem psalmos reiterarent p̄uenissentq3 ad eū versum psalmi vigesimi quarti qui dicit: Oculi mei semp̄ ad dominuʒ: ipse eleuatis tunc oculis erectisq3 ad celum manibus eundem versum replicauit: Oculi mei semper ad dominum: quoniā ipse euellet d̄ laqueo pedes meos. Simulq3 ex continuo labiorum motu ⁊ ex nonnullis perceptis ex ore eius verbis intelligebatur illum in continuata citaq3 psalmodia d̄tineri. Maximeq3 eum psalmū sepius iterare videbatur qui in vltimis matutinis laudibus decantat̄: Laudate dominum de celis et reliqua: quo etiam in vita vt sui fratres asserunt delectari plurimum consueuerat. Nō nūq3 etiam porrectā a fratribus breuem domini crucifixi imaginē cōplexus tāto dilectiōis deosculabatur affectu: vt astantes oēs nullo pacto lachrymas continere valeremus. Sequenti igitur die post festum apostolorū hoc est secunda maii: ⁊ in vigilia ascensionis domini post lōgam anxietatem spiritus ille sanctissim⁹ solutis corporis vinculis ad ethereas sedes euolauit. Quod magnis signis verissimisq3 argumētis ita fuisse cōprobatur: ex quibus nō omnia nunc recensenda sed quedam in laudem tantarum virtutum pretermittēda nō sunt. Illudq3 in primis quod verissima ipsorum fratrum narratione percepimus. Fertur enim quidam eiusdem ordinis frater constātius nomine vir magne sanctitatis: cum esset in ciuitate esculana ⁊ vigilans oraret in ecclesia vidisse manifeste antonium eadem ipsa hora qua ex hac vita migrauit gloriosum ad cele-

stem patriam euolasse. Utq; il/
lud ita esse maiori confirmaret
argumento vidit eadem hora
alium fratrem qui etiam i alia
ciuitate tunc obierat non iam
ad celum sed ad purgatorias se
des descendere. Quod cu; ille
aliquādiu reticens ⁊ leticia in
sueta vultusq; hylaritate dissi/
mulare nō posset: pulsatus pre/
cibus diu a fratribus tande; id
quod vidisset magno cum gau
dio enarrauit: ⁊ de morte vtro
runq; post aliquod dies id ita
esse certa rei experientia com
pertum est. In ipso quoq; exe/
quiarum die dum corpus in ec
clesia sancti marci positum eēt:
accessit mulier q̄ altero latere
debilitato ac stupido diu man/
cha fuerat tactoq; sancto corpo
re anteq̄; de ecclesia recederet
integritatē virium in toto cor
pore se recepisse percepit. Sed
anteq̄; ad reliqua que volum⁹
signa narrare accedamus dicē
dum est quali eum honore i ip
so funere pius romanus ponti
fex honestare ac gloriosum red
dere voluerit: qui tum forte in
ciuitate florentina aderat ⁊ ad
celebrandum id concilium qđ
dictum appellauit mantuam ꝑ
perabat. Primum igitur om/
nium statim post obitum An/
tonij funus ipsu; diligenter ac
magnifice curari pro viri ac ci
uitatis dignitate mandauit: q̄;
pluresq; episcopos aliosq; pre
latos ad funus deducendū ac/
cedere: omnem archiepiscopi
defuncti familiam longis pul/
lisq; vestibus indui: ad quod ēt
bona pars ciuium magneq; au
ctoritatis viri honestādum ac
cesserūt. Reuerendissimus q̄;
cardinalis sancti marci de quo
superius mentionem fecimus
tum amicitia tum pietate com
motus in ipsa cathedrali eccle
sia officio exequiarū adesse vo
luit. Primum igitur ad ecclesi
am maiorem deductum vnde
rite officio celebrato ad ecclesi
am sancti marci et conuentum
predicatorum vesperi magna
populi subsequente multitudi/
ne corpus translatum. Sic eni;
ipse testamento legauerat: vt
iuxta fratres suos humi conde
retur. Uideres tum vniuersam
cōmotam ciuitatem a maiori
bus vsq; ad minores: ⁊ tam ma
res q̄; feminas ad sancti viri
manus pedesq; deosculandos
accedere. Hinc gemitus: inde
suspiria: a mltis lachryme: a nō
nullis querule voces edebant.
Neq; hoc tantum ipsa ciuitas
fecit viciq; in suburbijs positi:
verum ex montibus vndiq; de
scendētes ac de remotis regio

nib⁹ inumerabilis populus ac cedebat. Addiderat etiam summus pontifex maximum eius viri sanctitati testimonium: vt quicūqꝫ ad sanctum corpus benedictasqꝫ manus deosculandas accessisset: septem annos septemqꝫ quadragenas indulgentie ac culparum remissionis consequeretur. Factumqꝫ est ex noua semper superuenientis populi atqꝫ aduenarum multitudine vt sanctum corp⁹ in ipsa ecclesia aliquot dies videndum omnibus deosculandumqꝫ necessario poneretur: nec nisi octaua die post ei⁹ obitum sepulchro condi posset. Illudqꝫ sane multa admiratione dignum est tanto tempore reseruatum corpus exanime nullum tetrum odorem edidisse: quin potius mirabili semper fragrantia redolebat. Uidebaturqꝫ omniū iudicio venustior letiorqꝫ in mortuo facies q̄ꝫ fuerat in viuo. Insuper manus pedesqꝫ nullo rigore cōtracti nulloqꝫ maculati liuore cernebantur. Quod certe om̄ibus id cernentibus magnum sanctitatis signū esse ducebatur. Ad signa v̓o que hactenus post eius obitum visa sunt non omnia tamē enarranda accedamus. Sed vt paulo ante dixeramus nō sunt etiam omnia pretermittenda: ne eam partē que multis fortasse in eo nobilissima esse videatur intactam relinquam⁹: vtqꝫ etiam pijs mentibus aliqua ex parte satisfactum esse videatur Pauca igit̄ ex illis certissima perstringemus. Simulqꝫ cum singulis diebus noua semp̱ addi videantur: alijs hoc munus copiosius absoluendum relinquem⁹. Narrauit mihi nuper vir quidam leonardus antonij ciuis reatinus non ex infima plebe se huius sancti viri meritis non tantū bonam valitudinem verum etiam incolumitatem ac vitam consecutum. Nā cum ad balneas porrecte profectus in grauissimam febrem incidisset: adeo vt iam de sua salute diffideret: recordatus sanctitatis antonij pōtificis: facto voto statim conualuit. Filiolū q̄ꝫ suum qui de alto loco ad terraꝫ ceciderat cum medici iam de eius morte patri meditandum preciperēt magna cum fiducia pater sancto viro antonio natū vnicum toto mentis affectu cōmendauit: ⁊ paulo post filium se habere incolumeꝫ intellexit Hec mihi leonardus ipse longiore narratione cum lachrymis recensebat. In cuius rei testimonium ad sepulchrum An

tonij magnam sui ac filioli par uulam imaginem apposuerat. Accepim⁹ etiam a fide dignis mulierem quēdaz hinc ciuem ac nobilem cū in pariendo diu tius laborasset nec difficultati partus vllum remedium in/ uenire posset: superpositis alli gatisqz eius ventri paucis ad. modum pilis qui ex barba An tonij iam mortui abrasi conser uatiqz fuerant illico partus fa/ cilitatem ac pfectionē ꝯsecutā. Reuerendissimus vo cardina lis sancti sixti vir magne scien/ tie atqz auctoritatis, cum etate simul ac morbo confectus senio ad ciuitatem florentinam acce deret: nunciatusqz ei esset obit⁹ antonij oculis simul ac mente ad celum erectis a sancto viro magnum sensibiliter egritudi/ nis sue ac corporis passionum leuamen impetrauit. Cumqz postea ciuitatem intrasset: ad se pulchrum antonij supplex cum lachrymis in testimonium tan te sanctitatis accessit: ibiqz lam padem gloriosam accendi vo/ luit. Quid luisius q fuerat An/ tonij domesticus nonne patrē suum iacobum qui ob infirmi/ tatem ex amentia noctu domū exire ⁊ solus in tenebris ciuita tem circuire cōsueuerat: nec ab hoc morbo vlla medicorum cu ra biennio sanari poterat: cum pro eo filius sancto viro votuz fecisset incolumē ac sanum pa/ rentē recepit? Quod mihi po/ stea ipse luisius proprio ore re/ censuit. Alius item adolescens nicolaus sacchetus nomine ci/ uis noster cuz grauissimo apo/ plexie morbo correptus esset: cūqz de eius vita penitus me/ dici diffiderent eo ꝙ vltra vi/ ginti ⁊ quatuor horas insensibi lis perduraret: contigit vt duo ex fratribus predicatorum qui ad visitandum infirmum acces serant cum illum pene mortuū esse cōsperissent reuersi domū positis genibus ad sepulchruz antonij orauerūt pro illo. Qui statim sequenti die stupentib⁹ oībus conualescere cepit: sicqz nō multo post incolumitati re/ stitutus. Possem alia multa si/ gna huiusmodi enarrare que pretermittēda censeo. Pluris enim facienda iudicamus que in eius vita ac moribus vidim⁹ queqz ex eius doctrina ac sapi/ entia bona nascuntur que supe ri⁹ enarrauim⁹ q̄z ipa miraclā. Quin etiam anteq̄z ex hac vita decederet antonius non caruit eius vita miraculis. Cum enim aliquot annis ante obitum pro officio pastorali suffraganei sui episcopi pistoriensis diocesim

visitaret: est enim florētina ci/
uitas vrbis pistorij fesularūq3
metropolis:cumq3 ipas quoq3
alpes visitando circuiret per/
uenit ad officinā quandaz fer/
ri fundendi. Cumq3 ipse vna
cum suis comitib9 vidende no
ue fabrice desiderio officinam
intrasset:fertur quidam ex his
qui fabrili operi intenti erant
calore ignis ac labore fatigat9
cum eos intrantes officinā cō/
spiceret idq3 moleste ferret: ce
pisse pturbati animi verba ac
blassemias proferre. Mirum
est profecto quod fertur. Cepit
statim ferrum congellari:adeo
vt nullo igne nullo labore nul/
laq3 arte fundi posset sicq3 tota
illa nocte perdurauit. Sequen
ti mane officine magister sctō
vt videtur spiritu afflatus ad
antonium accedit eumq3 sum/
mis precibus exorat vt ad offi
cinam accedens super illam si
gnum crucis eiusq3 benedictio
nem infunderet. Quod cum fe
cisset antonius motus viri pre
cib9:ferrum quod prius duris/
simum fuerat statim fundi ce/
pit. Hoc mihi hi qui cum ipso
presule presentes fuerant mox
vt in patriam reuersus est ma
gna cum gratulatione retule/
runt. In alia item visitatione
sue diocesis:eius scilicet partis
que est bononiam versus:que
mugellus nūcupatur cum per/
uenisset ad quandam plebem
nunciatumq3 esset ei plebanu3
loci grauiter egrotare: accessit
vir sanctus ad lectum egroti.
Cumq3 super eo quoddam euā
gelium certasq3 orationes per
legiss3:paulopost sacerdos qui
prius de salute sua parum spe/
rabat cepit integerime valitu/
dinis vires assumere. In qua
re non dubitabant omnes qui
astiterant id antonij orationi/
bus impetratum fuisse. Illud
sane profiteri licet: quod in no
stra familia experimento didi/
ci. Cum enim alio item tempo
re ecclias rurales visitaret an/
tonius:⁊ me alioq3 propinquo
meo impetrante ad villam no
stram castilionensem diuertis/
set ibiq3 pernoctasset:cu3 sequē
ti luce discessum pararet cepi
apud illum calamitatem nr̄a3
deplorare ex eo q̄ cū tres esse/
mus in familia nostra ex q̄bus
vnus solummodo danthes no
mine vxorem eamq3 multis an
nis sterilem haberet breui de
extinctione antique familie du
bitari facile poterat:simulq3 be
nedictionem domui nostre in
auxilium suscipiende prolis ab
eo dari petij atq3 īpetraui. Fa/
ctumq3 est nō multo post vt ea

que multos annos apud viruz suum sterilis fuerat: ipso adhuc vivente archipiscopo primo feminam reliquos mares omes eosqz venustos ceperit filios ꝑ creare: continueqz in suscipenda noua prole hactenus perseuerat. In qua re ego bñdictionem sancti viri tãtum valuisse non dubito: vt desiderij nostri compotes efficeremur. Hec de signis que partim in vita partim post obitum eius visa sunt: cum multa alia ac pene infinita recenseri possint pro tempore dicta sufficiant.

¶ Conclusio operis dulcisqz lamentatio de transitu antonij eiusqz digna laus.

Non possum autem huius tãti viri morte͂ atqz absentiam non summo merore summoqz desiderio ꝑsequi. Dicitur beatus ambrosiꝰ cum ei obitus cuiusdam optimi ac prestantissimi viri nunciatus esset multis lachrymis faciez irrigare cepisse. Cumqz ille qui id nunciauerat admiraretur hominem grauissimum in tantam: vt ita dixerim: animi molliciem flecti ac causam tanti fletus perquireret. Non est inquit ambrosius deflenda tanti viri carentia: qualem vix multa tempora producere consueuerunt? Merito igitur eius obituz defleuerunt omnes boni omnesqz viri religiosi: qui frequentes ad eum accedentes consulebant hominez in rebus dubijs: quibus tanq̃z oraculum quoddam totius italie certissimas irreparabilesqz veritatis sententias proferebat. Defleuerunt euz non immerito pauperes iesu christi: quibus patronus altor ac tãq̃z pius pater extiterat. Tota deniqz ciuitas velut publico luctu sanctum virũ pioqz desiderio prosecuta est ĩprimisqz optimi ciues atqz optimates. qui illum tanq̃z sanctũ virum non solum venerabantur atqz colebant: verum etiam verebantur maximam se in eiꝰ morte fecisse iacturam profitentur: tanta erat apud illos auctoritas sancti viri. Illudqz sane inauditũ ac multa admiratõe dignum est: ꝙ dum eius funus ad ecclesiaz sancti marci deferretur animaduertentibus cernebatur. Ut enim dum viueret concurrebant vniuersi viri ac mulieres ad locum qua illũ trãseunte͂ intelligebãt: summissiqz in terram ac proni sanctuz presulem adorare cõsueuerant. sic exanimi tũ corpori ac feretro inclinati positisqz in terram genibus non curantes etiam plu

niam que tunc forte ingruebat omnes non tm̄ ciues verum et aduene qui tum multi in nr̄am ciuitatem propter presentiam summi pontificis aduenerant tanq̄ꝫ cōsuetam ab eo benedictionem accepturi: consuetam ad orationem licet mortuo humiliter ac deuote prestabant: magnum de sua erga eum fide ac reuerētia testimonium reddentes: maiorēꝫ de tali iactura luctum ostendentes. Quis tantam calamitateꝫ christiano populo inflictam non deploret? Quis tam preclaruꝫ iusticie ac veritatis lumen extinctum nō defleat? Uereor ego ꝑfecto ne post hac sblato e medio tāto lumine in obscuram tenebraruꝫ caliginem atqꝫ in grauissimas temporum rerumqꝫ omnium perturbationes protrahamur. Cui rei iam quedam magnaꝝ calamitatum signa suboriri videntur. Totus fluctuat orbis vndiqꝫ: ecclesie vires labefacta te iam pluribus annis magno conatu contra impios hostes atqꝫ atrocissimos infideles in cassum hactenus laborarunt. Galli etiā iam non nullas italie partes occuparunt: ꝛ ad maiora accinguntur. Suspensi sunt omnium populorum ac principum animi: magna quedam lune solisqꝫ eclypsis breui future significare: maiora his temporibus prophetie quedaꝫ minari videntur. Quē sit res exitū habitura incertuꝫ est. Utinam bene vertat. Amen.

¶ Explicit vita beati Antonij de florentia ordinis fratrū predicatorum archiepiscopi florētini edita per Reuerendum sacre theologie doctorem dominum Franciscum de castelione

¶ Epithaphion euisdem.

Hic est ille tuus pastor florentia: pro quo
Nō cessas mesto spagere rore genas
Patribus haud priscis pietate antonius impar
Qui scp̄sit qcqd lr̄a sacra docet

Finis.

Reuerēdo patri fratri Thome de Leuco generali vicario cisalpino regularis obseruātie ordinis predicatorum frater Baptista finariēsis salutem dicit:

Scio quosdaz reuerēde pater mihi p iocum: vt ego accipio succēsere solitos q amare videar oratorias facultates que seculari potius sapiētie: q religiose cōuersationi cōuenire videant. Qd si serio id faciāt mihi eque nō est cure q si ioco. Nō enim singulorum opiniones curare debeo: nec oiuz votis facere satis possum. Qr q extāt maiorum exempla copiosissima: et quidem virorum admodū illustriū: quibus si vellē eorū accusationē facile refellerez et me etiam si illas amarē: non iniuria id facere aptissime cōprobarem. Sed quo ista loquātur zelo ipsi viderint. Mihi vo sat erit qcqd egero quātulūcūqz fuerit totū ad animarū salutē et cōmodū primorūqz referre. Huiusmodi autez homines valere sinaz: quos scio etiā ipse nō pbas. Me siquidē iam diu ita institui: vt qcqd supest tpis a religionis exercitijs: q/bus me ab ineūte adolescentia dedicaui id i sacre scripture rimādis questionibus et grauioribus studijs libēter impartiar. Sed aliqñ tñ iuuat in minoribus philosophari: et ab illis theologice: atqz physice disciplinę subtilissimis rationibus fessium: vt ita dicā: ingeniuz ad hec studia humaniora conuertere: quibus satis ego fateor a puero delectatus fui: licz haud multum pfecerim: et illa ppter maiora impedimēta dudū penitus videar reliquisse. Habet enim etiam ipa suos fructus satis vberes et nō iniocūdus atqz vt ego arbitror deo etiā nō ingratos. Nā p se quidē optima sunt mō bene illis vtare. Cū ergo me nup ad hec studia paululū cōuertissem estiuo tpe animi laxandi causa: libellum hūc edidi quē tuo nomine dedica/

ui quo tua ɔfirmat⁹ auctoritate alioꝝ iudicia nõ ptimescat. Jl/ luȝ igitᷣ reuerẽdissime pr̃ ad te mitto: vt ĩter ceteras molestias ac labores itineris q̃s ꝓpᷣ mu/ nus regiminis tibi demãdatũ: illustrãdo pagrãdoqȝ regiões ac monasteria visitãdo sustinẽ soles aliq̃d solatij atqȝ volupta tis, tibi ac luce frĩ integerrimo religioso ac itinerl tui socio cõ ferre possit: erit itaqȝ vt opinor tibi viro doctissimo atqȝ huma nissimo nõ ingrat⁹: ceteris v̊o maxĩe adolescẽtioꝛib⁹ nõ ĩutilᷓ. Cõtinet. n. exhortationẽ ad ɔtẽ ptũ mũdi ꝛ religiõis amorẽ: lȝ sine succo ꝛ cõpositiõe verboꝝ Tu ergo illum benigna suscipe manu: meqȝ tuis apd̾ ĩmortalẽ deũ sp̄ orõnib⁹ iuua. Uale.

Serapion de ɔtẽptu mundi reuerẽdissimi pr̃is fris Bapti ste sacre theologie ꝓfessoris et epĩ vintimiliensis ordinis p̄di catoꝝ feliciter incipit.

Argumentũ.

Adolescentes tris nobilis simos eru ditissimosqȝ: sapiẽtis simũ quẽ/ dã religiosum viꝝ de mũdi cõ tẽptu: iserniqȝ pẽhis egregie p̄ dicãtẽ forte ɔtigit audiuisse: q postq̃ȝ ex illa auditiõe discesse/ rãt secũ ɔferre incipiũt sueqȝ tã dẽ ɔsulũt saluti. Parẽtes patri am mũdũ relinquũt. Ad religi onis ɔuersationẽ emigrãt. Hi ꝑmũita cõfabulari adorsi sunt: Thomas: Serapion: Ciprian⁹

Thomas. Q̃ꝫ p̄ clare o serapion hodie locutus ẽ vir ille: quẽ tu quidẽ xp̄ianum phi losophuȝ: vulgus v̊o appellare solet predicatorẽ. Ego aũt diui nũ quendã hominẽ arbitror q̃ si ceteris hoĩbus e celo missuȝ.

Serapion. Ipse affui sti o thoma: an ab alio quodam audi uisti

Tho. Ipe o sera/ pion affui. Naȝ ego ꝛ ciprianus ꝛ paulus nosti hoĩes sũmo mane ad lo/ cũ accessimus: maturiusqȝ con/ uenimus q̃ȝ solebamus: atqȝ se/ dẽtes expectauimus donec ille ad populũ sermonem haberet Te quoqȝ medio ferme ſmone vidimus tardiuscule venientẽ

Sera. Uera narras o thoma: nã tardi or fui atqȝ ob hoc ip̄m vehemẽ ter irascor mihimet. Cuȝ enim multis sermonibus affuerim:

nescio si vnq̄ꝫ eque ac tunc fue/
rizdele **Tho.** Quid ti/
ctatus. bi accide
rit nescio: mihi certe ipsi h̄ ac/
cidit: vt pene obliuiscerer mei
ita suadenter visus est dicere.
Sera. Mihi q̄z pene
suasit: vt e mun
do aufugerē: patrēq̄ꝫ relinque/
rē senē ac sepulchro iā ꝓximuz.
Dixit enim ab his qui vellent
beate viuere mundū pri⁹ opor/
tere relinquere. Que sententia
haud multū: tamē meo inhesit
animo: cū scirē cōplures mun/
danos hoīes pie ac btē vixisse.
Tho. Plus ergo apud
nostrū ciprianuz
ea ratio valuit: qui hūc penit⁹
viuendi modum mutare dispo
suit: nec parētes mō sed patriā
⁊ amicos relinq̄re cogitauit.
Serapi. Quid nar/
ras?
Tho. Uelim id non ex
me: sed ex ipo co/
gnoscas **Sera.** Ubi nā
potius. est.
Tho. Sequet̄ nos actu
tum nisi me fallat
Ediximus enim adinuicē nos
ad meū ortulum suburbanum
itu/ **Sera.** Ego vō si vi
ros dctur operi
ri eum hic malo. Cupio enim
ab ipo percontari: que nam ei

fit mens: quod q̄ꝫ secum ipe sta/
tue **Tho.** Usq̄ꝫ ad fluui
rit. um qui subter
muros labitur: pedetentim ꝓ/
cedamus: nā ⁊ hoc ipm condi/
ximus: vt qui nostrū prior illic
adessz: sociū **Sera.** Ut
expectaret. tibi
videtur o thoma. Sed ꝑ deum
dic mihi quid eius adeo mouit
animū: mentē: rationē: consili/
um: vt ita deliberarit tā repēte
Tho. Multa qdē o sera
pion d̄ mūdanaꝝ
reꝝ ꝯtēptu ⁊ p̄clare dicta me
ministi: q̄ quēuis hominē etiaz
locupletissimū ad terrenaꝝ re
rū despectū allicē possent eaq̄ꝫ
p̄sertim: que vltimo loco de sup
plicijs inferni memorauit: que
q̄ꝫ tā metuēda etiā mihi viden
tur: vt toto corpore ac visceri/
b⁹ ꝯtremiscā: cū i mēte veniūt.
Sera. Haud multū mi
hi ridere cupiē/
ti: risū exp̄si **Tho.** Quā
sti thoma. obrē?
Sera. Qm̄ absurda di
cere inceperas.
Tho. Absurda **Se**
o serapiō.
ra. Immo ⁊ d̄/ **Tho.**
liramenta.
An tibi deliramēta videt̄ ista?
Se. Pror/ **Tho.**
sus ita.

Male pſecto narras. ego nõ ſolũ iſta credo: ſʒ veriſſima eē ↄfiteor nihilqʒ certiꝰ mihi videri põt.

Sera. Proh dei homi nũqʒ fidem q̃ʒ te nũc ſubito factum vecordẽ vi/deo? Nã anicularꝫ nugas ſequi mihi videris que apud iferos ea pictorꝫ portenta manere in/ter textrina vel apud focũ poſt coenas narrare ſolẽt. Nã illis hic mos eſt cuʒ cenate largiter fuerint his de rebꝰ philoſopha ri atqʒ quãto ampliꝰ biberint: tãto apud inferos maiora refe rũt eſſe ꝓdigia.

Tho. Hic vir nũq̃ʒ deſiſtet in nugis verſari. Ego qd anus garrula loquat neſcio: ta/lia tamẽ exiſtimo apud inferoſ demonũ portẽta ⁊ penarꝫ gene ra: qualia nec cuiuſuis morta/lis animus excogitare poſſit.

Sera. Nunqd etiam putas illic eſſe que a poetis fingunt vt eſt hy/pocẽtaurus: chimera: triceps: cerbarus: cocyti: fremicꝰ: tranſ uectio acherõtis: ſitiẽs tanta/lus mento ſummã aquam attin gẽs: ſiſiphus ſaxum verſans et ſudãs nihilqʒ ꝑficiẽs: inexora/biles iudices: minos et rada/mãthus: eacus ⁊ triptolemus: quorꝫ radamãthus quidẽ aſia/ticos: eacus aũt eos q venerint ab europa iudicare ꝓhibentur Minos autẽ cõmiſſum ferunt vt iudicet ſi occultuʒ qcq̃ʒ alijs exiſtat: ⁊ alios ad beatorꝫ inſu/las alios ad tartarꝫ tranſmittat Hec ⁊ his ſimilia narrãt fabu/le. Multaqʒ ꝑterea variarum monſtra ferarꝫ: vti nos olim in ſcholis audiuimꝰ. Hec fortaſſe metuit cyprianꝰ: qui ⁊ chariſſi mos parẽtes ⁊ pulcherrimam domũ ⁊ ampliſſimuʒ poſterga re patrimoniuʒ cogitauit. Hec et ipſe metuens totis artubus cõtremiſcis. Sed mihi crede bono animo eſto. Nam vt ad martiã cathonis filiã ſcribit ſe neca illa que inferos faciũt ter ribiles fabule ſunt. Luſerũt igt iſta poete ⁊ vanis nos agitaue re terroribus.

Tho. Hui hui o ſerapion: q̃ʒ aſtutus es ⁊ me tanq̃ʒ pu eruʒ ludis. Putas me nũc tuis verbis cõuictũ: ⁊ iã non audeã ↄfiteri maximas apud inferos eſſe penas: o q̃ʒ ineptꝰ ẽ hõ iſte.

Sera. Mitius me do ceas: ne ab ſcholis tuis aufugiã.

Tho. Mitior o ſerapion tecũ ſum q̃ʒ oportet. Nã ora torie me ↄuincere ꝓgis neſcio quas adducens ſimilitudines nõ ſibi inuicẽ cõueniẽtes: vt ſi/cut iſta: que fabuloſa eſſe dixiſti

non puto apud inferos esse: ita nec alia. Uerum hic ꝓbādi modus nullius estimari debet momēti ad veritatē. Adeo ne me delirare censes: vt poetis ⁊ pictoribus credēdū oīno putem. Nā ꝯtradicens nescio que poetarꝝ somnia i mediū adduxisti: que ab illis ficta fuisse manifestū ē. Quis enim ē tam excors quē ista moueāt? Sed alia sunt apud inferos his multo terribiliora: que matutinus ille predicator elegāter explicauit: vt ignis inextinguibilis atroce tenebre: demonū ac malignorū spirituum ꝯspectus terribilissimus: qui mlto sit tetrior q̄ȝ mōstra que poete somniātes viderunt. Atqȝ multo etiā plura memorāta sunt que ille sic ꝓbauit: vt omnia ex diuinis libris testimonia certissima verissimaqȝ ꝓferret. Usus enī semꝑ fuit ad huiusce veritatis ꝯfirmationē tū ꝓpheciis tum euāgeliis. Ex diuinis libris sentētiās ad oīa que dixit accomodatas habuit qđ ꝓbatiōis genus in oīb⁹ causis ⁊ debet ⁊ solet valere plurimū. Jlla o serapion ⁊ ego ⁊ cyprianus extimescimus: ⁊ qdē vehemēter nullusqȝ vt opinor erit tā firmo ⁊ ꝯstāti animo: nisi forte is insaniat: qui possit cū ea secū cogitauerit nō timere. Quis enim se ꝑpetuo cruciandū igne inextinguibili sempiternoqȝ ꝯsiderās: cui non sunt ethnei ignes cōparandi: vide quātum ardeat: sine metu sine solicitudine eē queat? Sed hec nūc relinquamus. Nō enim a nobis ꝓbari debent que ab illo viro doctissimo hodie fuerunt abunde satis supqȝ ꝓbata. Scio p̄terea te magis: vt soles: disputādi studio q̄ȝ ex animi sententia loqui.

Sera. Recte sentis o thoma sed vellē iam cyprianus adesset: vt possē ea que dixeras ꝑcontari.

Tho. Tace ne forte te exaudiat. Adest enim cogitabundus nescio quid secum murmurās. An non vides.

Sera. Uideo equidē multūqȝ demiror. Est nāqȝ solito tristior: alio vultu: alio icessu vestiū obsolētiore: corꝑe inculto ⁊ horrido capillatior: q̄ȝ ante ⁊ oculis atqȝ aspectu denunciare videt̃ mutationes animi sui. Recte tū feceris si ad eum sermonem ꝯuerteris.

Tho. Ita faciā o serapiō. Per opportune heus o cyprane venisti.

Cipria. Cur q̄so?

Tho. Quia res in que stione vertebatur tibi facile cōpta. **Cipri.** Uideo videre qd si tu tū o thoma mihi narra

Tho. Narro iā tibi sed aliud prius abste scire sera piō cupit. **Cipri.** Quid istuc ē.

Tho. Que nam sit huiusce mutationis tue cā. **Cipri.** Quid tua refert. Nihil h quidez ad rē ptinet. **Sera.** Intermitte nunc istū sermonem: nā postea nobis dicet. Aliud qduis roga

Tho. Quid rogo? **Se.** An vera sint que audiuimus.

Tho. Quēadmodum dicis.

Sera. Si apud iferos anime post separationē a corpore excruciātur in penis. An non intelligis?

Tho. Intelligo ⁊ iā rogabo. Dic nobis o cipriane reminisceris que de inferni supplicijs ab illo viro doctissimo ac pene diuino quē hodie predicantē audiuimus dicta sunt. **Cipri.** Optime reminiscor o thoma. Quid tandem?

Tho. His in rebus visus ē dubitare serapion sint ne apud inferos ea penaꝝ genera: que ab illo sunt recitata: vt ignis inextinguibilis: sempiterna nox: loca obscurissima: chimerijs vt aiunt tenebris atriora demonum inaudita portēta ⁊ cetera huiusmodi plurima: q̄ ꝓsequi longū eēt

Cipri. Utinam vt anus illa optat: ne i nemore pelio securibus cese cecidissent ab igne ad terram trabes: sic ista apud inferos non essent tormenta. Omni enim liberati essemus metu quo die noctuqz ꝓmimur atqz vexamur

Sera Quis ea questio ab illo satis explicata sit: tamen sententiam tuam quasi nihil vnq̄ audierim aut cogitauerim nosse velim. Cedo igitur mihi: nisi quid negocij te impediat narraqz nobis. Est enim rerum earum noticia ad bene viuendum: nō modo vtilis: verum etiam necessaria: vt quoniam multi ad beatam vitam amore minime abduci possunt: territi saltem quodā suborto timore trahant

Cipri. Uera predicas o serapion. Ego enim vt de meipso interiz dicā

nihil vnq̄ȝ vidi: nihil audiui: nihil ipse legendo querendo/ue cognoui: quod me magis ab voluptatum illecebris reuocauerit animumq̄ȝ ad virtutes induxerit. Tātūq̄ȝ apud me valuit illa sententia vt iam me vehementer peniteat anteacte vite: q̄nquidem intelligam ob eā maxias mihi penas eē luēdas.

Sera. Sacris litteris ista dicentibus satis assentio: sed meministi ab eximio oratore dictum esse difficile in his reb⁹ mentis aciem a consuetudine oculoꝝ abducē Nam ego nullum vnq̄ȝ penit⁹ vidi hominem qui apud inferos illa vidisset: vt nobis annuncia ret.

Cipria. Miror o serapion: cum ea solum velis credere: q̄ oculis tm̄ sūt perspicua: his v̄o que animo debent ⁊ cogitatōe comprehēdi: assentiri recusas quin potius ādmiraris: cum tibi dicuntur quasi noua sint ⁊ inaudita ⁊ non apud omnes manifestissima. Qua in re similis mihi esse videris pastori apō actium qui cum nauem nunq̄ȝ vidisset vt procul diuinum vehiculum argonautarū e monte cōspexit admirans ⁊ perterritus hoc modo loquitur. Tanta moles labitur fremebunda ex alto ingenti sonitu ⁊ strepitu pre se vndas euoluit vertices enim suscitat: ruit prolapsa pelagus respergit profluit ita vt interruptum credas nimbum: Quid rides o serapion? Una quidem refellendi species est: cum quis aliquid dicat: ridere non autem arguere.

Serapi. Risum mihi o cipriane ciconcitasti quoniā me opilion mirā/ti nauem similem fecisti. Sed age concedo penas apud inferos esse quod etiam propter sacras litteras ante concessi. At percōtari cupio: videris ne ipse hominem qui reuersus ab ī/feris vel ex acheronte: vt dici solet: ea tibi denunciarit. Hoc enim mihi videtur mirabile: q̄ e tanta hominum multitu/dine: qui ad ea loca migraue/runt adhuc videris neminem qui ea que illic agerentur tibi narrare potuerit: nisi forte poete testimonio te defenderis: facilis descensus auerni: sed re/uocare gradum superasq̄ȝ eua/dere ad auras hoc opus hic labor est.

Ciprianus. Possem tibi demonstrare: si temporis conditio pateretur tum ex diuinis libris: tum ex antiquis annalium monumen

tis que ꝛ q̄z terribilia penarūz ac suppliciorum genera in inferno sint etiã si abs te visus sit nemo qui ea ambabus vt dici solet manibus attrectauerit. Multa eni o serapion esse fateamur necesse ē: que null⁹ oīno hoīum vidit. Et extra nos ip̄os requiramus exēpla. Abs te peto: vtrum ne animus tibi sit alius a corpo re an non.

Serapi. Prorsus ita.

Cipria. An illū oculꝭ vnq̄z vidisti?

Sera. Nunq̄z o cypriane

Cipria. An alio quodam sensu corporis cōprehēdisti: cū sensu ꝑcipi nihil queat nisi corporeū et ip̄z sit qd̄ sentitur.

Sera. Minime.

Cipria. Nōne id totū qd̄ an'mū dicimus potius mēte ꝛ ratiōe comprehendim⁹.

Serapi. Ci def

Cipria. Quid ergo recusas credere in inferno post mortē malorūz animos cruciari ꝛ pati penas etiã si ex illis nunq̄z tibi alias visus est: qui reuersus ab inferis ea tibi dixerit: An arbitraris nullã eos aliã habere curã: nisi te ad viridarios mittere q̄z q̄z reperiamus multos in diuinis libris ip̄mq̄z ducē nostrū xp̄m excitatos a mortuis surrexisse: pluri̇maq̄z narrauisse. Sz nūc ista relinquamus: nam series ē lōgissima rerūz.

Sera. Iaz mihi o cipriane ferme suasum est: sed opto nil molestū sit: aliquaz his de rebus audire rationem si modo vllam potes afferre.

Cipri. Quia semꝑ rationes quasdã ꝑscrutaris: nec facilē disserētib⁹ prestas assensum breui nūc tibi cōcludã ratiōe: oportere. s. credere penas ꝛ supplicia apud inferos eē atq̄z ita cōcludã: Putas ne aliquē deū eē vel nō? Uide vt diligēter rn̄deas ꝛ mature.

Sera. Puto equidem eiusq̄z notio videt mihi in animis hominū a natura indita. Nã vt quidã sapiēs ait: Nemo ē qui deū eē nō putet: ꝛ si qualis sit habendus ignoret.

Cipri. Credis et ip̄m iustū.

Sera. Maxime v̇o et iustū ꝛ sapientez arbitror

Cipri. Et omnipotentem ꝛ humana curantem.

Sera. Prorsus ita.

Cipri. Animos v̇o qd̄? Nōne arbitraris

eē ꝑpetuos ⁊ manere post dis/
solutionē tanꝙ̄ ex vinculis q/
busdaꝫ a corꝑe exemptos. Aut
certe illoꝝ faues opinioni qui
rētur animos simul cū corpori
bus in **Sera.** Minime
terire. is assētio
o cipriane: qn tum animos opi
noꝛ maxime viuere cuꝫ ex isto
corpe fuerint sepati. Neqꝫ vn/
ꝙ̄ alit̃ mihi ꝑsuadē qs potuit.

Cipri. Age ad hāc mihi
respōde questio/
nē. Putas ne aliquā eē maloꝝ
bonoꝛūne differentiā: an paria
ꝯtingere vtrisqꝫ post mortem.

Sera. Nimium puto a
malis bonos et
mortuos plurimū differre: nec
alr̃ decet viꝝ sane mētis asserē

Cipria. Uides quid se
quitur?

Serap. Quid **Ci
pri.** tādē? Ut post mortē ⁊ bonis
in celo bona: ⁊ in infer
no malis mala ꝑueniant. Alio/
qn vel nō manerēt animi: vl̃ si
oēs eque in celo beati viuerēt:
neqꝫ scelerati: q pctōꝝ labibus
ingnati vitam in flagitijs fini/
nissent suoꝝ scelerꝝ apud infe/
ros penas darēt: deus ipe iniu
stus aut impotēs ꝓbaref qd̄ ne
phas est **Sera.** Maxi
cogitare me vr̃.

Tho. Bellissime o ci/
priane cōcludit
ratio ⁊ pulchre ad capiendū se
rapionē sylogismo vsus es quē
greci cornutū appellāt. Ac vti
de me ꝓfitear: abunde mihi ꝑ/
suasum **Cipri.** Quid aūt
videt̃. serapiōi?

Tho. Illi satis etiaꝫ ar
bitroꝛ ꝑsuasuꝫ eē
lꝫ repugnatissim⁹ sit omniū ho
minū ⁊ ad credēdū tradissim⁹

Cipri. Possēꝫ ⁊ alia mlt̃
ta ad hui⁹ rei con
firmationē adducere: sed puto
melius in aliud differre opor/
tunum **Sera.** Quid vi
tēpus. det̃ o ci/
priane. Ista enim etiā te nō di
cēte satis credo: ꝙ̄uis thomas
noster iocari videat̃ ac me tar/
dissimū appellet ad credendū
Neqꝫ vt veꝝ fatear nihil vnꝙ̄
dubi **Cipri.** At cur me
taui. ita argute
rogare vi **Sera.** Alio
debaris? no/
stra tende **Cipri** Quo tā
bat oratio dem?

Sera. Aperte iā tecuꝫ
loqur vti cū eo
quo cū veluti mecū loqui putē
His de rebus te cipriane roga
ui nō quo illas nō crederē qui
ab ipsis vnguiculis in ea fide
fui semper enutritus: sed vt in/

elligerem quid in animo tuo valuisset illa predicãtis oratio quidue tecum accipies cõsilij. Maximã enim ac subitam i te vidi a priori ꝯsuetudine muta tionē. Color siqdem gene ocu li supcilia frons vultus deniqꝫ totus sermo qdeꝫ tacitus men tis est. Sermones etiam longe dissimiles nunc habes q̃ꝫ habẽ solebas. Nam de rebꝰ iocũdissi mis loqui semꝑ ꝯsueuisti deqꝫ his que vel in foro vel in thea/ tro vel apud curiam pre oculis haberemus. nunc vͦo oĩa floce pendere videris nihilqꝫ vel lo qui vel audire cõtendis nisi de his que sunt futura post mortẽ Aueo tante mutationis causaꝫ cognoscere si forte mihi persua deri possit vt tuã sequar cipria ne sen tentiã

Cipri.

Ad id qđ omissuꝫ ẽ reuolueris o serapion?

Sera.

Ego nõ id omitto sed intermit ti debere dixi. Uidebam enim cũ te ꝑus thomas ipse rogaret te nondũ satis dispositũ ad re spondenduꝫ nec ꝑmo cõgressu ab te ista requirẽda iudicaui.

Cipria.

Quia sic lepi/ dus es: geraꝫ tibi morẽ: respondeboqꝫ: si duo r observaturꝫ polliciare.

Sera.

Que tan/ deꝫ duo.

Ciprian.

Prius vt ea serues in pectore: lateat res: nemini indicet. De hinc vͦo meũ si fieri põt consi/ liũ imi teris.

Sera.

Me co gis o/ pido. Primũ qdem facili pro mitto reliquũ durius. Est eniꝫ arduum: sed tñ si thomas iste mecũ eandem velit subire sen/ tentiã ad id promitto me datu rũ ope ram.

Tho.

Ego sine vlla dubi tatione polliceor. Me paratuꝫ habebitis nec a vobis vnq̃ꝫ vl la ĩfortuna seiungar.

Cipria.

Qñ o amici vos spero huiusce rei socios perpetuo fieri mihi velle vestris desiderijs faciam satis necesse est. Uerꝫ attentiõe mihi opus ẽ. Nec tñ a me nũc ornatã dictionẽ: vt i curia facẽ conabamur: sꝫ ꝯtingẽtibꝰ vͦbis passim coaceruataꝫ: vt cõmoti animi passio dictauerit audie/ tis. Debetis enĩ vt mihi videt dicẽdi modũ nõ mlti existiare: sꝫ qd dicat attendẽ. Cũ igit de miserijs huiusce occidue vite ac de istius modi ꝯditiõe falla/ ci a mltis ⁊ magnis viris sepiꝰ audiuissem intellexissemqꝫ sup plicia male viuentibꝰ post mor tem eẽ parata: viderẽ etiã eos

qui presentis vite illecebris inhiarent ac voluptati proprie libidiniqꝫ servirent lꝫ multis diuitiis ac magnis rerum copiis prediti essent infeliciter nonnūqꝫ vitam euomere nec qcꝙꝫ tam lubricū esse tā fallax ꝙꝫ vitā seculi iactari et cūcta in incertū iubente fortuna: illisqꝫ tandē optime ꝯtingere qui pie innocenterqꝫ vixissent: illis āt pessime q scelaratā vitā habuissent: cōscius preterite vite mee modū secūdis rebꝰ ponere cogitaui ac me e tanta fluctuatione separare ⁊ ex tempestate aufugere in animū duxi. Sed mirum est ꝙꝫ sepe id me facere conantem: fortuna turbauerit et īpediuerit cupiditates. Adeo siquidē me illecebre mortifere voluptatū inuolutum in diuersa trahebant: vt nec vix paterētur animū ad cogitadū de vita futura beataqꝫ patria vel ad punctū temporis respirare. At si quādo predicantes de hisce rebus religiosos viros audire contigisset mouebar qdem ac desiderio beneviuendi inflammari nimium videbar: cum vo discessissē ⁊ diuertissē ad alia omīs illa cogitatio elabebatur ex animo. Nihil enim mente cogitare poteram: sed ad sensū omnia referebam. Scitis enī esse dictum magni esse ingenii reuocare mentem a sensibus ⁊ cogitationem a cōsuetudine abducere. Itaqꝫ cum intra tot scopulos fluctuarem ⁊ cecis oculis pericula ipsa non cernere: que me ex omni parte circūdederāt inoppinate intonuit auribus meis casus lugubris Antonii college mei ⁊ omniū amicorum optimi cuius morti illachrymari soleo reminiscens illius suauissimā conuersationē atqꝫ familiaritatem que mihi cum illo a puero fuit: nam per omne tempus me visebat disputabatqꝫ nōnūqꝫ quisnā modus viuēdi nobis deligendus videretur fuitqꝫ semper virorum suauissimus. Is: vt nosti: diem nuper clausit extremum ac me tanto mortis dolore contudit tantoqꝫ merore confecit quanto me nunqꝫ affectum memini. Obiit enim eximia suauitate dicendi: miro virtutum ornatu et mihi non minus ob alia charus ꝙꝫ omniū amicorum perfectissimꝰ erat. Nā in amādo colēdoqꝫ amicitiā nō cessissemꝰ scipioni vel Lelio: non piladi ⁊ horesti non theseo atqꝫ peritoo: nō patroclo et achilli non postremo dauid ⁊ ionate

ceterisq̄ viris quoꝝ veras pro batasq̄ amicitias decantat an/ tiquitas. Tanta preterea in illo erat industrie ꝓbitatis ingenij eruditi ōis ⁊ studij memorieq̄ deniq̄ tantū quātū in vllo alio viderim vnq̄. Sed eum ꝓh do loꝛ substulit immatura moꝛs: moꝛs inq̄ crudelis et aspera q̄ tam carissimos fratres ⁊ hone stissimo amoꝛe coniunctos imi tis ac dura dissotiat. Est enim nimiū odiosum genus moꝛtis: cum qs in etate floꝛenti ac ve/ luti in expeditione magnaruꝫ reꝝ: quasi ex optimo vite cursu in extrema fata concedit. Sed eius moꝛs haud scio an amplius mihi ꝓfuerit q̄ si nunc viueret Postq̄ ille migrauit e vita: ce/ pi ꝑfecte intelligere apteq̄ co/ gnoscē q̄ caduca q̄ labilis q̄ bꝛeuis esset vita hominis om/ nibusq̄ foꝛtune telis exposita: didiciq̄ me ea quoq̄ lege natū vt bꝛeui foꝛte si deus iusserit mi/ hi sit similiter moꝛienduꝫ: nec vllo modo reseruari posse: quo tardius id fiat. Consideraui er go ea nos cōditione nasci ea q̄ esse viuendū vt tandē feliciter moꝛiamur. Cum itaq̄ fuissem diebus plurimis in haꝝ reruꝫ consideratione versatus ⁊ falla cias vite presentis ex illius gra nissimo ⁊ repentino casu mani feste compꝛehendissem: nec tn̄ qm̄ mō huic malo mederi pos/ sem satis intelligerē: peropoꝛ/ tune accessit hodierna predica tio que mihi oculos mētis ape ruit cecitate depulsa: monstra/ nitq̄ viam qua possim ex flucti bus tante tēpestatis saluis mer cibus euadere. Audiui eni ho/ minem his de rebus quas ma xime optabam vberius peroꝛan/ tem. Nihil pretermisit oīo eo/ rum que ad beate viuendum ꝑ tinere videbant. Meministis vt opinoꝛ: que ab eo ⁊ q̄ elegāt sunt dicta ⁊ q̄ grauiter. Qꝫ co/ piose primum de paradisi gau dijs: dehinc vō de inferni sup plicijs declamatū sit vosmet vo biscum recoꝛdamini. Itaq̄ di/ xit eos solum illas ꝑpetuas pe/ nas posse effugere ⁊ ad paradi si amenitatem ꝑuenire q egre gia pietate vixisse inuenirent: talesq̄ cum inuenirent recte fa ctoꝝ digna pꝛemia repoꝛtare atq̄ q̄si ex hoc terreno coꝛpoꝛe tanq̄ e carcere liberatos ad al ta contendere puraq̄ supꝛa ce/ lum inhabitare loca et felices btōꝝ sedes adeptos cū sanctis omnibus in eternum victuros Addiditq̄ arduum nimis eē: vt quis in magna peccandi li/

centia constitutus iuste recteq̃ vitam transigat vt ad eam feli citatẽ possit attingere paucosq̃ esse omnino tales. Igitur non nostram beatã vitã arbitrabaᷓ qui diuites essemus nec eorũ: vt indoctũ sepe vulgus opinaᷓ qui hauriendis voluptatibꝰ in cumberẽt: aut qui cultui corpo ris inseruirent: vel qui venatio nibus dies totos indulgerent nihilq̃ recusarent qd̃ posset in cutere voluptatẽ que omnia vt videmus: pene oẽs amare que runt ⁊ habere desiderant. At il los mĺto feliciores esse asseruit qui se scirent hoꝝ societate dis/ soluere per quã difficile fore cõ testans: e tanto multitudine im proboꝝ hominũ: qbus redun/ dant omnia in frugem vite me lioris euadere. Cupiditates vͦ corporis ⁊ suauitatũ illecebras docuit oportere relinqui ab eo qui beate viuere student quiq̃ promissa premia consequi vel/ let nec vbi cupiditates locũ ha beant facile virtuti locum esse. Quobrem qui beatã inquit vitã desiderat ⁊ eam vitam: que in hoc seculo dũ mortales adhuc viuimus tranquilla et felix hꝛi põt que tandem ad meliorẽ cõ ducit: putare debet sibiq̃ suadẽ se haud comode posse id quod cupit conseq: donec intra istiuſ modi hominũ turbas diuersaᷓ qui se totos aurium ⁊ oculoꝛũ illecebris ac coeteroꝛũ sensuũ suauitatibꝰ dediderunt: nec ani mũ vllo pacto libeꝝ ad capesce das virtutes reddi donec hisce terrenis cupiditatibus vt pec/ cunie: honoris: fame: ac reliqs id genus fuerit amixtus. Mil lia enim impedimẽtoꝝ nobis prebent he cupiditates ad btẽ viuendũ: vtpote ꝑturbãtes ani mũ nec ꝑmittentes illũ assequi virtutes impediũtq̃ studia no stra ad agendum recte: ac diui nis legibus seruiendum: vt ve rissime a sapientibus dicantur nihil vnq̃ pensi aut boni nob afferre. Nam ad iurgia: ad se/ ditiones: ad pugnas nihil nos aliud impellit q̃ cupiditas: vñ omnia bella peccuniaꝝ gr̃a fie ri arbitraᷓ plato. Uincunt eniꝫ quodãmodo animũ vt iam lib ad reliqua esse nõ possit. Ita fit vt p̃sentibꝰ intẽti abstrahamur a consideratiõe futuroꝝ. Acce dit aliud qd̃ extremũ maloꝝ ẽ φ siqs aliqñ cõscientia ductus boni agere aliqd pergat seseq̃ ad deum cõuertat: i ipsa sua cõ uersione insurgunt amici ac se/ pe domestici q carnaliter nos diligere videnᷓ impediuntq̃ atq̃ ꝑturbant animũ animiq̃ propositũ nec vllo mõ sinũt re

cte operandi iter ꝓsequi. Eam igitur ob rem si volumus bene viuendi modū tenere receden dum ē ab illis: vt remoti ab eo rum multitudine cōpotes eius beate vite fieri possimus cuius cupidi ⁊ amatores esse debem⁹ Hec o socij si me non fallit me moria sic ferme ab eo narrata sunt: licet ea: vt est acer in dicen do: multo inflāmatius atqȝ ele gantius ꝓsecutus sit. Plurima quoqȝ alia ab eo sunt dicta: que consulto pretereo qm̄ vobis eq̄ nota ac mihi sunt. His itaqȝ sic sum mot⁹ vt iam pati nullo mō velim q me amplius hic mun dus eludat Intelligo enim cuȝ memoria repeto rationeȝ vite preterite: q deus tandē me ma le perdet: nisi vitā moreq̄ȝ mu tando mihi ꝯsulam. Uolebā do mi bene viuere: si bene possem At id qdem q̄ȝ difficile sit nō fa cile dixerim. Nullos adhuc sū exptus ad beate viuendū fortio res ne dicā crudeliores hostes/ q̄ȝ domesticos: q eādē mecū m domum colunt. Unde domesti ci nuncupant: vt verissime a ꝓ pheta dicat: Inimici hois do mestici ei⁹. Dum enim a nobis temporalia expectant cōmoda ita nostra magni pendunt obse quia: vt nihil penitus de perpe tua salute nostra intenti ꝑntib⁹ curare videant. Impedit rei fa miliaris gubernatio: familia p strepēs obturbat: amici distra hūt societates male a quib⁹ dif ficile cauere possumus: qbusqȝ a deo sepe coniungimur vt ab eis diuelli nullo modo posse vi deamur. Horū familiaritas q̄ȝ pestifera sit vel hinc intelligi m⁹ q prauos coꝝ detestādosqȝ mores aliquādo sustinere sepe etiaȝ laudare cogamur. Obest preterea euagandi libertas an tiqua: peccandi consuetudo: re rum copia distrahit: affluentia diuitiaꝝ extollit: inflat honorū ambitio: occasio fallendi deci pit: plurimaqȝ alia me ab eo bn̄ viuendi munere abducunt. Ta ceo quāto nobis impedimēto sint liberi: si eos habeamus pro quibus fouendis: nutriendis: exaltādis: dies ⁊ noctes ī ama ritudine ꝑducuntur. Quāobrē quia tot ꝑicula: tot laquei nos domi circundant: estqȝ in dies continua cadendi: ac moriēdi solicitudo: parentes: patriam: mundum deniqȝ ipsum ac prio rem viuendi consuetudineȝ re linquē ac mutare disposui: atqȝ vt et vos ita faciatis exhortor. Cur enim hāc terrenā patriam non relinquā que nobis exiliū potius q̄ȝ patria existimanda ē vt celum tanq̄ȝ perpetuam do

mũ acquiram. Cur amicis pa/
rentibus ꝛ fratribus non liben
ter orbabor: vt ad indulgentissi
mum patrem deum omniũqꝫ
cetum beatorum melius profi
ciscar? Cur terrenis comodis
non carebo vt sempiterna bo/
na non perdã? Cur deniqꝫ hãc
caducam ꝛ vmbraticam nõ ne
gligam vitã: vt beatissima pos
sim ĩmortalitate vestiri? Habe
tis optimi adolescentes longio
rem a me dictionem q̃ꝫ statutũ
erat. Considerate ergo an idē
vobis quod mihi videatur.

Thom. Maxime vi
det o cipriane

Sera. Me nimium
ista delectant.
Itaqꝫ mihi gratuꝫ esset ita me
deus amet: si diem totam his d
rebus loqui velles. Sed percõ
tari abs te volo: q̃ꝫ uis mlta sint
in mũdo pericula multaqꝫ im
pedientia cuꝫ nemo nisi volēs
peccare dicatur: vt etiaꝫ aristo
teli in ethicis placuit: nec vllus
omnino hominum repugnan
tem te atqꝫ obluctantem ad fla
gitia posse impellere: nisi ꝑus
animo ꝛ mente consentias: cur
e mũdo aufugere ꝛ nescio quo
migrare disponis. Nõne mul
tos ipsi vidimus in paterna do
mo: ꝛ in istiusmodi hominum
turbas quas accusas diuersan/
tes innocentissime vixisse?

Cipria. Sic: esto: mul
ti o serapion
intra strepentes familias ꝛ mũ
dana picula recte vixerint vis
tibi non mea: sed alterius voce
respondeam? Nulla inquit elo
quentissimus atqꝫ sanctissim⁹
hieronymus securitas est vici
no serpente dormire nec q̃q̃ꝫ
sapiẽs tutos iuxta viperas som
nos capit. At potest fieri: vt nõ
mordeat: sed verum fieri potest
vt mordeat. Qz si etiam nõ per
cutiat certe sollicitat. Nunc igi
tur securius est a periculo pro/
cul esse: q̃ꝫ iuxta periculum non
perire: non sapientior is nau/
ta censetur qui tempestatē cer/
nens nauem conducit in portu
q̃ꝫ qui ventis seuientibus in al
to mauult pelago nauigare ēt
si nullum in fluctib⁹ naufragiũ
patiatur. In altero tranquilli/
tas: in altero ãxia cura ꝛ sollici
tudo est. Multi quidem euase
runt e naufragio: sed multi ite/
rum pe
rierunt

Sera. Si ad
essent
nunc o cipriane romani duces
fabij: scipiones: camelli cesaris
ꝛ reliqui principes q in bellis
clarissimi extiterũt: te vti igna
uum ꝛ pauidũ militem ab suo
exercitu deturbarent: cum que
ras non in prelio pugnarē sed

fugere dicerentq; te in acie potius stare debere et aduersariis armatus obsistere. Nunc autem que tibi palma dabitur q̄ corona: si hostes declines fugiendo et non vincas potius fortiter dimicando? Sed facis vt noui et inexperti milites solent. Nam vt ait seneca ad suspitionē vulneris pallescit tiro: audacius veteranus cruorem suū spectat q2 scit se sepe vicisse p9 sanguinē

Cipri. Fateor non9 miles sum in acie ad huc firmus stare non didici: s3 video malo meo esse discendū. periculūq3 non mediocre esse ne vincar anteq3 discam: ne p9 us succumbā q3 habē possim cō suetudinē preliandi. Nolo igit spe dubie pugnare victorie. Quid enim necesse est certa dimittere et incerta sectari. Malo pedibus mortem vitare q3 scuto. Coeterū mihi crede o serapion lōge a corporali pugna spiritualis ista dissimilis ē. Aliter corpus ferro contectū hostibus armatis obiicitur: alit animus fallentium turmis opponitur vitiorū. Aliter illi corpus aliter isti mentem vulnerant. Illi vi: isti voluptate: illi dū viribus et neruis et industria preualent: isti dum delectāt vicisse dicuntur. Deniq3 illi superant fortitudine: isti suauitate. Quā obrē fuga in h̄ gnē bellandi p̄cipua: vt mihi videt: victoria ē

Sera. Preposite questiuncule: mea sententia: fecisti satis. At mihi apertius dicas opto quo p̄ficisci statueris vt e mundo possis aufugere? Nunqd extra mūdū euolare cupis aut certe teipsū interficere vt in celum migres queadmodū theobrothum vel Catonē fecisse tradūt historie? At id maximū scelus ē. Quid istud est dicere mundum relinquere non satis intelligo.

Cipria. Rumoribus me oppugnās o serapion ita iocaris: quasi dicam me velle vltra sauromatas et glacialem oceanum fugere: vt satirus ait: aut extra istum mūdum ad alios mūdos pergere quos epicurus et democritus delirantes posuerunt vel certe vt dedalus assumptis pennis ī celum euolare sublime: q̄ ineptie sunt anicularum. Non sum ita hebes: vt istud dicam.

Serap. Quid dicis igitur.

Cipria. Non difficile dictū est o serapion. Mundū istum nō vniuersam rer̄ molē voco: s3 mundanam vitam appello: eam sc3

que suaȝ originē ⁊ finem oblita his rebus mundi fruit̄: his ter renis comodis delectat̄: mūdi varietates diligit: nihilq̄ȝ me/ ditat̄: nisi que corā videt ⁊ ī cō spectu sunt: mūdanos itē hoies q̄ suā beatitudinē p̄ntibꝰ cōmo dis metiunt̄. Mūdū deniq̄ȝ ꝑ mūdi corruptione posui. Qđ ⁊ ipe saluator noster in euāgelio fecit: cū dixit apostolis: Uos de mūdo nō estis: ſȝ ego elegi vos de mūdo. Satisfeci tibi an nō?

Hera. Mihi quidem egregie ꝓbata ē ratio tua. Sed ꝑ deū oro mihi dicas aptiꝰ quo tādē ī portu iu xta comicū nauigare decernas

Cipria. Sepe mihi multūq̄ȝ co/ gitāti optimi adolescētes quis intra tot turbinū ꝓcellas viuē/ di modus tutior atq̄ȝ beatior haberet̄ ꝑ quē tādē ad beatorū gloriā cūctis seculi tēpestatibꝰ ꝑuenire possemus optima atq̄ȝ tutissima religiōis ꝯuersatio vi sa est in qua veluti sup̄ cimbam quadam periclitātes vectari ⁊ huiꝰ vite fluctꝰ trāsire possimꝰ cū non valeamꝰ sup̄ firmiori ve hiculo hoc mare magnū ⁊ spa/ ciosum mūdi huiꝰ tutius ac mi nori cū ꝑicule tranare. Cū eni hec mūdana habitatio nimiuȝ vt cernitis ꝑiculosa sit nullum cōueniētius videt̄ eē refugiuȝ atq̄ȝ tutamen q̄ȝ vt religiose vi uēdo deo cuiꝰ iudiciū nec viui effugere possumꝰ nec mortui: h dū viuimꝰ seruiamꝰ. Igit̄ ānitē dū ē vt hunc teneamꝰ optatissi mū viuēdi modū: cui ⁊ premiū p̄clariꝰ q̄ȝ ceteris ꝓpositū est ⁊ spes potiūdi ingēs. Hec ē eniȝ via illa rectissima: q̄ libere ad celū fert nō in eliseos cāpos: vt poete loquunt̄. At leua malorū exercet penas ⁊ ad impia tar/ thara mittit Hec est mūdi via: vide quo ferat. Itaq̄ȝ statui ꝯtē ptis caducis rebꝰ ⁊ ornatu cor poris atq̄ȝ ceteris voluptatibꝰ spretis me in hūc religiōis por tum collocare ⁊ quasi ad pistri nū dedere: vt ibi potiꝰ p̄terito rū scelerꝝ penas dem: q̄ȝ ꝑpetu as apud īferos penas luā. Nā vt ait socrates in gorgia mltis peccatis refertū animū ad infe ros descēdere malorꝝ oīuȝ vlti mū ē. Uideo p̄terea hāc vitam eē breuissimā cursum glie sem piternū. Nec hic patriā nr̄am eē iudico. Quasi in alienis ca/ stris detenti manemꝰ. Alio no bis cū deus iusserit cedendum erit. Et siq̄dē vixerimꝰ bene eo feremur: vbi beati euo sempi/ terno fruunt̄. Si aūt secꝰ mala ſ postea pēdemꝰ penas eoq̄ȝ mit temur: vbi luctꝰ et vltrices po

fuere cubilia cure pallẽteſq; habitãt morbi triſtiſq; senect⁹: q̃ oĩa ſi effugere potero: ſatis id mihi abũdeq; erit **Hera.** Q̃ p̃clare narras o cipriane. Sz ſi adeſſz nũc laurẽti⁹ nr̃ argũtiolã face/ret: vt multi etiã facẽ ſolẽt: dice retq; vt nup̱ mihi dixit: ſi oẽs religioſi aut monachi facti fue rint: qs ſuſtẽtabit mũdũ: qs ſe/ret agros: qs vrbes ĩplebit: qs navigabit mare Ubi artes ĩnu merabiles ſine qb⁹ vix ſtaret hominũ gen⁹? Nã ſi oẽs tecuz religioſaz vitã p̱feſſi fuerint et illeſaz: caſtitatẽq; ĩcorruptibilẽ ſuauerĩt breui tp̱e ſil' interibũt hoĩes: ceſſabuntq; nuptie ſciſſi ma mr̃imonia obſtetrices abſ/q; mercedib⁹ mẽdicabũt: infan tes in cunis nõ vagiẽt: patris ⁊ mr̃is noĩa morient ⁊ nobis in terris deficientib⁹ vna deficiat vniuerſa poſteritas neceſſe eſt **Cipria.** Utinã h̓ eſſent oẽs qd̾ pauci ſunt. Nã vt v̾bis v̾ba retũdã ſi oẽs religioſi fierẽt nõ eſſent tyrãni: nõ eẽnt arma: nõ hoſtium terror: nõ p̄dones: nõ fures: nõ opp̄ſſores paupeꝝ: nõ virginũ corruptores: totus eẽt orbis: nõ eẽnt iurgia: nõ adulteria: non ſtupra: nõ ſacrilegia: nõ maiora flagitia: vacui eſſent carceres: nullus penderet ad furcas: nullus ad ſupplicium traheret. Re/gnaret ĩnocẽtia: coleret pietas par vbiq; optatiſſima videret O felix humanarũ reꝝ ſtat⁹: o aurea ſcl'a. Qd̾ v̾o nõ ſatis p̱ite argumẽtant hoĩes defecturuz gen⁹ humanũ ſi oẽs deo in reli giõe ſuirẽt id mihi inſipiẽtiſſi me facẽ videnť: q̃ſi de⁹ ip̄e cui⁹ arbitrio celũ: terra mariaq; re gunt mũdũ ſine illis ꝯſeruare: aut nõ poſſit aut neſciat. Grauẽ p̱fecto p̱uinciã ſibipſi ſũpſerũt q tãta ſunt cura ſoliciti: ne mũ/dus vacu⁹ relinquat. O digni reꝝ p̱uiſores: ĩmo poti⁹ hoĩes demẽtiſſimi: qui arbitrent hu/manũ gen⁹ poſſe meli⁹ ſua op̱a atq; libidine q̃z diuina p̱uiden tia ꝯſeruari. Quis. n. ẽ tã amẽs q cũ videat ĩdulgẽtiſſimũ deũ tãta clemẽtia humano generi p̱uidere q q̃z p̱mlti ſunt hoĩes flagioſiſſimi ⁊ omniũ vitioruz labib⁹ inqnati: q eũ ad iracun/diã ſepi⁹ p̱uocẽt: q ei⁹ p̄ceptis obedire ꝯtẽnãt q acceptis abu tunt beneficijs: vt ſemp̱ gene/ratio hominũ perſeueret aude at poſtmodũ aſſerere eũ nobis defutuꝝ: ſi oẽs in ſcã religione ſibi dignum exhiberemus obſe quiũ ⁊ p̱ ipſius amore celibes ĩ p̱petua carnis ꝯtinẽtia viuere mus? Profecto ſi fauet ingra/

tis:scelestis:sacrilegis: melius faueret bonis:castis:ↄtinētibꝰ. Si maximis facinoribꝰ irritatus tāta adhuc eosipos: a qbus ad vindictā ꝓuocat̄: ꝓseqt̄ idulgētia vt deficere stirpē eoꝝ: posteritatēq; nō sinat: qd faceret si ei oēs tota cū deuotiōe seruirēt: nec vllus iam eēt a quo vel offenderet̄ vel ad vltionē ꝓuocaret̄. Si multiplicat genꝰ hominū impioꝝ quāto magis bn̄ beateq; viuētiū germē augeretur. Si ↄseruat peccātiū stirpē quāto posteritatē seruiētiū sibi ī cenobica vita ↄuaret. Qd si q̄ris modū q̄ id fieri pōt rn̄debo tibi queadmodū hoc ipz rogatus qdā rn̄disse fert̄. Si oēs in gt ↄtinētiam corpis deo deuouissent:eiq; recta mēte ī scā religiōe seruirēt si aliꝰ nō eēt ꝓpagatiōis modus potiꝰ e celo homines plueret:q̄z ꝓpt̄ exhibitū obsequiū genꝰ hoīum depiret. Scio ꝓinde eū q e luto ꝑmū fecit hoīem posse mille modis sine nr̄a opa humanū genꝰ ↄḃuare:nec sapiaz:nec ptātē illi deesse. Deniq; ↄcedamꝰ hoīes d̄fecturos q terras ⁊ orbem colerēt:mūdūq; vacuū relinquēdū nōne adhuc multo meliꝰ eēt celū īplē q̄z terrā. Immo vo num beatiꝰ eēt ꝑadisum īplere q̄z infernū. Nā carnis ꝓpagatio generatioq; terrena: sicut homines in mūdo multiplicat:ita innumerabiles trāsmittit ad tartharꝝ:sicq; terrā implet ꝑiter ⁊ abyssum. Postremo pone hāc solicitudinē o serapion:difficilis res ē oīa relinquere:odiosa paupertas:ardua res: continētia dura:religiōis conuersatio. Qꝛ obrē ꝑiculū nō ē: etiā si nos ad religiose viuēdū accedamꝰ:vt oēs id faciant. Bono aīo esto pauci sequent̄. Remanebūt plurimi q huic ꝑiculo ꝯueniāt ne orbis vacuꝰ relinquat̄. Tu mō audi qd suadeo teipz respice ac tibi salutiq; tue diligent̄ ītēde. Amplectē religiosā vitā: q̄ tibi dux ī celū eē possit ⁊ si mihi credis ꝑdicatoꝝ fratꝝ fil' habituz regulāq; subeamꝰ. Ea religio btissimū dn̄icū sortita ducē: mltosq; ac mirabiles viros habuit q eousq; scitati ⁊ sapīe ꝓcesserūt: vt ⁊ ī orbe toto noīatissimi habeant̄ ⁊ īter celicolas nō īferiores eē credant̄. Eiꝰ religiōis ꝓbatissimos sectatores ⁊ optimos atq; lr̄atissimos viros: et tu o serapion et thomas nr̄ oī genere laudis et cōmēdatiōis laudare soletis: quoꝝ iocūda q dē cōuersatio:animi trāqllitas mētis delectatio:⁊ sacroꝝ exercitatio studiorū: nec facil' dictu eēt:nec pn̄s tp̄s ad dicēdū suffi

ceret. Solēt p̄terea nō se p̄ster nere voluptatibus: sed maxie despectu eas habere. Quod q̄ fecerit vt a platone dictum est: ingens p̄mium consequetur.

Sera. Iaz mihi pene ē p̄suasuz o cipane tanta dicendi copia vsus es: vt adeā religionis conuersationē quā tantope comendasti ⁊ iam mea sponte fugata p̄spera fortuna te sequar. At mihi velim dicas: nisi molestū sit: si alius p̄ter eum quē dixisti bene viuendi modus īueniri queat an nō.

Cipria. Arbitror o serapion nullus hoc tp̄e reperiat eē p̄stantior Nā si aliquā tutiorē ⁊ quietiorem vitam reperire potuissem fortasse non ad hanc potissimū confugissem. Hac v̄o nulla rōe inueniri potui meliorez.

Serapi. Ego si quid o cipriane nō recte ago apte scias me nō mea sponte sed p̄ ignorantiā relinquere Nec mihi velim succenseas: si ardentior eē videar ī rogādo.

Cipria. Uereris vltra q̄ȝ oportet. Facultas o serapion tibi semp̄ est apud me presertim libere rogādi quod velis atq̄ȝ loquendi.

Sera. Hac spe tecum agam: scio igit̄ o cipriane: q̄ multa calles prudentia: excellensq̄ȝ ingenium a natura tibi datum ē: vereor tm̄ ne in hac ipsa re nimio quodā ducaris animi feruore nec satis cōsiderans id tecū delibera ris. Nā si ꝯsuetudinez tuā atq̄ȝ naturā cū laborib⁹ noui tirocinij qd̄ tantope expetis cōferre volueris: intelliges hoc onus longe fortassis tuis impar esse viribus: teq̄ȝ impotē atq̄ȝ imbecillem ad id pondus ferenduz Quo enim pacto religionis austeritatē atq̄ȝ molestiam tolerare te posse arbitraris: q̄ hactenus exq̄sitissimis cibis semp̄ es vsus: preciosis vestib⁹: stratis mollior ib⁹: q̄ deniq̄ȝ domi tue: atq̄ȝ intra tuos summa licentia oīumq̄ȝ reruȝ cōpia in delitijs semp̄ vixisti: nullū vnq̄ȝ laborē sustinuisti: non famē: non frig⁹ non noctes insomnes: non qd̄ oībus grauissimū eē videt̄ subiectionē aliquā expt⁹ es? Magna mihi crede est vis ꝯsuetudinis: religionis magna difficultas. Ceterū nōne ridendum eū hoīem putaremus: qui cum ioco semp̄ ⁊ in vmbra vixisset: nec vllū vnq̄ȝ gladiū: nō galeā: non clipeū attigisset: nō puluerem: nō solē: non inediam: non horrorem frigoris: non imbrē: non grandinē perpessus esset:

non sup nudā humū vel sup fe-
mur dormisset: ad secularē mi-
litiam se ꝯferret in qua esset ne
cesse aut paucis diebus infelix
vitam euomere aut domū ad p
stinas delitias turpiter redire
Ueꝝ putare debes o cipriane
religionē ipsam vt etiā sanctissi
mo bernardo visuz est egregiā
quandā ⁊ insignē esse militiaz
que non molles ⁊ delicatos: nō
imbecilles et longo torpentes
ocio: sed robustos ⁊ varijs dif-
ficultatib⁹ exercitatos milites
desideret. Uis tibi de multis
pauca ꝑstringā. Non habebis
in cenobica vita esculentes da-
pes: non phasides aues: non vi
num creticū: non diuersitates
ciboꝝ afferrenť pransuro: vt de
licatoꝝ more dicere possis: hoc
comedo: id non comedo. Non
erit tibi cibus quarūuis carniū
nec varijs nidorib⁹ fumabūt pa
tine. Sed cib⁹ grossior atqꝫ par
tior: potus austerior: longa ieiu
nia: strat⁹ durior: noctes insom
nes. Quid facies itaqꝫ iuuenis
delicatus: si qđ in vita paupere
facile ꝯtingere pōt: esurienti ⁊
longo iam ieiunio laborāti sto
maco apposit⁹ fuerit panis fur-
fureus ac perexiguus et potus
aque. Recordabe̅: mihi crede:
delitiaꝝ quas in seculo reliqui
sti ⁊ appositas dapes oculo tor-
uiore respiciens cū nausea po-
tius propter necessitatē sumes
qꝫ cū delectatione saporis. Fri
goris vō iniurias q̄s magnope
perhorrescis: quonā pacto in
religiosa vita ꝑferre valebis?
Quid de somni quiete dicā: cū
medijs noctib⁹ iuxta ꝓphetaz
etiam hyemali frigore seuiēte
ad diuinā laudē surgere cogat
illa sancta ꝓfessio. Deniqꝫ non
erunt in monasterio qui tua fa
cessant imperitia: nec ꝑ domuz
discurrentes famuli; qui ad nu-
tum tuā impleant voluntatem
īmo ꝓ maioꝝ arbitrio alijs ob
temperandū erit: ⁊ qcq̄d iussū
fuerit sine vlla cūctatione com
plendū. Omitto rumorē quem
de te cōcitabis in vulgo: ⁊ quas
de te fabulas vicinia cantabit
tota. Omniū enī tue ciuitatis
oculos in te suscitabis si hoc fa-
cias: ⁊ qđ tibi maximo est dede
cori ac pudori si questus gratia
vt illi solent nōnunq̄: ꝑ vrbem
te vagari cōtigerit cunctorum
digito et sermone notaberis.
Hec o cipriane nō in eam ꝑteȝ
dicta velim accipias: quo vel te
accedentē ad religionem sequi
velle recuseȝ vel coner ab eo vi
uēdi munere reuocare. Nihil
hoꝝ me monuit o cipriane: vt ea
dicerem: nam abs te nisi morte
non diuidar: siue in heremum

ſiue in religionem excedas. At excitare te volui vt conſideres diligentiſſime ac moderate decernas quid tibi conuenienti/us ⁊ accomodatius eſſe videatur. Pauca quidem complexus ſum breuiter: nam multa ſunt alia de quibus immēſa eēt oratio: que tamen prius tecum debes metiri: ⁊ cum tuis viribus cōparare. Didicimus eniȝ a ſeneca prius eſſe eſtimanda que aggredi volumus: ⁊ vires noſtras cum rebus quas portaturi ſumus comparandas. Debere enim dicit plus eſſe virium in actore q̄ȝ in pondere neceſſeq̄ȝ fore opprimere portantē onera q̄ eēnt maiora ferēte.

Cipri. Ego qdē o ſerapion q̄cūq̄ȝ abſte dicunt i ptē interpretor meliorē ſed breuiter tñ cōſtanterq̄ȝ reſpondenduȝ eſſe iudico: ne diſſimulādo videar deterrit⁹ hac tua iactatione verboruȝ. Obijcis primum meam viuendi cōſuetudineȝ: deinde religionis difficultatem: ac poſtremo vulgi: ac meorum ciuium deuotationem. Clamo iniuriam o ſerapion: nam me nimium mollem ac delicatum virum facis q̄ȝq̄ȝ tibi in fortitudine ac iulio fratri tuo qui ſatis preſentans in armis habetur: ceſſi nunq̄ȝ. Sepe nāq̄ȝ vt meminiſti luſimus: luctatiq̄ȝ ſumus: nec a vobis aliquando in terram pſtratus vnumquēq̄ȝ veſtrum ſemper deieci quod et frater tuus cum vehemēter mirabatur: q̄ppe: qui ⁊ meipſo exercitatior: vtpote verſatus in caſtris ⁊ etate ⁊ corpore grandior videretur. Quid igitur mihi nūc ad religioſam vitam accedere inſtituenti imbecillitatem corporis opponis quaſi veliȝ pugnare cū hercule? Alia pugna me manet. Aliud certamen inq̄ȝ o ſerapion cum ſpiritualibus inimicis paratum eſt: in quo magis eſt mihi animi q̄ȝ corporis fortitudo neceſſaria. Iſtā vero neruorum ac virium maximam fortitudinem quaȝ mihi videris detrahere non religioſi reqrunt: ſed milites athlete: naute metallorumq̄ȝ foſſores ac ceteri duro operi mancipati: quibus corporis robur neceſſarium eſt qui portant arma qui pugnis et calcibus ſua inuicem membra debilitāt qui remos trahunt qui ſubuertant montes: ⁊ ſub ſudore ⁊ imbribus dormiūt. Ceterum religio ipa nō athletas: nō milites: nō nautas: nō foſſores: ſed ɔtēptorē mundi deſiderat: qui poſſit mente pugnare non corpore: q

vitia superet non tyrãnos: qui coerceat cupiditates non leo/nes. Hanc animi fortitudinem religio in suis militibus requirit que nõ amittitur per aduersam corporis valitudinem sed augetur. Unde ⁊ apostolus loquitur: Quando infirmor tunc fortior sum: ⁊ si exterior homo noster corrũpitur interior renouatur de die in diez. Qđ vo asseris de ciuibus me notatum iri: nihil mihi penitus cure est nec ciuium nec populi iudicia pertimesco: quibus satius est displicere vt deo placeam. Testẽ habeo conscientiam. Multitudinem autem valere sinã. Me si placet cum pphetis: cum apostolis: cum xpo: questuariuz vocitent: nam ⁊ ipsi mendicãtes erant: ⁊ stipem vnde vitam ducerent hostiatim qrebant. Ego nihil pendo vulgi estimationẽ nec vllus omnino sapiens stã/dum iudicio multitudinis arbitratur. Quinpotius vt veruz fatear: hec satis me res mouit: vt ad eam religionem accedẽ/dum putarem: quo vel in hoc imitari possim vestigia saluatoris: qui cum in celo ditissimus esset: quippe qui omnium gentium omnium seculoruz habet imperium: nostra pro redẽptione pauper adeo fieri voluit: vt etiam alimentis necessarijs indigeret. Ad quã ob causam. Profecto vt intelligamus eius exemplo contẽnendas eẽ diuitias: spernendam caducaz gloriam: populares rumores non curandos. Deinde vero vt terrenis opibus expediti: ab ipo veram discamus sapientiam: vt lactãtius ait: Que quidem duo scilicet paupertatem ac diuine sapientie studium in ipa religione predicatoruz fratrũ me nãcisci posse haud q̃zq̃z diffido. Sed dicis: vt es homo facetus ad persuadendum concinn⁹: politus: profectus e schola: non habebis in cenobica vita esculentas dapes: non phasidas aues: non delicatos cibos: non vinum mulsum: at sepe tibi ieiunandum erit: carnibus nunq̃z vescẽdum: sed holeribus et leguminibus: cibisq̃z grossioribus: dormiendum durius frigoris iniurias proferendum. In his questionis tue totum pondus: hic totius negotij tui cardo versatur. Respondebo itaq̃z tibi o serapion: doceboq̃z multis exemplis nos sine his q̃s meministi: ciborum delitijs facile posse viuere. Primum tamen satis admiror: quid mihi quasi me multum coquorum iura delectent:

totam pene coquinariā artem opponis. Ego aūt non mihi sū conscius: adeo vnq̄ horum ciborum fuisse cupidū: vt mihi debeas ventris ingluuiem obiectare. Uerū sic esto feceris vt libet. Conabor iam tibi satisfacē ostendamq̄ victus tenuitatem abstinentiāq̄ ciborū nō modo sanitati nō esse ꝯtrariam: sꝫ maxime ꝯferre: nec iminuere vitā nostram: sed facere longiorem Nōne qui egrotant aū ad meliorem non ꝑueniūt valitudinē q̄ꝫ tenui cibo et castigato victu vētris onera deposuerint. Quibus igitur cibis ⁊ remedijs recipitur sanitas: his etiam vt arbitror cōseruari pōt. Nōne pr̄tuus o serapion: qui multo tp̄e podagre humoribus laborauit ante liberari non potuit q̄ꝫ vinum ⁊ delicatos reliquerit cibos ⁊ ad mensam simplicem se contulerit: que certe non reliquisset nisi fuissent contraria sanitati. Irridet oratius noster appetitū ciborū: qui sumpti relinquat penitētiā. Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas. Et cum in amenissimo agro in monte voluptuoso rum hominum se crassum pinguēq̄ꝫ describeret lusit his versibus: Me pinguem ⁊ nitidū bene curata cute vises cū ridē voles epicuri de grege porcū. Sed age o serapion agrediamur: si placet: exēpla maiorum ⁊ videamus non esse difficilem carnibus abstinere. Xenephon ciri vitam octo voluminib⁹ explicauit. Eos libros cū nuper poggius noster latinos fecisset legi diligenter atq̄ꝫ: vt verum fatear: vehementer erubui: cū psarū abstinētiā cū nostra: idest christianorū volui comparare Dicit eniꝫ apud eos legē fuisse ne qs vnq̄ꝫ nisi semel in die cibum sumeret eūq̄ꝫ cibū refert polentam ⁊ cardamū ⁊ panem cū sale. Lex item erat ne qs expueret: ne nasū tergeret. Has enim supfluitates que generāt ex cibi quotidiana corpis exercitatione ⁊ nimia victus tenuitate siccabant: quos tū constat ī longissimā ire solitos senectutē Dicerarcus refert sub saturno idest in aureo seculo: cū oīa humus funderet nullum comedisse carnes: sed vniuersos vixisse frugibus ⁊ pomis ⁊ que sponte terra gignebat. Eratq̄ꝫ apd̄ eos egritudo tā rara: nisi forte imbecillitas senectutis: vt neq̄ꝫ medicus multo tp̄e inueniret. Uideo mihi patere campū latissimum si per multorū velim exēpla discurrere. Possē eni mīlia narrare. Scripsit beatus hiero

nymus duos contra Jouinianū libros pulcherrimos: in quorū secundo hanc elegantissime ꝓsequitur questionē: ex quo etiā ꝛ superiora nonnulla sunt ꝛ multa que subijciā. Dicit ergo morbos saturitate nimia cōcitari: ꝛ delitias epularūq; varietates fomenta esse vitiorꝫ. Diogenes quoq; tyrannos ꝛ subuersiões vrbium bellaq; vel hostilia vel ciuilia non ꝓ simplici victu holerū pomorūq; sed ꝓ carnibꝰ ꝛ epularꝫ delitijs asserit excitari. Unde et triptolemus inter ceteras leges quas cōdidit precepit carnibus nō eē vescendū Et orpheus vetustissimus poetarū in carmine suo esum carnium penitꝰ detestat. Quodq; mirandū est epicurus voluptatis assertor omnes libros suos repleuit holeribus ꝛ pomis: vilibus cibis dicens eē viuendu; quia carnes ꝛ exquisite epule īgenti cura ꝑparant maiorēq; penam hñt in querendo q̄ȝ voluptatē in abutendo. Corpa aūt nostra cibo tm̄ ꝛ potu indigere dicit ꝛ vbicūq; aqua ꝛ panis sit ꝛ coetera his similia ibi nature satisfactū qcqd supfuerit ñ ad vite necessitatem: sed ad voluptatē expectare: Uñ ꝛ eiꝰ apd senecam fertur eē sententia panem ꝛ aquā natura desiderat.

Nemo ad hec paup est. Intra que siqs desideria clauserit cuȝ ipso ioue de felicitate cōtendat Euripides quoq; iouis ꝓphas in creta nōn solum carnibꝰ: sed ꝛ coctis cibis abstinuisse describit. Ab eublo v̄o q mittre scpsit historias: narrant tria eē apud psas magorꝫ genera quorꝫ ꝑmi qui habent doctissimi pret holus ꝛ farinā aliud in cibo sumēdum oīno non putant. A Berdasane viro babylonio fertur gymnosophistas quosdā quos sammaricos appellat: tāte esse ꝯtinentie: vt pomis arborꝫ: que iuxta gangen nascunt fluuium ꝛ solo farine cibo pascunt: atq; cū ad eos rex eoruȝ aduenerit adorare illos solitus est pacē ꝓuincie in eorꝫ precibꝰ sitam arbitrans. Legimus ꝛ esseos: qui olim tertiā apd iudeos fecerāt sectam vxoribꝰ ꝛ vino ꝛ carnibꝰ semp abstinuisse ꝛ quotidianum ieiuniū ferme in naturaȝ cōuertisse. Ab asclepiade v̄o et eante scribit: tpe quo pigmaliō in oriēte repugnauit esum carnium penitus nō fuisse. Posseȝ pictagore socratis ꝛ antistens frugalitatē referre in ꝯfusionē nostram: nisi nimis in longum nostra oratio protraheret. Hic antistenes: cū gliose rethoricaȝ docuissȝ audiuissetq; socratem

de paupertate ꝛ ꝯtēptu delicia
rum disputantē dixisse fert ad
discipulos: Ite ꝛ magistrū vob
querite. Ego enim iam inueni.
Statimq₃ venditis que hēbat
ac publice distributis nihil sibi
plus q̄₃ paliolū r̄seruauit paup
tatisq₃ ꝑpetuus amator ꝛ imita
tor fact⁹ est. Huius discipulus
diogenes fuit quē cum antiste/
nes a suo latere dimouere non
posset: nouissime claua minat⁹
est: nisi abiret. Cui ille subiecis/
se dicit caput atq₃ dixisse: Nul/
lus tam durus baculus erit qui
me possit a tuo obsequio sepa/
rare. Isq₃ in omni vita paupta
tis adeo sectator factus est: vt
nihil possideret oīno. S₃ i ho/
ram poscebat a quolibet ꝛ acci
piebat cibū. Unde apd̄ grecos
imeroiuos appellatus est: idest
homo vnius diei victum hn̄s
His addam exemplū mirabile
qd̄ tibi ꝛ ceteris si uere christia
ni sunt: ruborem inducet cum i
tellexerint se ab ethnicis supe/
rari Cheremō stoicus vir elo/
quentissimus narrat de vita an
tiquoꝝ egypti sacerdotū quod
omnibus mundi negocijs cu/
risq₃ postpositis semper i tem/
plo fuerint ꝛ rerū naturas cau/
sasq₃ ac rationes siderum con/
templati sint: nunq̄₃ se mulieri/
bus comiscuerint nunq̄₃ cogna
tos ꝛ propinquos ne liberos q
dem viderint ex eo tēpore quo
cepissent diuino cultui deserui
re. Carnib⁹ ꝛ vino se abstinue/
runt semper maxime ꝑpter ap
petitus libidinis: q ex cibis et
ex hac potione nascunt. Pane
raro vescebant ne onerarēt sto
macum. Et si qn̄ comedebāt tu/
sum pariter isopum sumebant
in cibo vt escam graviore₃ illi⁹
calore decoquerēt. Oleum tn̄
in oleribus nouerant veꝝ ꝛ ip/
sum parum propter nauseam ꝛ
asperitatem gustus liniendam
Quid loquar inquit de volati/
libus cum ouum quoq₃ pro car
nibus vitauerint ꝛ lac: quorum
alteꝝ carnes liquidas alterum
sanguinem eē dicebant colore
mutato? Cubile eis d̄ folijs pal/
maꝝ contextum erat scabellu₃
accliue ꝛ ex vna parte obliquū
in terrā pro puluillo capiti sup
ponebant. Bidui triduiq₃ su/
stinentes inediam ꝛ humores
corporis: qui nascunt ex ocio ꝛ
ex mansione vnius loci nimia
victus castigatione siccabant.
Sentio iam me o serapion plu
ra dixisse: q̄₃ exemploꝝ patitur
consuetudo ꝛ a te non iniuria
posse reprehendi. Uerum hec
disserui de philosophoꝝ exem
plis: vt qui paupertatem ꝛ la/
bores religionis tam duros ar

bitraris:intelligas non esse dif ficille sine delicijs ciborum pos se viuere:cum tot gentiles ho/ mines in dura victus abstinen tia vltro etiam vixisse cogno/ scas. Et illi quidem pro caduca gloria nos pro eterna. Profer rem etiaz de sanctis scripturis exẽpla si in illis hactenus exer citatus fuissem. Narrabo tamẽ tibi que nuper audiui a quodã religioso viro sapientissimo cũ me presente quispiam cum de ciborum abstinẽtia rogauisset. Dicebat ergo primis genera/ tionis humane parentibus in paradiso non fuisse preceptum vt carnes comederent sed po/ ma ⁊ arborum fructus. Quod certe deus non precepisset:qui vite hominũ consulebat nisi ex illis humana vita sustentari co mode potuisset. Esau autez as/ serebat perdidisse primogeni/ ta propter cibum ⁊ impatiẽtiã gule. Et filios israel egressos ꝺ egypto angelorum contẽpnen tes cibũ:suspirasse carnes atqꝫ ob id multos e celo fuisse ꝑcus/ sos penasqꝫ dedisse. Unde ca/ nitur in psalmo:Adhuc esce eo rum erant in ore ipsorum ⁊ ira dei ascendit sup eos occiditqꝫ pingues eoruz. Dicebat quoqꝫ helyam prophetam cum dieb⁹ quadraginta ieiunasset transla tum in paradisuz eoqꝫ redijsse per ieiunium:vnde adam fue/ rat eiectus per cibum. Danielẽ ꝟo ⁊ tris pueros in babylone pastos leguminibus: pulcrio/ res ac sapientiores factos: qꝫ omnes qui de mensa regis car nibus vescebantur. Quid ergo mihi obijcis religiõis abstinẽ/ tiam:quasi sine carnibus ⁊ sine fumantibus patinis viuere nõ possim? Cito expletur nature necessitas:frigus ⁊ fames sim/ plici vestitu ⁊ cibo expelli põt. Ideo dicit apostolus:Habẽtes victum et vestitum his contẽti simus. Tales igitur ac tantas: in religiosa vita sumunt escas quantas qualesqꝫ humane vite vel necessitate satis esse iudica uerint:quibus nõ otteretur cor pus nec libertas animi pregra uetur:nam sapientie conueni/ enter operam dare non possu/ mus si de mense copia cogite/ mus. Non tales proinde acci/ piunt cibos:quos aut difficul/ ter digerere aut comestos ma gno partos labore quasi perdi/ tos doleant. Holerum vero et leguminum ⁊ pomorum ⁊ faci lior apparatus ⁊ arte multa nõ indiget:impẽdijsqꝫ quo quorũ ac etiam sine cura sustentat hu manũ gen⁹ modertec sumptus qr nec auide deuorat qui irrita

menta gule nō habet: ꝛ leuiori digestione coquitur. Si autem herculeas vires holera nō mi nistrant qd necesse est viro re/ ligioso tantā hr̄e fortitudinem quā qui habuerit nōnūq̄ꝫ etiā ad vitia ꝓuocenť. Illi arbitranť carnes sanitati ꝯgruas q volūt abuti libidine: qui in ceno di/ mersi voluptatū: nō pn̄t nisi de ventris ingluuie cogitare. Re/ ligioso viro sanitas absq̄ꝫ viri/ bus nimijs satis abundeq̄ꝫ est. Putat eniꝫ esse melius animā saginare q̄ꝫ corpus. Nō igiť te terreat o serapion ieiuniū aut carnium vel delicatoꝝ ciboruꝫ abstinentia. Multos eniꝫ ipse vidisti: qui cū in maximis deli tijs domi intra tot seruoꝝ obse quia vixissent: ac infirmi pene semꝑ fuissent translati ad reli/ giosam vitam breui tꝑe conua luisse: ex qbus neminē mihi ne cesse est nominare: tu tecum re cordaris. Nec turbare nos de/ bet si rari sint huius ꝓpositi se/ ctatores: qꝛ rari sunt casti: con/ tinentes ꝛ sancti: semꝑq̄ꝫ virtꝰ rara est. Sꝫ fac etiā o serapion nobis sit in religione vita bre/ uior: nōne adhuc melius ē citiꝰ optime mori q̄ꝫ male viuē diu. Refert inqt seneca: q̄ꝫ bene vi/ uamꝰ non q̄ꝫdiu. Et satis vixit qui bene vixit. Deniq̄ꝫ cum ad ꝑpetuam felicitatem oīa semꝑ retulissēꝫ nec qcq̄ꝫ sine ea expe tendū esse homini in vitā putas sem non solum religionis labo res ac molestias: sed nec ipsam mortē: quā etiā virgines athe/ nis regis oppinor herethei fi/ lie pro patria contēpsisse dicūť ego pro celesti patria ꝛ pro btā glīa timenduꝫ iudicaui. Quid enī habet ista vita cōmodi. Nō ne vides q̄ꝫ misera his mūda/ nis rebꝰ est anexa ꝯditio? Oēs primo pauperes nascunť: ꝛ nu. di ꝛ in hāc lucem flentes egre/ dimur imbecilles ꝛ debiles et aliene opis īdigētes. Hoc oēs edimur ꝓncipio: cui totus āno rum sequentiū ordo consentit. Cum vͦo adoleuimus nō modo non liberamur molestijs sꝫ ma iores incurrimus. Aliū ad quo tidianū opus vocat inopia: aliū honoꝝ ambitio nunq̄ꝫ qeta sol licitat. Qui aūt diuitias q̄s op/ tauerat: nō sine mille periculis nactus fuerit suo tandē labore voto: ꝛ semꝑ metuit: ne illas āt predo violenter eripiat aut au ferat publica ꝛ repentina pro/ scriptio aut fur nocturnus īua dat. Alium sollicitudo aliuꝫ la/ bor excruciat. Hic habere se do let liberos: qm̄ aut eos nutrire non pōt: aut qꝛ ꝓdigi ac factiosi sunt: rei domestice plus damni

affertur q̄ꝫ cōmodi: plus paren tibus dedecori sunt q̄ꝫ honori. Alius non habet qꝫ incredibili desiderio suspirat habendi. Qr vo bonos habuit: sed illos per/ didisse deplorat. Deniqꝫ pona mus cuncta nostris faueant vo tis et nobis abunde suppetant bona fortune prosperisqꝫ succes sibus gaudeamus: certe tñ oīa ista tpalia bona que nos fallaci voluptate delectat honores: pec cunie: fasces: potentia: pulchra cōiunx obsequētes libri aliaqꝫ cōplura: ad que semꝑ ardet hu mani generis ceca cupiditas: summo cū labore possident: cuꝫ inuidia ꝯspiciunt ⁊ qm̄ lubrica ⁊ incerta sunt hn̄tes ne amittā tur metu ꝯtinuo ꝯficiunt ⁊ in- credibili cura illisqꝫ plus minā tur q̄ꝫ prosint. Sicqꝫ si recte cō spicimus: oīs hec mundana vi ta suppliciū est. Nūq̄ꝫ stabili cō sistimus loco pendemus ⁊ flu/ ctuamus sempqꝫ timemus. Et ī hoc tam proceloso mari mūdi huius ⁊ oībus tempestatibꝰ ex posito nauigātibꝰ: nullus quie/ tis portus: nisi religionis est. Mihi credite is beatior indi cabit: qui contēpta despectaqꝫ fortuna rebusqꝫ caducis se ī eo tranquillitatis portu receperit Cum igit hec ita sint q̄d ampli us o socij cum hac mutabili va riabiliqꝫ fortuna mutamur? Quid in his cecis tenebris q̄si compedibus illigati manemꝰ. An non adhuc videtis q̄ꝫ sit la bilis vita nostra: q̄ꝫ fallax: q̄ꝫ in sidiosa? Quotidie enim mori/ mur: vt q̄dā sapiens ait: quoti/ die latenter demitur aliq̄ pars vite. Et tunc quoqꝫ cū crescimꝰ vita decrescit. Infantiā amisi/ mus: deinde pueritiaꝫ: deinde adolescentiam agimus vsqꝫ ad extremū: q̄cq̄d transijt tēporis perijt. Nūc ip̄m quē agimꝰ diē cum morte diuidimꝰ vnde ca/ nitur a nasone: Labitur occulte fallitqꝫ volatilis etas. Et nihil est annis velocius. An forte cō fiditis: qꝫ in presentiaꝝ arride/ at ipsa fortuna? Sꝫ mihi credi/ te breui nos d̄seret. Fortunatis simus fuit metellus fortunatus marcus crassus: sꝫ oēs fortunas simul tandē dimiserūt cū vita. Deseramus ergo illas a quibus certe velimus nolimꝰ breui tp̄e deseremur. In mentē quoqꝫ ve niant aduersa que nuꝑ in illa tē pestate passi sumus. Oēs pene naufragium fecimꝰ omnes ad mortē coacti: vix ex illa tandeꝫ euadere potuimꝰ. Scitis q̄ꝫ ca rum tunc sodalem amisimus. Ualerium dico nostrum: cuius nunc etiam angor absentia: de/ siderio torqueor priuatiōe con

tristor. Js cum floreret etas fa ueret fortuna arrideret ꝓspa: in fluctibus naufragus est extinctus: vix tandem nactus in extremo littore sepulturã. Ma leqꝫ etiam ipsi: arbitror: perditi fuissemus: nisi ad hoc prouidẽtia diuina seruasset: vt in sanctissima religione fructum aliquẽ faceremus. An igitur tantis iam tẽpestatibꝰ quassati vexaticꝫ: hinc fugere dubitabimꝰ An tot periculis: que in mũdo sunt: queqꝫ ⁊ ipsi experiri cepimus nos iteꝝ exponemus. Reuocate queso ad mentem quod a nostro comico dicit. Jmprobe inquit neptunum accusat q iteꝝ naufragiũ facit. Jn regno fortune ⁊ quid duro si ꝑmanebimus indigna ⁊ aduersa multa passuri sumus nobis crudeliter ⁊ cõtumeliose abuteretur. Jtaqꝫ eo nobis si sapimꝰ demigrandũ est: vbi dubios fortune casus floccifacẽ possimꝰ. Quid si vosipsi negligitis nec volueritis ſm ea que vobis a me dcã sunt viuere: nihilo tñ minus ipse non desistã nec ab hoc diuino: vt ego arbitror: munere ẽt vobis diuertentibꝰ reuocabor.

Gera. Dici non potest qꝫ sim hac ratõe tua delectatus vel potius adiutus. Et si mihi vt verum fatear non sim conscius me multum huius mundane vite vnqꝫ cupidum fuisse: tamen obijciebat animo de religione cogitanti metus quidam ⁊ veluti quadã diffidentia propter difficultatem religionis atqꝫ labores: tũ etiam parentuꝫ nescio qs mollis affectus ⁊ dulcis veteꝝ amicorum cõuersatio durumqꝫ nimis videbatur his aliquando carere: cum quibus semper familiariter vixissem. Hoc genẽ tentationis sic: mihi crede: sum liberatus: vt nihil de his penitus curandum putem. Si eniꝫ hec vera sunt que narrasti magna mihi spes est: cum illuc ꝑuenero: quo nunc proficisci volumus: eius animi quietatiõis atqꝫ voluptatis compotem fieri cuiꝰ gratia cetera oĩa flocci pendere debemus

Cipria. Mini me mirum est: si sese per multa opponant similia ad religionẽ pergere volenti. Hoc enim nõ humane virtutis est sed diuine pietatis maximumqꝫ dei minꝰ quod non omnibus passim sed electis quibusdã quos deꝰ ampliori dilectione prosequit concedi solet. Sed iam thomã audiamus. Uidetur enim iam dudũ: nescio qd: significare velle.

Tho.

Et quid putas aliud o cipriane q̄ʒ vt tuam confirmem ratōēʒ.

Cipriānus. Ita q dem et ipse rebar o thoma te factu/rum: nā certius aliquid q̄ʒ ego de religiosa vita potes afferre quippe qui cum religiosis vi/ris sepe diuer satus fuisti.

Tho. Pergo iam vobis explicare o amici: que mihi de beata reli/giosorū vita sunt cōperta q̄ʒuis per multa abs te o cipriane ve/rissime ac illepide dicta esse vi deantur. At primum ni mole/ste feratis referam vobis histo riam infelicitatis mee. Neq̄ʒ erit vt ego coniecto vobis inuti lis. Itaq̄ʒ si scire curatis. nec me cum fastidio audituri estis eam vobis breuiter narrabo.

Cipriānus. Cura mus maxime o thoma: nec modo cū fastidio sed potius summa cuʒ attentione atq̄ʒ cum volupta/te referentem audiemus.

Thom. Cogitauerā igitur mecū ipse iamdudū propter varios incertosq̄ʒ casus quibus in hoc mūdano statu subiecti sumus: ac tam multa tormenta fortune me aliquādo huius vite solici/tudinibus liberare ⁊ ad aliquē quietiorē viuendi modum bea tiorēq̄ʒ transferre vbi ⁊ dubios fortune casus si accederēt cōtē nere possem: ⁊ futura post mor tem supplicia nō timerē. Uerū cū ad religionis statum me cō uertissem: approbabā quidem eā vitam omnibusq̄ʒ mūdanis rebus anteponēda videbatur. Sed permulta me reuocabāt ab eo munere: nam si eius labo res plurimos: vigilias: ieiunia dormiendi asperitatē: abstinen tiāq̄ʒ vescendi: ⁊ q̄ omniuʒ du rissimū est perpetuā subiectio/nē: ceteraq̄ʒ id genus in mentē reduxissem: incipiebā mei cor/poris imbecillitatem: fragilita tēq̄ʒ extimescere: nec fieri pos/se rebar: vt humanum corpus eas carnis molestias atq̄ʒ affli ctiones sustinē posset: cuʒ natu ra corpora hominibꝰ infirma dedisset: eaq̄ʒ morbis ⁊ egritu dinibus doloribusq̄ʒ subiecta. Uerebar preterea multorū ho minum vanissimam opinionē qui eos qui ad religionis pau pertatem ꝯtēptis terrenis opi bus emigrant: ignauos: abie/ctos: humiles: et parui animi estimare solent: audentq̄ʒ vitu perare vitaʒ quā si saperēt imi tari cōplectiq̄ʒ deberēt. Sʒ hic error vt opinor: ⁊ hec indocto rum animis est obfusa caligo:

qui nihil dignū: nihil sanctum nihil supra se respicere possūt: sed pecudū more in humuz de/pressi: sola terrena pñtiaqz meditanf. Hic igif timor me multis dieb⁹ ꝯtinuit: ne aliū viuēdi modū pter eū quē domi habebā desiderarem. Cruciabar tñ aio ꝛ me cogitatiões varie qui escere nō sinebāt. Interiz paulus collega me⁹ adolēscēs nobilissimus atqz ditissim⁹ cuz quo a puero nutrit⁹ fui: ꝯtēptis omnibus que habebat religiosus ē factus: cuius mutationem nō solū homines: sed ipa vrbis tecta mirari visa sunt. Ego qͦz vt veꝝ fatear: tūc vehemēter idolui mecū cogitans: ꝙ tali essem orbat⁹ amico: q̄ mihi nemo vnqꝫ familiarior in oī vita fuisset Illū enim amabā plurimuz: ab illoqz piter amabar. Itaqz cōtinue deplorabā: nō illū qdē: sed me ac fortunā meā qui nō meruissem eius pticeps ꝯuersationis atqz ꝓpositi fieri. Misi ergo ad eū plusculis post diebus franciscū adolescentē ꝯsobrinū meū q postea vt scitis illū secutus ē: quo ab eo pcunctaref: qd facturus essem his de reb⁹ q̄s apud me dimiserat: iuberetqz quid fieri vellet: nam forte tūc aberā cū ipe ad religionem accessit Cūqz abiisset ille ac loquē di facultas cū viro sibi data eēt mittit inquit o paule ad te thomas: vt postqꝫ icōsulto eo te ad hāc vitā trāsferēdū eē putasti: significes qd de pecuniis tuis rebusqz aliis que apud ipz sunt disponi iubeas. Tum subridēs ille vt erat vir iocūd⁹ ꝛ qꝫobrē iqt amic⁹ ipe nō venit vt me saltē viseret. Qua tādē causā? Nihil inqt frāciscus mea scire refert tm̄ qd officii mei ē feci. Cōpleui qd iussum erat. Uelim tñ scias post in hūc locum venisti nunqꝫ illū potuisse qescere: magnāqz cōmotionez animi atqz merorē ore atqz vultu vestiūqz mutatiōe oib⁹ ostēdisse. Sed si tibi cure ē habere me quid respōdeā thome: qñ ex me quesierit: cedo mihi qd oporteat dicere. Dices inqt illi o francisce vt oia p fideles portatores mittat in celū: qm̄ ꝛ illuc ipe ꝓpero vt eo mea sarcina me pueniat mea que supellex: quo ego quoqz festino quantū valeo. Nōne ita hoies ceteri faciūt: quando volūt mutare domiciliū. Sz puto adhuc te nō intelligere. Nō equidē inqt o paule nō multū. Dicito inquit o frācisce dicito thome: vt paupib⁹ vniuersa distribuat. Habes ne? Habeo inquit o paule. Hec igif frācisce thome nostro responde ꝛ vale

re iube: ⁊ si sapit vt me sequat. Migraui enim vt mihi videt ex maxima tẽpestate ad pacatissimũ portum ex inimicorũ castris ad firmissimuʒ munitũqʒ presidiũ ex improborũ multitudine ad bonorũ societatẽ ex mũdi deniqʒ colluuione ad paradisum. Qualia inqt frãciscus o paule mandas amico: ex his q̃ ab eo intellexi arbitror facile illi psuadebis. Uale ⁊ ego ita faciã referãqʒ thome. Et tu inqt paulus o francisce vale ⁊ anitere etiam ipe: vt te quoqʒ ex his mũdanis periculis liberes: ac me sequare. Hec igitur o socij cũ audiuissem vitã prius mutare in animũ duxi: nã timor ille quẽ prius habueraʒ penit⁹ me reliquerat: qñqdeʒ vanũ illum fuisse ex pauli cõuersione didicissem: q cũ me multo delicatiorẽ ẽẽt ⁊ in hac vrbe cuiq̃ʒ secundus nõ habeiet: rumorẽ populi non curauit: nec labores religiõis extimuit: qn poti⁹ sanior ĩ religiosa vita viuere videt q̃ʒ ante. Intelligo igit iã religionẽ ipaʒ diuinã quãdaʒ habere vim. Itaqʒ q̃ʒ secreto poteram me domesticis curis liberare conabar. Accidit interiʒ vt pr̃ me⁹ migrauit e vita: cui⁹ mors ⁊ mihi orbitatẽ ⁊ mr̃i viduitatẽ reliqt. Qua ex re multis diẽbus detentus fui ne psequerer ppositũ meũ. At cũ tandẽ non destitissem: qn me his laqueis anniterer liberare ac de mundo ausugere: sensit me mr̃ talia moliẽteʒ: ac p̃us p ppinquos ⁊ amicos me diuertere conabat: dehinc v̇o nihil pficiẽtib⁹ illis ipa me comprehẽdẽs duxit in cubiculũ ⁊ laxatis fontibus lachrymaꝝ addebat verba cũ gemitu: que magis ẽẽnt miserenda q̃ʒ lachryme. Sed cũ illã vociferantẽ atqʒ plãgentẽ ꝯsolari cepissem: vix a singultib⁹ paululũ se cõtinuit. Uerũtñ illã violabãt lachryme ac largiter fluebãt. Itaqʒ puoluta genib⁹ rogabat: ne se desererẽ: ne se secũda viduitate circũdarẽ. Ego inqt fili nup priuata sum solatio patris tui. Ita qpp deo placuit. Defuncti fuerãt pauloante duo fratres tui pulcherrimi adhuc paruuli ⁊ in etate admodũ immatura: quoꝝ educatio si viuerẽt prestaret solatiuʒ solicitudini mee. Nunc v̇o te p̃ter supest nemo: q huic mee possit ẽẽ subsidio senectuti: nec aliud ĩ solamẽ relictũ ẽ. Neqʒ enim mihi modicã ꝯfert ꝯsolationẽ ĩ erũnis meis tuã iugiter faciẽ intueri: in qua mihi viuens imago custodit defũcti certissima vultus illi⁹ ĩpressiõe figurata. Hãc

igitur vnam peto gratiam: ne calente adhuc corpusculo p̄ris tui miseram matrem perpetuo tradas merori: nec luctum ve/lut sopozatum rursum excites imo ne mihi mortem inferas immaturam: ⁊ ante tempus ad sepulchrum me ire cōpellas. Sustine finē vite mee qui post modicū fortasse tempus eueniet. Juuenibus eūdi in longissimā senectutē: vt ait grecus ille chrisostomus: senibus vero nil aliud licet expectare q̄ȝ mortem. Cuȝ ergo me terre dederis: ossibusq̄ȝ p̄ris tui miscueris: ito q̄ȝ longe voles: nauiga quod libuerit mare. Non erit tunc qui possit obsistere. Hec ⁊ his similia multa mat ingessit vociferans atq̄ȝ seipsaȝ excrucians. Ego quoq̄ȝ cum nequirem lachrymas continere surrexi. Neq̄ȝ eniȝ mihi ferreum pectus erat: nec saxeū cor: nec adamantina precordia Sed illa vtraq̄ȝ manu me comprehendens atq̄ȝ multo magis ingemiscens ac vociferans: te/stor inquit deuȝ sanctosq̄ȝ oēs: q̄ vel hic ante pedes tuos ani/mam expirabo: vel mihi certā manendi spem dabis. Itaq̄ȝ contestatus sum atq̄ȝ pollicitus me illam quoad viueret nunq̄ȝ relicturum nec ab eius vnq̄ȝ latere discessurus. Hec igitur cā meum diu impediuit proposi/tum vel potius retardauit. Uerum cum mihi esset aut medio cris familiaritas cum quodaȝ religioso viro sene p̄batissimo atq̄ȝ doctissimo ex ordine p̄di/catoꝝ fratrum ad illū sepe ventitabam referebāq̄ȝ omnia: qui me optime hortari ⁊ inflāma/re ad mūdi cōtēptū despectūq̄ȝ reꝝ sollicitus erat. Cū vero domi me dieb⁹ plurimis cōtinuisseȝ: nec verecundia ductus postq̄ȝ matri me deuinxerā: vt solebā prius venissem ad hoiem: ille vt erat prudentissim⁹: suspicat⁹ est dolū accersitūq̄ȝ me dextera manu me cōprehēdēs iuxtaq̄ȝ assidēs rogauit quenā eēt hui⁹ mee absentatiōis cā. Narraui tandē nō sine multo rubore: qp pe q male pollicitatiōis mihi eram conscius: quid a matre passus fueram quidq̄ȝ ipsa non tam impetrasset q̄ȝ extorsisset ⁊ quas in animo fluctuatiōes sustinereȝ exposui. Ille autem nō turbata facie: sed vultu serenis/simo quasi subridens: videbat enim me rubore suffusum: non te inquit fili frangat res ista. Et nos maiora vidimus: ac simil'r per ista transiuimus. Sine matrem valere vel si mauult plangere. Tu modo tibi cōsule sem/piterneq̄ȝ saluti tue. Habet mater plurima solatia senectutis: obsequentes famulos ancilla/

rumq3:greges amplissimuz pa trimoniū. Sed hec sunt fili ca/ rissime machinamēta diaboli q̄ tū;tibi añ p̄dixerā:nā p hunc modum aduersarius in pecto/ re tuo xp̄m conatur occidere: atq3 vt hieronymus ait: Dona tiuuz quod militaturus accepe ras hostilia castra suspirāt. At/ tolle queso attolle multū: ⁊ ocu los ad celū eleua:videq3 diligē ter a quibus te muneribus co/ netur diabolus his matris la/ chrymis reuocare: ⁊ q3 calide palmā victorie e manibus tuis nitatur auferre. Jā fili cū ppin quis ⁊ amicis fortiter dimica/ sti:iā in primo belli ꝯgressu cō stātissime ꝑstitisti: iā hostiū cu neos nouus tyro vicisti inimi/ cos plurimos supasti: vltimus/ q3 nunc expectatur de hoste tri umphus. Jn palestra cōstitu/ tus magnā spem cōsequēde vi ctorie omnib⁹ attulisti:magnuz deo gaudiū ⁊ angelis prebuisti omnesq3 celites ⁊ beati spirit⁹ nūc expectāt:vt coronā accipi/ as. Per pugnam enim ad pal/ mā: p palmā ad victoriā pueni tur. Nec te debet mouere qđ matri pmisisse videris:cū ma/ ior sit impietas male promissa seruare:q3 scelus ante fuerāt p misisse. Quod si qs forte arbi/ tratur fuisse illud pietatis vehe mēter errat ⁊ maxime fallitur Que enim pietas est celestē pa trē relinquere a quo qcqd hēs accepis: vt sequaris carnalem matrē: a qua nisi caducū corp⁹ habueris ⁊ peccati sordib⁹ īuo lutū. Ha scelus indignū deū vo cātē ꝯtēnere: ⁊ ad mortalē attē dere creaturā. Cōtradicē crea/ tori ⁊ īperijs femineis obedire Quid putas fili charissime ti bi dicet iudex inexorabilis in die illa: qua oēs astabim⁹ ante tribunal xp̄i:vt referat vnusq/ q3 put gessit ī corpe: siue bonuz siue maluz: si nūc volueris mr̄i tā īpia pmissa suare. Te enim tūc astātē cū ceteris rogabit iu dex. Thoma qđ petis: padisuz inquies dn̄e. At ille te turbata facie: toruis oculis: ac minaci frōte respiciēs voce turbida re spōdebit. Ab illa debes p̄miū retributiōis expetē:cui⁹ sp ipio paruisti. Ecce ego te vocaui: vt mihi ī religiosa vita spūale ser uiciū exhibēs: vocauit ⁊ mr̄ vt illi⁹ cōmodis desuires Me cō tēpsisti:illā secut⁹ es. Ego vnaz salutis viaz:vt p eā graderēris ostendi:illa te vt per aliam que est perditionis ⁊ fraudis:ince/ deres incitauit. Sed illi obsecu tus es:me vō spreuisti. Et mihi quidem te inspiranti ad tutissi mū religionis portū diu ⁊ mul

to tpe restitisti. Illi autez breui cessisti te ad tempestatez seculi revocanti. Extra te etiā nolen/tem ꝛ quodāmodo repugnātē ad sinū quietis adduxerā illi te sponte obtulisti ad mundi naufragia reducere cupienti Non enim te ligauit sed rogauit: nō vim intulit sed precata est: non claua minata est: sed q̄relas muliebres exposuit: non te verberibus sed verbis mollioribꝰ pellexit ad seculuz. Et illa pro te lachrymas fudit: ego sanguinem Illa terras peragrauit ꝛ maria ego de celoꝝ sublimitate descēdi. Multos pro te illa ptulit labores ac molestias: sed non vincula: non fragella: non ludibria nō deniq̄ȝ acerbissime mortis obprobria. Et illa multas pro te peccunias ꝛ facultates exposuit: ego vitam: ꝛ tñ apud te plus valuit mortalis illa q̄ȝ ego: plus dilexisti feminaz q̄ȝ deum. Ab illa ergo posce mercedē cui tāto semp studio parere curasti. Hec o thoma ꝛ huiusmodi silia tecū in mente versare: cogitaq̄ȝ diligenter qd sis iudici respon surus. Que oīa ꝛ alia multa cuȝ sanctꝰ senex ille retulisset: fecissetq̄ȝ dicendi finez: ego suffusus lachrymis nil amplius tunc respōdi: q̄ȝ demisso capite: ora ī/quā pater pro me. Et simul his dictis lachrymās abibam. Ille aūt me intuens vade inquit fili ꝛ cras summo mane me visere non graueris. Ueniam inq̄ȝ o pater. Igitur cū per matris lachrymas a pīma spe decidissem secundā nauigationē agressus sum. Censui deniq̄ȝ cū iam exptus essem amicoꝝ ac propinq̄ꝝ maximeq̄ȝ matris tentationes cauendū fore: ne mihi idem iterato accideret qd prius: nec eē vnq̄ȝ huiusmodi cōsilia cuiuis homini manifestanda: sed sine strepitu perficiēda. Ita ego ex eo die putaui ac facere ꝯstitui. Ueꝝ q̄ vos opinor: quātū ego coniecto: eiusdem mecū esse ꝑpositi statuistisq̄ȝ: vt mihi videtur: beatam vitā religiosorum sequi: philosophiamq̄ȝ verā: necesse est vobis: totum desideriū qd olim parturiebā effundam.

Cipria. Maxime maxime statuimꝰ o thoma.

Hera. Ita mihi deū velim propitiū sic iam religiosus fieri desidero nec vlla res ē quam magis optandam putem.

Tho. Igitur cū postri die venissem ad senē plurima mihi de religiosoꝝ cōuersatione narrauit: plurima ipse meis oculis vidi: ex q̄bus pauca breuiter strictimq̄ȝ

describam. Prima iter eos: vt coniectari potui: cõcertatio est obedire maioribꝰ. Nec suo pn̄t arbitratu: ac dictione viuere: sꝫ qcq̄d fuerit a maioribꝰ imꝑatū sine cūctatione summa cum ala critate conāť explere. Hn̄t sem per alimenta cōia: vestesq; ꝛ re liqua necessaria: prout cuiq; sat est iuxta traditionē aplicaꝫ sin gulis distribuunť ab eo: cui id officiū est cōmissum. Ita cuius īterest vniuersa moderať vt ne mo: q̄d postulet: nemo sit ꝓ seip so sollicitꝰ ꝛ tn̄ nemo dehabeat. Nec cuiq̄ȝ oīo licet dicere meā tunicā meū codicē: meā cellam Nulla intra eos sunt iurgia: ne mo queriť: nemo musat sed ac/ ceptis rebus est quisq; cōtentꝰ Sūma in illis pax: summa cha/ ritas ꝛ oībus preponenda vo/ luptatibus animi desiderata ꝛ beata tranquillitas. Ceteruꝫ q̄ȝ letanter e vita discedant neq; cicero si adesset: neq; demoste/ nes posset explicare. Affui nuꝑ ipse o socij cum ex illis quidam moreref: aderāt q; fratres oēs canentes psalmos. Uidi cū ibi adessem admirabile quoddam nam tanta inerat hilaritas mo rienti: tanta ex illa sua migra/ tione iocunditas: vt lachrymā tes multos quodam vt fieri so/ let pietatis ꝛ charitatis affectu fletum continere iuberet: dice/ retq; vicem suam ab eis deplo randam vllo pacto nō esse: qn̄ quidē ad meliorē vitā emigra ret. Rogatus vͦo an timeret se nunq̄ȝ a deo securꝫ fuisse rn̄dit. Arbitrari enim inq̄t oportet si vere sumꝰ religiosi: nos ad deū post mortē ire ꝛ ad angelorum choros cetumq; sanctoꝝ oīum proficisci. Nonne huius felici/ tatis grā laboramus in religio ne ꝛ affligimur: ꝛ vltro etiā pe nas damus. Nōne in tota vita bene agere atq; niti cōsueuimꝰ vt ad eos tandem beatos per/ uenire possimus? Igiť valde ri diculum foret ita se in vita com parasse sempq; ita vixisse: post ea a morte adueniente turbari Si laboramꝰ ī vita ꝛ a volupta tibus corpis separamur vt post mortē premio ꝛ corona donari valeamꝰ: cur terreamur ꝛ mo leste feremus cum id fiet? Non ne summa essꝫ absurditas si nō libenti animo illuc tendamus: vbi cum peruenerimus spes ē eo q̄dem quod in vita tantoꝑe desiderabamꝰ potiri eo vͦo q̄ð moleste ferebamus penitus li/ berari? Nonne vt ait socrates in phedone: ex humanis q̄deꝫ rebus parētibus vxoribus aut filijs decedentibus: multi iam sua spōte voluerūt iferna adire

putãtes illic vidẽdi ⁊ cõuenien di eos: quos amabãt in vita si bi fieri potestatẽ? Qḋ si ita faciunt illi: qd religiosius: qd verꝰ amatoꝛ dei ac sanctoꝛuꝫ? An in hãc ipaꝫ spem adductꝰ se ad deum ꝓfectuꝝ: si moꝛiaꝛ aduentã tẽ moꝛteꝫ moleste ferret: ⁊ nõ libẽti aĩo migrabit e vita. Itaqꝫ fratres id vobis dicã: qḋ qdaꝫ ḋ se sapiẽs dixit: Nemo lachꝛymis me decoꝛet nec funera fletu faxit. Is igiꝛ o socij mihi eiꝰ facta verbaqꝫ ꝯsiderãti: cuꝫ decederet e vita ꝑbeatꝰ maxime visus ẽ: siqs vnq̃ꝫ alter ita secure generoseqꝫ moꝛiebaꝛ: vt videreꝛ nõ sine diuina soꝛte ꝓficisci: nec ad moꝛtẽ ire: sed in celũ ꝑgere: vbi esset multis bonis ⁊ maximis fruiturus. Moꝛuꝫ ergo grã que memoꝛata sunt: iaꝫ ego nõ curãs rumoꝛes populi: ⁊ iperite multitudinis voces: sed finẽ vite ꝯsiderãs conaboꝛ reuera q̃ꝫ maxime potero bonꝰ religiosus viuẽ atqꝫ moꝛi. Hoꝛtoꝛ aũt atqꝫ inuito vos quantũ possuꝫ ⁊ reuoco ad huiusmodi vitã. Ea est.n. ad celos tuta breuis ac facilis via cuiꝰ in sinũ: vt vos ocius ꝯferatis: ac in eũdeꝫ trãquillitatis poꝛtũ: ex his grauissimis casibꝰ magna iaꝫ tẽpestate iactati ꝯfugiatis exhoꝛtoꝛ Si eniꝫ pleriqꝫ philosophi tñ humane sapientie studiũ contulerũt: vt, omnibꝰ rebꝰ posthabitis totos se ad exquirẽda nature secreta collocarent: et patria parentibꝰ: diuitijs despectis totã in eo studio curam operãqꝫ posuerũt: cur vos nõ pꝛo inani philosophia: sed ꝑ diuina nanciscẽda sapiẽtia que vobis sit imoꝛtalẽ gloꝛiã pitura nõ ista libẽtissime facietꝭ. Nec vlla vos debet religiõis terrere difficultas. Ipsa qppe ꝑ se satis facilis ẽ: cũ multos nobiles viros ⁊ in paterna domo: pꝛius in maximis delitijs enutritos in ea et diu viuere: ⁊ sanos ac letos durare videamꝰ. Que etiã si esset durioꝛ aspioꝛqꝫ q̃ꝫ sit certe graue illã estimare mĩme deberetis ꝓpter spem imoꝛtalitatis q̃ sequiꝛ: ꝓpter quã ꝯtẽnẽde res humane sunt patibiles ⁊ labores ⁊ doloꝛes putãdi: ⁊ si deus iusserit: moꝛs ipa ⁊ suscipienda ẽ ⁊ ferrenda. Nõne aĩaduertis quãtos laboꝛes hoĩes patianꝛ: vt ea sibi possint cõpare qbus hec vita breuissima cõmode valeat sustentari. Impiger extremos currit mercatoꝛ ad indos ꝑ mare pauperiẽ fugiẽs ꝑ saxa ꝑ ignes. Quid vero vos facere debetis vt acquiratis regna celoꝝ. Nõ enim putãdũ ẽ inmmã felicitatem sine laboꝛe vllo

posse constare. Sed cur longi us nostra vagatur oratio? Quid adhuc differo meũ vobis consiliũ reserare. Ego enim pedem vnũ vt dici solet in ipa religiõe teneo atq3 vti spero cras vesperi totu3 me religiosa vita tenebit q̃q̃ id sciat nemo pter priorẽ ac monasterij patres: nam q̃ secreto potui mea cõsilia cu3 illis habui resq3 ad hoc vsq3 deducta est: vt crastina die me in cetu recipiant suo. Nec vos velim vlla teneat admiratio si h̃ vobis ante nõ aperui cu3 mihi huiusce rei manifestatio iã primo piculũ fecisset. Uos tamen inuito ad hoc ipm ac puoco et si sapitis: vt non amplius differendũ putetis. Multa eni3 eẽ solẽt in dilatione picula: vt ego q̃q3 nup experiẽtia doctus perhibui testimoniũ. Tolle moras inqt ingeniosus poeta semper nocuit differre paratis. Perficiatis igit id qđ tantope nunc optare videmini: mecũq3 summo mane ad monasteriũ veniatis: vt vna illã beatã vitã viuere incipiamus: in qua mortem ipam minime formidabimus. Mortẽ enim q pie recteq3 vixerint confisi conscientie bono nõ metuunt quin sperant illa3 ad celum sibi ducem futuram. Sinamus opiniones hominũ nec penitus curemus eoru3 iudicia: qui vitiorum sordibus imbuti volunt de virtutib9 iudicare. Sicut enim floccipendenda sunt iudicia febricitantiu3 qui palatum atq3 lingua3 amaris refertam habent humoribus si velint vina mulsa vel cetera dulciora pocula iudicare: sic minimi estimandi sunt homines: quinpotius contemnẽdi qui scelerate viuentes obuoluti sordibus peccatorum audent de his ferre sententiam: qui ad frugem vite melioris emigrant. Contemnant l3 nos atq3 irrideant ⁊ si libet stultos vocitent ac per viciniam fabulas cantent modo ipsi pie religioseq3 viuamus. Ueniet enim veniet inq̃ illa dies: in qua et nostram maximam sapientia3 ⁊ illorum extremam dementiam deus ipe: non dicam vnius vrbis populo: sed orbi vniuerso faciet manifestam. Ea enim religio: ad quam nos aspirare videmur q̃q̃ cetere omnes diuino quodam spiritu a viris sanctissimis constitute sint nostris accomodatior institutis esse videtur. Omnes etatem nostram vsq3 in hanc diem cõsumpsimus in studijs litterarum: in quibus omnem operam cur ã diligẽtiãq3 posuim9

Quãobrem videt̃ ꝯgruum ma ximeqꝫ conueniens: vt ad eam pergamus vtiam in qua prete ritus labor noster ociosus non sit futurus: nec nos peniteat co nat⁹ nostri: nec ea que mlto cũ labore didicimus: dediscamus qḋ ꝓfecto fiet vt. s. illa que hacte nus ex studio veluti flores no bis legimus fructũ aliquẽ sua uitatis ⁊ dulcedinis pariant si nos ad beatã vitam predicato rum fratrum liberati de seculo transferamus vbi ⁊ nobis ṗmo ⁊ multis alijs ꝓdesse valebim⁹ quo nihil acceptius summo im peratori deo fieri posse videt̃. Quid enĩ melius efficere pos sumus aũt etiã cogitare q̃ꝫ nõ mõ nos solutos vinculis pecca toꝝ diuino cultui dedicare sed alios etiam erroꝛib⁹ liberatos ad iter celeste dirigere. Hmõi vitam ego maioris virtutis ac meriti eẽ arbitroꝛ q̃ꝫ eam que in heremo ⁊ vasta solitudine ĩ multo laboꝛe ⁊ castigatione vi ctu: sine alia scripturaꝝ medita tione transigit̃. Nũ ne melius est post noctium orationes lau desqꝫ diuinas: post cõpleta san ctaꝝ virtutũ exercitia: studijs ĩ sudare lraꝝ: que a sũmis sem per ⁊ sapientissimis viris ꝓla ta fuere q̃ꝫ in deserto sine litte ris vitam ducere? Que omnia cum ita sint: non est tñ mirãdũ si pauci sunt sempqꝫ fuerint q ĩ vita religiosa versent̃. Ardua quippe eis esse vident̃ ista qui delicati ⁊ melles sensuum oble ctamenta sequunt̃ nã in religio ne obterende oẽs coꝛporis vo luptates: relinquende delecta tiones ludus: iocus: cõuiuium: sermo etiam fere oĩum ꝓpinq̃ꝝ ac familiarium deserendus: q̃ res in hoc genere hoĩes a labo re religionis studioqꝫ deterrẽt Mihi aũt non modo videntur hoĩes ad religionis cognitõeꝫ ceci: veꝝ etiam adeo hebetes ⁊ obtusi: vt neqꝫ quã vim habeat scire velle desiderent quã si no sce possent non est apud me du bium qn multo plures ad illaꝫ se conferrent q̃ꝫ nunc faciant. Sꝫ nescio qui eos teneat erroꝛ ⁊ miserabilis ignoꝛatio veri vt illam verã vitam sequi nesciãt quã constat oĩum magistrã eẽ virtutũ. Qḋ si oblectatio queri tur animi requiesqꝫ curaꝝ que conferri cuꝫ illa põt que omĩs expers mundialis sollicitudĩs presentib⁹ spꝛetis atqꝫ calcatis sola futura diuinaqꝫ meditat̃? Hec pꝛofecto est illa vera phia quã regulam cõuenientissime dicere possumus bene beateqꝫ viuendi. Confugiamus igitur ad eius gremium: de hoc imẽ

so pelago mundi huius:vbi tē/
pestates ⁊ turbines: ⁊ procelle
imaniū fluctuū:vbi ruine sine
gubernatore:sine nautis:siñ ve
lo sine remis plurime sūt. Hec
quidem omnia his qui salutis
sue curam gerunt euidētissime
patent. Apud eos aūt qui vin/
culis voluptatis alligati sunt ⁊
obtinet libido captiuos:qbusqꝫ
omnis vita in luxuriȷ̃s territur
fabule videnť ⁊ inepta:qm̄ sum
ma quidē auiditate amplectun
tur vmbras stringunt ventos.
Hec enim que eis videnť bona
carnis ⁊ seculi:tanq̄ꝫ vmbra et
ventus ab eis aufugiunt ac la/
bunť. Et ideo ab hac meretrice
fugiendū est que sic turpiť ho/
mines eludit. Meretricē nāqꝫ
vt ait beatissim⁹ chrisostomus
ego appello hāc vitam seculi q̄
in delitiȷ̃s ⁊ affluentia delitiaꝝ
ac hui⁹seculi potētia ⁊ volupta
te tranfigiť? Et non solum me/
retricem inquit eam nomino:
sed turpissimā atqꝫ obscenissi/
mam meretricem:cuius facies
feda:⁊ horrida aspera amara ⁊
crudelis. Et hoc maxime est in
quo sine venia hñdi sunt: cūcti
quos decipit:q꞉ cuꝫ tam turpis
sit vultus eius ⁊ ferus: tam bar
barus et truculentus: multi tñ
ab ea rapiunť. Et cum videant
apud eam cruenta omnia peri
culis montibus precipitiȷ̃s ple
na:cūqꝫ stipari eam cernant so
dalibus pessimis contumeliȷ̃s
dico:obprobriȷ̃s dico: liuore in
uidia insidiȷ̃s criminationib⁹
⁊ pernitiosissimis curis: metu
ingi:tremore frequenti:⁊ mille
aliȷ̃s huiusmodi in saustis con/
sortibus velut agminuꝫ corona
circūdari fructum vero in his
nullum alium nisi vite interitū
esse ⁊ pernitiem:penāqꝫ perpe
tuam: expetitur tñ a plurimis
⁊ amabilis habetur atqꝫ opta/
bilis. Tāta nāqꝫ est eoꝝ qui de/
cipiuntur stoliditas:vt eos ra/
tio nulla:ab hoc intentu reuo/
cet:nec euidentia qdem indesi
nenter pereūtiū exēpla deter/
reant. Nū ne ergo inquit stol/
lidiores istos multo q̄ꝫ paruu/
los iudicem quos puerilis lu/
sus:vbi aut circulus voluiť: aut
turbo verberibus agitur:ac lon
gis porticibus pro curua spatia
rotatur:ita intentos ⁊ inhian/
tes puerilibus animis tenet:vt
auelli inde nullatenus queant
ignorantes penitus per etatis
fragilitateꝫ:nihil vtilitatis ī eo
ludo nihil perfecti operis ha/
beri? Sꝫ pro illis satisfacit etas
īmatura. Isti v̄o quid habebut
excusationis:qui in etate perfe
cta puerilem imo ⁊ puerili im
becilliorēꝫ sententiam tenent?

An videtur vobis o socij hunc virum eloquentissimũ huiusce mundane vite imaginem pin/xisse atq̃ imũdissime ac impu/rissime meretricis facieʒ reue/lasse? Festinemus igitur ab ea diffugere: ⁊ ad sinum religiõis sanctissime ꝓperemus. Nec si mihi creditis differendum pu tetis: qn si sapitis vna mecum ĩ trare qđ non dubito vos esse fa cturos: si que vobis nunc a me dicta sunt cũ animis vestris di ligentissime cogitabitis.

Cipri. Paratꝰ vt dici solet: venisti optime tho ma atq̃ vt ego iudico: spiritu q̃ dam diuino locutus esse vide/ris: nam ea que abs te nunc et ab vno pectore sunt expressa ita me inflammatuʒ reddiderunt ad huius vite cõtẽptũ vt inflã/matior eẽ nõ possim vsq̃ adeo vt non solum religionis duri/tiam: que volentibus quidem lenissima est: verũ etiam paratꝰ sim si opus esset: carceres: vin/cula: flagella: supplicia. nudita/tem: famem: calũnias: irrisiões ⁊ obprobria sustinere: mõ pos/sim: tandem fallacias vite pre/sentis effugere: q̃ quidẽ vita q̃/tidie foueas ⁊ precipitia parat hominibꝰ scopulisq̃ eos ⁊ mil/le naufragijs illidit. Me igiť sine oro atq̃ obsecro: ne ad reli giosaʒ vitã accedas.

Serap. Amo ⁊ ego maxime: que dixi/sti o thoma. Preclare quidem ⁊ beate narrasti neq̃ vnq̃ʒ: vt verum fatear: quẽpiam acrius atq̃ grauius dicentem in hanc fallacem vitaʒ audiui. Itaq̃ sic sum his tuis verbis incensus ⁊ hac oratione tua prouocatus ad mundi rerumq̃ despectum vt felicissimum me sperem fu/turum q̃ꝫ primum de eius ceni fetore ac indignitate stercoris potuero liberari. Uerum quia iam sera satis hora est: ⁊ sol ce/pit e montibus decedere ac ꝓ pinquat occasus: surgendũ est vt intremus in vrbeʒ: inibi vo si vobis videtur: ad monasteri um prope remus.

Cipri. Mihi maxie videť si ⁊ thome itideʒ videať.

Tho. Cur ego differen duʒ putem q̃ vos ne differretis sum hortatꝰ. Igi tur ipse precedam nunciaboq̃ monasterij pr̃ibꝰ. Uos seq̃mini pedetẽtim ⁊ mũdũ cũ suis ille/cebris: ꝑpetuo iã valere sinatis vt hẽamꝰ gliam ĩ vitã eternã cũ pr̃e ⁊ filio ⁊ spũ scõ. Amen

¶ Explicit serapion de ꝯtẽptu mũdi fr̃is baptiste finarieñ. ad frẽm thomã vicariũ gñalẽ Ci/salpinum ordinis predicatoꝝ.

¶ Incipit epl'a bti Bernardi abbatis ad parentes cuiusdam novicij dolentes quasi pditum.

I filium vestrum deus facit suum qd vos pditis: aut ipse qd pdit fit de divite di tior: d nobili ge nerosior: clarior de illustri: z qd his oib9 mai9 e sanct9 de pecca tore. Oportet eum pparari re gno qd sibi paratu e ab origine mudi atqz hmoi gra: modicuz qd vivere hz nobiscuz manere donec abrasa spurcitia vite secu laris: ac terreno deterso pulue: celesti mansioni fiat idoneus. Si diligitis eu gaudebit utiqz quia vadit ad patre. Ipse qdez vadit ad deum z vos non pdi tis eum: qnpotius multos p eu vobis acquiritis filios. Quot quot sumus in claravalle z de claravalle ipsum in fratre: vos in parentes suscipimus. At for tasse metuitis corpori eius vite austeritate: qd nimiz nostis te nerum esse ac delicatuz. Cetez de huiusmodi timore dicitur: Ibi trepidaverunt timore vbi non fuit timor. Confidite z con solamini. Ego ero illi in patrez z ipse erit mihi in filium quo usqz de manibus meis eripiat eum pater misericordiarum z dns totius consolationis. No lite ergo lugere neqz flere qa gaufredus vester festinat ad gaudium non ad luctum. Ego ero illi pater: ego mater frater z soror. Ego faciam ei prava in directa z aspera invias planas Ego ei omnia sic temperabo et sic dispensabo: vt z spiritus pro ficiat z caro non deficiat. De niqz serviet domino in leticia z exultatione z cantat it in vijs dni quonia magna est glia dni in secula seculorum. Amen ¶

Eiusdem Bernardi ad eosdez in persona dicti novitij.

SOla causa qua no licet obedire parentib9 suis deus est. Ipse enim di cit: Qui amat patrem aut ma trem plusqz me non est me di gnus. Si me vere: vt boni vt pij parentes diligitis: si veram z fidelem pietatem erga filium habetis quid me patri omniu deo placere satagentem inquie tatis: z ab eius servitio cui ser vire regnare est retrahere at tentatis? Vere nunc cognosco: qz inimici hois domestici eius In h vobis obedire no debeo In h vos no agnosco parentes sed hostes. Si diligeretis me gauderetis vtiqz quia vado ad

patrē meū atq; vestrū: imo vniuersoꝝ patrē. Alioquin qd mihi ꝛ vobis? Quid a vobis habeo nisi peccatū ꝛ miseriā. Hoc soluȝ qđ gesto corruptibile corpus de vestro me habere fateor ꝛ agnosco. Nō sufficit vobis ꝙ in hāc seculi miseriaȝ miseri miseꝝ induxistis: qđ in peccato vestro peccatores peccatorē genuistis: qđ et in peccato natū de peccato nutristis: nisi etiam inuidēdo mihi misericordiam quā ꝯsecutus sum ab eo qui nō vult mortē peccatoris: filiū insup gehēne faciatis. O durum patrē: o scenā matrē: o parētes crudeles ꝛ impios: imo nō parētes sed peremptores: quoꝝ dolor salus pignoris: quoꝝ ꝯsolatio mors filij ē: qui me malunt ꝑire cū eis q̄ȝ regnare cuȝ scis: qui me rursus ad naufragium vnde tandem nudus euasi: rursus ad ignē vnde vix semiustus exiui: rursus ad latrones a qb⁹ semiuiuus relictus sum: sed miserāte samaritano iā aliquantulū conualui reuocare conanf ꝛ militē xp̄i ꝓpe iā rapto celo triumphātē quod nō in me glorior: sed in eo qui vicit mūdum ꝛ ab ip̄o introitu glorie tanq̄ȝ canē ad vomitū: tanq̄ȝ suem ad lutū ad seculū reducere moliunf. Mira abusio domus ardet: et ignis instat a tergo ꝛ fugiēti ꝓhibef egredi: euadēti suadetur regredi: ꝛ hoc ab his qui in incēdio positi sunt ꝛ obstinatissima demētia ꝛ demētissima obstinatiōe fugere ꝑiculū nolunt. Proh dolor si vos cōtēmnitis mortē vestrā: cur meaȝ etiā appetitis. Si itaq; negligitis salutē vestrā: quid iuuat etiā ꝑse qui meaȝ? Quare vos nō poti⁹ sequimini me fugientem vt nō ardeatis? An hoc potius ē leuamē vestri cruciatus si me etiaȝ ꝑmittatis ꝛ solū timetis ne soli pereatis. Ardēs ardētibus qđ solatium ꝑstare poterit. Quod itaq; solatiū dānatis: socios habere sue damnatiōis? Quid vero remediū morientibus alios videre moriētes? Non hoc mihi ꝑsuadet diues ille q in tormentis desperatus de sui liberatione rogabat nunciari fratribus suis: ne ꝛ ipsi venirēt in eundeȝ locū tormētoꝝ timens ꝓculdubio ex suoꝝ cruciatu augeri suum. Quid ergo: ibo ꝛ ꝯsolabor matrē meā lugentē mei ad tēpus visitatione: vt in eternū lugeam ꝛ ip̄e sine ꝯsolatiōe. Ibo itaq; ꝛ satisfaciā patri meo irascēti ꝓ mei ad tēpus absentia vt postmodū quisq; ꝛ vterq; ꝓ altero incōsolabili desolemur tristitia: an potius exēplo ap̄li

non acquiescés carni ꝛ sangui/ni audiam vocem dñi iubẽtis: dimitte mortuos sepelire mortuos suos: ꝛ cantabo cuꝫ dauid: renuit consolari anima mea: et cum hieremia: Diem hominis non concupiui tu scis dñe. Funes ceciderũt mihi in pclaris: ꝛ celestis hereditas pclara est mihi ꝛ terrena adulat̃ pmissio: blandit̃ consolatio carnis: gustato spiritu necesse ē desipere carneꝫ. Affectati celestia terrena nõ sapiunt: eternis inhianti fastidio sunt transitoria. Desinite ergo parẽtes mei ꝛ vos frustra rursus desinite plorãdo affligere: ꝛ me gratis inqetare: ne si adieceritis nuncios vltra mittere p me: plus me elõgare cogatis. Si aũt dimittatis clarauallẽ in ppetuũ nõ dimittam Hec requies mea in seculuꝫ seculi: hic habitabo qm̃ elegi eaꝫ. Ibiqꝫ p meis ac vestris peccatis iugiter orans: ibi precibus assiduis quod ꝛ vos cupitis impetrabo si potero: vt q de mei amore hoc modico tpe ab inuicem separamur in alio seculo simul felici ꝛ inseparabili societate in eius amore viuamus: q viuit ꝛ regnat p omnia secula seculorum.

Pulchrum opuscum explicit feliciter.

¶ Beatus Bernardus super illud verbũ petri: Bonũ ē nos hic esse ꝛc̃. Qd̃ habet̃ Mathei xvij. capitulo.

Onũ est nos hic esse: videlicet in claustro religionis. Quare? quia homo viuit purius: cadit rarius: resurgit velotius: incedit cautius: qescit securius: irroratur frequẽtius: purgatur citius: moritur confidentius ꝛ premiatur copiosius.

¶ Idem comparans seculum religioni sic ait:

¶ In monasterio ē vita ↄtemplatiua: ĩ sclõ est vita laboriosa In monasterio ē vita scã: in seculo ē vita criminosa: In monasterio ē vita spũalis: in seculo ē vita carnalis. In monasterio ē vita celestis: in seculo ē vita terrestris. In monasterio est vita quieta: in seculo ē vita turbulẽta. In monasterio ē vita trãqlla: in seculo ē vita ↄtentiosa. In monasterio est vita pacifica: in seculo ē vita iurgijs plena. In monasterio ē vita casta: in seculo ē vita luxuriosa. In monasterio ē vita pfecta: in seculo est vita vitiosa. In monasterio est vita plena virtutibus: in seculo ē vita plena vitijs. In monasterio ē vita sanctitatis: in seculo ē

via iniquitatis. Audisti frater charissime bona que sunt i monasterio: audisti mala que sunt in seculo. Audisti virtutes monasterij: audisti vitia seculi. Audisti salutem monasterij: audisti perditionem seculi. Audisti vitam: audisti mortem. Nunc ecce in conspectu tuo bonum ꝛ malum. Ecce ante oculos tuos perditionem ꝛ salutez. Ecce ante te vitam ꝛ mortē. Ecce ignis ꝛ aqua: extende manum tuam ꝛ elige quod vis. Ecce via paradisi: ecce via iferni. Ecce via que ducit ad vitam: et ecce via que ducit ad mortem. Ergo ambula per quam volueris. Hoc solum rogo: vt eligas meliorem.

Item beatus Bernardus.

Si cecus claudus natus est languere. Quid inde?
Si deformis inops despectus haberis. Quid inde?
Si leuis es genere deiectus honore. Quid inde?
Si labor infestat dolor angustatue. Quid inde?
Jurgia si pateris quis te premit ecce. Quid inde:
Mors est in medio que te cito liberat. Inde.
Si patiens fueris semper letaberis. Inde.
Si tibi pulchra domus si splendida mensa. Quid inde?
Auri si species argenti vasa. Quid inde?
Si tibi sponsa decens si sit generosa. Quid inde?
Si tibi sunt liberi si predia multa. Quid inde?
Si fueris fortis si pulcher diuesue. Quid inde?
Si longus seruorum seruiat ordo. Quid inde?
Si doceas alios in qualibet arte. Quid inde.
Si plaudat mundus si prospera cuncta. Quid inde?
Si prior aut abbas si rex si papa. Quid inde?
Si rota fortune te tollat ad astra. Quid inde.
Que sunt sub celo si sunt tua cuncta. Quid inde?
Annis si felix regnaueris mille. Quid inde?
Tam cito pretereunt hec omnia ꝙ nihil Inde.
Sola manet virtus qua glorificamur. Inde.
Ergo deo serui quia sat tibi veniet Inde.

Grata domus genitor fratres natiq; sodales.
Et quondam preciosa mihi terrena valete.
Sat me pestifera mundus dulcedine lusit.
Sat tenuit me falsus amor discedo solutus.
His laqueis secura iuuat iam claustra subire.
Nudus ab hoc pelago fugiens ad littus amenum.
Te bone christe sequor solus mihi sufficis vnus.

Finis.

¶ Incipit epistola fris huberti gnti magistri ordinis fratrũ predicatorꝝ quã scripsit de tribus votis substantialibus religiosoꝝ ⁊ quibusdam virtutibꝰ ⁊ per totum ordinem ad ꝓuincias singulas eam misit.

Salus ⁊ exordiũ eplẽ. Cap. j.

Filijs gratie coheredibus glorie fratribus carissimis religiosis vniuersis vitam ducere deo gratã sibi fructuosam: angelis iocundam: demonibus terribilẽ: hominibꝰ exemplarem. Nulla sunt oino reputanda dil ctissimi que diuine laudi non militãt ⁊ honori. Inde est ꝙ officij necessitate ac fraterna charitate compellimur vestris auribus nunc scribendo nunc monẽdo sepius inculcare que vos bona facere et mala doceant declinare. Sꝫ cũ pateat ꝙ ßm affectiuã ⁊ intellectiuam vires geminas sit ⁊ aie ꝑfectio bipartita: virtus videlꝫ ⁊ scientia: decet his nimiꝝ virꝫ euangelium adornari: vt ꝑ primum in bonum ⁊ per reliquũ dirigatur in verum: ꝑ primum ardeat: per scđm luceat. Per ꝑmũ potens sit in opere: per reliquum in sermone illius exẽplo qui cepit facere ⁊ docẽ. Deniqꝫ pñtem eplãm dignum duximꝰ charitati vestre transmittere q̃ vos moueat ⁊ doceat ad regularis obseruantiam disciplinẽ. Igitur ab obedientia q̃ vnũ de substãtialibus religiosorũ nr̃m principium inchoamus ad laudem ⁊ gliãꝫ illius qui origo est omnium bonorum atqꝫ finis.

Exhortatio ad obediẽtiã. Ca. ij.

Diligenti studio fratres carissimi satagamus virtutũ officijs insistere: qbus christo conformemur ⁊ ad ꝑfectionis semitã informemur atqꝫ per gliam reformemur. Et quis ambigat obedientiam talem esse? Hanc etenim saluator noster intãtũ amplectitᷣ: ꝙ vsqꝫ ad mortem patri obediens fuit crucis supplicio cõdẽnatᷣ. Per hanc multaꝝ gentium pr̃ abraã

terram ⁊ cognationē suā egreditur ⁊ vsqꝫ ad imolationem filij: quem habuit carissimum inclinatur. Per hanc iosue terrā promissionis inuasit et hostes gladio strauit. Monemus igitur ⁊ hortamur in domino vt obediētie bonum eo seruemus sollicitius quanto sine illo regularibus non ē salus. Sciētes certissime qꝫ est accepta mltū apd omnipotentem deum obedientia qua pro christo nobilissimū qđ est in anima captiuatur: libertas videlicet voluntatis. Quare dignum est ⁊ iustuꝫ vt quāto quis artius per obediētiā nūc astringitur tanto postmodum in celestibus gloriosius eleuetur. Hoc ipsum certe exemplū nobis innuit vbi frater cui quatuor ordines ostensi sunt: euꝫ qui seruauit obediētiaꝫ sūmū vidit.

¶ Detestatio obediētie. Ca. iij.

Sed in contrarium valde detestabilis agnoscitur eē inobedientia. Nam idolatrie sceleri comparatur ꝑ hanc vel spirituale furtum cōmittitur vel rapina. Nam si occulte contrariamur obedientie: furtū est si manifeste rapina: qꝛ i vtraqꝫ rem alienam inuito dn̄o contractamus. Voluntatem enim quā pro christo relinquimus: cōtra iusticiam vsurpam⁹. Nō igitur īmerito pater nr̄ adam imortalitate ⁊ innocentia spoliatur ꝓpter inobedientiam: ac de paradisi amenitate eiectus in vallem miserie relegatur ꝑ quod criminis huius enormitas declaratur.

¶ De his qui vitiant obedientiam. Capitulum quartū.

Sicut sunt multa que reddunt obedientiaꝫ comēdabileꝫ sic sunt plurima. q̄ ipsam faciūt vitiosam. Sūt. n. nōnulli qui vt citius absoluantur male exequuntur iniuncta sibi officia. In alijs v̄o inuenitur extorta licentia. Alij licentiā accipe non curant. Alij ꝯtra negatam licentiam sibi id qđ placet facē non formidant. Alij iubenti p̄lato ꝯtradicunt ⁊ tamen faciūt Alij deuotā qdem obedientiā suscipiunt sed executionē negligunt. Alij ne mandatuꝫ ad eos veniat se abscondūt. Alij quod peius est tales se exhibent vt p̄latus nil eis audeat iniungere aut mādare. Alij dicūt se nescire vel nō posse qđ mandatur mendacium quodāmodo ꝯiungentes inobeditie cū eos ignorantia vel impotētia nō impediat sed voluntas. Quidam v̄o nolunt ea que iniunguntur facere timentes ne ab ipsis talia ex consuetudine requirātur. Alij ꝓficiūt

sed cum murmure vel nō volū tarie sed coacte. Alij pficiunt q̄dem obedientiam sed triste vl̄ etiam minus tarde. Sunt ⁊ q̄dam qui qd̄ volunt obtinēt minis vel precib⁹ importunis. Et si quandoq; negaṫ eis licentia domum cōmouent ⁊ seipsos cōturbāt: hi omnes si bene aduerterent vere in suis conscientijs de predictis se grauiter accusarent. Sed heu sunt nōnulli qui culicem colāt ⁊ camelū deglutiunt: quia statum hūc piculosū minime recognoscunt. Tales si amatores puri cordis eēnt nō tam malū actum: q̄ʒ malū statuʒ corrigere laborarent.

¶ Qualr̄ dʒ eē obediētia. Ca. v.

Ut aūt obediētia nr̄a oīpotenti deo sit acceptabilis studete hr̄e pmptā sine delatiōe deuotā sine dedignatiōe. Uoluntariā sine cōtradictiōe simplicē sine discussiōe ordinatā sine deuotiōe iocūdā sine turbatiōe sternuā sine pusillanimitate: vniuersalē sine exceptōe pseuerātē sin̄ cessatione

¶ Qr̄ obediētia debet esse pmpta. Capitulum sextum.

Bonus itaq; frater adeo sit paratus ⁊ nō turbat⁹ vt inueniaṫ ad obediētiā semp pmptus. Quapropter dilectissimi sitis sicut auꝝ ductile ⁊ quasi virga flexibilis que rectificaṫ ad libitum artificis vel curuatur. Sitis vt rote volubiles que ƀm impetū spirit⁹ mouentur. Sitis vt iumentū apd̄ deum cuius dorso oīa indifferenter ponūtur. Certe sillaba ī differens multū est grata versificatoribus: qr̄ poni poterit ī oī loco. Sic ⁊ promptus frater ad obedientiā deo gratus est ⁊ hominibus: quia nihil respuit iniūctoꝝ. Legistis charissimi gastelle vocate dixerūt assumus: Per qd̄ apte daṫ intelligi q̄ʒ cōiuncta debeāt esse vox iubentis ⁊ opatio obsequētis. Talis ille bonus monachus extitit q̄ vocatus impfecta littera dimissa quā ceperat. statim venit. Sed q̄dā econtrario velut quadrati lapides ad obedientiā vix mouentur: de quibus ait sapiens: Qui transfert lapides affligeṫ in eis. Cum enim prelatus ponere quosdam ad obediētie bonum nititur: per contradictionem rebelliū fatigatur. Ad obedientie auteʒ promptitudinem animemini per exempluʒ. Nā cū imperamus manui: nulla dilatione differṫ executio. Iniungitur nobis aliquid ⁊ inobedientes erimus p̄latis nr̄is? Pudor est q̄ iterdū serui nr̄i cōducti pro paruo p̄cio pmptiores

sunt ad peragendum grauia q̄z nos simus prelatis nostris pro gloria sempiterna.

¶ Qz obedientia debet esse deuota. Capitulũ septimum.

Sit post hec deuota obedientia nostra fratres. Ea nāqz deuotiōe suscipiendum est qđ iniungit̄ ac si dominus precepisset. Non enim homini sed in hoīe deo certissime obedimus. Dubiũ nāqz nō est qn deo acceptũ offeratis sacrificium: dũ ꝑpter ipsum aliene vos subijcitis voluntati. Utinam fratres simus cũ christo ꝑ obediētiā crucifixi: vt sicut ille clauis mēbra habuit ligata: sic mandatis superioꝝ nostrorũ mēbra nostra omnia sint captiuata scientes certissime ꝙ tāto liberiores apud deum erimus quāto nũc pro illo deuoti⁹ nos artam⁹. Deniqz virtus hec nō sine causa victimis antefertur quia hic mactatur in holocaustum voluntas ꝓpria: sed ibi tm̄ modo caro aliena. In ieiunijs ⁊ vigilijs ⁊ orationibus possũt equari nobis seculares: quos ĩ abdicatiōe proprie voluntatis ⁊ obedientia precedim⁹: eosdē iudicaturi cum christo in extremo examine precedemus. Uñ summope cauendũ est ne ĩ his duob⁹ ēt ĩ minimo claudicem⁹.

¶ Qz obedientia debet esse voluntaria. Caplm̄ octauum.

Voluntaria quoqz sit obedientia que non virga vel calcari indigeat: sz moueat̄ sibillo dulciori. Multũ est laudabilis obediētia que ꝑceptum seruat: laudabilior que cōsilijs ⁊ amonitionibus obtēperat: sed omni laude dignissima que precipientis animo se conformat. Sed sunt nōnulli q potius a maiorib⁹ suis audire volunt placita q̄z vt placeant facere audita: qui prelatuz sibi nō se illi cupiunt obedire vel audire. Isti non magistrum gentiũ dicentem: dñe quid me vis facere: sz cecum cui dixit domin⁹ quid vis vt faciam tibi: satagũt imitari. Patet ergo eē fratres nostri duplicem obedientiam: vnam qdem charitatis ⁊ aliaz necessitatis. Illa preceptum respicit: ista consilijs ⁊ amonitionibus acquiescit. Illa necessitate quadam artatur: hec charitatis amplitudine dilatatur. Illa per coactionem est seruorum: hec per libertatem spiritus est filioꝝ. Et istam vtiqz tanto magis acceptam quāto minus debitam esse constat.

¶ Qz obediētia debet esse simplex. Capitulum nonum.

Tam simplex obedien/ tia vestra sit fratres vt iniuncta sine discussio ne facietes: iudicetis de vestro nec in minimo hre vos. Na qs qs itentoez pcipientis iudicat bellu intrisecus sibi parat Per hoc enim q causas madatoruz qs ignorat discutit: in laberin/ tu erroneu se ponit. Certe per hoc obedietie bonu minus pu ru reddit: cu qs platuz irratio nabilia iubere psumptiois ocu lo intuet. Uerutn zsi platus in terdu minus vtilia nostro iudi cio videt iubere: vos id ad in/ obedietiam no debet mouere. Na zsi ille errauerit in iuben/ do: nequaq vos deuiabitis se/ niorum madatu: nihil cotra deuz qd pcipiat exequedo. Si enim ea que p obedientia facitis no sunt interdum vtilia monaste/ rijs: semp tn vtilia erunt vobis Quid enim pfuit q quidaz pa/ tru virga arida logo tpe iussus rigauit: nisi q in terra conuale sces virtute obedietie: z obedi entis meritum demonstrauit. Obedietie fastigiu in hoc e: vt quasi stultu se quis faciat i hoc mudo: nihil. s. discernes: nihil iudicas ex his que fuerint im/ perata: sed omni simplicitate z fide illud vtile: illud sapies est iudicas qd sibi lex dei vel exa/ mine supioris indixerit. Et ve/ re si p huc moduz euacuati fue rimus spu pprio: replebimur no imerito: tuc diuino. Attedi te q in tantuz ois creatura suo obedit sine discussioe creatori: vt de illa faciat qcqd sue placu erit maiestati. Per qd manife ste istruimur vt simpliciter iussa facietes nequaq supioribus no/ stris p iobedietia reluctemur.

¶ Qr obedientia debet ee ordinata. Capitulu. x.

Oportet nihilominus obe dietia ee ordinata: ne si ordo eius puertit obedie tie quoq opus p conseques de prauet. Unde zsideradu e q si cut ratio nostra debet ee subdi ta creatori: sic volutas obediat ratioi: atq sensualitas volutati Na qn recalcitrat volutati sen sualitas vel ratioi volutas: vel creatori ratio: debite subiectio/ nis in aia perijt ordo. Et tunc dei iudicio nobis ab inferiori nostro resistitur cu a nobis no stris superioribus no paretur. Ordo quippe obedientie: con/ siderata prelatoruz differentia tenendus est: vt maiores mino ribus in huiusmodi pferamur Duobus enim prelatis contra/ ria precipientibus acquiescen/ dum modis omnibus est maiori Unde cum deus prelatis supre

mus sit contēnenda sunt pror/
sus mādata hominum: qñcūq
precipit cōtra deum. Oportet
enim ait petrus deo magis q̄
hominibus obedire. Patet igi
tur q nunq̄ sunt mala propter
obedientiā ppetrāda: lz ppter
eandē interdū bona sint ratio/
nabiliter omittenda. Scimus
etenim contemplatiuaz vitam
actiuam in multis pcellere. Et
tamen cum ab illa subditus ad
istam trahitur: quod propter
mandatuz negligit virtute obe
dientie in meritorum cumulo
compensatur.

¶ Qr obedientia debet esse iocunda. Capitulum. xj.

Post hec sciēduz ē q ne
quaq̄ ex tristicia: aut
necessitate sit: qd iniun
gitur faciendū. Jocūda etenim
obedientia p̄latū ipm iubentez
letificat: obedientie onus alle/
uiat: securitatē quoq ꝯscientie
p̄stat. Sis qs aūt mest⁹ obtēpat
cum simone cyrineo i angaria
crucē portat. Curr⁹ nō vnct⁹ sb
onere murmurat. Et sic is qui
cū tristicia obedientiā exequit
carere vnctione spūs sācti se de
clarat. At vo gaudens cum an
drea crucē suscipit: qsqs onus
qd imponitur: nec corde renu/
it: nec signo quolibet cōtradi/
cit. Sunt aūt quidam qui ex de
siderio faciunt etiam laboriosa
dūmodo sint placita. Alij cum
grauitate suscipiunt leuia: quia
iussa. Jstud fieri persuasione di
aboli certum est: vt hoc nobis
graue faciat: in quo maius me
ritum esse cōstat: et aliud nobis
offerre satagit gaudiosum: qd
saluti nostre minus ꝑspicit fru
ctuosum.

¶ Qr obedientia debet esse strenua. Capitulum. xij.

Non tm̄ leuia sed ardua
propter obediētiā sunt
agenda. Est enim obedi
entia preciosa cum obtempera
tur in placidis: non quia placi
ta: sed quia iniuncta. Preciosi/
or vo super aurum et tapazion
cum obeditur in contrarijs: in
quibus sensualitas interduz re
murmuret: erit tamē ratio sem
per prompta exemplo christi:
qui q̄uis calicez passionis a se
transferri peteret: voluntatem
tamen suā patris subiecerat vo
luntati. Jn obedientia multuz
valet fratres mei ad merendi
efficaciam: difficultas operis
cū promptitudine voluntatis.
Quando per claustralem vitaz
religioni iungimur: mūdo mo
rimur: et actibus quodāmodo
sepelimur. Quare nrās p obe/
dientiam voluntates continue
mortificemus: vt illi qui p obe

dientiam sanguinem suum fu/
dit semp viuere valeam⁹. Nõ
igitur ad iussum senioris respõ
dere presumanus: nõ possum⁹
aut nescimus: cum patres no/
stros aggressos propter obedi
entie bonum etiam importa/
bilia ẜm humanũ iudicium co
gnoscamus. Uires enim deus
omnipotẽs administrabit cor/
pori: vbi voluntas seruiens ad
id quod iniungitur adest men
ti. Unde quidam sanctoruꝫ pa/
trum mandato senioris obtem
perans supra spem: virtute di/
uina non propria saxum mouit
Ex his colligẽ poteritis ꝙ obe
dientie discretio ẽ vt sit aliqua
liter indiscreta: vt ea pro bono
quis aggrediatur obedientie:
que aliquando videnẜ ẜm mũ
di sapientiam carere ratione.
Hinc est ꝙ vir obediens loque
tur victorias: quia voluntas q̃
se inclinat naturaliter ad ꝓspe
ra per coactionem obedientie
curruat etiam in aduersis ne/
cesse est.

Qꝛ obedientia debet esse
vniuersalis. Capitu. xiij.

NEc semel tm̃ debet quis/
qꝫ qđ iubetur facere: ſꝫ
semper in omnib⁹ obe/
dire. Sed dicunt in corde suo
desides ꝛ rebelles: videmus ꝙ
hij qui ad obediẽtiam sunt dif
ficiles ab omnibus sunt liberi:
et ab officijs sunt securi. Ipsis
enim vbiqꝫ defertur ꝛ parcitur
cum alij qui se ad omnia para/
tos exhibent: nunc officijs: nũc
laboribus incessabiliter onerã
tur. Quis igitur posset inqui/
unt omnia que iubentur custo/
dire? Sane si oculũ cordis ape
rimus: aperte considerare pos
sumus ꝙ illis pro eo ꝙ par/
citur condolendum est: ꝛ istis
ꝙ eis non parcitur congauden
dum est. Qđ enim interdum
parcitur rebellib⁹: suo vitio de
putent non virtuti. Fit namqꝫ
istud ne peior scissura fiat: ne
concutiatur calamus conquas/
satus. Sic deus nõ precipit da
re libellum repudij: sed permi
sit. Exultent auteꝫ iusti qui one
ribus pregrauantur: quia dum
multiplicantur super eos one/
ra: multiplicatur ꝛ materia me
ritorum: ꝛ per consequens gau
dium premiorum. Otium in
super eis tollitur: peccatorum
pena minuitur: tentationis oc
casio remouetur. Sciendum
autem ꝙ licꝫ omnes homines
obedientia stringantur aliqua
li: hic tamen propter votum re
gulares sunt amplius obligati.
Nã p̃rifamilias obediẽdũ ẽ in
bona sue dom⁹ ordinatõe: regi
bus in rei publice gubernatio/

ne plebanis diuinoꝝ ꝑceptorū expositiōe: ꝛ sacramētoꝝ administratiōe: ꝑlatis ordinū in disciplinę obseruatiōe: summo ꝑlato deo in declinatiōe vitiorū ꝛ custodia mādatoꝝ. Uos igiť fratres ad obedientiā spāliter vos ligastis: nec quicꝙ̄ excepistis. Exemplū psalmiste seqmini dicētis: Ad oīa mādata tua dirigebar. A memoria quoqꝫ vestra nō decidat: ꝙ qui in vno ꝑcepto senioꝝ offendit ꝑcedētes obseruātias oēs ꝑdit.

¶ Qꝛ obediētia debet eē perseuerans. Capitulū. xiiij.

Uestra deniqꝫ obediētia sit ꝑseuerās. Cū enim ꝓfessionē facitis vsqꝫ ad mortem vos obedituros in posterū obligatis. Quia igiť exitꝰ ꝛ nō principiū acta ꝓbat felici iocūditate ꝑpetuo coronādus vsqꝫ in finē obedientiam nō relinquēs. Cui igiť placet: vt sibi veritas ꝓmissa soluat: ipe quoqꝫ qđ ꝓmisit finaliter non omittat. Qui enim ẜm xp̄i sententiā ꝑseuerauerit vsqꝫ in finem hic saluus erit certissime.

¶ De abdicatione proprietatis. Capitulū. xv.

AD aliā obseruationē regularē manū mittamꝰ: vt qualiter sine ꝓprio viuere debeamus doceamur. Igitur ex primitiue ecclesie ꝑfectiōe discere poteritis: ꝙ habere cūcta cōmunia debeatis. Creature id nobis indicant in cōmunicādo bonū qđ habēt: et inuicē sese donāt. Mutuo quoqꝫ sibi seruiūt mēbra corpis: cōmunitatē reꝝ indicantia ꝑ hoc nobis.

¶ Quedā mouētia ad abdicationē ꝓprietatis. Capitulū. xvj.

ABdicationē reꝝ xp̄us nos de suo exemplo docuit. Beatus dn̄icꝰ nobis moriens hoc legauit. Scriptura quoqꝫ sacra idē figuris multiplicibꝰ demōstrauit. Illaꝫ crucifigendus xp̄s: vestibꝰ suis spoliať: ꝑ qđ nobis ꝙ̄ nudi reꝝ omniū ꝓprietate nos esse cōueniat declarať. Ipe quoqꝫ nō habuit sicut asserunt vbi caput reclinaret. Sanctus etiā dn̄icus legauit nobis migrās ad deū humilitatē: charitatē: ꝛ volūtariā pauptatē. Idipꝫ exēplo suo tradidit idē pr̄ q paupꝫ erat pecunia: sꝫ diues vita pura. Deniqꝫ legiť ꝙ mulieris amicte sole pedibꝰ luna supponiť per qđ eē calcanda nobis oīa mutabilia demōstrať.

¶ Qꝛ ipa multipliciter vitiať. Ca. xvij.

SEd heu sūt aliqua que bonū pauptatis viciāt nunc possidēdi deside

riis: nūc verbis inordinate pla
tis: nūc etiam factis in virtutis
huius ꝓiudiciū demonstratis.
Nōnulli sunt etiā qui ad ea q̄ ꝓ
fitēdo ↄtēpserāt appetitib⁹ ac/
censi anhelāt: obliti q̄ apud pō
deratorē spirituum ipa ꝑuersa
volūtas: priusq̄ ad actum ꝓce/
dat ↄdēnat. Ecōtra quidam pa
trū: q̄ rape cucumerē concupi
uit: in sole acriter se afflixit: vt
vexatio talis intellectū sibi tri/
bueret: ac si malū in se desideri
um puniret. Hi vō q̄ diuitias
quas foris habere nō poterant
nūc affectant: si vō xp̄i discipuli
eēnt ꝑ angustā portā que ducit
ad vitā exonerati ab omni ipe
dimēto intrare solicite labora/
rēt. Inuenimus etiā interdum
quosdā ī quibusdā rebus adeo
delectari: vt nec ad cōcedendū
ea fratri petēti velint aliquate/
nus īclinari. Alii quaternos vl̄
res alias initūtur a fratrū cō
spectu abscōdere: ne possint pe
tētibus nō negare: q̄b⁹ ↄtēnen/
da eēnt illa transitoria: ꝛ frater
ne charitati oīa postponenda.
Pudet aūt dicere q̄ nō nunq̄
vilissimis rebus sic accendunt:
vt si q̄s vel digito: ex his q̄cq̄
attrectare ꝓsumpserit taz indi/
gnatiōe cordis ↄtra ip̄z q̄ ver
boꝝ insolentia moueant. Inue
niunt ꝛ alii qui sic dicunt: Nisi
mihi detur hoc vel illud habē
di vel recipiēdi licētia: nequa/
q̄ domū de cetero in talibus ꝓ
mouebo. Sūt ꝛ alii qui tales se
exhibēt vt prelatus ex his que
habēt auferre nō audeat: vel vt
ad tēpus ↄcedāt iniūgere nō ꝓ
sumat. Et si abstulerit q̄cq̄ tali/
um turbatiōes in domo conci/
tāt ꝛ tumultus. Sed q̄ ꝑ talem
indignationē in p̄dictis rebus
aliquale ius sibi vēdicāt: ꝓprie
tarios quodāmodo se demon/
strāt. Pro his nequaq̄ turbati
onem sibi assumerēt: nisi res il
las ꝓ quibus mouent ad se pti/
nere aliqualiter iudicarēt. Sūt
ꝛ nōnulli qui denarios sine li/
cētia: nec accipiūt: nec expēdūt
ꝛ tū q̄ licētiā sibi denegari nul
la rōne volūt: apud deū excusa
biles nō existūt. Alii dum dare
vel accipe quoq̄ desiderant in
sidiose p̄lati sui absentiaz expe/
ctāt: vt a minore p̄lato licentiā
obtinere valeāt quā negādaz a
maiore credunt ꝓbabiliter aut
formidāt. Isti q̄dē apud hoīes
forinsecus se excusare poterunt
sed apud deuz cui omne cor pa
tet ꝛ omnis voluntas loquitur
perfectionis semitam derelin/
quunt. Quidam etiam cōmesti
bilia vl̄ potabilia sibi missa: vel
soli contentantur habere: vel il
lis quibus placet tātūmodo di

stribuere nec fratres alios ẜm dispensationem eorum quorũ interest participes volunt esse. Sunt ⁊ alij quibus auctoritas est tradita: qui monasterij res indignis conferunt aut incaute perire sinunt: aut superflue res expendunt: qui nonnunq̃ circa curam propriam reperiuntur satis prodigi: sed quo ad alios satis auari: hi si certe aduerterẽt q̄ elemosyne sunt pauperum quibus viuunt eas cum magna timoris reuerentia et prouidentia equaliter dispensarent.

¶ Qualiter debent esse amatores paupertatis. Capitulum. xviij.

Veri autẽ amatores paupertatis sine licẽtia nil accipiãt nec dent vel habeant neq̃ mutuent neq̃ furentur: Quis enĩ nobis necessaria hababere liceat in cõmuni: nullus tamẽ quicq̃ habeat in speciali. Ecce pater noster augustinus tante paupertatis extitit q̄ testamentũ nec moriẽs fecit vllum. Et sicut propriũ non licet habere claustrali: sic ⁊ operari studeat in cõmuni. Sciẽdũ est autẽ q̄ religiosis postponenda sunt quedã actu pariter ⁊ affectu vt proprietas rerum qua se priuauerunt quedã affectu sed non actu vt interdũ est per actiuam vitã dispensatio temporaliũ quedã actu sed non affectu sicut pro bono obedientie qñq̃ intermittitur ꝯtemplatio supnorũ. Sed heu videmus multos bonũ ꝓprietatis appetere: nolunt tamẽ ipsam cum defectu seu penuria sustinere Apud oĩpotentẽ vo deum tunc pauptas preciosa redditur: cum eam voluntas deuota cum difficultatis molestia comitatur. Sane ad retinendũ nuditatis virtutem ita vosmetipsos ab omni proprietate reddatis extraneos: vt tanq̃ peregrinos ⁊ nihil habẽtes pijs monasterij largitionibus vos noueritis vestiendos deinceps ⁊ alendos. Ex premissis igitur coligite vt possidendorũ in vita presenti nec quisq̃ inordinate concupiscatis nec inhoneste acquiratis nec sine licentia quicq̃ recipiatis vel detis nec preter voluntatem prelati aliquid teneatis nec licentiam extorqueatis nec contra fraternam charitatẽ quicq̃ teneatis nec in vtiliter expendatis.

¶ De multiplici nocumẽto proprietatis. Caplm. xix

Ostendunt proprietarij se vacuos dei gratia esse qui contra professionẽ suam possidere satagunt aliena

Mala est cópensatio que burſam ditat: animam deo priuat. Inquantum ei religioſus archam onerat rerum proprietate: tantum grauat conſcientiam puritatis egeſtate. In dialogorum libro legimus quendaꝫ religioſum paucos denarios abſcondiſſe cuius ſepultura extra cymiterium quidem facta maledictioné pro benedictióe meruit ſic habere. Peccunia tua tecum ſit in pditione poſitis denarÿs apud ipſum. Tales ſi decedunt impenitentes peiores ſunt in íferno: qui moriéte chriſto reſtituit aliena. Iſti pro re tranſitoria precioſum obligant quia pro talibus animaꝫ ſuam damnant ⁊ ſe gaudÿs celi priuant. Unde frater qui ſe et ſua chriſtum ſecuturus reliquit de his ſe vitioſe poſtmodú intromittit. Iſte talis inſipientem ſe oſtendit: qui molam aſinariam de collo amotam reſumit: ⁊ in ſpinas quas euaſerat ſe pariter ac luto quo ſuctrabtus fuerat ſe ſubmergit. Iſte velut canis ad vomitum reuertitur ⁊ retro aſpiciens mittendo manú ad aratrum perficit curuum ſaltú. Talis namqꝫ ſi vxorem loth in ſtatuam ſalis conuerſam attenderet: ad ea reſpicere que reliquit minime feſtinaret. Minus eſt ſapiens qui diuitias aſino congregat: ſꝫ de ppria iopia nihil curat: Huic ſimilis eſt qui contro profeſſionem ſuam res ſibi colligit: ſed per defectum ſpiritualium fame perÿt. Per hoc quoqꝫ ꝙ ſua precioſiora ſeipſo eſtimat gradum ⁊ ordinem diligendoꝝ aut negligit aut ignorat. Cum iſte ſit mundo mortuus: fame mori formidat. Cum de cópedib⁹ ſit ſolutus iterato ſe illaqát. Cú ſit í naui aquá haurit vt ſe mergat. cú ſic in orto ſal ſpargit ne fruct⁹ ſibi gratie creſcat. Bene talis dici poteſt ydolatra quia fiduciam habet in peccunia: que in illo ſolum qui iuuare poteſt eſt habenda. O qꝫ iniuſte res hic ponderat: qui poſtponendo pro paucis denarÿs chriſtuꝫ putat. Immo talis interdum flagitium iude ſuperat: quia his non nunqꝫ vno ſolido ſe damnat. Ille autem venditurus dominú triginta argéteos cú eſtimabat. Nature hic ordinem peruertit quia terraꝫ ſuper omnia diligit: quá inter elementa rerum creator infimam ordinauit. Tu itaqꝫ frater ſi currere ad celum vis expedite: ſatage vt nequáqꝫ prementes ſarcinas amplectaris.

¶ De vtilitate pauper/tatis. Capitulū vigesimuꝫ.

SUfficiat aūt vobis fratres carissimi paupertas: ⁊ abhōineꝫ aīa nostra transitorias substantias: qꝛ christo vobiscum manente diuites nimis eritis: nihil tēporalium hn̄tes. Et sine illo pauperes eritis ⁊ egeni: cunctas ēt diuitias mūdi obtinentes. Jlle autem sit vester thesaurus: qui solus anime desideria replere potest: ⁊ sine illo est om̄is creatura vacua. Quare si ꝑpter paupertatē esuritis ⁊ sititis: si nudi estis: si sustinetis incōmoda: ille solus vobis sufficiat: cui⁹ dulcedinis magnificentiā: oīa mūdi cōmoda propter se dimissa incomparabiliter recompensat. Attendite fratres mei qꝛ sicut secuꝝ iter: pauper trāsit per latrones: sic ⁊ mōachus nihil habens cuꝫ decedit: diaboli securus trāsit laqueos ⁊ euadit. Elementa leuia sursum vadūt: sic ⁊ fratres qui se ꝑfecte omnibus nudant: libere celos petunt. Exemplum enim est hoꝝ pauper lazarus: qui fuit tandeꝫ ab ãgelo in sinū abrae deportatus.

¶ De castitate. Caplm. xxi.

AMplectēda ē post hec velut vnū bonū de religionis ꝑncipalib⁹ ipsa castitas: que diuine visioni nos aptat: que naturā superat ⁊ angelicis spiritibus nos ꝯformat Hec est enim in quā que fidelē animā christi sponsam christi efficit: que sequentes agnū canticum nonum instruit: ⁊ deo ꝓximum esse facit. Talibus inhereatis nuptijs: vbi thalamus ē cordis mūdicia. O q̄ꝫ regales sunt ille nuptie vbi anima xp̄o per amorem iungiꝫ capiti nr̄o corona poniꝫ ⁊ dextra illi⁹ nos in primo amplexatur.

¶ Similitudines quedam de castitate. Capitulum. xxij.

CAstitas vestimentū est nuptiale: quo decorabimur discumbentes i cōuiuio sūmi regis. Hoc byssino vestimēto q caruerit ꝺ nuptijs eternis confusibiliter expelleꝫ. videte quomodo ꝯfusi sunt valde serui dauid: quoꝝ videlicet vestes vsqꝫ ad nates tondebantur: qꝛ confusi nimis erunt apꝺ altissimū: qui tegumento nobilis continentie nūc spoliantur. Omni laude dignū est in carne preter carnē viuere: ⁊ inter spinas esse: sed spinaꝝ aculeos non sentire. Salamādre tales sunt similes: que in igne nō cōburitur: ⁊ pisci qui circūdatus aqua nō submergitur: atqꝫ grano quod nō inter zizania suffo

catur. Isti mira faciunt in hoc mundo. Maius enim miraculum est de carne ppria fomitez extirpare libidis q̃z eijcere demonia vel febres de corporib⁹ alienis.

¶ De tribus malis incontinētie. Capitulum. xxiij.

Tribus modis incontinentes errant: dum vel delectatione vel cogitatione vel cōsensu circa idem vitium elaborant: huius figuram nobis sacra scriptura euidēter innuit: cū in pmoꝝ parentum peccatum serpentez ꝛ mulierē atqꝫ viꝝ litteraliter introducit Sit itaqꝫ cor vestrū p castimoniā thronus eburneus: sit lect⁹ floridus: sit fons clar⁹: sit vtiqꝫ hortus cōclusus amena paradisus: sit archa extrinsec⁹ ꝛ intrinsecus deaurata: ꝛ virtutum delectabilis apotheca.

¶ De cogitatiōe mala. Cap. vigesimūquartū.

Primo ergo sup corda vr̃a frēs mei carissimi xp̄m sic signaclm̄ ponere satagite: ꝛ ne vagant̃ ad inania phibete. Cor eteni cere sile dicitur que per impressionem sigillo quolibet figurat̃. Quare pulchris imaginib⁹ mentes vestras imp̄mite ac sic eas i eterna gloria decorate. Studeam⁹ etiam pigmenta bonaꝝ cogitationum in ignem desideriorūz mittere: quo valeamus summi amoris incenso in ɔspectu altissimi redolere. Desideriū enim nostrū ignis est: ꝛ ɓm materiā quā imponim⁹ vel fetoris vel boni odoris fragrantiā excitat Cor quoqꝫ nostrū mole ɔtinue currenti comparat̃: qua vel lolium vl' triticū cōminuit̃ ɓm arbitrium imponentis. Faciam⁹ igitur vt salomon qui auream vrnam supra templū posuit: ad innuēdū q̄ qsqꝫ talis esse debet qui ad resistendū volatilib⁹ cogitationib⁹ se premunit. Sciat vestra fraternitas q̄ cogitādo quis peruersa raptorem in thesaurum suum intromittit semē iactando diabolū emittit: sagittas diaboli absqꝫ clypei oppositione recipit incuruando se sathane: christum de solio deijcit porcos in hortū suū deuastandum introducit: lutum in fontem cōsciētie sue mittit: flores relinquēs ad stereora se ɔuertit.

¶ De delectatione. Cap. xxv.

Quasi proles matrem: sic delectatio malum sequitur cogitatum. Quisqꝫ ergo voluerit vitare consequēs malum precaueat antecedens: sciens q̄ qui cogitationib⁹ carnalibus mentem dederit a su-

pernis se consolationibus elongabit. Absit enim vt diuina cõsolatio infundi debeat vase inquinato. Nam cor imunduz sedes est sathane: cui non decet xp̄m per gratiam consedere. O q̃z indigna cõmutatio incõmutabile bonum spernere: ⁊ reb⁹ mutabilibus adherere: fontē dulcedinis relinquere ⁊ turbato riuulo se replere. Igitur si de peccatis interdum vos cogitare contingat: non hoc ex delectatione sed amara cõpunctiōe fiat: sicut pater multaꝝ gentium abraam ciuitates a longe conspexit subuersas: et hieremias ciuitatis sue incendium dolēs planxit.

¶ De consensu. Caplm. xxvj.

Ceterum si ɔtingat vt illicita cogitatio vos interdū mordeat sūmope cauendum est q̄ vsq̃z ad consensum delectatio nō decurrat. Cū enī diabolus inclinare vos nititur ad peccatum ad suū incuruari transitum vos hortaſ. Sz mendax est ⁊ pater eius. Ideo minime peruersus trāsibit: q̄n potius si in consensu vestro aduenerit: pedem figit. Cōsiderādum tamen est duplicem eē cōsensum qui nos maculat: dū vel malum facere decernimus: vel cum nos in opus sed in delectationem motuum consentimus. Quādo enim delectatio cogitationis vsq̃z ad voluntatem delectandi protrahitur: tūc morosa ⁊ rea criminis: etiam absq̃z perpetratione operis iudicaſ. Et si taliter delectantes apud omnipotentez rei sunt: videant quo reatu constringentur qui cogitationes preuenientes ad illicita se compellunt.

¶ Quales debent esse veri cōtinentes. Capitulum. xxvij.

Studeam⁹ igiſ fratres corporis habere cōtinētiam atq̃z mētis que nobis percinctionem lumborum atq̃z mamillarum cum zona aurea declaratur. Si vō tentatio carnis vel demonis ad illicita vos incitat: mentem tamē stantem fortiter hec nō frangat. Sz multum interest habere virtutes pollíticas vel purgatorias aut purgati animi: quia tñ sunt extreme priorib⁹ meliores quāto iam post triumphum quietem syncere possidēt puritatis. Quis exim omni laude plenū sit carnalibus desiderijs resistē multo tamen laudabilius ē tentationum incitamenta non sentire. Nam dum obtinet in bellorum conflictibus quis triumphum: tamen vulnerū interdū ictus recipit ac plagaꝝ. Motū

etiam quem cum labore pugne quis interimit: quando se pacem habere sperauerit: tunc insurgit. Nequaquam enim ab hoste dimicans securus esse poterit: quamdiu contra eum dimicans victus non fuerit. Securior dauid erat postquam a prelijs subiectis hostibus quieuerat: quam cum bellorum discriminibus subiacebat. Status ille tranquillus in archa noe designatur: in qua cuncta quietantur animalia et pacantur. Ad pacem hanc laudabilem tunc venimus: quando contra vitia insurgentia: non quasi ex necessitate pugnare compellimur: sed ea potius cum se prius oculo rationis obtulerint: velut colubrum horrore nimio detestamur.

De circunstantijs luxurie Capitulum.xxviij.

Non solum opus luxurie nephariu: sed ad illud incitantes circunstantie sunt vitande: quales sunt incautus visus: tactus osculum et amplexus: frequens eloquimum: risus.

De visu incauto. Capitulum.xxix.

Etenim quia mors per fenestras ingreditur necesse est vt visus ipe cum magna diligentia obseruetur ne dum aspectus incaute exteriora inclinantes aspicimus: diuitias intrinsecas amittamus. Certe si dauid visum ab incauto intuitu restrinxisset: in tante temptationis mala minime incidisset. Pudicitiam quoque dina perdidit: quia ad videndum mulieres regionis occurrens visus: in sui se custodiam non conclusit. Ad tegendum visum nostrum exemplum nobis saluator tradidit: qui nec proprios velari in irrisione oculos recusauit. Quo iccirco scandalizantem oculum secundum dei consilium eruamus: vt visum videlicet ne vanitates hauriat auertere studeamus.

De tactu incauto Capitulum.xxx.

Auendi sunt preterea contactus non solum lasciuiarum: sed bonarum etiam feminarum. Quis enim bona sit terra: bona quoque sit pluuia: tamen ex earum commixtione lutum efficitur. Eodem modo: licet bona sit manus viri: et bona manus femine: ex contactu tamen illarum nonnunquam lutosa cogitatio: vel affectio generatur. Si picem etenim quis tetigerit: manum vtique sordidabit. Quis autem stultus credit se manum in ignem mittere et incendium

non sentire. Unde quidam san ctus qñ p aquã matrẽ ppriam trãsportauit manũ pallio ne il lã tãgeret inuoluebat.

¶ De amplexib⁹ ꝛ osculis. Capitulum.xxxj.

SI ergo ꝫm apli dictuȝ bonuȝ est mulierẽ non tãgere: nequaq̃ȝ illam expedit osculari. Cõcupiscẽtia eni quosdaȝ tales sic falsse decipit ꝛ excecat: vt dicãt talia licere cũ eũdẽ apostolũ ꝯstet osculũ mũdus intulisse. O q̃ȝ miserabiliter perijt iudiciũ ratiõis: cũ affectus ad aliqꝺ faciẽdũ incipit dñari Firmat enim sibi mẽs captiua ꝯscientiã qualẽcũq̃ȝ: dũ tñ pficiat qꝺ affectat. Ipa võ ꝯscientia post facti ppetratioheȝ amaris stimulis mẽtẽ pũgit: q̃ ad malã ptem deuiãs veritatis semitas derelinqt. Amplex⁹ q̃ȝ mortales nõ desiderãt: q ad eternas nuptias se parãt. Ornatos nãq̃ȝ lãpadib⁹ mundicie ꝛ oleo lẽticie decet eẽ: q supni spõsi amplexibus cupiunt interesse.

¶ De remedijs luxurie. Capitulum.xxxij.

REmedia sane luxurie sũt familiaritates suspectas deuitare: sibi non nimis ꝯfidere: occasiones tẽtationuȝ fugere: sensus exteriores claudere: cogitatiões malas restringere: carnẽ domare: motibus isurgẽtib⁹ resistere: bonis se semper exercitijs occupare. Queȝ enim antiquus hostis vacantẽ viderit: hũc suis negocijs occupabit. Sciẽdũ deniq̃ȝ ꝙ est nobis ꝯtra alia vitia pugnãdũ: sȝ incõtinentie malũ potissime fugiendũ. Qm̃ sicut infirm⁹ p potũ frigide aque ardorẽ febriuȝ nõ minuit sed accẽdit: sic remedia ꝯcupiscẽtie querens in his miserijs: desiderium nec satiat nec extinguit.

¶ De resistentibus cõtra luxuriã. Capitulũ.xxxiij.

OMni custodia necessarium est cor custodiri: quia ꝯstat illꝺ multipliciter impugnari. In resistẽdo quoq̃ȝ necesse nobis est vt ibi simus in nostra custodia cautiores: vbi pugnas experimur hostium fortiores. Nam ꝛ diabolus ibi ponit frequentius temptationũ laqueos: vbi magis sentit nos incautos. Et ibi studet fortius nos debellare vbi nouit nos amplius egrotare. Par ꝛ concordia cunctis est laudabilis nisi contra vitia pugnaturo Qꝺ optime innuit vbi turris dauid edificata cum ppugnaculis decorata fuisse mille clipeis omniq̃ȝ armatura fortium memoratur. Unde ꝛ antiquo pplõ

propter exercitium preliandi iebuseus dimittit̄ ⁊ machabeis in sabbato pugnandi licētia tribuitur: vt q̄ʒ gratum deo sit bellum contra vitia declaret̄. Frēʒ illum diligēter recogitate: quē vidit senex coram se p̄ diuersaꝝ specieꝝ formatas imagines impugnari quas quia p̄ negligentiam nō repulit: cordis sui pulchritudinem in conspectu dei omnia cernētis: maculauit. Sʒ econtrario bene sibi frater ille tentatus cōsuluit qui vt magis obliuisceret̄ talium: mulierem sibi luteam figurauit. Ad innuendū custodiam cordis nostri cherubī flāmeo gladio ad viā ponit̄ paradisi. Studeam⁹ aūt maxime caput serpentis cōterrere hoc ē tentationū p̄ncipijs insistere: vt sic hostem dum est debilis opprimamus: vt nequitiam in semine destruam⁹ atq̄ʒ ad petraʒ: idest christū nostros paruulos allidamus. Ut si aduersarius noster sepius tentationibus examinet: ipsa freq̄ntia tedio non afficiat ne simus sicut lapides quos stille cadentes non violentia sed frequentia tandem cauant. Liquet hoc in patre quodam qui annis viginti tentat⁹ fortis athleta xp̄i persistit: sed postmodum vnius noctis spatio victus cessit.

De hūilitate. Cap'lm. xxxiiij.

Matrem virtutum humilitatem frēs carissimi libenter āplectamur quā ⁊ christ⁹ verbis docuit ⁊ exemplo. Nihilominus demonstrauit qui se mitem ⁊ humileʒ corde dixit. Scitis de quodā apud antiquos patres recipiēdo: ad ossa mortuoꝝ misso vt illis exhiberet ignominiā ⁊ honorem quatenus sicut hec ad vtrūq̄ʒ insensibilia cerneret: sic ⁊ ipse laudes vel vituperia nō curaret.

De his p̄ que humilitas habetur. Capitulum. xxxv.

Ad p̄fectam humilitatē istis gradib⁹ venietis si videlicet defect⁹ vestros cum dolore ac emēdationis proposito recolitis: si p̄priā excellentiaʒ ex corde fugitis: si contēpti non contēnitis: si vos vere mortuos mundo estimatis: si nulli nisi soli deo placere appetatis: nec vlli displicere nisi soli dn̄o deo timeat̄: si humana vob̄ p̄ntia nihil adijciat honestatis aut minuat solitudo: si vos inutiles non superficie verboꝝ p̄nuncietis: sed veraciter reputetis: si desideratis viles videri: si omne quod est cōtra cōmunē cursuʒ ordinis quod vos potest reddere notabiles declinatis: si singularem sensum re-

linquitis:si vosipsos in vestris ꝯscientijs accusatis ⁊ alios excusatis.

ℭ De signis humilitatis. Caplm. xxxvj.

SIgna sunt hūilitatis gratiā hoīuʒ negligē: sententijs alioꝝ acqescē: correctiones libent audire: caput inclinare: vestes notabiles ñ ferre: tortuosum incessum vitare: maioꝝ pcepta sine discussione pficere: equalibꝰ ad obseqa paratū eē: minores nō ꝯtemnere: simplici gradientes via nunꝙ̄ duplicatū aut fictiōis vestigiū pretendē: in litibꝰ nolle victoriam obtinere.

ℭ De vtilitate humilitatis. Cap. xxxvij.

VT humilitatis fructum noueritis agnoscite qꝛ cinis est v̄tutū: carbonē in feruore ꝯseruās: fundamētū spūale: edificiū ne cadat: sustentans: ⁊ scala ad celestia nos subleuās. Ipsa eni humilitas v̄tutes ceteras cōseruat: capiti nr̄o nos assimilat: actōes pulchritudine sua ornat. Hec est q̄ deo ē amabilis: ī seipsa laudabilis: ꝓximis exemplaris. Humilitas certe ē v̄tꝰ q̄ obtinet abūtia: stabilit pn̄tia: recupat iā amissa.

ℭ Quomodo quis humilis dꝫ apparere. Capitulum. xxxviij.

SI quis igitur humilis eē pfecte nitit: velut surduꝫ mutū: cecū: īmo quasi stultum exhibē ex intimis sese conetur: vt videlicet nihil audire nihil loq vel videre cupiat: qđ ipm a ꝓposito suo ꝓtrahat ⁊ a bono ꝓpter derisionē aliq̄tenꝰ nō recedat. Humilitatē q̄ꝫ perfecte qsqꝫ teneat sine fictiōe: vt sic vel illam exhibet forinsecus in ope: sic non deserat eā in corde. Non igit sitis sicut illi: qui humilitateꝫ diligunt sed ꝯtēni nolunt: qꝛ tales si humilitatem noscerent: nequaꝙ̄ illam in cōtēptu ꝓprie excellentie ꝯsistere dubitarent. In vestimentis seruetis tale mediū vt nec p̄ciositate sint notabilia: nec vilitate nimia deturpata. Superbia nonnūꝙ̄ de suo interitu cōualescit. Dum eniꝫ qs abijcere sese nitit de hoc ipse multotiens inanit gliat. Eodem modo cū pro xp̄o quis ieiunauerit: sepe vana glīa per hoc surgit. Uñ cum qdam frater quereret: cur magis ī cōgregatione q̄ꝫ in solitudine ieiunare posset: responsum est ei qꝛ digitus eū in monasterio pasceret: sed in sollitudine nullus ieiunij testis esset.

ℭ De nocumentis superbie. Cap. xxxix.

Documentū sup̄bie in h̄ ppendaꝛ ꝙ duo sunt in opib⁹ bonis: glīa vtiqꝫ ⁊ vtilitas q̄ꝛ p̄mū sibi de⁹ ꝭuauit ſꝫ reliquū nob̄ dedit. Uñ si dei ptē nobis retinē ꝯtenderim⁹: absqꝫ dubio ptē aliā amittem⁹. Sicut eni vent⁹ pulnerē p̄ijcit: sic vanitas virtutes dissipat et dispergit. Hoc eniꝫ certissime sciendū est ꝙ nunq̄ꝫ obedientie bonū nec patiētie virtus: nec p̄fectōis puritas obtinebiꝛ: si humilitatis synceritas amittatur.

¶ De conuersatione humilitatis. Caplm̄.xl.

Si igiꝛ humilitateꝫ diligitis p̄ hec que ꝯscripsimus illā ꝯseruetis si vꝫ in nobis pensaueritis facilitatē cadendi: difficultatē resurgēdi si cognitionē hr̄e studueritis p̄prie fragilitatis. ⁊ ꝯsideratiōeꝫ fr̄is alteri⁹ melioris: si sepe cogitaueritis mortē iminenteꝫ: si nihilomin⁹ dñm q̄ agitis attendītis intuentē. Si nihilomin⁹ ip̄m dñm vsqꝫ ad mortē turpissimā humiliatū pensaueritis si glīam ⁊ honorē q̄ sequūꝛ ignominiam ponderaueritis.

¶ De patientia. Caplm̄.xlj.

Deniqꝫ frēs mei v̄tutum clypeū: patientiā apphēdite: q̄ in sctīs dei mirabilia opaꝛ. Facit.n. ip̄a patiētia vincere puellā fragilē: totū mūdū imo siñ pugna vincit aduersariū: ⁊ amaritudinib⁹ mūdi pasciꝛ ⁊ ꝯtrijs delectaꝛ. Discipuli certe se dignos habitos iudicabant qꝛ p̄ xp̄i noīe cōtumelias sustinebāt. Si bñ ꝯsideram⁹ nō sunt ꝯdigne passiōes hui⁹ tp̄is quas sustinem⁹ ad magnitudinē xp̄i passionū nostrorūqꝫ delictoꝝ: ⁊ infernaliū tormentoꝝ atqꝫ celestiū p̄mioꝝ. Proinde letati sunt p̄res nr̄i p̄ dieb⁹ q̄b⁹ humiliauit eos deus: ⁊ ānis q̄bus viderunt mala: sicut aperte nobis pater noster dñicus ostēdit: q̄ loca insidiaꝝ trāsiens incessit alacriter ⁊ cantauit. Ideꝫ q̄ꝫ pater fuit in carcassione libētius q̄ꝫ tholose: qꝛ cepit ibi molestias hic honores. Exemplūꝫ patientie nobis exhibuit: q̄ dicebat nōne dissimulaui: nonne silui nōne quieui? Dissimulauit quidē foris p̄ opa: ne in patientie signū ostenderet. Tacuit aūt verbis inordinatis: ne vel ore dura v̄ba p̄ferret. Quieuit ī corde vl' ne seip̄m ītrisec⁹ turbaret

¶ De vtilitate patientie. Capitulum.xlij.

Patientia ē adamas quo mens incomodis non frāgitur: medicina per quam ab omni lesione curatur ⁊ clypeus quo ne ledi valeant:

cõmunitur. Ab alio certe ledi nõ poterimus: nisi prius cõtra nosmetipos intrinsecus dimicemus. Tribulatiõis fructũ ille nouit: q ꝑciũ iniuriãtibus erro gauit: hunc fructũ sacra scriptura satis innuit: vbi tribus pueris ignis in nullo nocuit: sꝫ vinculatos soluit. Idẽ ostẽdit artificiuꝫ. Nã lapis ad hoc tundit aut sculpit: vt ĩ solẽni loco postmodũ colloceť. Sic ꝛ nos ĩ mũdo ꝑmimur: vt in templo celestis patrie: vbi null9 sonat malleus collocemur. Nã gaudium tristicia ꝑcidit: qua vel ꝑ purgatiõe culpe vel ꝑfectiõe grẽ: vel augmẽto glorie nunc ferimur: o labor: o dolor: o beate lachrymẽ quas ab afflictoꝝ ocul' manus omnipotẽtis absterget. Celoꝝ regnũ eoꝝ dicit q ꝓpter iusticiã ꝑsecutionẽ patiunť. Cum ergo in ꝑsecutione duo sint: culpa videlicet ꝛ pena: meliorem ꝑtẽ hꝫ patiẽs cũ sit culpa ledentis: ꝛ tantũmodo pena sustinẽtis. Puritatẽ sue dilectiõis in nobis opˢ deus ex hoc ꝓbat ꝙ eos quos amat arguit et castigat. Hinc ẽ ꝙ in signum clemẽtie ab assuero rege ꝯtra hester aurea virga ostẽditur: qua nos eẽ ꝯsolãdos virga dñice correctõis figurať. Si suis dilectoribus tpaliter benefaceret: plures sibi nõ ꝓ se sed ꝓ donis poti9 adhererẽt. Fuerunt q dextera vtebanť: similiter ꝛ sinistra: quibus quid aliud dixerim: nisi ꝙ sicut ad meritũ vite cõuertebanť ꝓsꝑera sic ꝛ ꝑ aduersa: ĩmo vt verius talibus dicã nihil aduersum eẽ poterit: ꝓ qb9 aduersitas ipa militãs: semper cumulat merituꝫ ꝛ tandẽ ducit in gaudium. Patet ergo ꝙ homo patiẽs de felle fauũ mellis elicit: malũ in bonum cõuertit: amare quasi lac sugit: merorẽ ĩ felicitatis eterne gaudiũ mutabit: vsqꝫ ad tẽpus enim expectabit patiẽs: vt postea iocunditatis redditio subsequať. Certe peccãtes ad refrigeriuꝫ venire nõ poterimus: nisi hic ꝑ aquaꝫ tribulatiõis: vel tandẽ ꝑ ignem purgatorij trãseamus. Facilis ẽ aũt aque trãsitus q̃ꝫ ignis. Si aduersitatũ vtilitatẽ sciremus cõsiderare: vix in centũ annis dño possemus ꝓ infirmitatis vni9 beneficio respondere. Unde sapiẽter ille bon9 frater doluit plorãs: ꝙ cũ dñs qnto ãno per infirmitatis molestiam nõ visitauit.

¶ Qualis eẽ debet vera patientia. Capitulũ. xliiij.

Velim9 igitur bona agere ꝛ mala pati. Et si cordis trãqllitatẽ cupimus

habere: debemus non quod nobis fit: sed quod alijs irrogamus pondera re: ferre libētiꝰ iniurias q̄ȝ inferre: flagella dei sine murmuratiōe sustinere: ac iniurias ꝓximi sine rancoris odio tolerare. Exemplū nobis sumimus a dauid: q qn̄ cytharā tāgēdo tetigit in saule malū spm̄ mitigauit. Si penā ex culpa meremur doleamꝰ. Si aūt innocēter patimur: gaudeamus: qꝛ iocūdū ē cū xp̄o sustinere molestias innocēter q̄ȝ cū latrone pati iuste multoqȝ maioris glorie ꝓ laude diuina q̄ȝ pro meritis mala ferre. Sūt igiẗ agende gr̄e deo ꝓ ꝓsperis ꝛ ꝓ aduersis: sicut nō solū cātat diebus sed ꝛ noctibꝰ philomena. Sine querela tam actiue: q̄ȝ passiue vos seruetis fratres charissimi: vt nec querelas moueatis de alijs: nec de vobis cuiq̄ȝ tribuatis materiā q̄rulādi. De nullo nisi quod ꝓ xp̄o militatis: gaudeatis: nec de aliquo doleatis: nisi quod a cōditoris gr̄a elōgatis. Nam impatiētia ꝯtra peccatū tm̄ūmodo ē indulta. Hec enim dilectissimi thronū xp̄i ꝛ victoria ē vt cedant ledēti ꝛ indulgeāt ꝓsequenti. Sitis igiẗ frēs velut aromata que trite magis fragrāt: sicut auruȝ qd̄ fornax nō ꝯsumit sed examinat sicut granuȝ qd̄ a palea flagellū sepat: sicut nauis quā ventus nō īpedit: sed ad litꝰ agitat sicut gēma quā sculptura nō destruit sed decorat. Ad ꝑfectiam igiẗ patiētiā venire cupientes his gradibꝰ vtamur: vt videlicet malū ꝓ malo nunq̄ȝ reddamus: bono non resistamus: mala toleremus: iniuriantē placemus: bonū ꝓ malo repēdamus. Gaudēter iniurias suscipiamꝰ ad plus sustinēdū parati simꝰ in tribulatiōe: deo gr̄as referamꝰ aduersitates ꝓ dōno affectemus. Maxime v̄o valet ad sustinendū cōnitia si ad responsionē talionis sitis: nō faciles: ȝ immobiles velut muti: ꝛ quasi q hoc nō audierint vl̄ aduerterint sicut surdi.

¶ De malis impatientie Capitulum. xliiij.

Multa mala impatiētia operaẗ. Rōnis etenī oculū cecat sci spūs donum ꝯturbat: ac pacis dulcedine mētē ꝓuat. Hec diabolo cōparaẗ: qꝛ sic ille ignē vomit: sic īportunꝰ hō īpatiētie v̄ba fūdit. Jra enī febribꝰ silis ē: qꝛ nō solū animꝰ ȝ ꝛ corpꝰ ꝑ eā iordinatis motibꝰ cōmoueẗ. Jmmo dico irā febribꝰ peiorē: qꝛ cuȝ ꝑ febres hō vexeẗ semel vel bis ꝑ irā mltotiēs vno die agitaẗ. Cū aūt tribulatio sit q̄dā rasura: talis qs/

q̄z qñ p hūc mndū radit quiet⁹ sedeat: ne si sub rasorio īsolēter se moueat peius malū p īpatiē tiā īcurrat. Cuz detrahēti se qs vīdicauerit plus amittit: qz tribuit vestē īnocētie tollēti pallium bone fame. Siqs igitur a deo vindictā poscit: xp̄m deuz quodāmodo vltorē ⁊ iudicem sese facit. Quid de ira dicam? Per irā cor accendit sive palpitat: os in clamorem format: sensus qd loquat ignorat: cecant oculi nō cognoscunt moti: facies ignescit: ligua impedit: cor tremit.

C Q̄r in quibusdam patiēti deformat. Capitulum. xlv.

SUnt aūt qdā q patiēti ani: nō ex pprijs: sed ex virtutib⁹ ɔcipiunt alienis: q volūt tūc solūmodo eē patiētes: cū nō fuerint ab alijs irritati. Sūt ⁊ alij q foris iniurias dissimulāt q rācorē interi⁹ tm̄ seruāt. Hoꝝ patientia ē sicut sotularis nō vnct⁹ q ab exteriori qdē lesiōe pedē defendit: sz intrinsec⁹ pedē rūpit. Isti sunt lupis siles q plagas in pelle foris bñ sustinēt ⁊ vulnera: sz corruptiōis ɔcipiūt faciliter in interiorib⁹ detrimēta. Sūt item alij q pprias iniurias studiose vindicāt: sed iniurias dei psequ min⁹ curāt nō aduertētes aliaz p zelū: aliā p vitiū irā eē: prima ɔtra iniuriā dei: scda ɔtra iniuriam ppriā cōmouet. Et illa est grē: ista culpe: illa p̄miū: ista importat penā. Sz cauēdū est valde: ne tm̄ anim⁹ p irā turbet: vt qd vitio furoris agit fieri p zelū rectitudinis estimet. Interdū. n. vitia v̄tutib⁹ se palliant ⁊ act⁹ q pn̄t fieri meritorie: reddūt noxios ac deprauāt. Sic fit nōnunq̄ vt i correctiōe fraterna: ira charitatē excecat: cū poti⁹ e cōtrario charitas irā debeat excecare. Sūt ⁊ alij q psonis ⁊ nō vitijs irascunt. Nos aūt si charitatis ordinē īspicim⁹ hoc videm⁹ q̄ ē diligēda nā quam de⁹ ɔdidit: ⁊ detestāda sunt crimina q̄ qs ex īstinctu pprio vl' certe diaboli ppetrauit. Possum⁹ īterdū hoi: nō ex rācore irasci: ⁊ p bono suo corpe cupe malū pene. Cuz qs ex sanitate corporis vel affluētia diuitiaꝝ vel alijs ex gratijs extollit: aut peccatis alijs iplicat: vt sibi bona sbtrahant hui⁹ bñ possum⁹ ⁊ rōnabilr exoptare: vt deficiēte cā deficiat ⁊ effect⁹ siue desinat.

C Qualiter patientia acquiratur. Capitulum. xlvj.

UT aūt iocūdi⁹ nobis aduersantia sustinere possum⁹: studeam⁹ hoc solicite possidere: videlicet memo

riā passionis dñice: ꝯsideratio nē retributionis diuine: ac dulcedinē dñice charitatis. Pēsemus ⁊ nr̄a mala merita deniqꝫ bn̄ficia: penam purgatorij q̄ nobis ꝑ tribulationē diminuit: et pctm̄ qd dimittit: ⁊ gr̄az q̄ ꝓficitur: ⁊ dei gloriā ad quā ordinamur: ꝓmium qd augetur atqꝫ cautelā q̄ ꝑ hāc nō modicū erudimur. Sz laborādū nobis ē ne ꝑ ipaz nobis ꝯtingat qn̄qꝫ penaz incurrere vn̄ possemus ⁊ gloriaz expectare. Uidemus. n. q ꝑ eq̄lē motū pigmētū videlicet fragrat ⁊ lutuz fetet: ⁊ q in eodem igne aurum rutilat ⁊ fenū fumat. Certe tribulatio calcar ē ad boni opis feruorē: pigritiā vo excitās nostrā: ⁊ vētus ad portum glorie nos ipellēs. Ceterum cum iniuriose molestamur: citius in nobis rācorē extinguimus si per dissimulationez ꝓmos motus reprimamus. Est. n. ire natura q signis exterioribus ꝓlata crescit sed occulta minuitur ⁊ lāguescit.

¶ De ordinatiōe hominis quo ad deū. Caplm. xlvij.

Omni nisu vos exhibete laudabiles frēs mei: corā deo synceros mentis puritate: ⁊ coram hoibus decenter discipline. Exhibete vos semꝑ in tali seruitio timoratos solicitos et deuotos. Solicite deo placita inuestigate ⁊ ardēter ea cōcupiscite ac iplete. In charitate ⁊ ex charitate cuncta facere satagite: vt ⁊ deo largiēte habeatis charitatis habituz ⁊ ꝑ vestrū studiū eius motum. Si enim vnuz istorum in vestris actiōibus defuerit: nequaq̄ apd deū meritoriū opus erit. Id ergo qd in vsum venerit: deuote ad deū referte: ⁊ ei ꝓpter seipz ꝑ amorē infatigabiliter inherete. Uia vobis sit ad deū tam ꝓspera q̄ aduersa: vt in sucessibus cum gratiarum actione sitis humiles: ⁊ in contrarijs patientes. De nullo gaudeatis nisi q xp̄o militetis: nec de aliq̄ doleatis: nisi q ab eius gratia vos elongatis. Soli deo placere appetatis sibimet solūmodo displicere timeatis. Sola vobis ea que deo iungunt dulcescant: sola que sibi ꝯtraria amarescant. Totam vitam vestram ad dei gloriam ordinate: semꝑ illi de bn̄ficijs suis gratias agite: ⁊ quicquid ad laudem eius non pertinet quasi amissum penitus reputate: vilescant vobis omnia preter deum: nec queratis aliquid in transitorijs qd ē ꝯtra deū. Affectetis oē tristabile qd ordinat vos ad deuz. Sit vobis deus honor ⁊ gaudiū i merore solatiuz: ⁊ in tribulatione

defensio:sit vobis cibus in ieiu
nio in paupertate abundantia
in infirmitate saluberrima me
dicina. Quapropter si esuritis
ille vobis sit conuiuium: si siti/
tis ille vobis sit vinum cdituz
si nudi:sit ipse vestitutus:si infir
mi sit ipse medicus:si vigilatis
sit ille lectus: si fatigati ex itinẽ
sit quies: ⁊ vmbraculum vobis
ipse. Sit inquã deus cordis vr̃i
sp culũ q̃ vos ornetis:sit fons q
vos lauet:sit panis qui vos con
fortet:electuariuz qd vos sanet
sit clauis que corda vestra sibi
aperiat mũdo claudat. Et si vi/
res corporis deficiant semp tñ
in obsequio cõditoris:bone vo
luntatis desideria inardescãt.
Diligite qd diligit de⁹: ⁊ odite
tm̃modo quod odit. Quãtum
est in vobis semp studeatis ha
bere intellectum deum cogno/
scentem:affectum deum diligẽ
tem:diligentiam ipsum querẽ/
tem:sapientiam ipsum inueni/
entem:cõuersationẽ sibi placen
tem:perseuerantiã ipm fiducia
liter expectantem. Quid plura
fratres. Adoremus dei poten/
tiam:miremur sapientiaz: ame
mus clementiaz: desideremus
pulchritudinez:alliciamur per
dulcedinem veneremur eterni
tatem:imitemur humilitatem:
magnitudinem inquiramus p
fectionem laudemus misericor
diam speremus:iusticiam eius
timeamus.

¶ De ordinatiõe hoĩs quoad
seipsum. Caplm.xlviij.

Corpus vobis solũmõ
sit in mũdo: sed anim⁹
sit in celo. Intantũ men
tes vestre sint intente superius
vt presentia velut trãsacta q̃dã
modo reputetis. Mundus sit
vobis exiliũ ⁊ patria vestra ce/
lum. Frequenter ad deum cor
dirigite propter familiaritatis
eius amicitiam subintrandam
licet hoc ipsum fiat breuiter: et
propter accidiam remouendã
Studijs spiritualibus vos pau
latim assuefacite. Oratõis vsuz
vobis facite ⁊ impmite: nec m̃
tãq̃z ex ↄsuetudine sed ex deuo
tionis dulcedine adimplete.
Oratiões furtiuas querite. Il/
lis quoqz orationibus libenti⁹
insistite que affectum vestrũ ad
feruorem magis videant exci/
tare. Uidete nedũ corpus sit in
choro:anim⁹ sit in foro. Exñtes
in itinere sic vos exhibeatis bo
no mõ socijs affabiles:ne ipa so
cietas ab orationũ ↄsuetaz fru/
ctu faciat inanes. Quotidie ma
ne surgentes cũcta que facturi
estis deo offeratis. Finito die
de cõmissis illa die vobisipsis
caplm teneatis: ↄuocatis cogi

tationibus locutionibus ⁊ opa tionib⁹. In lectiõe studeatis intellectu ꝓficere ⁊ effectu. Sic illa bona q̄ ex affectu qñq3 facienda cõcipitis facite: ne ꝓpť illam bonũ obediẽtie vel id ad quod tenemini negligatis. Et breviť vt supremo bono coniungi valeatis sitis ab omniũ negocioꝝ secularĩũ strepitu exuti a vanitatibus speculatoꝝ pñtium auulsi a cũctis infructuosis cogitationibus extranei: ⁊ mũdi blandimentis ac illecebris crucifixi.

¶ De ordinatiõe hoĩs quo ad proximum. Caplm. xlix.

In omni actu frẽs carissimi studete vobis ꝓficere ad meritũ: ⁊ primis ad exẽplũ. Circa seruitia fraterna sitis iocũdi: spontanei ⁊ parati nec vlli sitis ꝓpť vsum ꝓprĳ corporis onerosi. Grãm quã accepistis alĳs libẽter impendatis Id qđ deest ab hñtib⁹ humiliť regratis. Delictũ fraternũ non indignatio: s3 cõpassio ꝓsequať Accusate ꝓprios defectus ⁊ supportate humiliter alienos semper cogitãtes vos ꝑpetrare potuisse silia ⁊ maiora nisi diuina vos mĩa custodisse. Et certe l3 nõ aduertatis ideo forsitã ĩ maioribus defectib⁹ laboratis in q bus ⁊ vos ĩdigetis ab alĳs supportari. Hẽt enĩ fructus q̄libet vermẽ suũ. Monete delinquẽtes humiliter ⁊ arguite patienter. Pacem cũ oĩb⁹ ⁊ bellũ cum vitĳs habete. In oĩ bono seruate ꝯcordiã ⁊ non in malo. Fr̃is iracũdiã sine ratiõe etiã ꝯ vos cõceptã: ꝯsideretis compescere sicut vestrã. Quelibet transitoria: fraterne postponite charitati. Sic hoĩes diligatis vt eoꝝ vitia nõ ametis. Et dilectio debetur hoĩbus ƀm meritũ: sed veneratio ƀm offĩm ⁊ etatẽ. Debetis igitur plus honorare supiores: sed plus diligere meliores prelatis obedientiã: equalibus cõcordiam: meliorib⁹ bñficium exhibete. Contendite maiorib⁹ p timorẽ subĳci: equalib⁹ p charitatẽ obseq: sed p humilitatem mĩorib⁹ coequari. Sitis ṗcipiẽtib⁹ parati: obediẽtib⁹ modesti maledicentibus taciti: laudantibus verecundi. Negligentes ⁊ reprehensiõe dignos ita caute declinate vt ipsos ṗsumptuose nõ iudicetis: ⁊ t͞n ea que faciunt fugiatis. Quoscũq3 feruentiores in bono cernitis eoꝝ familiaritatẽ auidius appetatis Quãlibet virtutem velut apis semp a meliorib⁹ deflorate nec qđ min⁹: q̄s hẽat: sed qđ v̄tutis possideat cogitate. Uniuersa v̄o q̄ videritis min⁹ edificatõis hñtia: velut ceci ⁊ q penit⁹ ƀ nõ

viderint transeatis. Nunq̃ȝ eni eoꝝ q̃ male agũt auctoritate vl' cõsuetudine aīmati vel exẽplo id qđ deterius ẽst faciatis.

¶ Qr p̃lati debẽt esse spe/ culum subditoꝝ. Capl'm. l.

AD vos aũt spectat o p̃re lati speculũ subditoꝝ eẽ dominiũ nõ amare: nũq̃ȝ impare: sine ꝯtumelia corri/ gere: sine supbia gubnare: sine crudelitate castigare: cũ chari/ tate fouere: Venerationẽȝ nõ exi gere: equalitatẽ seruare: culpas ꝑpter timorẽ vel amorẽ nõ dis siml'are: ex rancore vel odio nõ punire: i penis mĩam cũ iusti/ cia tẽpare: cõi alioꝝ victu ⁊ ve/ stitu ꝯtenti esse. Ad bonũ mone re nec morib⁹ ꝯtradicere: v̄bo exẽplo p̃esse p̃ro diuersitate cul parũ ⁊ p̃sonarũ nunc vinũ nũc oleũ exhibere: sic p̄tãte: sic v̄tu te ceteros p̃cellere nõ solũ p̃re esse sȝ ꝓdesse. Circa interiora ⁊ exteriora solicitudinẽȝ habere spũalia ⁊ tpalia ꝓinde dispensa re. Que sunt ꝯtra ordinẽ nõ di/ spensare rationabiles licentias nõ negare. Curis supfluis se sb trahere sed necessarijs non de esse. Cuȝ his qui in lenitate am bulat nolle misceri: maturitatẽ honestã apprehẽdere: prelatu/ ram pro libertate vel cõmodo non tenere: amare cõmunia: su/ pflua non appetere: contra ho/ nestatẽ nõ acq̃rere: de redden da rõne cõtinue cogitare. Ad vos inq̃ȝ spectat o p̃lati esse in actione ꝓuidos: in ꝯtẽplatione suspẽsos: i ꝯuersatiõe hũiles: in dictis veraces in factis stabiles in regimĩe fideles: vobis esse p̃ cos: sȝ alijs liberales in capitul' strenuos extra pios rebellibus esse p̄res: hũilib⁹ esse m̄res. Sic igit̃ vos habeatis ad subditos vt parati sitis semp̃ infirmis sb uenire: sanos ad bonũ stimula/ re: tẽptatos ꝯfortare: peccãtes corripere: deuotos diligere pi/ gros excitare indiscrete feruẽ/ tes retrahere: religiosos ad ex teriora mittere: dissolutos in domo tenere: seniores ĩ dubijs ꝯsulẽ: mi̇ores sȝ regulã nutrire simplices non contẽnere: pre/ sumptuusos iclinare: turbatos consolari omnesq̃ȝ vobis comis sos dñō cõmendare.

¶ De dispensatione ho/ minis in se quo ad disposi tionẽȝ cordis. Capitulũ. lj.

VT p̃fectius possitis frẽs charissimi finẽ attigere quẽ intẽditis: ad qd mũ dũ reliquẽtes veneritis. cogita te sollicite. Volũtates v̄ras frã/ gite ⁊ mũdo vos mortuos esti/ mate. De cordib⁹ v̄ris abijcite curiosas cogitatiões indignas

affectiões: sinistras intẽtiones violẽtas occupatiões: tristiciã inutilẽ puatũ amorẽ ⁊ sensum vtiqꝫ singularẽ. Illud corã ocul' dei cogitare ptimescite: qd in p̄sentia hoiũ erubescitis opib⁹ exercẽ. Conet igit qſqꝫ cor habere: qd sit q̄si ortus arboribus v̄tutũ virẽs vt apotecha scãꝝ affectionũ aromatibus redolẽs: vt celũ diuinaꝝ illuminationũ syderib⁹ fulgẽs vt flos supnum rorẽ suscipiẽs. vt archa thesauꝝ mirificũ in se claudens vt fons deuotiõis riuulos semp manãs vt speculũ dñicã imaginẽ repñtans. O btm̄ cor qd exhibet se soliũ in q̊ deus sedeat: thalamũ in quo qescat: sigillũ cui silitudinẽ suã iprimat: cellariũ qd vino suo ipleat: librũ in quo memoriam suã scribat: auꝝ qd p bñplacito suo flectat. Conet iteꝝ atqꝫ iteꝝ qſqꝫ cor habere deo deuotũ: cogitationib⁹ discretũ: in tentationib⁹ cautũ: a rancore extraneũ: a iudicijs alienũ: desiderio eternoꝝ lãguidũ: amore vulneratũ cogitatiõe fulgidũ: in opibus timoratũ: ꝯtemplatione eleuatum in bono sollicitum: contritione scissum: mundicia sanctũ tiore custoditũ ⁊ grã ꝺcoratum. Deniqꝫ diligentissime studeamus fratres vt toto corde recedamus a peccato detestãdo culpam: toto corde conuertamur ad deum agendo penitentiã ⁊ toto corde queramus dñm supplicando veniam: toto corde adhereamus dño ipsum super omnia diligẽtes: toto corde seruiamus domino ipsum laudãtes toto corde sequamur ipsius semitas imitantes. Ista dño merito debemus qui beneficia prestat innumera cordi nostro. Ipse nãqꝫ deus corda nostra illustrat sapientia gubernat: bonitate ditat: dulcedine cibat: pulchritudine imutat: potẽtia iuuat ⁊ charitate vnit: promissis allicit: flagellis erudit: cõminatione concutit: ac beneficijs emollit. Ipse deus dulcissimus corda nostra ĩtuetur probando: alloquitur informando tangit excitando visitat consulando viuificat iustificando et aperit irradiando. de quibus omnibus gratiarum actiones nobis sibi referre conuenit indefesse.

¶ De dispositione hominis in se: quo ad ordinationem oris. Capitulũ. lij.

NUnqꝫ supersileat loquẽda vel proferat tacenda. Quando vero loqui proponit quis: ipsa verba prius in animo tẽpet quatenus modeste: veraciter. et dulciter

quod voluerit id pponat. Lingua eni mendax dupliciter elata vl' inflāmata deo est ꝛ hoib⁹ odiosa. Diligenter igitur charissimi respicite quid vel qbus qñ vel vbi qualiter vel quantū vel certe qua de causa loquamini ĩ smonib⁹ vestris si debite circūstātie defuerit generet mala ꝯsciētia in cordib⁹ ppriꝭ vel certe scandalū in aīo auditorum. Hec aūt tria vꝫ gestū vocē significationē in vřis loquutionib⁹ attēdatis ita vt gestus sint disciplinati: vox lenis: significatio semp vera. Uerbis nolite cōtēdere: sꝫ nec in litibus victoriā curetis obtinere. Uitanda sunt semp vba que vel loquētib⁹ vel audiētib⁹ sunt nociua. Ab illis loquutionib⁹ est abstinēdū que vel illius q loquit vel eius cui loquitur vel illius de quo loquitur nō ꝯueniūt honestati. Tempus loquēdi ꝯsiderandū est qꝛ qñqꝫ nihil qñqꝫ aliqd dicendū est. Sed nullū tēpus inuenitur qñ mala vel etiā bona oīa sint pferenda. Aliqñ eni tacere debemus ppterea qꝛ alter loq cepit ne smonē eius interrūpere videamur. Aliqñ tacendū est ppt auditoꝝ aīos: qñ ad id qd dicere pponimus aduertimus ipatos. Aliqñ tacendum est ppter multiloquiū deuitandum: vel etiam ppterea quia ipsi qui sumus loquuturi nūdū formā cōgruā ꝯcepimus pponēdi. Senes loquant de discretione cōsulēdi: Juuenes de instātia operādi: sapiētes de mysterio scripturaꝝ: simplices de exēplis bonoꝝ opum: hi qui exteriora tractant de sollitudine vite actiue Qui quietā vitā ducunt de dulcedine vite cotēplatiue: plati de dispensatione tpaliū ꝛ spūaliuꝫ subditi de obediētia pceptoꝝ. Cum igit ad edificationē nřaꝫ loqui volum⁹ ad hoc illos quorum doctrina possumus ad virtutē puehi: eligamus. Cum vo ppter alioꝝ edificationē loquimur ad illos quos speram⁹ nostra exhortatione corrigi: ꝯuertamur Ad hoc aūt doctrina nřa intēdat vt hortemur ad ꝯstantiā timidos: ad timorē supbos ad getem ĩportunos: ad feruorem tepidos: ad silentiū verbosos: ad verbū exhortationis tacitos: ad mansuetudinē ĩpatiētes: ad vigllātiā negligētes: ad indulgentiam crudeles ad verecūdiā pcipites ꝛ pcaces. Hoc est sollicite ꝯsiderandū qd frater habeat ꝯuersatiōnē sibi placentē: pseuerantiā ipm fiducialiter expectantem. Quid plura frēs? Admiremur dei potentiā miremur pulchritudinē alicia

mur per dulcedinē: veneremur eternitatē. Cauendū est insup ne, frater in loquendo membra inordinate moueat neq3 oculorū nutib9 nec vultus trāsforma tione vel trāsmutatione hmōis sui grām decoloret. Deuitetis itaq3 verbū amar sup̄bum: detractoriū: adulatoriū: iuratoriū: sup̄fluū: ociosum. Sicut aūt absenti nō debetis detrahere: sic nec p̄ntem aliquatenus deride re. Insipiētibus non debetis illudere: nec sapiētibus inuidere. Sicut muti in ociosis: s3 loquaces infructuosis: in hmōib9 v̄ris non cor in lingua s3 linguam in corde potius teneatis. Sane cū ad loquendū veneritis pauca verba rōnabilia p̄feratis. Taciturnitatē ametis ⁊ tumultū hominū fugiatis: per silentiū nāq3 ↄ̄scientia huatur. ⁊ mens p ↄ̄tēplationē expeditius euellatur. Quāto enim plus a negotiorū strepitu vos subtrahitis: tanto deus vicinior erit vobis.

De exercitio bonorū operum. Capittulum .lij.

His virtutibus frēs charissimi pollē satagite: q̄ specialiter ptinēt ad regularis obseruantiā disciplinē q̄les sunt abdicatio p̄prietatis cū obedientie bono ad mundiciā castitatis. Et qm̄ p votū religionis ad magna vos ligastis magna q̄q3 in opib9 demōstretis. Multo nāq3 melius est in minoribus p̄missionibus esse deuotū: q̄3 in maioribus negligentē. Uestrū ordinē seruetis opere: sed oēs alios charitate. Quottidie in aliquo virtutis exercitio p̄ficite: ⁊ in bonū conemini sollicite laborare. Nauis eni q̄ cōtra ictū fluuij ducit retrocedit nisi sursum cū magno labore ↄ̄tinuo moueat. Scōm statū in quo de9 vos posuit: meliora semp que ad illū ptinent adiplete. Habeatis ī penitētia vitā in desiderio v̄o mortē. Disciplinā extra huate: ↄ̄scientiam interius expurgate. Subtiliter inuestigate mala p̄pria: ⁊ digne corrigere īdagata. Cōmunē rep̄hensionē audiētes nō illā ad alios sed ad vosipos humiliter retorquete. Quia certi estis de pp̄etrata clpa doleatis s3 q2 īcerti estis de venia timeatis. In oīb9 actiōib9 v̄ris extrema fugite ⁊ semp ī medio vos tenete. Uñ tali moderamīe carnē ↄ̄strīgite: q̄si centū anni victuri: sed vitia sic fugite quasi crastio morituri. Circa seruitia fraterna sitis prōpti: nec vlli circa vsū p̄prij corporis onerosi. Estote frēs humiles sine fictione: maturi sine pōderositate: agiles sine leuitate:

timētes sine desperatiōe: spantes sine psumptiōe: obediētes sine ɔtradictione: hylares sine disso lutiōe: patiētes sine murmure. Estote inq̄ʒ cōpositi ad moꝝ di sciplinam: pij a miaʒ: īmobiles ad ɔstātiā: in orone deuoti: ⁊ in vestra custodia circūspecti. Cu rate mala p̄terita plāgere: psen tia mala spernite: futura cauete in bono finalit̄ pdurate. Quis nihil honestatis humana pn̄tia vobis debeat adijcere vel soli/ tudo diminuere: tn̄ ibi magis suate disciplinā vbi vel plurib⁹ gn̄at scandalū neglecta: vel for mā imitatiōis tribuit custodi/ ta. Noctem ordinetis silētio ⁊ oroni: diē vo bonis exercitijs ⁊ labori. Diē detis pxio: noctem deo: laboris cāʒ: nā laborē in la bore cogitate: In bonis fortes estote: sʒ ī malis vos debiles ex hibete. In agēdis vo talē ordi nationē q̄ ad oēs ⁊ singl'os obs uetis: vt videlicet sit ī plātis di ligētia: ī sbditl obediētia: ī oīb⁹ sil' pax ⁊ ɔcordia: ī choro deuo/ tio ⁊ disciplīa: iux̄ altare matu/ ritas ⁊ reuerētia. Deuoti sint se nes: laboriosi sint iuuenes. Sit hūilitas ī hitu: pcitas ī victu: so brietas ī potu. Sit ī claustro n̄ rumor: sʒ lectio: ī caplo nō lis: sʒ ɔfessio. Et ītētio fratꝝ nō vset ī caus sʒ ī psalmis. In ɔuentu q̄ʒ sint assidui: ad curias vo rari.

¶ De exercitijs vtutū. Ca. liiij.

Sicut spectat ad iusticiā opatio boni: sic declina tio q̄ʒ mali. Quapropt laudabilr viuatis: nec tn̄ laudē hoīuʒ appetatis. Nō gliemini d mltis dieb⁹ qb⁹ ī religiōe diu vixistis: sed de paucis: qb⁹ ordi nē obsuastis: hypocrisim fugia tis: ⁊ ī veritate corā deo ambu letis: sic̄ ⁊ ī vestimētis ouiū fo/ rinsecus apparetis. Nimis. n. paꝝ ē ī igressu religiōis tm̄ ha bitū mutare: sʒ mores ⁊ vitam laudabile ē. Igit̄ simplici ɔdiē tes via nunq̄ʒ duplicatis: aut fi ctiōis vestigiū p̄tēdatis. Quic qd ɔ̄ cōeʒ vsū est vl' qd vos pōt reddē notabiles id fugite qua/ si pestē. Justiciā nūq̄ʒ deseratis pp verecūdiā vel timorē. Disso lutōes n̄ faciatis: nec vos cū eis q ī leuitate ābulāt cōmisceatis. Studete visuʒ a vanitate: aures a rumorib⁹: cor a mal' cogitatiōi b⁹ claudē: ⁊ līguā a hmōib⁹ ocio sis: man⁹ a ɔtactib⁹ ipudicis pe des ab euagatiōib⁹ cohibē. Ab oī deniq̄ʒ vos sbtrahite: qd ī cō ditoris possʒ vos obsequijs ipe dire Otia dclinetis: ne cellas ī utilr occupetl. crebra munuscu la: freq̄ntēq̄ʒ missionē ciguloꝝ ⁊ cultelloꝝ ⁊ hmōi duitetl. No lite nō fienda sapienter appetē

ant facienda p accidiam fasti/
dire. Diligētissime caueatis ne
qn̄ in labore minus patientes:
vel inobedientia pceptorꝝ mi/
nus alacres: vel in opibꝰ chari/
tatis inueniamini negligentes
In certo statu ⁊ certa ꝯscientia
vos ponatis nunq̄ꝫ etiā in illo
statu viuere p̄sumatis: in q̄ mo
riendo discedere non velletis.
Excessuꝫ in habitu caueatis: ne
vestimenta vestra sint in genē
preciosa: vel in qualitate minꝰ
mollia: vel in colore splēdentia
vel in formatiōe signum hn̄tia
vanitatis. Gestum q̊ꝫ corporis
vbiqꝫ cum distinctione disciplи
ne exerceatis: sic vbiqꝫ vt singu
la membra suū teneant officiuꝫ
nec vsurpent in suis actibꝰ alie/
nū. Unde nec loquat̄ manꝰ nec
os audiet nec oculus offm̄ lin/
gue sibi sumat: sed vnūquodqꝫ
membrū tam decenter opꝰ suū
impleat quatenus aspectus in/
tuentiū nō offendat. Facies hu
mana cuꝫ sit speculū discipline
intantū maiori custodia est ha
benda: quāto minus pōt abscō/
di si qͦd pctm̄ in ea fuerit vel ce
lari. Discursus inutiles semper
caueatis diligenter. Nam sicut
de inconstātia mentis nascit̄ ī/
ordinata motio corpis: sic econ
trario mens paulatim regem ī
ponit qn̄ motus corporis inor
dinate fluere nō finit̄: corpꝰ nō
colatis: nec solatijs transitorijs
hereatis. Terrene nāqꝫ delecta
tiones iocūdant false dū sunt: ⁊
ꝯtristant veracit̄ postq̄ꝫ nō sūt.
Hoc q̊ꝫ specialr̄ attendendū ꝙ
sicut malū opus qn̄qꝫ est lauda
bile: sic ⁊ bonū opus reprehēdi
tur quodāmodo si non fit tēpo
re oportuno. Justicia. n. ⁊ veri/
tas nō semp deficiūt: qn̄ tp̄s de/
bitū ī his expectat̄. Fructꝰ nāqꝫ
nō puenit cū semen iacit̄: ſꝫ tūc
demū qn̄ suo tpe seminatur.

De temperantia seruanda ī cibo ⁊ potu. Capl'm .lv.

Corpꝰ vt seruiat nutria
tur et ne lasciuiet ordi/
net̄. Sic abstinētiā exer
ceatis ne postea comedētes ip
sū ieiuniū supfluitate nimia cō
pensetis. Nō sapor ciborꝝ: ſꝫ fa/
mes comedendi vob̄ excitet ap
petitū. In mensa studeatis ne/
cessitati puidē: nō appetitui. Ca
ro etenī ē pascēda: ſꝫ vitia extin
guēda. Un̄ corpi nō sūt dāda su
pflua neqꝫ neccīa subtrahenda.
Cū igit̄ sufficientē cibū sūpsistis
si postmodū delicatiora vel me
liora supueniūt: nō ppt̄ illa sto/
machū oneretis. Et qͦd de cibo
diximꝰ de potu q̊ꝫ ac somno ⁊ ī
dumēto: alijs q̊ꝫ corpis necessa
rijs intelligat̄: vt nunq̄ꝫ in illis
curetis voluptati satisfacē ſꝫ ne

cessitati nature. Illud etiā pre/tereūdū nō est q̄ ante sumptuz cibū magis hylares eē cōuenit ne videamur ꝓpter abstinētiā turbati: postea v̄o tacitos ⁊ modestos ne putemur in crapula inflāmati. Ante prādiuz tēpus ē doctrine ⁊ orōnis: postmodū aūt opis ⁊ laboris. Tūc eniz exercēdus ē animus qñ ad studium spūale leuis ē. Et tunc reprimēda ē caro: qñ calores incētiui p̄ cibū solēt ampliꝰ excitari.

¶ De venialibus vitandis. Capitulum lvj.

Sicut libēter vitatis pctā grauia: sic cauete fratres ne multa vos molestent venialia vel leuia. Sepe eteniz de peccatis minimis venit̄ ad maiora: sicut ignis calidus nō/nunq̄z surgit modica de scintilla. Uitanda sunt igitur peccata venialia: q2 nos nos in malis assuescūnt ⁊ feruorē charitatis diminuūt: animā maculant: ad penā obligāt: aīe potestatez in operibus suis lassant: ⁊ a gloria nos retardant. Nunq̄z enim a quocūq3 facies dei videbit̄: donec p̄ venialiū penitētiam vltimus quadrans p̄soluatur. Hec sunt quoq3 que gaudiuz celeste nobis indirecte minuunt: quia opa bona nostra p̄ que crescere nobis posset eternoꝝ cumulus p̄miorꝝ cōuertere nos oportet ad solutionē huiusmodi debitorum. Curemus ergo p̄ oēs de/clinatiōes eē potius inocentes q̄z cōmittētes: etiam culpas le/uissimas penitēntes.

¶ Exhortatio bona ⁊ finis epistole. Capitulū. lvij.

Ecce frēs charissimi q̄liter ī multis vos īstruxi q2 ⁊ ip̄e indigeo erudiri. In loco p̄egrinatiōis nostre q̄z diu prauū ē corꝫ hoīs p̄cliuuz ad vitia: languidū ad virtutē: mutuis exhortationibꝰ indigemus. Hinc est q̄ omni virtute vos precor ꝯtestās: vt p̄ eū qui suo reuerendo sanguine nos redemit: ⁊ ad vitam pia morte re reparauit: vestre ꝓfessionis vestriq3 propositi nō imemores: semitaꝝ memineritis antiquarū p̄ quas antecessores nr̄i currere festinarūt in spū vehemē/ti: ⁊ iā regnat cū xp̄o p̄petua requie ꝯsolādi. Ad quā ⁊ nos cuz diuina suffragāte gr̄a p̄ueneri mus erit animabus nostris cognitio pure veritatis: dilectio sūme bonitatis: ac diuine frui/tio maiestatis. Erit ⁊ corpori/bus nostris claritatis pulchri/tudo: agilitatis promptitudo: subtilitatis aptitudo: ⁊ īpassibilitatis inuictissima fortitudo. Ibi erit affluentia diuitiaꝝ: in

fluentia bonoꝝ omnium ⁊ honoꝝ. Ibi: gaudebimus supra nos de diuina intuitiōe: infra nos de loci amenitate: intra nos de corporis ⁊ anime glorificatiōe iuxta nos de societate angeloꝝ ⁊ hominum vnitate. Quid plura? Ibi euasio periculorum: distinctio mansionū: ꝯcordia volūtatū. Ibi amenitas vernalis candor lucis estiualis: vbertas autūnalis: ⁊ requies hyemalis Ibi inq̄ʒ vita sine morte: certuʒ sine sorte: dies sine nocte: libertas sine timore: gaudium sine merore: requies sine labore: regalis dn̄atio sine fine. Hec vobis pstare digneť q est principiū sine principio ⁊ finis omnium sine fine. Amen.

¶ Incipiunt predicte epistole. Capitula.

¶ Incipit tractatus de veris et falsis virtutibus reverendi patris fratris Umberti magistri ordinis. Prologus.

Sunt quedam vitia que frequenter virtutem pretendunt: ut cum vere sint vitia: credimur esse virtutes sicut severitas putatur esse iusticia: amaritudo mentis maturitas: et loquacitas dicitur affabilitas: dissolutio mentis leticia: et pigritia sive inordinata tristicia indicatur morum gravitas: tepor discretio: ornatus superfluus mundicia: superabundantia in victu et familia dicitur honestas et prodigalitas dicitur libertas: avaricia providentia: pertinatia constantia. Et sic de similibus ut dolositas prudentia: hypocrisis sanctitas: incuratus in agendis dicitur mansuetus: et curiosus circumspectus: vanagloriosus honestus: presumptio spes: accusator vel corrector zelator iusticie: dissimulans dicitur patiens: pusillanimus ad corrigendum benignus vel pacificus. Sicut autem falsis denariis nihil emitur boni: sic nec regnum celorum falsis comparatur virtutibus. Sunt etiam quedam virtutes quasi naturaliter hominibus inherentes sicut naturalis humilitas: benignitas: modestia: largitas misericordia: patientia. His similiter nemo meretur regnum dei: sed sole gratuite virtutes remunerantur eternaliter apud deum. Sunt etiam virtutes gratuite: quas inspicientes indicant esse vitia: sicut iusticia indicatur esse severitas: maturitas mentis: amaritudo: providentia avaritia: constantia pertinatia: et sic de omnibus supradictis. Sicut etiam quod fit propter humilitatem fieri dicunt propter hypocrisim. Quod fit zelo iusticie fieri dicunt zelo vindicte. Quod fit charitate fieri dicunt rancore vel odio. Quod propter spiritualem dilectionem fieri dicunt propter carnalem amorem. Quod fit pura intentione fieri dicunt pro temporali consolatione: et sic de aliis. Cum autem sit difficile discernere inter vitium et virtutem: cumque gradus sint in qualibet virtute que primo ex mera dei liberalitate anime infunduntur infuse radicantur et augentur aucte perficiuntur: perspicacissime intuendum est que sint virtutes vere et perfecte quibus solus gratus homo efficitur apud deum. Et primo de charitate que est mater et ornamentum omnium virtutum

¶ De charitate. Capitulum primum

Charitas apud deum vera et perfecta quando anima cum omnibus viribus suis ardenter se

infundit deo nullū cōmodū trā sitoriū vel eternū querēs in eo sz solūmō ppter bonitatē nobilitatem scitatē pfectionē ⁊ btitudinē sibi innatā afficit circa deum. Delicata eni aia q̄si abhoia tur p modū cōmodi ⁊ pmij diligere deū: Sicut deus cū oi virtute sua aie se infundit nihil vn q̄ꝫ vtilitatis ab ea sperās sz sibi naturalē btitudinem suā cōmunicare desiderās. Qui aūt diligit deū: qꝛ sibi bonus est ⁊ propter hoc pricipaliter vt sibi cōmunicet btitudinē naturalem ipfectā ꝯuincit habere charitatem. Inductiuū v̄e charitatis est agnitio dei vera. Nā in ipa materia toti⁹ dilectiōis ꝯsistit. s. nobilitas scitas: potētia sapia ⁊c̄ Item dilectio dei eterna ⁊ imēsa ⁊ nō iterpellata ⁊ fidelissima inductiua est v̄e charitatis. Argumentū vere charitatis ponit dn̄s in Jo. dicēs: Qui hēt mandata mea ⁊ suat ea ille est q diligit me: cuius testis est augustinus. d. In tm̄ deū diligimus in quantū ei⁹ mādata suamus: nō plus nec min⁹. Idē intelligēdū est de votis spontaneis: q̄ obligāt equaliter cū pceptis. Testimoniū phibet de his btūs gre. dicēs: Ad vos charissimi itroꝛsus redite ⁊ si deū vere diligitis ingrite. Nec quisq̄ꝫ sibi credat qcq̄d sibi rn̄derit aīmus de dilectiōe ꝯditoꝛis: sine attestatiōe opis. Sz si vere deus diligitur: lingua: mens ⁊ vita requ ratur. Amoꝛ eni dei nō est ociosus. Opatur eni magna si est. Si vō opari renuit: amoꝛ non est. Hec aūt operum executio ⁊ mādatoꝝ obseruatio purificari debēt ex intētione ne vel timore alicuius pene fiant vel amore pmij cōpleant: teste augustino: deū diligit qꝛ impata: ideo nō custodit vel qꝛ magnitudīe pene vel auiditate pmij cōpellitur sed quia quod iubetur optimū est ⁊ honestū. Debent ⁊ alia duo esse signa verissima charitatis: ad deū. s. cū hō ꝯgratulat deo in oibus: que sibi placent a quocūq̄ꝫ quacūq̄ꝫ hoꝛa quocūq̄ꝫ loco fiant: ⁊ cum ꝯtristat in oibus que sibi displicēt a quocūq̄ꝫ quacūq̄ꝫ hoꝛa quocūq̄ꝫ loco fiāt Naturalis amoꝛ aūt nihil laudis a deo meret qꝛ semp super se reflectit: sed solūmodo gratuitus q semp tendit in alterꝫ. Uera charitas ad primū: est diligere primū sicut seipm: amicūq̄ꝫ ⁊ inimicum quēadmodū augustinus dicit: Proximū quilibet diligere tenet sicut seipm: hoc est in deo ad deum ⁊ propter deū Sic enim quisq̄ꝫ debet dilgere proximū suum sicut seipsum: vt

sicut desiderat sibi omne bonū
⁊ fugit omne malum: sic faciat
proximo. Uel aliter: Sicut vnus/
quisqꝫ bonū propriū in anima
⁊ corpore ⁊ rebus ac honore di
ligit quia sic quilibet in his qua
tuor fugit ⁊ odit omne dānum
propriū sic qlibet in eis omne
bonuꝫ non tam inimici q̄ꝫ ami
ci debet diligere ⁊ omne dānū
odire: licet ex p̄cepto non tantū
nec tam ardenter moueri tene
atur ad proximū quantū ad se/
ipsum. Ex amore amici non pōt
vera charitas perpendi. Nam
ethnici eos diligunt q se amāt
sed in amore inimici perpendi
tur. Amantē enim diligere na/
ture est que non est meritoria:
non amantē vero diligere est
gratie. Sed adhuc excellētius
p̄penditur veritas charitatis
ad proximū in glosa super ma/
theum q dicit: Amantem dili/
gere est nature: non amantem
vero beneficijs attrahere: pfe/
ctionis est. Et licet nemo tenea
tur ex precepto tm̄ ⁊ tam feruē/
ter diligere inimicū q̄ꝫ amicū
felix tn̄ esset ⁊ summe pfectiōis
qui tm̄ ⁊ plus posset diligere ⁊
charitatis opa exbibere tam in
imico q̄ꝫ amico: tam corrigenti
⁊ corripienti q̄ꝫ blandiēti: vitu
peranti q̄ꝫ laudanti: quia teste
chrisostimo nihil facit deo sic si
milem queadmodū malignis
et ledentibus esse placabilem.
Pro certo enim maiorē gratiā
⁊ gloriam cōsequeretur ex per
secutione q̄ꝫ ex fauore si modo
debito sciret ea frui sicut marty
ribus multo magis profuerunt
inimici ad eternam gloriam q̄ꝫ
amici. Ad amoreꝫ christi debet
nos inducere natura qꝛ omne
animal diligit sibi simile: ⁊ ima
go dei in ipo ⁊ preceptū in scri/
ptura. Argumenta vere chari/
tatis imo verissime ad p̄ximū
sunt vere cōdolēdo: tam inimi/
co q̄ꝫ amico in qualibet aduersi
tate vere ⁊ ex corde cōgaudere
de omni prosperitate que duo
charissima sunt. Argumēta ve
rissimi odij sunt qn̄ aliquis cū
grauitate cordis de p̄ximo co/
gitat qn̄ cuꝫ tristicia eum videt
qn̄ cum amaritudine de ipso lo
quuturi inde etiā audit loq cuꝫ
omne bonū illius ⁊ qd̄ sibi vti/
le est quantū pōt impedit qn̄ bo
nū qd̄ in ipo est diminuit ⁊ per
uertit. Sic nō fecit christus tra
ditori suo iude sed ipm tēpore
traditionis sue cum alijs dile/
ctis suis aplis corpore ⁊ sangui
ne suo refecit in loco traditiōis
nō negans osculū: sed benignis/
sime salutauit: plus dolēs de ma
lo suo q̄ꝫ de p̄prio vt dicit Hie/
ronimus. Sed mirabile est q̄

vnq̃ aliqs sibi de fraterna charitate applaudit: qui hec signa odij in corde gerit. Multis aũt videtur sufficere si cupiant proximis salutẽ eternam: quã dare nec auferre possunt quã bene optarent iudeis et paganis. Nec memores esse volunt q cum dominus animam suam posuit pro inimicis suis quod nos tenemur et non tantũ res sed etiã animas ponere tẽpore necessitatis pro fratribus christianis maxime cum prelati ad hec tenent. Ex duobus fouetur charitas ad deũ: mandatorum executione sm illud: Si precepta mea suaueritis manebitis in dilectiõe mea Jo. xv. Si proximũ ex cõpassione sm illud ecclesiastici. vij. Non desis plorãtibus in consolatione cũ lugẽtibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum. Ex his enim charitate firmaberis.

De humilitate. Capitulum. ij.

Humilitas vera et pfecta est cum gloria contẽnitur exhibita: nec appetitur exhibenda: vere hũilis semp timet ne sibi gloria aliqua exhibeatur et cũ sibi exhibita fuerit expauescẽs medullitus cõtristatur: sciens q soli deo honor et gloria debetur. Uere humilis nunq̃ de aliqua gloria gloriatur nisi ex hoc audientibus confidentiam deo prestare intendat. Sed si de ipso aliquid gloriosi vel aliqua gratia recitatur hoc cum dolore cordis et deiectione sui audit: sciẽs solius dei esse quod sibi ascribitur cui soli danda est gloria. Uere humilis nec maiori nec minori nec pari se prefert nullum inferiorem se credit nullũq; omnino spernit sed se solũ ex corde despicit et ab omnibus feruenter despici appetit gaudetq; vehementer cum despectus fuerit. Talis nullam timet contumeliam: quia nullam amat gloriam. Est qui nequiter se humiliat. sed vere teste beato bernardo: Non vult humilis predicari: sed vilis reputari. Amans humilitatẽ debet radicem humilitatis ponere seu plãtare in corde hoc est propriam fragilitatem agnoscere: vt se reputet non solum q̃ vilis est: sed etiã q̃ vilis esse potest: immo etiam q̃ vilis esset et q̃ vilis fieret nisi ipse deus violenter euũ a peccatis retraxisset: et nisi ei tentationes subtraheret. Ibi quilibet se cognosceret fragilitate sua se

esse positum ad abyssum ꝛ vo/ raginē viciorꝫ iuxta illud Mi chee sexto. Humiliatio tua in medio tui. Ueram humiliatio nem inducit frequens in despe ctis operibus exercitium: di/ cente scriptura: Nunq̄ȝ ad vir/ tutez humilitatis puenit q opa humilitatis refugit: souet vera humilitas ex eo ꝙ homo vere cognoscit nullā carnalē aut spi ritualē tētationē p se posse vin cere. Minimū opus bonū deo gratuz sine speciali auxilio iesu christi posse perficere Argumē tum vere humilitatis est cum homo in tantuz se deicit ꝙ om ni gratia se indignuz sentit nec audet etiam aliquam appetere ꝛ si super hoc a deo super ipsuz absq̄ȝ suo desiderio aliquid af/ fluxerit cum tremore percipit immo laudabilius iudicat esse deo carē gratia q̄ȝ habere illaz quam totiens diuersis modis demeruit: q̄ȝ totiens diuersi/ mode deturpauit qua nunquā ꝫm ordinationem dei fruebā/ tur. Item argumentuz vere hu militatis est ꝙ semper querit infimum locum: infimos socios infimum officium infima vesti/ menta. Superbia mentis dupli citer cognosci potest. Argumē/ to extrinseco ꝫm id ecclesiasti/ ci primo. Amictus corporis ꝛ risus dentium ꝛ ingressus an/ nunciant de illo: sicut arbor bo/ na vel mala ex fructu suo bono vel malo perpenditur: quia om nia facta ex corde procedūt. Di cit augustinus: sicut odor bonus ꝛ malus ex stomacho corrupto vel icorrupto pgreditur: vel ex speciebꝰ bonis vel malis in sto macho repositis sicut impudi/ cus oculus impudici cordis est nuncius. Argumēto etiam in trinseco cognosci potest super/ bia cuz aliquis in corde sibi pla cet ꝛ aliys se prefert: etiam pre/ ferri desiderat: ꝛ cum in factis suis hominibus desiderat seu affectat placere. Talis cum hu/ mili magistro domino nostro iesu christo non concordat nec sibi placuit teste apostolo pau/ lo. Sed improperium homi/ num expectauit ꝛ miseriam: ne venit preesse sed subesse ipso te ste matthei. xx. Non veni mi/ nistrari sed ministrare. Ideo/ q̄ȝ talis magister discipulorum qui nō deo sed hominibus pla cere studuit et voluit: dissipat ossa virtutum quoniam teste psalmo: Confundantur quoni am deus spreuit eos.

¶ De obedientia.
Capitulum. iij.

Obedietia vera ⁊ pfecta apud deū est cū homo diligēter ⁊ sepe cogitat qd maxime quolibet tpe ⁊ loco deo placeat ⁊ ad qd pcipue eū ordinauerit ⁊ h toto nixu semper complere intēdit. Sz vera obedientia ad vicarios christi scz prelatos est: cum subdit⁹ qd sibi maxime ↄtrariū est: fideliť ⁊ libenter exequiť: nunq̄ʒ mani festans signo vel verbo aut fcō qd sibi ↄtrarium sit mandatuz Sed vera obediētia ibi nō pōt perpendi: vbi subditus pceptū excogitat ⁊ opus qd sibi placue rit ipse dicat. Dicit augustinus Optim⁹ ille tuus est minister dn̄e qui non hoc a te audire de siderat qd ipe voluerit: sed hoc velle qd a te audierit. Uer⁹ obe diens nunq̄ʒ pceptuz expectat: sed solam voluntatē plati sciēs vel credēs: frequēter ⁊ feruēť exequiť pro pcepto: exēplo dn̄i iesu: cui voluntas ⁊ cōplacentia patris summū pceptū fuit. Uerus obediēs nūq̄ʒ de factis suis ordinat nec sensum suū iudicat cū nec velle habeat nec nolle sʒ oēm ordinationē circa se factā simpliciter ⁊ secure deo cōmittit ⁊ plato. Uerus obediēs non discernit inter bonū ⁊ malū sic abraam non discernit vtrū bonum vel malū esset occidē filiū deo iubēte: nec discernit inter bonum ⁊ melius. Nam poptimū etiā iudicat in dubio quod iubetur nisi māifeste appareat iniquum esse mandatū: tūc ɓm ↄsilium gregorij nūq̄ʒ propter obedientiam debet maluz fieri licet ppter obedientiā bonum qn̄qʒ debeat ⁊ possit intermitti greg. Sciendum q obedientia aliqn̄ si aliqd de suo habeat nulla est: aliqn̄ si de suo aliqd n̄ habeat minima est. Nā cū successus huius mūdi pcipiť locus superior imperať. Is qui ad pcipienda hec obedit: obedientie sibi virtutē euacuat: si ad hec ex propo desiderio hanelat. Rursus cū descensus huius mundi precipiť siue despect⁹ cū obprobria ⁊ cōtumelie adipisci iubentur: nisi hec animus ex semetipso appetat obedientie merituz minuit qui ad ea que in hac vita despecta sunt inuit⁹ nollēsqʒ descendit. Debet ergo obedientia ⁊ in aduersis de suo aliquid habere: ⁊ rursum in psperis de suo oīno aliqd non hr̄e: quatenus in aduersis tāto fit gliosior quāto diuino ordini etiā ex desiderio iūgitur ⁊ in psperis tanto fit verior quanto in presenti ipsa quā percipit gloria funditus ex mente separatur. Inductiuū vere obediētie est summa

obedientia iesu christi: qui non solum deo per oia obediuit. d. non mea sed tua voluntas fiat. Luce. xx. sed etiam hominibus bonis et malis subditus fuit et demonibus. Item oia sensibilia et insensibilia obediunt et illa subiecit homini vt se cognosceret subijciendũ eẽ deo. Sol et luna obedierũt gedeoni: terra moysi cũ absorbuit dathan et abyron mare petro ad calcãdũ et moysi cum submergeret pharaonem et exercituz eius serpentes maghis in egypto: bestie heremitis vt in vitas patrũ dicit. Aer et grando samueli: aues francisco: pluuia dominico: et demones aplis etc. Et quia oia obediunt deo sub celo et ĩ celo et i purgatorio et in inferno: ideo merito homo debet obedire deo pñi precepta eius et voluntatẽ eius in omnibus exequendo. Argumentum vere obedientie dicit augustinus: Uerus obediens mandatum eius nõ pcrastinat sed parat aures auditui manus operi: linguã voci: pedes itineri: et se totum intra recoligit vt mandatum peragat imperãtis et bene. Bonus obediens dat suum velle et suum nolle in manus imperantis prelati: vt possit dicere. Paratum cor meum deus. Quodcũq3 precipis facẽ paratus sum: tibi vacare et ministris et proximis ministrare: meipsum custodire: in celestiũ contemplatõe requiescere. Argumentum inobedientie est cũ subditus mandatum prelati iniustum reputat et ex hoc in corde remurmurat. Deinde mandatũ implere non posse nec debere se excusat Preterea diuersas vias subtiliter euadendi excogitat: ad vltimũ aliquos adducens qui consilijs vel precibus mandatum impediant vel retractent. Sic non fecit abraã qui nocte abijt vt subito mandatum domini compleret et relinquens seruos in pede montis ne ipsum in occasione filij carissimi impedirent. Ideo largam benedictionem meruit sibi et semini suo.

¶ De patientia. Caplm. iiij.

Patientia vera et pfecta ẽ cum quis sustinet patiẽter iniurias: non solum cum reus est: sed et cum ĩnocẽs est exẽplo beati iob. d. xvij. Nõ peccaui et in amaritudinibus moratur oculus meus. Et licet intolerabilior sit iniuria ĩnocẽti: q3 culpabili: tamẽ multo suauius ferri potest et debet iniuria cuz nihil conscientiam remordeat de culpa q3 si molestiam meruissz culpa aliq precedente teste

beato petro prime quarto. Nemo vestrũ patiaꝛ vt fur aut homicida aut maledicus. Melius est enim vt si sit volũtas dei bene facientes patiamini iniuste: q̃z malefaciẽtes. Que enim grã si peccãtes collaphizati fueritis? Sz si bñfaciẽtes suffertis patiẽter hec ẽ grã apud deũ. j. pe. ij. Laudabilis ẽ illa patiẽtia q̃ nõ tm̃ a malis sed etiã ab eis q̃ videnꝛ eẽ boni ⁊ amici: non tm̃ ꝓ malis opib⁹: veꝝ etiam ꝓ bene actis illatas patiẽter suffert iniurias. Hũc enim amica dei est inter filias sicut liliuz inter spinas. Liliũ q̃zuis pũgaꝛ a spinis cãdorẽ tñ retinet: fortiorẽ emittẽs odorẽ q̃z si nõ pungaꝛ. Sic aĩa spõsa dei si ab eis q videnꝛ esse de numero filioꝝ ⁊ ꝯsortio pũgaꝛ: nõ tñ ad ĩpatientiã ꝓuocaꝛ sed cãdorẽ bone cõsciẽtie ⁊ bone fame: odorẽ bone etiã cõuersatiõis diligentissime seruare conaꝛ. Ille vere patiẽs ẽ qui nõ solũ molestias illatas patiẽter tollerat: sed inferẽdas etiaz desiderat: exemplo xpi dicẽtis: Improperium expectauit cor meũ. Uere patiẽs inter flagella non murmurat: exẽplo iob: q inter tot pssuras: nec stultuz qd ꝯtra deũ locutus est: sed mente gaudet de illatis molestijs ⁊ ex corde grãs agit. Uerus patiẽs de illata iniuria nunq̃z se excusat etiaz requisitus: fidelissimo deo in omnibus se cõmittens: q vtiq̃z tpe suo omniũ inocẽtiã excusabit. Sic dñs iesus a pilato interrogat⁹ nihil rñdit. Uere patiẽs iniuriã suã nulli conqueriꝛ: q2 ex querela ⁊ excusatiõe qñq̃z mens alleuiaꝛ: quam alleuiationẽ minime curat: sed solus cũ deo solo molestiã suam portat donec pius ⁊ fidelis per internã consolationẽ repellat. Tria sunt q̃ merito inducũt verã patientiã. Unũ est cognoscere q2 peccatis nostris eternam ⁊ amarissimã meruimus penã gehẽne: ꝓ cui⁹ recõpensatione molestia affligimur tpali. Aliud ẽ ꝙ dñs iesus lõgo tpe multis ⁊ magnis iniurijs ꝓmeruit vt vicẽ rependentes breui tpe: modicũ molestemur. Tertiũ ẽ ꝙ ƀm lõgitudinẽ ⁊ magnitudinẽ ⁊ asperitatẽ molestiaꝝ repõderabit magnitudinem ⁊ diuturnitatẽ ⁊ dulcedinẽ gaudioꝝ teste paulo. ij. cor. iiij. Id enim ꝙ in pñti est momentaneum ⁊ leue tribulatõis nostre. Supra moduz in sublimi pondus glorie operaꝛ in nobis. Argumentum vere patientie est se nõ vindicare cũ possit: sed etiã ꝓhibere vindictam ab alijs exemplo dauid qui ꝓhibuit occidere se/

mei qui lapides ⁊ lutum cõtra ipsum proyciens virum sangui num appellauit: sed poti⁹ vere patiens supplicat deuote pro i iuriantib⁹: quod fecit domin⁹ iesus efficaciter pro crucifixori bus: ⁊ beatus stephanus pro la pidãtib⁹: imo etiã cogit domi/ nũ misereri sicut fecit moyses. Aut dimitte eis hanc noxã aut dele me de libro quẽ scripsisti. Tales orationes libẽter audit dominus ⁊ exaudit. Unde oẽs isti tres fuerũt pro aduersariys exauditi. Argumentum impa/ tientie est cum aliquis propter illam molestiam ex motu inte/ riori sponte dimittit bona opa que comode facere posset ⁊ de/ beret: tunc imerito luet de⁹ mo lestiam ab homine irrigatam. Idemqꝫ motus interior vix se abscõdere potest nisi erumpat vel in vultu vel in gestibus vel in verbis. Hec est periculosissi ma impatiẽtia: cuius vindicta vergit in deum innocentem.

De paupertate. Caplm. v.

Paupertas vera ⁊ perfe/ cta est omnia propt̃ deũ sponte ⁊ letanter relin/ quere: nihil preter solam neces sitatem possidere: eademqꝫ ne/ cessitate se indignum sentire: ⁊ ipsa necessitate quandoqꝫ pro/ pter deum sepe gaudẽter qꝫ ca/ rere. Ubi enim plene est neces/ sitas: ibi non potest perpendi paupertas vera. Sic dominus iesus necessitate cibi caruit: nec discipulis spicas confricanti/ bus panem habere potuit: qui similiter vestium necessitate ca ruit quando ante crucem teste bernardo penitus nudatus fu/ it: qui etiam haustum aque in cruce sitiens habere non potu/ it nec lapidem nec asserem in quo moriens crucifixum caput inclinaret. Heu qꝫ sepe est ibi superfluitas vbi creditur esse vera necessitas. Uerus pauper nulla transitoria concupiscit: immo oblata respuit exemplo helysei qui munera naamã nõ accepit: ⁊ exẽplo danielis qui dona balthasar regis contẽpsit Ille paupertatem vere amat q potius mereri vellet paruam gloriam propter paupertatem qꝫ magnam gloriam per diui/ tias: propter iesu christi consor mitatem. Ad amorẽ vere pau pertatis inducere nos debent tria vt dicit bernardus. Nihil deo carius: nihil angelis ama/ bilius: nihil hominib⁹ fructuo/ sius: qꝫ in pauptate obediendo vitã finire. Qꝫ aũt pauptas deo placeat testat̃ idem bernardus

dicens: In celo omniū bonorū suppetebat: sed paupertas nō inueniebat. Porrō hec species abūdauit in terris: sed nesciuit hō preciuz eius. Uenit ergo fili⁹ dei hāc cōpare in terris: ꝛ sua estimatiōe eā faceret nobis preciosam. Est ꝛ aliud inductiuū vere paupertatis: gloria. s. sessiōis dñi veniētis ex eo ꝙ paupes ignobiles ad latus xpi sedebūt in iudicio: nobiles ꝛ diuites iudicātes. Eya ꝙ̄ laudabile deo oīa pure ꝑpter ipm relinqre: pauperē fieri ꝑpter amorez dei: in deū ꝯfidere sup oia ꝙ tā potēs sit semel vel bis in die ministrare corpori necessaria: que minima cōputanť corā deo. Naz ea tribuit inimicis abūdātius ꝙ̄ amicis: sicut potēs ē die ac nocte singulis momētis ministrare spūi abūdātiā spūaliū donorū: que maxima sunt coraz deo nec ea cōmunicat inimicis. Argumētū vō paupertatis ē nullam habere solicitudinē de trāsitorijs: simpliciter ꝛ secure se committere deo. q auibus semp large ministrat necessaria: ꝛ precipue pullis coruorū in nido q̄ fame vagiētib⁹: quos antiquus coruus ꝑpter albedinē quasi filij sui nō sint: famelicos derelinquit: qui ex largitate dei vel rore aeris pascunť donec ipsis nigrescētib⁹: coruus succurrit vel cinifex ꝛ muscas deglutiūt que spume rostroꝝ inherent: tū famelici tā fortiter clamare non cessant. Argumentū false paupertatis vel auaritie ē libēter munera dare ꝑter necessaria: vel ea libēter accipe. Talis libertatē suā vēdit: iuxta verbū philosophi: Munuscula accipe est libertatē vendere. Quō paupertatis ē amator: qui defectum sustinere nō vult: ꝛ munera non necessaria frequēter accipit: imo petit ꝛ cum quadā solicitudine seu subtilitate extorquet: ꝛ ꝑter necessitatem ꝯseruat.

De castitate. Capi. vj.

CAstitas virginalis vera ꝛ pfecta ē: cū nō solū corpus a pollutiōe carnalis ꝯcupiscētie custodiť: veꝝ etiā aīa a carnali ꝯcupiscentia mūda seruať: exemplo sare dicētis thobie. iij. Dñe tu scis qz nunꝙ̄ viꝝ ꝯcupiui: sed mūdaz seruaui aīaz ab oī ꝯcupiscētia: imo ab eis que pstāt occasionez ꝯcupiscentie. Et hoc est qḋ sequitur: Nunꝙ̄ cum ludētibus me miscui: neqꝫ cū his qui in leuitate ambulāt pticipē me pbui. Ille vō castitatē amat qui potius propter castitatē virginalē si possibile esset: modicā diligeret graz i pñti: ꝛ gloriā in fu

turo ꝑpter ꝯformitatē iesu xpi: q̄z si mereri posset grām ⁊ gloriā maiorē ꝑpter debitū coniugale. Ad amorez castitatis nos inducere debet exemplū castitatis dn̄i iesu ⁊ matris ei⁹ ⁊ sanctaꝝ virginū: que olim ꝑ cōseruatiōe castitatis regna mundi ꝯtēpserūt: ⁊ vitam spōte ꝑdiderunt: sicut beata catherima ⁊ similes: ⁊ p̄cipue castitas mulierū paganoꝝ ⁊ virginū: de qb⁹ scribit gregorius q̄ mortē elegerūt ⁊ pudicitiā ꝯuauerūt. Jtē mūdicia ⁊ libertas ꝯsequentia castitatē inuitare debent ad castitatē ⁊ gloria castitatis a dn̄o iesu ꝓmissa iuxta illud: Qui vicerit. s. cōcupiscentiā carnis: dabo ei sedere in throno meo: sicut ⁊ ego vici: ⁊ sedeo cū patre meo in throno eius. Nā incorruptio ꝓximū facit deo. Conseruāt aūt castitatē inductaz: vict⁹ parcitas: cultus vilitas: carnalis icōmoditas ⁊ fugere locum ⁊ tēpus ip̄udicitie oportunum Qꝛ si dina filia iacob fecisset rapta, nō fuisset: qn̄ venit regiōis illius mulierēs videre. Jtez vitare oēs hoīes suspitiosos. Debet aūt cuilibet femine oīs masculus esse suspectus. Ex hoc eni thamar filia dauid a ꝓprio fratre corrupta fuit: qꝛ eū suspectū nō habuit qn̄ ei soli tanq̄z infirmo ministrauit. Similiter vnicuiq̄z viro dꝫ esse suspecta vnaqueq̄z femina etiā sancta: s̄ꝫ cōsiliū hieronymi: sic dicētis: Si castitatē seruare volueris feminā q̄zuis bene ꝯuersantē: mēte dilige: nō p̄ntia corpali. Precipuū aūt ꝯseruatiuum castitatis est dilectio in deo: q: ꝑ hūc oīa talia vilescūt. Gustato etenim spū desipit oīs caro. Unde grego. esse quidez sine delectatiōe aīa nō pōt. Aut enim delectaꝫ in īfimis aut in sūmis. Et quāto altiori studio exerceꝫ ad sūma: tāto maiori fastidio torpescit ad infima: quātacūq̄z acriori cura inardescit ad infima: tanto torpere dānabili frigescit a sūmis Argumētū vere castitatis ē refrenatio qn q̄z sensuū ab illecebris carnis: ⁊ subtractio cordis a vanitatib⁹ ⁊ cogitatiōib⁹ delectabilibus. Nā ex delectatione visus in vidēdo: gust⁹ in gustādo: nasci solēt desideria carnalia q̄ animā ad ip̄udicitiaz aut emoliūt aut inclināt. Argumētū siue inductiuū ip̄udicitie est intemꝑantia potus. Ex hoc. n. noe ip̄udice nudat⁹ fuit: ⁊ loth cū ꝓprijs filiabus incestum cōmisit. Jdeoq̄z p̄cepit apostolus Nolite inebriari vino in quo ē luxuria ad ephesios. v. ꝓpꝰ occasionē. Jtem ip̄udicus oculus

teste augustino ipudici cordis est nuncius. Similiter ipudica verba: ipudicus incessus et colloquiū mulierū teste ecclesiastico. Quasi ignis inardescūt. Similiter colloquiū viri feminaꝫ inflāmat. Item diligēs ꝯsideratio incessus et forme alteri⁹ impudicitiā ꝓuocat seu ꝓcurat qđ dissuadetur ecclesiastici nono. Ne respicias virginē ne scādaliꝫeris in decore eius. Ideo est cauendū colloquiū femine ad virum. Hoc salubre consiliū sequebatur iob cuꝫ pepigit fedus cum oculis vt non solum caueret a conspectu virginis sed nec cogitaret de virgine iob.xxxj.

¶ De abstinētia Caplm̄.vij.

Abstinentia est vsus necessarioꝝ tm̄ victus et vestitus et oīno subtractio delectabilium et supfluoꝝ et eorum que multa diligentia fiūt et magnis sumptibus cōparanť exemplo ioannis baptiste q locustas comedit et folia arboruꝫ lactea saporem mellis hn̄tia et aquā bibit: et vestem de pilis camelloꝝ habuit. Unde aplus ṗ ad thimotheū: Hn̄tes victum et qbus tegamur.i.non qb⁹ ornemur his ꝯtenti simus: qꝛ seru⁹ dei non debet habere vestimētum ad decorem: sed ad tegendum nuditatem suam sicut diċ glosa sup lucā de veste ioannis Ille veram abstinentiā seruat et amat: qui non solum abstinet libenter a delectabilib⁹: que nō habet et que ipsi sunt illicita: sed etiam vitat sponte et pure ꝓpť deum delectabilia: que habet et que habere possꝫ: qbus licite et meritorie vti posset: siue cara sint siue vilia. Nam si aliquis plus pultibus delectareť q̄ꝫ in perdicib⁹: in aqua plus q̄ꝫ in vino: acceptius esset deo abstinē a pultib⁹ q̄ꝫ a ꝑdicib⁹: ab aqua q̄ꝫ a vino. Dicit eniꝫ augustin⁹ Delitie quelibet si absqꝫ desiderio sumanť non afficiunt: et cibi viles appetenť accepti ꝓfectuꝫ impediunt abstinentie. Dauid enim aquā male ꝯcupitam effudit: et helyas carnem non cōcupitam comedit a deo missam ꝑ coruos. Hec testatur esau q nō propter galinam: sed ꝓpť lenticulam irrecuperabiliter benedictionem amisit. Nec soluꝫ abstinendū est a delectabilib⁹ corporis sed ab eis que delectant animam.s.a vanitatibus: colloquijs: a gaudio tēporali: a peccato mortali ab amicitia carnali. Hec abstinentia est laudabilior q̄ꝫ ṗma et est habenda pure propter deum nō ꝓpter aliquā mercedem tēporalem vel grāꝫ Inductiua vere abstinentie sūt

duo. Unum quod numquam debita cum gratitudine dona dei percipimus: et numquam ad debitum finem eis neque secundum divinam ordinationem fruimur: et ex hoc iram dei gravem incurrimus. Aliud est quod de omnibus donis perceptis strictam rationem exiget quo fine ipsa sumpsimus vel pro nostra voluptate vel pro nostra necessitate corporis vel utilitate. A quibus enim quisque abstinet: de illis rationem reddere non oportet. Duplex autem utilitas sequitur abstinentiam: divinorum secretorum cognitio et desideriorum exauditio: que duo patent in daniele: qui cum uti nollet cibo potuque regio sed aqua cum leguminibus: cunctos magos et ariolos transcendit in agnitione visionum et somniorum. Secundo quia ad preces eius. Septem anni nabuchodonosor: quibus vivere debuit ut bestia: mutati sunt in vij. menses. Ideoque cum impetrasset a deo spem licentiandi populo ut rediret in hierusalem impetravit: et populo voluntatem redeundi cum redire tardaret: quia in multis desiderijs suis et mysterijs fuit exauditus per abstinentiam quod ipse testatur. d. daniel. x. In diebus illis ego daniel lugebam trium hebdomadarum diebus et panem desiderabilem non comedi: caro et vinum non introierunt in os meum: neque unguento unctus sum: et ideo angelus dixit mihi: Ex die primo quo posuisti cor tuum ut affligeres te in conspectu dei tui: exaudita sunt verba tua. Tertium potest addi quod est misericordie dei impetratio: ut patet in ninivitis qui per abstinentiam misericordiam dei impetraverunt Jone. 3. Mirari possumus sed non imitari abstinentiam sacerdotum antiquorum de quibus scribit hieronymus quod a carnibus et vino abstinuerunt semper propter tenuitatem sensus et vertiginem capitis quam ex parvo cibo patiebantur et maxime propter appetitum libidinis que ex his cibis et ex hac potatione nasci solet. Pane raro utebantur ne onerarent stomachum. Oleum tamen in oleribus noverant: et hoc parum propter nauseam leviandam. Quid loquar de volatilibus cum ovum pro carnibus vitaverunt: et lac quorum alterum carnes liquidas alterum sanguinem esse dicebant colore mutato. Argumentum vere abstinentie cum non solum preciosis et delicatis quis in sanitate uti respuit sed etiam cum infirmitas cogit cum dolore mentis percipit. Item cum non solum delicatis et preciosis et superfluis abstinet: immo etiam necessaria quandoque sibi subtrahit

vt aliis indigentibus impertiri possit iuxta illud Hieronymi. Quod manducaturus eras si nõ ieiunares: da pauperibus vt ieiunium sit saturitas anime nõ marsupii lucrum. Argumentũ false abstinentie est vitare preciosa delicata eo tẽpore quo nõ habentur et propter vanam gloriã vt homo laudetur vel propter parcitatem ne depauperetur: vel propter auariciam vt ditetur: vel ad cauendum corporis infirmitatem: vel ad vitandam detractionem: vel ad sequendã dignitatem vel transitoriã vtilitatẽ vel promerendam gratiã in presenti et gloriam in futuro.

De prudentia. Capitulum viii.

Prudentia vera et perfecta est niti ad cognitionem diuine nature et profunditatẽ humane miserie: quã prudentiam optauit augustinus dicens: Nouerim te nouerim me. Ille veram prudentiam habet qui sollicite cognoscere laborat quod sit optimum et hoc toto nixu amplectitur: quid sit pessimum et hoc toto corde detestatur. Ille vere prudens est: qui frequenter pensat quid bonis quid malis futurum sit: quãta delectatio bonis vni summo bono iungi eternaliter: quãta amaritudo malis separari eternaliter a summo bono. Ille vera prudentia fruitur qui summopere fugit id quod elongat ad tempus a familiaritate dei. s. peccatum veniale et quod semper separat a fruitione dei scilicet peccatum mortale. Similiter ille vera prudentia fruitur: qui diligit omnia que aproximant deo. s. opera bona: et que eternaliter vniunt deo. s. virtutes. et. s. s. dona. Inductiuum amoris prudẽtie est exemplum philosophorum: qui tantum pro scientia laborauerunt: vt scribit hieronymus: qui fugerunt frequẽtias vrbium: et hortulos suburbanos vbi ager irriguus et arborum come: et susurratio auium: fontis speculum: riuus murmurans et multe aurium oculorumque illecebre ne luxu vel abũdantia copiarũ: animi fortitudo vilesceret. Similiter et pictagorici in deserto habitare cõsueuerũt et quosdã sibi legimus effodisse oculos ibi ne per eorum visus a cõtemplatione philosophie auocarentur. Quare si quis estimat abundantiam ciborum et potionum perfrui: et posse vacare sapientie: hoc est versari in delitiis etiam deliciarum vitiis non teneri: seipsum decipit. Sensus enim noster videtur quod illud cogitat: quod vidit et audiuit vel quod videt et audit: odorat et gustat et attractat et ad eius trahitur appetitum cuius ca

pitur voluptate. Quāto magis nos q diuine sapientie studere debem⁹? Ad hoc nos inducere dz multoꝝ dānatio ⁊ īprudētia iuxta illud isaie. v. dicētis: Propterea captiuus ductus ē ppl's meus: q2 nō habuit sciaz. Et baruch. iiij. Quia non habuerunt prudētiā: pierūt ꝑpter suā isipientiā. Officiū prudentie ē ordinare cogitationes cordis ne extra deū vagenẛ: affectōes mentis ne circa creaturas nimium occupentur: volūtates ne a deo auertanẛ: intētōes ne misceanẛ sed purificenẛ: iudicia ⁊ suspitiones vt ad meli⁹ ꝯuertanẛ. Similiter oīa verba ⁊ facta ⁊ incessus ordinare dz: vt ad debitū finē oīa fiāt: ꝑ cōi vtilitate ⁊ omniū emēdatiōe. Nā sapientia hoīs teste salomone: lucet ī vultu ipsius hoc ē in ꝯuersatione. Qui sic ordinat⁹ ē: hz argumētū vere sapie. Itē. b. Ber. ꝺ hoc: Quottidiana discussione examina vitā tuā. Attende diligēter quātuz ꝓficias: q̄lis sis in morib⁹: q̄lis in affectiōib⁹: q̄z similis q̄z dissimilis deo. Stude diligētissime teipz cognoscere: q2 multo melior es si teipm cognoueris q̄z te neglecto cognoscas cursus sydeꝝ: ⁊ vires herbaꝝ: virtutes gēmaꝝ ꝑpter lucrū tm̄. Talis vo nō edificat sed inflat. Itē astutum esse in negocijs secularib⁹ falsaz īdicat prudētiā īmo stulticiā: teste aplo. j. ad cor. iij. Prudētia hui⁹ mūdi stulticia ē apud deū. Tales heu multi sunt: qꝺ cōqueriẛ dñs. d. Filij hui⁹ sclī prudētiores sunt filijs lucis ī gn̄atiōe sua. Itē alij subtiles sunt ad excogitādū neq̄tias ⁊ nouas adinuētiōes: sed ceci sunt ad ꝯsiderandū volūtatē dei. De talib⁹ dr̄ Jer. iiij. Sapiētes sunt vt faciāt mala: bene aūt facere nesciūt. Tales dicentes ⁊ credentes se eē sapientes stulti facti sunt dicit apl's.

¶ De fortitudine. Cap. ix.

Fortitudo vera ⁊ perfecta ē dn̄ari aīo suo cum tentaẛ anim⁹ supbia: inuidia: ira: auaritia: luxuria: vana gloria: placētia vel delectatiōe carnali: ⁊ ratio ītelligēs nequaq̄z assentit sed statī repmit. Un̄ illud: Qui dn̄aẛ aīo suo fortior ē expugnatore vrbiū. prouer. xvj Hāc fortitudinē sanson fortissim⁹ nō habuit: lz leonez dilaniauerit ⁊ cū mādibula asini mille viros strauerit. Post ꝯcupiscētiā mulieris oī fortitudine pua tus ē. Ille verā fortitudinez hz q ab illicitis mēbra ⁊ sensus retrahit. Illā dauid nō habuit: q vrsuz ⁊ leonē occidit ⁊ goliā interfecit: ⁊ tn̄ oclos suos ab illi

cito visu nõ cohibuit. Eya quã/te fortitudinis sunt qdaz semp ad ieiunãdũ: vigilandũ: ꝛ castigãdũ corpa sua cilitijs ꝛ flagellis: nec tñ refrenare possunt pedes suos a vijs noxijs: manus ab ope ꝛ tactu illicito: aures ab auditu nociuo: ꝛ pcipue linguã a verbis dãnosis dicẽte beato Jacobo. iij. cap. Ois natura bestiaꝝ ꝛ volucrũ domari potest a nã humana: linguam nullus hominũ domare põt. Est enim malũ inquietum plena veneno mortifero: tñ sine hac refrenatione nõ est vera religio: sicut dixit idez: Si qs putat se religiosum eẽ nõ refrenãs linguã suã: huic vana ẽ religio. Inductiuũ vere fortitudinis ẽ degustatio spũalis suauitatis: hec enim roborat mentẽ ad faciendũ bona ad tolerãdũ aduersa: ad vincẽdũ vitia oia nociua hoc figurat ionathas j. Reg. xiiij. Qui gustãs paꝝ mell' illũinat⁹ ẽ ꝛ ꝯfortat⁹ ẽ ad psequẽdũ inimicos ꝛ ĩ tãtũ roborat⁹: vt p qdragita dies corpali alimonia nõ indigeret. Officiũ fortitudinis est formare intellectuz in cognitione dei ꝛ affectuz in dilectione dei. Item roborare mentem inter aduersa ne terreat. solidare inter pspera ne mulceatur. Item amare mentem: vt semp exerceatur in bonis: ꝯfirmare ipaz ne vnqꝫ vincatur a malis. Primã fortitudinem paulus ꝛ stephanus habuerũt. Secundam mathathias ꝛ eleazarus iob et dauid. Tertiam thobias. Qui ergo hoc in seipo sentit de argumento vere fortitudinis securus sit. Argumentũ false fortitudinis: ĩmo pessime ẽ multa ꝛ magna posse contra deum cõmittere. De hoc dicit anselm⁹: Peccare non est libertas: neqꝫ pars libertatis. Peccare ẽ potius non posse qꝫ posse. Quicũqꝫ enim non posse potest quod sibi non expedit: quanto magis hoc potest tanto magis ad uersitas: ꝛ peruersitas possunt in illuz. Hanc fortitudinem habuerunt olim persecutores ecclesie reges ꝛ priñcipes ꝛ hodie habent ꝛ habebunt in posteꝝ antixps ꝛ sui.

De iusticia. Capitulum. x.

Iusticia vera ꝛ pfecta ad deum est redditio debite laudis p oi diuina natura sua: debite grãꝝ actiões p oibus donis collatis ꝛ malis per pẽsis debiti seruitij debiti doloris p oibus gratijs neglectis debite satisfactionis p oibus cõmissis in verã iusticiã. Ille verã iusticiã hꝫ ad deum: q deo si

delis est semp ꝛ vbiqꝫ in oib⁹ ꝓ ceptis ꝛ votis seruãdis: q tãtã diligenti. ꝫ suis singulis opib⁹ apponit q̃ñ salus talis sua spāli ter i vnoquoqꝫ depēdeat:ꝛ q ꝓ pter deum pure oīa bona facit: nō ꝓpter aliquē fauorē vel vtili tatem p̄ñtis vite etiā future vel eterne:q cū debita gratitudine singula dona percipit ꝛ eis ꝫm ordinationeꝫ dei fruit semper ꝛ vbiqꝫ. Uera iusticia ad proxi mū est in duob⁹. Nunq̃ꝫ facere qꝺ nō vult sibi fieri: hoc ē nūq̃ꝫ offendere ꝓximū verbo vel fa/ cto vel signo vel ꝯsilio in reb⁹: corpe ꝛ honore: nunq̃ꝫ de ipo malum suspicari: nunq̃ꝫ ipsi de trahere:nunq̃ꝫ bonū suū ꝑuer/ tere vel minuere: nunq̃ꝫ ipꝫ in bono īpedire. Hec.n.nemo ꝫm iusticiā vult sibi fieri. Itē ꝓxio facere qꝺ sibi vult fieri iuste: hꝫ ē ꝓximū honorare:bonū de ipo sentire: oīa facta sua etiaꝫ mala ad bonū cōuertere: semp in bo no memoriā sui hr̄e: semp ipm in bono ꝓmouere: semp bono suo gaudere ꝛ malo cōdolere: innocentiā suā semp excusare ꝛ ipm absentē ꝓpugnare. Hec.n. ꝫm iusticiaꝫ qsqꝫ vult sibi fieri: ideo dr̄ ꝫm iusticiaꝫ:qꝛ iudex ꝓ furto nollet suspendi: ꝛ tñ debꝫ fureꝫ suspendere: qꝛ illud nolle non habet ꝫm iusticiā: ꝛ predo vellet bene spoliare ꝛ qꝺ sibi li ceret spoliare:ꝛ tñ nollet spoli/ ari qꝺ tamen facere non debet quia illud velle non habet ꝫm iusticiā. Item iusticiam veram ad mortuos seruat qui testamē ta ꝫm ordinationem eorum ex pedire non tardat:qui ieiunijs ꝛ orationibus ꝛ elemosynis ꝫꝫ eorum confidentiam penas eo rum pro posse suo alleuiat ꝛ ab breuiat. Item iusticiam ad an/ gelos seruat qui salutaribus eo rum consilijs acquiescens:glo/ riam ipsis ex hoc debitam non retardat:quā ꝓ impenso nobis obsequio promerentur. Item inductiuuꝫ vere iusticie est qꝺ dicit dauid psal.x. Iustus domi nus ꝛ iusticias dilexit. Item qꝛ iusto promittitur in p̄ñti spes ꝛ leticia ꝫm illud: Letabitur iu stus in domino ꝛc̄.ps.lxiij. vel quia iustis indicitur exultatio ꝛ laudatio ꝫm illud psal. xxxij. Exultate iusti in domino. vel quia iustis predicitur securi/ tas in iudicio. Iusti auteꝫ in ꝑ/ petuū viuent ꝛc̄. Et quicqd bo/ ni deus pollicetur ꝑ scripturā: hoc maxime per iusticiā acqui rit. Officium vere iusticie ē re ctificare cogitatiōes ꝛ affectio nes vt semper in deo sint: volū tatem: vt conformis sit diuine voluntati; intellectum vt semp

ad deum vel deo intentus et ad laudem eius cũcta bona referamus: et in his est argumentũ vere iusticie. Argumẽtum iniusticie est vsurpare sibi que ppꝛie dei sunt. s. laudẽ: honoꝛẽ: amoꝛẽ vindictã vel que pximi sunt: vl' que pximo debentur.

De tempantia. Cap. xj.

Tempantia vera et perfecta est iusta moderatio motuũ interioꝝ et exterioꝝ opeꝝ. Ille verã tẽpantiã habet qui nõ solũ moderat coꝛ suũ a pꝛauis cogitatiõibus et inutilibꝰ: sed etiã modũ seruat in bonis: ne sepius et diutius cogitatiões bone inhereãt q̃ȝ iustuȝ tẽpus reqrit: qꝛ officiales cogitatiões lȝ vtiles sint: nõ tñ sunt tractãde infra diuinũ officium qd dicit B. Similiter vere tẽperatus moderat affectiões suas qñ aliqd vel nihil spare debeat vel timẽ: et quantũ et q̃ȝdiu de alio aliqd vel nihil gaudere debeat vel dolere: et quantuȝ q̃ȝdiu de quo amoꝛẽ vel odiũ vl' pudoꝛẽ hẽre vel nõ hẽre debeat: et quãtum et q̃ȝdiu. Similiter moderat intellectum ne ampliori tpe q̃ȝ opoꝛtet se occupet circa aliqd intelligẽduȝ. Silr mode rat volũtatem qualis vel quãta eẽ debeat et intentiõȝ vl' q̃lis vl' q̃ȝta eẽ nõ debeat et ad quẽ finẽ Similiter libeꝝ arbitriũ põderat quãtũ eligere debeat bonuȝ et qualiter repꝛobare malũ. Similiter vera tẽpantia moderatur linguã qñ loquendi et qñ tacẽdi et q̃ȝdiu: hoc ẽ tpe oppoꝛtuno cui loquẽdũ bonis. s. non suspectis: qñ loquẽdũ et vbi et tpe nõ suspecto qualiter et quantuȝ loquẽdũ. s. nature cum põdere numero et mensura: ppt qd. s. ppter necessitatẽ vel vtilitatẽ et p negocijs aie et coꝛpoꝛis. Similiter mensurat facta et moꝛes et motũ omniũ mẽbꝛoꝛum: vt ꝺm aplm oĩa oꝛdinate fiãt iusta intentiõe et ad debituȝ fiãt finem. Ad verã tẽpantiã iducere nos debet sapientissima oꝛdinatio diuina q̃ oĩa disposuit in põdere numero et mẽsura. Scdm oꝛdinationem hãc oĩs nr̃a actio: moꝛes et vita nostra debent esse moderata: mensurata: numerata et põderata: hoc est in virtute patris cui mensura: in virtute filij cui numerus: in virtute spũs sancti cui põdus ascribit. Ad idem nos inducere dȝ exẽpluȝ tempantie apli dicentis. j. coꝛ. x. Sine offensiõe estote iudeis et gentilibꝰ et ecclesie dei sicut et ego p oĩa oĩbꝰ placeo. Uere fuit tempatꝰ q nullum offendit et p oĩa oĩbꝰ placuit. Argumentũ vere tempatie habet q

se moderatur in victu: vestitu: somno: et in omni commodo carnali et in leticia tpali nullam supfluitatem neqz iordinatam delectationem: sed puram necessitatem i oibus his admittens. Uere temperatus in oibus nititur servare modum preterqz i amore laude dei et grarum actione. Nam magnus dns et laudabilis nimis etc. Ideoqz sine modo: et sine mensura: et sine fine amandus est et laudandus. Argumentum distempantie est qn aliqs discordes habens mores: oes secum commorantes turbat oes inqetat: in nullo cuiqz conformat: sz qd sibi soli placet hoc approbat et hoc pficere contendit: oibus iportabilis sibipsi intolerabilis. Un augu. Jussisti dne et ita factum est: ut sibipsi sit pena ois animus iordinatus quanto magis alijs. Talis fuit cedar de q scriptum est: Manus eius contra omnes et manus omnium contra eum. Gen. xvj.

De compassione. Cap. xij.

Compassio vera et perfecta ad deum est icessanter i corde tristicia vulnerari: p oibus iniurijs deo illatis et adhuc inferendis in se et amicis suis: quos q tangit quasi q tangit pupillam oculi sui. Oia enim elementa compassa sunt xpo morienti. Ad primum vera compassio e condolere medullitus afflictioibus primorum tam corpalibus qz spualibus exemplo apli. ij. cor. xj. Quis infirmatur et ego non infirmor? Dicit glo. Quis ifirmatur in fide et ego non infirmor vel in aliq virtute idem non doleo de eo sicut de meipso? Quis scandalizatur in aliq molestia: et ego non vror igne compassiois? Ad proximos in purgatorio vera e compassio vehementer affligi a cerbitate penarum qs sustinent et pcipue qr a visioe dei et fruitioe interim sepantur: et deus ab ipsis interim plenarie non laudatur: et in illa afflictioe et compassioe incessanter deo supplicare et ardenter vt eos a tanta asperitate dignetur eripe. Ad veram compassionez inducere nos dz abundantissima compassio xpi ad nos q teste augu. sic festinat peccatorem absolvere a tormento conscie sue: quasi plus compassus miseri pctoris qz sui nec solum compassus: imo vere languores nros ipe tulit et dolores ipse portavit. Jsa. liij. Hoc idem nam membrorum suadet teste aplo. j. cor. xij. Si patitur vnum membrorum oia compatiuntur. Jtem duplex est vtilitas compassiois: que nos allicere dz ad compassionem s. charitatis confirmatio dicitur enim in eccle. vij. Non desis plorantibus in consolatioe: non te pigeat visitare infirmos ex his i di

lectiōe dei firmaberis. Itē xpi cōgregatio sicut apl's.ij.ad thymo.ij. Si cōpatimur ꝛ conregnabimus. Una ē virtus compassiōis conquerente dño iesu. Sustinui q simul cōtristaret ꝛ nō fuit. Argumētū vere cōpassionis ē nō solū cōdolere amicis verꝫ etiaꝫ inimicis: sicut ioseph super fratres suos singulos flebat: q eū p.xxx. denarijs vendiderāt. Sicut dauid planxit plāctu magno sup mortē saul q eū sepe occidere disposuerat: imo fecit filijs israel carmē planctꝰ sup eundē. Sic mortuo absalon q eū extirpare voluit de regno coopto capite lugebat eum. d. Quis mihi det vt ego moriar p te fili mi absalon. Et similiter iob: Flebā inqt quōdam super afflictos: ꝛ cōpatiebat aīa mea paupi. Argumētū false cōpassionis ē cū aliqs v̄ba cōpassiōis pfert ꝛ vultum cōpassiōis exhibet: ꝛ tñ de afflictionis dolore gaudet in corde suo: ꝛ afflictionē pximi cum posset nō alleuiauit vel cū affligētes qñ pōt non cōpescit: sed potius aliquos ad affligendū signo vel verbo vel facto puocat.

¶ D pace. Cap.xiij.

Pax vera ꝛ pfecta ad deum ē cū quinqꝫ sensus ꝛ vsus omniuꝫ mēbroꝝ ꝛ oīa exteriora ꝛ interiora ad nutū rōnis disponunt: cunqꝫ oēs cogitatiōes: affectiōes: volūtates: ꝛ intētiōes: ꝛ oīa interiora ꝫm ordineꝫ rōnis fiūt: ꝛ illa rō pmo ꝫm volūtateꝫ dei penitus ordinatur. Quotienscūqꝫ v̄o sine assensu rationis bene disposite quicqꝫ agit: statim pax pectoris conturbat. Ille verā pacē cū deo habet: vt dicit glo. super illo verbo ad Ro.v. Iustificati p fidē pacem habeamus: q aduersus mandatū eius cōtraria volūtate nō litigat: qui seqt iussa dei ꝛ ad oē pceptū diuinū suū flectit arbitrium. Pax eniꝫ vera est ꝯcordare cū moribꝰ pbis ꝛ litigare cū vitijs. Ille verā pacē cuꝫ pxio hꝫ: q toto nixu cauet nequaqꝫ ex pposito q̄cūqꝫ occasiōe pturbet. Qui.n. ex deliberatiōe queqꝫ pturbat: nulla tenꝰ sine turbatiōe aliq̄ hora eē pōt. Aut.n. turbatꝰ si pōt vindicat se: aut si vindicare dissimulat: ex turbatōe tñ scā stimulū ꝛ remorsum consciētie semp secū portat. Ille veram pacem q̄rit qui continue seipm considerat ꝛ vnumqueqꝫ pprio iudicio relinquēs oībꝰ postposit curis trāsitorijs i sola dei ꝯtēplatione qescit. Ibi.n. solūmō pax vera inuenit teste beato augu. Fecisti nos dñe ad te: ꝛ non est quietū

coꝛ nostrum donec requiescat i te. Ad amoꝛem vere pacis idu cere nos debet duplex vtilitas pacis. s. suauitas ⁊ quies mētis que pacem sequitur: que suaui/tas est quasi pars ⁊ initiū eter/ne suauitatis ⁊ quietis: vl' quia eternam ⁊ ꝯtinuam habitatōez deo ꝑparat in anima: q ꝓpter nimiam mansuetudinem suam tm̄ i coꝛde quieto locum habet ⁊ quiescit ipso teste qui ait: In pace in idipsum doꝛmiam ⁊ re quiescam. Et iterum: In pace fa ctus est locus eius qđ testatur apostolus. ij. coꝛ. xiij. Pacē ha/bete ⁊ deus pacis erit vobiscū. Ueram pacem conseruat hꝫ qđ dicit hieronymus super ep̄laz ad ephe. Bona nr̄a īuicē diligi mus si peccata que sine damno tritici aut cum spe salutis coꝛri/gendoꝛum eradicari non ꝑnt: vsqꝫ ad messem vltimam tole/remus: si etiam perfectōis opa que fieri ⁊ non fieri licet: ne in firmi scandalizentur facere nō disponamus. Argumentū vere pacis habet qui omnē locum ⁊ omnes homines ac omnes ac/tiones vitat: ex quibus turbatio pꝛobabiliter sequi potest. Item argumentum certissimuz vere pacis habet: qui pꝛecepta dei ⁊ vota semper ⁊ vbiqꝫ tenet teste ps. Pax multa diligentib⁹ legē tuam: ⁊ non est illis scandalum. Argumentum vere pacis ē qn̄ caro spiritui in omnibus subiu gatur. Argumentuz false pacis habet qui non euellit oēs radi/ces turbationis que semꝑ pul/lulare solent. Hec sunt pꝛopꝛie voluptates: animi libertas: mo rum singularitas: appetit⁹ pla/centie: de quibus alibi scriptuz est. Item non est vera pax q̄ ex pꝛopꝛia virtute non habet: sed ex gratia alioꝛuz. Uerbi gratia Sunt qdam qui firmam pacez interim ꝗ nihil contrarietatis sentiūt: sed quicqd eis placet hꝫ in omnib⁹ inueniūt. cum vero aliquid fit qđ ipsi non exoptāt vel qđ eis minus placet statim pacem coꝛdis amittūt. Tūc nō est virtus pacis in ipsis sed po tius in extraneis. ideo illā pacē auferunt extranei qn̄ volūt. Si qui veram pacem desiderāt: nō debent aduertere quid alij faci ant: vel loquantur: siue adulent siue detrahant sed semper que pacis sūt cogitēt: ⁊ sic vt⁹ pacis in ipsis veraciter permanebit.

¶ De misericoꝛdia.
Capitulum. xiiij.

Misericoꝛdia vera ⁊ pfe cta consistit in tribus: i dando: in cōdonādo: ⁊ in superogādo. Uere misicoꝛs q̄diu aliqd hēt indigētib⁹ ne/

cessaria subministrat: qd si non faceret: veram misericordiam non compleret dicente chryso. Qrdiu aliquid habēs omnibus non suffeceris nondum omne complesti. Quinqꝫ enim fatue virgines oleum habuerūt: sed non copiosum vsqꝫ in finē. Hāc misericordiam habuit Job cuꝫ dicit: Job. xxxj. Foris non mansit peregrinus: ⁊ ostium meum viatori patuit. Sed si negaui qꝫ nollebāt pauperibus: ⁊ oculos vidue expectare feci: si comedi bucellam meam solus ⁊ non comedit pupillus ex ea quia mecum creuit miseratio: ⁊ de vtero matris mee egressa ē mecū. Sed qui dat substantiam ⁊ iniurias non condonat: nullā misericordiā facit vt dicit grego. Ideo vere misericors sponte ⁊ anteqꝫ regeī omnē iniuriaꝫ ex corde remittit: nunqꝫ vindicaturus nec per se nec per alios: imo vere misericors potior est ad remittendum qꝫ sit ad iniurias appetendum. Nam vere misericors plus dolet de peccato iniurantis: qꝫ pro afflictione propria: quā iniuriose suffert. Sic dauid semei maledicenti ⁊ lapides contra eum mittenti ex corde dimisit etiā nō petēti. Et ne ab inimicis suis occideretur prohibuit dicens: Forte dñs dabit mihi bñdictioneꝫ p hac maledictiōe: scđ i regū. xvj. Sic ioseph pepercit fratribus suis anteqꝫ peterent flendo super singulos: Nec in hoc sufficē esse vere misericors: nisi etiam iniuriantibus precibus suis veniam obtineat: sicut moyses iudeis ipsum lapidare volentibꝰ grām impetrauit dicēs: Aut dimitte eis noxiam hanc: aut dele me ō libro quē scripsisti. Sic stephanus lapidantibus. Sic dñs iesus crucifigentibus grāꝫ obtinuit cum vterqꝫ dixit: Dimitte eis quia nesciunt quid faciunt. vbi valde iniuriantes excusantur: Quasi dicat. Non habent sensum: nō enim sciunt qđ faciunt. Ideoqꝫ ipsis nō est merito imputandum sed parcendum. Ad amorem vere misericordie īducere nos debet qꝫ deus in sui natura summe misericors est ⁊ in aliis misericordiam diligit supra modum: sicē ipse dixit matthei. ix. Eūtes discite quid est: misericordiā volo ⁊ non sacrificium. Aliud inductiuū misericordie est qꝫ misericordes deus: in misericordes homines: i iudicio sine misericordia iudicabit: teste Jacobo apostolo: Judicium sine misericordia fiet ei: qui non fecit misericordiaꝫ: ⁊ misericordes.

a deo misericordiam copiose cosequentur. Feneratur enim dño qui miseret pauperi.i. cuz magna vsura et lucro recipiet: quicqd pauperibus: quis largi t9 fuerit. Officiú misericordie est collocare singulos pro meritis apud deum iuxta illud ecclesiastici.xvj. Omnis misericordia: locú faciet vnicuiqz sm opera eius. Argumentuz vere misericordie est: cú aliquis sibi subtrahit quicqd salua vita sibi subtrahere potest. Insuper continue laborat etiaz super vires vt possit amplius indigentib9 subuenire. Argumentum false misericordie est cum necessitatem cuiuslibet pro posse nó subleuat: sed dicit indigentib9 illó iacobi.ij. Ite in pace et calefacimini etc. negans eis necessaria Unde crisostomus: Oportet si ex tuis tribueres non ita parcú esse. Nunc autem que sunt dominatoris das quare etc.

¶ De concordia. Caplm.xv.

Concordia vera et perfecta ad deum est vniri voluntati diuine in prosperis et in aduersis: et p posse diuinis moribus et exéplis iesu christi conformari. Dicit enim ioannes quia nihil dignius est qz vt homo sui códitoris sit imitator: et sm modum pprie facultatis diuini opis executor. Hāc vnionem petiuit nobis dñs in penultimo instanti vite sue .d. Sicut tu pater in me et ego i te vt sint vnum in nobis. Ité vera concordia ad primos est cú oibusin omib9: idem sapere idez sentire: que sunt ad deum: sic in pmitiua ecclesia multitudinis credentiú erat cor vnum et aia vna in deo.i.ad omnia que ad deum spectabant. Item aliis cóformari i cibo: potu: somno: moribus et operibus: que non sunt contra deum nec contra pfessionem suam: nec contra pfectóez vt plures lucrifaciamus: sicut apostolus factus est infirmus: imo omnia omnib9 factus est vt oés lucrifacerent. Ad amorem vere concordie inducere nos debet qz valde laudabilis ē est deo et valde placita concordia fratrum: sicut ipse dicit ecclesiastici.xxv. In tribus bene placitum est spiritui meo q̄ sût probata coram deo et hominibus. Cócordia fratrum etc. Nā miseri homines hoc seruát in terris qd angeli seruare noluerút in celis. Ad idem inuitare debet diligentia iesus christi q fecit concordiam inter deum et hominem et inter apostolos cú esset ɔtentio inter eos qs eorú videret esse maior: et cum indi-

gnaretur.x.apostoli de iacobo ⁊ ioanne eo q volebant sedere ad dexteram ⁊ sinistram eius. In his omnibus christus concordat eos. Argumentu3 vere concordie ad deum est testimonium conscientie.s. non eē peccatis inuolutu3 sicut apostolus habuit.j.cor.iiij.d. Nihil mihi conscius sum. Et iob. Neq3 eni reprehendit me cor meum in omi vita mea.xxvij. Uel feruēs desiderium proficiendi: in oibus bonis ſm dei ordinatiōe3. Argumentum vere concordie ad proximu3 habet: qui ad oēs tam sancte se habet vt de ipso q relam non moueat: nec etiā verbum malum loqui de ipso valeat. Utrūq3 argumētum hoc habuerunt parentes ioannis baptiste. Erant eni ambo iusti apd deum: incedentes in omnibus mandatis ⁊ iustificationib9 domini quantum ad primu3: sine querela quo ad scdm luce p. Similiter argumentu3 de vtroq3 habuit iudith de qua scriptum est: Erat in omnibus famosissima: qm timebat deū valde: nec erat qui vllum verbum loqueretur de ea. Argumentum false concordie inter deum ⁊ hoie3 est qn aliquis non sollicite inuestigat conscientiam suam: ⁊ sic per erroneam ɔscientiā suam credit se placere deo cum in oibus vere displiceat. Argumentum false concordie ad primu3 habet cui bona opera ⁊ sci mores aliorum in corde displicēt: que tn̄ qn̄q3 cōmendat. Argumentum aute3 discordie inter deum ⁊ hominem: est cum hōi displicet diuina ordinatio circa creaturas ⁊ diuini mores: ⁊ econtra exempla ⁊ sanctissima opa iesu christi. Unde scriptu3 ē displicet deo: cui displicet dominus. Argumentu3 discordie ad primu3 habet qui sensū suū aliis pponit: ⁊ semp sensu3 aliorum post se trahere nititur seu disponit ac nunq3 alioꝝ sensu3 suo sensui coadunare pponit.

¶ De constantia. Caplm.xvj.

Constantia vera ⁊ perfecta est: cum homo nec in psperis nec in aduersis a perfectione subtrahi pōt: sicut iob.xxvij. donec deficiam inquit non recedam ab innocētia mea. Justiciam enim i quā tenere cepi non deseram. Nec minis nec blādiciis induci pōt ad transgressionem votorum ⁊ diuinorum preceptorum: sicut septem fratres: vt habetur lib. machabeoꝝ: q precisis linguis ⁊ abstracta cute capitis ⁊ cesis pedu3 sūmitatibus ⁊ manuum in ollis eneis viui coquebanť.

Et eleazarus sub simulatiōe no
luit illicitas comedere carnes
sed dixit se velle premitti in in
fernum. Illam veram constan/
tiam habet qui nunq̃ a laude
diuina cessat: iuxta illud psalmi
xxxiij. Benedicam dominum
in omni tempore. ⁊ non cessat
a feruenti desiderio ꝓficiendi.
Nam teste leone papa: nemo ē
qui in hac vita perfectior san/
ctiorq; esse non possit: vt ibi q
libet incidit in deficiendi peri
culum: vbi proficiendi non po/
suerit appetitum. Ad veram cō
stantiam inducere nos dz mar
tyrum constantia ⁊ p̃cipue vir
ginum: que in sexu fragili eter/
nam gloriam per constantiam
meruerunt. Sed amplius vos
mouere debet ad constantiam
iudeorum pertinacia ⁊ hereti/
corum: ⁊ temeritas peruersorū
hominum in suis malicijs: qui
perfidia atq; pertinacia iniqui
tatum suarum graue tormen/
tū habent in conscientia in pre
senti: grauissimam penam cor
poris ⁊ anime expectantes. Ar
gumentum vere constantie est
cum quis nec per amissionem
rerum: neq; per vite corporis
amissionem cessat ab omnibus
que deo placent sicut thobias a
sepultura mortuorum non ces/
sauit ꝓ qua rex senacherib oīa
sibi abstulit: ⁊ insuper occidi ꝓ/
cepit. Sic daniel ab oratione ñ
cessauit. Sic apostoli post resur
rectionem christi nec ꝓpter fla
gellationem: nec ꝓpter mortis
timorem a manifestatiōe noīs
christi cessauerunt dicentes ad
uersarijs: An deo magis obedi
re oportet an hoibus vosipsi iu
dicate. Argumentum inconstā
tie est cum quis ꝓter fauorē ho/
minū: vel ꝓpter lucruz aliquod
obtinendum recedit a vie iusti
cie: sicut balaam ꝓpter amicitiā
⁊ munera balaach: preceptum
dñi dicere nolebat populo isrl'
sed ⁊c. vel propter timorē rex
temporalium sicut ille diues re
cessit tristis a domino iesu: cuz
suaderet ei perfectionem. Erat
enim multas habens possessio
nes quas diligebat. Uel ꝓpter
timorem corporis sicut omnes
apostoli a dilecto domino iesu
fugerunt tēpore passionis eius
Mathathias vero contēnens
omnes homines ⁊ honores a
nuncijs regis exhibitos ⁊ mu/
nera promissa relinquens oīa
sua: fugit ī montes vt legem do
mini cōseruaret. Istum nec ap
petitus regalis amicitie: nec ti/
mor rerum temporalium amis
sionis retraxit a via iusticie. Si
milit' nec timor corpis retraxit
btm̄ stephanū a vita iusta: s; in/

tuens in celum inter lapidum pressuras in christo fixus pmāsit. Similiter etiam nec paulus retrahi potuit a veritatis semita: qui dixit non solū alligari sz etiā mori paratus sū pro noīe dn̄i nostri iesu christi in hirlm.

Ⓒ De largitate. Caplm. xvij.

Largitas vera et pfecta est cum aliquis oībus indigenibus res tēporales p posse suo hilariter administrat imo etiā oībus spūalia dona requisitus libenter cōmicat: vz in confessionibꝰ: pdicationibꝰ: ɔsiliꝫ et doctrinis. Nec solū desiderantibus et nō curātibꝰ doctrinā predicationū sm ɔsiliū apli oportune iportune pticipat imo etiā inuitis et ignorātibus oīones gemitus et fletus cōmēdat dn̄o. Nec in hoc sufficit ve largo nisi etiā se totū euisceret in studio: in meditationibus in scis opibus ɔtinue p salute omniū primoꝝ. Ad hanc largitatē inducere nos debet appetitus ɔformitatis dei: qui tam ɔtinue dat oībus dona sua tēporalia et spiritualia etiā non petētibus et sup oia carnē suam et sanguinem suū. Nec sufficit ei sua dona dare simpliciter: nisi etiā seipm in imensum det: In singulꝰ donis cōmēdat largitatē suā q nulli negat dona sua quantūcūqz aduersef sibi: imo pluries in nocte et die dona sua turbis elargitur oībus: licet ab eis offēdatur. Approbat in hoc largitatem suā qn̄cūqz eni aliquā oportunitatē inuenit in recipiēte statim ab affluitiōe spūaliū donorum nequaq̄z se poterit ɔtinere licet ex sapia diuina cognoscat qd recipiēs illa dona in primo debeat amittere vel ea ɔtinuo deturpare et ipm p eandē ipugnare. Ad ipm nos inducere debet q aliena sunt: que damus Et puerbiū est q late corrigiē inciduntur de pellibus alienis Unde Chrisostomus: Oporteret si ex tuis tribueres nō tam parcū esse nunc aūt q̄ dn̄atoris sunt das: cuiꝰ grā pusillanimis es? Argumentū vere largitatis est cum aliqs dat sua indigentibus sine merito alicuius et sine spe cōpensatiōis: sicut dedit se dn̄s iesus et aiam suā: et hoc est magne pfectionis. Nec sufficit vere largo sua dare etiā p salute primorū tpe necessitatis sed vsqz ad morte exhibet semetipz sic btūs iohānes docet. j. Jo. iij. Si xps aiam pro nobis posuit suā et nos debemus etc. Ad hoc tn̄ magis obligant plati. Hanc largitatē habuit apls paulus, d. ij. cor. xij. Ego ipe libēter impēdar pro oiabus vr̄is Et idem. j.

cor.xv. Quottidie morior propter gloriā vrām.i.mortis iusti neo picula. Uere larg⁹ sine spe recōpensationis dat dño totuz qd est ⁊ qd hz ⁊ pōt ad eternaz laudis augmētationē singulis angel' ⁊ scis ad ppetuā exultationē singulis pctōrib⁹ ad ꝯuersionē: iustis ⁊ pfectis ad ꝯformationē ⁊ ꝯseruationē singul' purgandis ad penaꝝ mitigationē ⁊ abreuiationē. Argumentū false largitatis est cuz aliquis dat sua vt laudet̃ ne alijs vilior reputet̃ vel vt a clamore paupis liberet̃. Et tunc rem ⁊ meritū pdit. Item falsus largus est: qui dat sua ppter coactionē vel propter aliquē fauorem: vel ppter spem gr̃e in pñti ⁊ glorie in futuro vel timorem iudicis: qui p̃cipit dare cuius p̃cepti transgressionē ipune non transiret.

Ⅽ De veritate. Caplm̄. xviij.

VEritas iusta est qñ ꝯcordant vere mens ⁊ lingua ⁊ opa vt quod sentit in corde profert in ore: pficit in opere exemplo apli inuitantis phyl. iij. Estote imitatores mei ⁊ obseruate.i.imitamini eos q ambulāt b̄m formā nostrā.i.sicut ego credo doceo ⁊ viuo. Ille verax est q deo ⁊ hominibus imutabiliter omnia vota sua buat ⁊ oīa verba sua semel dicta ope cōplet nisi ea salubriori consilio qñq3 mutet sicut dñs qñq3 sniaz ppriam mutauit vt in ezechia ⁊ in niniuitis. Ad amorez veritatis nos inducere debet: quia christus est veritas ⁊ quia veritas semp in se est amabilis Et licet aliquibus qñq3 grauis sit veritas ⁊ intolerabilis: non est hoc ex parte veritatis sed ex mala voluntate eoꝝ: quā liben̄t implerēt si veritatē contrariaz non haberēt. Castis ⁊ humilibus amabilis est veritas: que comendat castitatē ⁊ humilitatem ⁊ detestatur ipudicitiā ⁊ superbiā: quia minus ꝯtraria est ipudicis ⁊ superbis: qui conscientiā suam in oppositis firmauerunt. Item quia veritas vincit oīa sicut probatū est in esdra in libro eius ⁊ quia veritas immutabilis est sicut dicit dñs iesus: Facilius est celum ⁊ terraz transire: q̄3 verba p̄terire mea. Argumentū veritatis est cum quis nec pro fauore alicui⁹ nec pro vtilitate ppria nec p amissione rerū vel corporis veritatē in se reliq̄t: nec dissimulat nec paliat i alijs: nec vnq̄3 ex pposito aliqd falsū dicit: nec dicere pponit: nec verba sua semel nisi propter causaz necessariā dicta pmutat: exemplo balaam. d. Si dederit mihi balaach domum

plenam argenti: nō possum di/cere nisi qd dixerit mi dn̄s. Et similiter exemplo michee danie lis ⁊ oīum aliorū pphetar̄: qui nulla causa vinci poterant vt a veritate verbis vl' factis aliqua tenus deuiarent. Argumentū falsitatis est vnū habere in corde ⁊ aliud in ore ⁊ verba sua ex facili sine causa vtili ⁊ necessaria pmutare. Ille vero nō soluz fallax ē vt dicit Chrysostomus imo etiā pditor est veritatis q trasgrediēs veritatē palam p veritate loquitur mendacium sed qui etiam non libere pnunciat veritatē: quā libere conuenit defendere.

¶ De māsuetudine. Caplm. xix

Mansuetudo vera siue benignitas est cum ppter illatas iniurias mens nequaq̄ exacerbaf nec cordis amaritudo exterius iudicatur sed est quasi homo non audiēs ⁊ non habens in ore suo redargutiones: exemplo iesu christi dicentis: Ego quasi agnus mā suetus qui portatur ad victimā qui coraz tōdente se obmutescit ⁊ non aperit os suum hiere. xj. Unde dicit glosa super Mat/theū. xj. Mitis est quoniā mē/tis asperitas seu amaritudo nō afficit: sed omnia equanimiter sustinet. Huius virtutis magnitudine quasi magistrum se fecit dn̄s q non faceret nisi vna summe pfectionis hec virtus esset Discite inquit a me: qz mitis suz ⁊ humilis corde. Mansuetus nec irritat nec irritaf nec nocet nec nocere cogitat. Mitis est qui malis dn̄atur moribus. hec ideo dicit glosa. Ad amorē mā/suetudinis nos inducere debet btitudo pmissa: ex psona xpi d. Beati mites ⁊c̄. Mansueti aūt hereditabunt terram ⁊c̄. Argumentum vere māsuetudinis est cuz mens in afflictione nō murmurat: nec v̄bis mordētes non mordet: siue remordet s3 nec in facie aliquā aspitatē demōstrat sed quietum animū ad inhabi/tandum deo semper reseruat. Argumentū false mansuetudi/nis est cuz homo verba mollia ⁊ mansueta profert: faciem mansuetudinis aut mansuetam ex/hibet: ⁊ tamen grauē amaritu/dinem in mente portat.

¶ De fide. Capitulū. xx.

Fides vera est credere patrem ⁊ filium ⁊ spiri/tum sanctū esse vnuz verum deum: ⁊ q in his tribus psonis est vna ⁊ inuisibilis dei/tas: equalis gloria: coeterna maiestas. Quilibet eorum est increatus: imensus: eternus: summe bonus sapiens omnipotēs

deus ⁊ dominus nec tamē sunt tres increati īmensi boni eterni sapientes aut tres dij aut domini: sed vnus increatus ⁊c̄. Et in his tribus personis nullus est prior aut posterior: quia coeterni sunt nec aliquis maior aut minor: quia per omnia ⁊ in omnibus sunt equales. Differunt tamē proprietatibus: quia pater est īgenitꝰ a nullo habēs originem. Filius vero a patre est genitus lumen de lumine deꝰ verus de deo v̄o. Spūs sanctus nec est creatus nec genitus sed equaliter procedit ab vtroqꝫ. Item vera fides iubet credere ꝙ dominus noster iesus christus est verus deꝰ ⁊ verus homo eternaliter natus de patre ƀm deitatem: temporaliter natus de matre ƀm humanitatem ⁊ per omnia equalis patri ƀm deitatem passibilis ⁊ mortalis ƀm humanitatē. Item verā fidem habens credit omnes articulos vij ptinentes ad deitatem ⁊ vij ad humanitatem iesu christi. Ad veram fidem nos inducere debet fides antiquorum fidelium scilicet abraam isaac ⁊ iacob moysi ⁊ similiū ⁊ infideliū vt iob ⁊ raab meretricis ⁊ similiū. Per hanc placuerunt omnes antiqui deo. Ad hanc nos inducere debet duplex fidei vtilitas. Nam vera fides omnia potest: oīa īpetrat teste dño iesu. Omnia possibilia sunt credenti ⁊ quicqd orantes petitis ⁊c̄. Etiam si dicere tis monti huic tollere ⁊c̄. sicut montes caspij petente alexandro adunati sunt. Argumentū vere fidei est freqūēs exercitiū in bonis operibus. Nam sicut corpus mortuū est sine spiritu ita fides sine opibꝰ mortua est vt dicit Jacobus. Argumentū false fidei est nō credere scripture per oīa sed putare ꝙ omnia fiant ex fato vel cursu nature ⁊ non ex dei ꝓuidentia. Item dicit augustinꝰ ꝙ ille deū esse nō credit: qui ea presenti deo facit que publice p̄ntibus hoībus facere pertimescit. Itez hieronymus: Non est vere christianus qui non audiet in eo statu mori in quo audet viuere. Heu multe fuerūt olim hereses de qbus subdit hieronymꝰ: Liberū cōfitemur arbitriūm: vt dicanius nos semper dei auxilio indigere ⁊ tam illos errare qui cum manicheo dicūt hominē peccatū vitare non posse q̄ȝ illos qui cū iouiniano asserūt hoīeȝ peccare nō posse: qr vterqꝫ tollit aī libtatē. Nos aūt dicimꝰ hoīem ⁊ posse peccare ⁊ non peccare.

¶ De spe. Capitulū. xij.

Spes vera est certa expectatio future beatitudīs proueniens ex dei grā. et meritis precedētib⁹. Hec duo necessaria sunt ad veram spem Gratia enim dei non nisi p̄ merita conseruat̄. Meritis autē sine gratia nemo saluat̄. Spes ergo sine meritis non est spes: sed presumptio dici pōt. Ille veram spem habet: q licet frequēter se in bonis operibus exerceat: nunq̄ tñ in suis meritis sed solum in superabundanti bonitate et largitate dei confidit: nesciens vtrum deo bona sua placeant: cū oēs iusticie nostre sint sicut pannus menstruate. Ille spem veram habet: qui deo sacrificium iustum offert: iuxta illud psalmi. iiij. Sacrificate sacrificium iusticie et sperate ī domino. Illud sacrificium est vnigenit⁹ dei filius christus iesus: qui se p̄ peccatis totius mundi obtulit deo patri in ara crucis ampliorem emendam offerēs q̄ȝ totus mundus debebat. Suffecisset vt dicit ambrosius vna gutta tam p̄ciosi sanguinis ad redimendum totum genus humanum: sed abūdanter effudit vt abundantiam dilectōis ostēderet. In hoc sacrificio est tota salus et spes nostra iuxta illud Bernardi: Peccanti mihi peccatum grande conscientia turbabitur sed non perturbabitur quia vulnerum dñi recordabor Ego vero qđ mihi deest ex me fidenter mihi vsurpo in vulnerib⁹ iesu christi: que misericordia affluunt nec desunt foramina p̄ que defluat misericordia. Ipse enim ieiunauit: vigilauit et orauit: sudauit: lassatus est: lachrymatus est: flagellatus est: crucifixus est vt in ipso supplementum omnium defectuȝ habeamus. Ad veram spem beatitudinis inducere nos debet excellentissim⁹ iesu christi amor: quo cogente cum tanta amaritudine salutem nobis p̄meruit vt ne obtenta nobis salus deperiret: diligentiam tantā adhibuit: vt cōferret nobis angelos ad p̄tectionem: scripturā ī eruditionem: exempla sua et sanctorum suoꝝ ad demonstrationē: corpus suum et sanguineȝ ad cōfirmationeȝ. Argumentū vere spei habet: qui viriliter resistit malis et conformatur in bonis qui vtilis est in agressu arduoꝝ et fortis in perseuerantia ipsoꝝ iuxta illđ psalmi: Viriliter agite et cōfortetur cor vestrum etc̄. Argumētū false spei habet qui precepta et vota transgreditur non curās vitam suam corrigē presumens nimis sine meritis

de bonitate dei. Talis spes va/na est: sic dicit in libro sapie. v. Spes impii tanq̃ lanugo que a vento tollitur ꝛ tanq̃ spuma gracilis que a ꝓcella dispergit ꝛ tanq̃ fumus qui a vento dif/fundit: ꝛ tanq̃ memoria hospitis vnius diei pretermittis.

Ꝯ De timore Caplm. xxij.

Timor iustus est fide et moribus diuinorũ dili/gẽs custodia preceptoꝝ Iustus timor est anxietas: cor/da trahens hominũ ab illicito vsu mẽbroꝝ sensuũq; exterioꝝ ꝛ affectionũ interioꝝ: ne aĩa vl' a deo separetur vel a familiarita te ipsius aliquantulũ elongetur cauens etiã ne mens vel in ci/bo vel in potu vel sumno vl' ali qua creatura minimã dilectio nem querat: ꝛ sic a feruore tor/pescat. Hanc anxietatem habet sponsa ad sponsum charissimũ ne in aliquo motu incessu v̇bo vel facto ipm offendat: q̃ igrati tudinẽ ei9 icurrat Iste timor co git nõ solũ a pctis grauib9 imo etiã a venialib9 abstinere. Naz ex ꝯsuetudine venialiũ securi/tas mentis ꝛ familiaritas dei amittit ꝛ grã mltiformis cõica ri negligit. Ad iustum timorẽ nos iducere dz multiplex eius vtilitas. Est eñi initiũ sapie ps teste. c ix. Et iuxta illð q sine ti/more est non poterit iustificari Itẽ est signaculũ ꝛ ꝯclusio oium v̇tutũ ꝛ grãꝝ: iuxta illud ecliasti ci. xxv. Timor dei oib9 se suppo nit. Ubi nõ est timor dñi: subito ois grã dispgit ꝛ ꝯscia puertit ẜm illud ecliastici. xxvij. Nisi te nueris te instãter in tiore dñi cito subuertet domus tua. Aliã vtilitatẽ timoris dñi dicit Ber nar. In v̇itate didici nihil adeo efficax esse ad ꝓmerendã grãz retinẽdã ꝛ recupãdã: q̃z si sp in ueniaris corã deo nõ aliũ sape ꝫ timẽ. Tũc cũ arriserit grã ne idigne operis ex ea tie cũ reces serit q̃i mox casur9: tie deũ si de nuo r̃uersa fuerit ne reciduũ pa tiaris. Ad idẽ nos iducẽ debet miserabilis casus angeloꝝ de q̃ iob ait. iiij. Ecce q ẜuiũt ei non sunt stabiles ꝛ in anglis suis re/pit p̃uitatẽ: q̃nto magis q inhi/tãt domos luteas ꝛ terrenũ hñt fundamẽtũ: ꝯsumenẜ velut a ti/nea. Et casus scõꝝ viroꝝ ab ini/tio mũdi sicut fuit adam sanson dauid: salomon: ꝛ oẽs apli. Et heu hodie viri scĩssimi ꝓsternũ tur iuxta illud ps. Cadẽt a late/re tuo mille. i. q deberẽt sedere ad latus iudicis in iudicio: ꝛ de cem millia a dxtris tuis. i. q de berẽt locari ad dextrã iesu xpi Uñ dicit glo. Sũt mlti q se pu/tant cũ xpo iudicaturos ꝛ sunt

multo plures q se putant collocãdos a dextris inter saluãdos sz q: de se psumũt nõ hñtes i alto radicẽ charitatis defixã õci dũt a cogitatiõib9 suis. Ad idẽ nos iducẽ debẽt exẽpla sctõꝝ ti mentiũ deũ sicut iob q.xxxj. de se dicit: Quasi tumẽtes fluctus sup me: semp timui deũ. Et sili illud iob.xvij. In pfũduz iferni dscẽder aĩa mea. Dicit glo. Pẽsate qs vĩm de rege securus sit cũ õ ea trepidat ipe quẽ iudex laudat. Itẽ hiero. de seipo dic: Quotiẽs diez iudicij cogito toto corpe ɔtremisco Quid ergo nos miseri acturi sum9 vbi tãti viri trepidãt? Argumẽtũ iusti timoris hz: q tã solicit9 ẽ oĩnz q̃ dei sũt vt nullo tpe vel loco qcqd eoꝝ negligat q̃ sibi possibilia sunt: imo p posse oĩa feruẽt opaf. De hoc dr̃ i eccl.vij. Qui timet deũ nihil negligit. Et iterũ.xv. Qui timet deũ faciet bona ꝛc̃. Argumẽtuz iniusti timoris hz q p amissione rerum vel corpis: nõ pp̃ter deũ bonũ fac: vel maluz dĩmittit. Hũc timorẽ phibet dñs. d. Nolite timẽ eos qui occidũt corp9. Et isa.lj. Tu quis es vt timeas ab hoĩe mortali? Talibus dicit dñs: vbi sunt dij eoꝝ in quibus habebãt fiduci.i ꝛc̃. siue gaudiũ.

¶ De leticia. Cap. xxiij.

Leticia vera ẽ de his q̃ in deo sunt. Nã enim oĩs gaudij ẽ i deo. s. potẽtia: sapientia: bonitas: largitas: pulchritudo: beatitudo: mĩa: iusticia: veritas: nobilitas: sanctitas mãsuetudo: fidelitas: charitas: humilitas: ꝛ siqua sunt silia: et q oĩa imẽsa ꝛ eterna sunt i deo Ille verã leticiã hz q synceram hz ɔsciẽtiã: videlicet oĩb9 factis suis: nec vnq̃z trãsgredif scienter pcepta dei vel vota: sz semp intẽdit pficere ꝛ exemplis iesu xpi ꝛ diuinis morib9 ɔformari De hac ɔscia gaudebat ꝛ gliabaf apls dicẽs: Glia nr̃a hec est testimoniũ ɔscientie nr̃e: qd in simplicitate ꝛ i synceritate dei nõ i sapia carnali: sz in gr̃a dei ɔuersati sum9 i hoc mũdo. Ad verã leticiã inducere nos dz q sup oĩa bon9 de9 ꝛ iter oẽs creaturas solã creaturã humanã in tãtũ sibi vniuit: vt vere dicatur deũ eẽ hominẽ: ꝛ hominem eẽ deũ. Et qcqd hz deus p nãz: hõ hz p grãz. Nusq̃z.n. angelos apphẽdit sed semẽ abrae: vt dicit apls ad hebreos.ij. glo. chrysosto. Reuera magnũ ꝛ mirabile ẽ carnẽ nostrã sursum sedere: ꝛ ab angelis ꝛ archãgelis adorari. Aliud iductiuũ ẽ q nos certificauit de eterna btitudine pmissis legis pphetaꝝ iuramen

to. Iusiurandum qđ iurauit ad abrahā patrē nostrū daturū se nobis: p pnilegia euāgelistarū: p testimoniuz aploꝝ: p pignus spūs sci i baptismo p arā.i. pgustationē i deuotiōe ⁊ dulcediē dei p obsidē q ē xp̄s vnigenit⁹ dei. Ad h̄ duplex gaudiū hortatur nos apl's phil.iiij.c. Gaudete in dn̄o sp: videlicet ppt diuinā vnionem: itex dico gaudete ppt eterne btitudinis certitudinē. Argumentū ⁊ mā vere leticie h̄z q iternā ispirationem certificat⁹ ē de remissiōe oīum pctōꝝ: qb⁹ tā grauit deū omnē q̃z creaturā offenderat: omnē q̃z grāz collatā amisit ⁊ pferendā demeruit. Hāc certitudinez habuit maria magdalena cui dn̄s dixit Luce.v. Remittunt tibi pctā tua. Aliud argumētuz ⁊ mā leticie ē securitas i mēte q͏ sit fili⁹ dei heres celestis regni Hāc securitatē dat.s.s. vt.d.apl's ro.viij. Spūs dat testimoniū spūi nr̄o q͏ filij dei sumus: q͏ si filij ⁊ heredes. Hāc certitudinem habuit apl's cū dixit ibidez: Cert⁹ sum q͏ neq̃z mors: neq̃z vita: neq̃z aliq creatura poterit nos separare a charitate dei. Argumentū vane leticie est delectari i trāsitorijs: siue sint res tpales: siue sint amicitie carnales: siue sit cōmoditas vl leticia tpalis. Hec leticia est laque⁹ tristicie. Cū.n.trāseūt illa: trāsit ⁊ leticia: ⁊ nisi de corde pcedat talis leticia nunq̃z intrabit veraz leticiā: q2 simul esse nō possunt sicut ignis ⁊ aqua que mutuo se expellūt. Habet et aliqn̄ leticia naturalis: qn̄ homo cogitat vel loquitur: vel audit loqui: vel legit de perfectione dei: vel etiaz habetur de appetitu regni celestis naturaliter. Omnes enim naturaliter appetunt beatitudinem. Hec leticia similiter vana est ⁊ difficulter cognoscitur quando est gratuita ⁊ a deo: et quando naturalis. Felix esset q dicere posset cum isa.lxj. Semper gaudens gaudebo in domino creatore ⁊ exultauit anima mea: in deo meo redemptore.

¶ De tristicia. Capitulum.xxiiij.

Tristicia vera est dolor cordis p oībus iniurijs q̃s patiens de⁹ innocenter sustinuit a creaturis suis a principio mundi ⁊ in finem sustinebit tam a spūalib⁹ q̃z a sclarib⁹ hoīb⁹. Iste dolor innumerabiles lachrymas sanguineas elicē dz ab oculis singuloꝝ deū amātiū. Alia p9vere tristicie ē q͏ hō frequēter i tētatiōib⁹ siue repugnātia supat. Qn̄.n.aligd

videt vel audit in volatilib9 q̄ꝫ reptilib9 qđ spectat ad ĩpudiciciā: statim mēs ĩpudicis cogitatiōib9: vel affectiōib9: vel voluntatib9 sordidatꝛ. Qñ vō percipit aliqd aīa ex qnqꝫ sensibus qđ moue pōt ad vanā gloriaꝫ: inuidiā: irā: rācorē: detractiōꝫ: auariciā: vel carnaleꝫ amicitiā: vel aliquod pctm̄ statiꝫ sine pugna deijcitꝛ ĩ aliqđ p̄dictorū dubi9 si vnq̄ꝫ a tali casu resurgat: ⁊ si auxilio dei resurgit ĩcert9 ē si vnq̄ꝫ recupat grāꝫ quā habebat ⁊ tantā sicut ante habuit. Hō p se cadere pōt: certe p se vō resurgere nunq̄ꝫ pōt: quia ē vadēs ⁊ non rediens. Alia ps vere tristicie ē ꝙ multiplex grā affluēs a fonte pietatis diuinū ad nihilū redigitꝛ: eo ꝙ nō reuertitꝛ ad suū p̄ncipiū: vñ fluxit cuꝫ multiplici fenore ƀm ordinationem dei: hoc oēs creature digne deflere nō possent. Ad verā tristitiā nos ĩducere dꝫ sanctissimuꝫ exēplū vite iesu xp̄i: cui9 aīa tristis fuit vsqꝫ ad mortem a p̄ncipio vite sue: qꝛ etiā tristes btōs eē ꝯfitentꝛ. d. Beati q lugēt ⁊c̄. Math. v. Quia nō nisi p tristitiā gaudia ĩueniri valēt: dicēte q̄dā glo. sup canonicam iacobi. Ad idē nos ĩducere dꝫ vtilitas ex ea p̄ueniēs. Utilior est vera tristitia q̄ꝫ vera leticia iuxta illud eccle. vij. Melius ē ire ad domū luct9 q̄ꝫ ad domū cōuiuij Frequēter. n. ex tristicia qlibet depmitꝛ: q qñqꝫ ex vera leticia eleuatꝛ. Et qđ miserabili9 ē qñqꝫ fit hō sp̄ūalis post leticiā ⁊ mentis deuotioneꝫ liberior illa die ⁊ ĩcautior ĩ factis suis q̄ꝫ si nullā leticiā habuisset. Alia ē vtilitas tristicie. Cū o͞ro ⁊ cetera bona vngāt deū ⁊ mulceāt: lacbryma q̄ ē effect9 tristicie deum cogit siue pūgit: sicut dicit scriptura. Argumētū vere tristicie hꝫ cui9 mens ex dolore nō affligitꝛ sed alleuiatꝛ: nec vult tristicia liberari: sed semp desiderat amplioē. Tristicia vō a q̄ mēs affligitꝛ: ⁊ a q̄ subito aliqs verberari conatꝛ iniusta ē: de qua scriptū ē puer. xvij. Sp̄ūs tristis exsiccat ossa. Et iacobi. j. Ira viri veniēs ex tristicia: iusticiaꝫ dei nō opatꝛ. Aliud argumētū tristicie vere hꝫ q a delectamētis cohibet sensus suos: nō videt: nec audit: nec gustat: nec adorat aliqd: neqꝫ tangit aliqd p qđ post tristiciā mitigatꝛ. Fugit etiā oēꝫ locū: oēs hoies: p quoꝝ ꝯfortiū pōt minui dolor cordis. Cert9 ē enī securissimā viā esse in vera tristicia finire vitam: iuxta illđ eccle. vij. Cor sapiētū vbi tristicia ē: cor stultoꝝ vbi leticia. Argumētū false tristicie hꝫ: q non

ꝯsiderās sapiētissimā ordinati
onē dei torquetur ꝓ amissione
rerꝫ tpaliū: vel ꝓ afflictione: vel
morte amicorꝫ: vel ꝓ sui corpis
īfirmitate: vel ꝓ sua correctione
tristat. Talis nullā grāꝫ ꝯfert sꝫ
mētē dilaniat: iuxta illud ꝓuer.
xxv. Sicut tinea vestimento: sic
tristicia nocet cordi. ⁊ alibi: In
merore animi deijcit spūs.

De gratitudine. Cap. xxv.

Gratitudo vera ⁊ pfecta
ē extollētia donorꝫ dei i
aīa cuꝫ anihilatiōe sui ⁊
cordis debita reuerentia. Sic
magnificauit dauid dona man
datorꝫ dei dicētis: Dilexi māda
ta tua sup aurū ⁊ thapozion. Et
salomō extollebat dnm in sapie
dona: ꝓuer. viij. Preciosior est
sapia cūctis opib⁹: ⁊ oē delecta
bile ei nō valet cōpari. Ille ve
rā gratitudinē hꝫ: q omniū do
norꝫ dei idignū se sentit: ⁊ quan
tū idigniorē se sentit ītātuꝫ gra
titudo mētis excrescit. Chryso
stom⁹: Pro oibus q̄ retribuisti
nobis o xp̄e nihil a nobis petis:
q̄ꝫ saluari: hoc ipꝫ retribuens ⁊
accipiētib⁹ grās agis. Ad verā
gratitudinē inducere nos dꝫ dā
tis actio: q ē de⁹ ops: mitissim⁹
pfectissim⁹: nobilissim⁹: beatis-
sim⁹: fidelissim⁹: optim⁹. Item
donorū magnitudo: Nō ē tam
pū donum corpale vel spūale
q̄d adeo ifluit: i quo nō sit iclu-
sus imēsus de⁹ cū diuina virtu-
te. Itē pēsandus ē affect⁹ dātis.
Nō. n. ex se dimidio dat: vel cū
idignatiōe aliq̄: vel vt absoluat
a nobis: sꝫ ex oī desiderio diui-
no ex tota dilectiōe ⁊ bonitate
sua. Item pēsanda ē vtilitas do
norꝫ dei singula ad seipꝫ cogno
scēdū. Dat. n. ad amādū: fruen-
dū: ⁊ nos ad beatificādū. Item
pēsandū q̄d cogit ad dādū non
timor alicui⁹ mali: vel spes ali-
cui⁹ boni: nec aliq̄ virt⁹ nr̄a: sed
eterna ⁊ imēsa bonitas sua. Itē
ꝯsiderādū ē idignitas nr̄a: qui
nec ipa vita digni sum⁹: nec me
ruim⁹ eē vermes int alias crea
turas. Iteꝫ alia vtilitas gratitu
dinis ad idē nos iducē dꝫ. Nā
ipa apit fonteꝫ diuine pietatis
⁊ monet deū ad affluēdū: sicut i
gratitudo exsiccāt fontē diuine
pietatis rorem mie: fluēta grē.
Quāto. n. maior ē gratitudo in
aīa: tāto habilior ē ad grām re-
cipiēdā: ⁊ tāto amplius largissi
m⁹ de⁹ cogit ad largiēdum. Ar
gumentū vere gratitudinis hꝫ
q pēsatis singulis p̄dictis q̄ va
lēt ad ḡtitudinē ꝓ singul donis
paruis ⁊ magnis ex toto corde
grās agit: cū ea reuerēt suscipit
⁊ toto nixu ab amātissimo deo
accepta ipolluta suare ꝯtēdit.
Quō. n. donū amici gratū fuit:

qꝺ gratāter suscipit: ⁊ tā subito deturpat vel amittit? Nec solū ĝtitudīe īdigem⁹ ī his q̄ sūt ad nr̄aꝫ ꝯsolatiōꝫ: ſꝫ etiā ī his q̄ sūt ad nr̄aꝫ afflictionē. Ex eadē.n. charitate ⁊ bonitate dat vtrūqꝫ Hinc ē ꝙ thobias ait: Bn̄dico te dn̄e qꝛ castigasti me ⁊ sanasti Ad eq̄lē.n. gr̄aꝫ ī pn̄ti ⁊ gl'iam ī futuro: de⁹ dat deuotionem ⁊ ꝑ mittit euenire tribulationē: vl' ad maiorē vtilitateꝫ: sic ꝑmisit iob. iō dixit: Si bona ⁊c̄. Job. j. Quasi dicēt: Utrūqꝫ gratāt̄ re cipe debem⁹ ⁊c̄. Argumentū ī/ gratitudinis est qn̄ re⁹ obstruit cor suū aliq̄ mala voluntate: vel rācore: vl' leuitate: vl' delectatio ne tpali: vel amicitia carnali: ꝓ qb⁹ nō pōt spūalia dona recipe aut cuꝫ ꝑceptas gr̄as ꝯseruare nō curat: ⁊ collatis multiplica/ re ⁊ eis frui ƀm ordinationē di ninā ꝓ vtilitate cōi nō laborat: aut cū munerib⁹ a deo ꝑceptis in aīa ⁊ corꝑe ⁊ virib⁹ aīe ip̄m deum ipugnare nō cessat: sicut heū frequent̄ ꝯtingit. Tūc eniꝫ ominia meret̄ amittere: cū eis vtitur ꝯtra largitorem.

¶ De zelo. Cap. xxvj.

Zelus aīaꝝ ver⁹ ⁊ ꝑfect⁹ ē qn̄ aliqs scis meditatiōi b⁹ feruētib⁹ desiderÿs la chrymis: vigilÿs: ieiunÿs: orō/ nib⁹: ꝑdicatōib⁹: ꝯfessiōib⁹: ꝯsi lÿs: doctrinis alÿsqꝫ bonis opi b⁹ insistēs ꝓ aīaꝝ salute laborat Quāta gr̄a hoc sic describit be da: Que gr̄a sublimior et deo gratior cōuersatio eē pōt: q̄ꝫ eo rū q quotidiano exercitio ali/ os ad auctoris sui gr̄aꝫ student ꝯuertē: ⁊ crebra aīaꝝ acqsitiōe fideliū gaudiū sꝑ patrie celest' augē. Itē greg. dicit: Nullū oī/ potēti deo tale sacrificiuꝫ ē: q̄le ē zelus aīaꝝ. Et sic ꝑpt̄ imaginē trinitatis ipressaꝫ aīab⁹. Ad ze lū aīaꝝ iducē nos dꝫ exempluꝫ iesu xp̄i: q ī oī vita sua toto fer/ uore pctōꝝ ⁊ ꝑfectoꝝ bonoꝝ cō uersionē sitiuit: vt ꝓ redēptiōe aīaꝝ ꝑditaꝝ singula mēbra sua ad singularem penā: ⁊ tandem aīaꝫ suā ad turpissimā mortem ꝯferret teste Bernardo: Tātū recōciliatiōis humane studiuꝫ sibi fuit: vt sua stipendia non at tenderet dum erroneum lucra retur. O quanta animarum di gnitas ⁊ quantus zelus dei ad animas pro quarum redempti one preciosum sanguinem suū totum obtulit dei filius deo pa tri. cum tn̄ sufficisset vna gutta tam preciosi sanguinis ad redi mēdū totū gen⁹ humanuꝫ: sicut dicit ambro. ⁊ maxime cū nil si bi btītudinis decresceret vel ac cresceret. Hāc nobilitateꝫ aīaꝝ nouit sapīa dei: q̄ vobis est ī co/

gnita: qđ cõquerit bernardus dicẽs: Heu q̄ tam parum attendimus aĩe nobilitatẽ: q̄ p̄n̄te corpus viuit: cuius abs̄n̄tia p̄bat quid eius p̄n̄tia ɔtulerit: quã deus tãti estimauit: vt vnigenitũ suũ pro ea daret: quã diabolus tanti reputauit: vt p̄ ea totũ mundũ offerret. Argumentũ veri feruoris h̄z: q nec p̄p̄riã vitã siue corpus curat vt plures aĩas xp̄o lucrifaciat. Hũc zelũ h̄ũit dauid: cũ dixit: Quis mihi det vt moriar p̄ te fili mi absalon. ꝛ apostolus: Ego ipse impendar pro pro aĩabus vestris sc̄d̄e cor. xij. Et iter. j. cor. iiij. Quotidie morior p̄pter gl̄iaz vestrã: idest pericula mortis sustineo. Et beatus dñicus cuz se vendere voluit p̄ quodã captiuo: quẽ detinebant saraceni. Et iter p̄ alio q mãsit apud hereticos p̄pter victum: quẽ tñ sapiẽs deus pro salute plurimorum inuenditum conseruauit. Argumentũ falsi feruoris habet qui de spiritualibus operibus magis sollicitus est p̄ muneribus: q̄z q̄ animabus. Talis vero est diabolus qui figurat in rege sodomorũ: qui dixit ad abraam: Da mihi animas cetera tolle tibi. Et qui amplius laborat pro amicitia hominũ vel fauore q̄z pro eorum sanctitate ꝛ perfectione. Talis non potest dicere cum apostolo. ij. cor. xiij. Non quero vestra sed vos. Notandum aut quod vbicũq; mouent duo ad aliquod opus scilz deus ꝛ aliquid aliud: difficilit cognoscitur quid plus moueat. Verbi gratia: Aliquem mouet ad audiendum cõfessiones vel ad aliud opus spirituale: salus animarum: ꝛ spes lucri: vel fauor: vel placentia: vel libertas: vel aliqua alia delectatio: hoc difficulter cognoscitur: quod istorum plus afficiat animum operantis. Attamen euidens argumentum est: q̄ aliquid illorum plus moueat q̄z deus vel animarum salus: cum audit aliquis diuites: nobiles: iuuenes ꝛ famosos: libentius q̄z pauperes: ignobiles: senes et deformes: ꝛ cum sepius ꝛ diutius delectatur esse cum istis q̄z cum illis etiã forte cũ minori fructu cũ tñ plus illi deo placeãt q̄z isti teste beato iacobo: Nõne pauperes elegit deus: diuites in fide coheredes regni: ꝛ vos ihonorastis pauperẽ ip̄m non curantes. iacobi. ij. In quibus tñ maxime christus honorat: sicut dr̄ in omelia super illud. j. petri. ij. Oẽs honorate. item satis ẽ euidens argumentũ q̄n in op̄ibus nr̄is plus querimus p̄tem dei: q̄z p̄tem nr̄az veri zeli. Nã ad illa

opa que laborē hñt: ⁊ aliquā cōsolationē vt sūt pdicatio: ɔfessio prelatura ⁊ silis: licet magnū in eis sit periculū: tñ ad ea qlibet est paratus. Ad eis vo laborib⁹ sine opibus que tm̄ laborē cōtinent: vt ieiunia: vigilie: disciplive ⁊ silia: licet in eis nullū sit periculū tamē ab eis se subtrahit quantum potest.

¶ De libertate. Caplm̄. xxvij.

Libertas vera est non eē ligatū vinculis peccatoꝝ que vere ligant animam iuxta illd̄ pver. v. Iniqtates sue capiunt impiū ⁊ funibus peccatoꝝ quilibet astringitur ⁊ vere seruū faciunt iuxta verbū dñi ioānis. viij. Qui facit pctm̄ fu⁹ est peccati. Peccare eni nō est libertas neqꝫ pars libertatis: dicit anselmus: sed est pessima species seruitutis. Ab hac seruitute nemo liberabit: nisi solius filij dei auxilio ipo teste ioānis viij. Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis. Ueram libertatem hꝫ q non est captus appetitu reꝝ temporaliū: nec laude nec fauore hoīum: nec ppa placentia vel displicentia aliena: nec amicitia carnali: nec timore fuili: nec delectatiōe gaudij transitorij. Ad amorez vere libertatis inducere nos debet diuina ordinatio: q̄ vult hoiez esse liberꝝ: in cuius signum dedit homini liberꝝ arbitriū: in h ipm sibi maxime assimilās qꝛ a nemine cogi pōt: sicut nec de⁹ ab aliquo cogi pōt. Istud liberꝝ arbitriū ɔfert homini. d. in ecclesiasti. xv. Apposui tibi ignez ⁊ aquā: ad qd̄ vis mitte manum tuā. Ante hoīez vita ⁊ mors bonū ⁊ malum: quodcūqꝫ voluerit dabit ei. Ad verā libertatē indubitanter inducit qui pceptoꝝ diuinoꝝ ⁊ ɔsilioꝝ ⁊ votoꝝ suoꝝ inuiolabili obseruantia se ligat qui mentē suam ⁊ sensus suos a voluptatibus refernat: q mem bra sua nullis illicitis occupat: qui obedientie iugū amat: q toto nixu qualiter deo placeat laborat. Quāto amplius qsqꝫ predictis nitit: tanto citius libertatem insequit ⁊ in ea fortius radicat. Qui vo in hoc mūdo libere voluntatē suā in oibus in quantū pōt exequit: varijs diaboli laqueis irretit. Et cū liberior esse videt: tunc in seruitute diaboli fortius ⁊ certius detinetur. Argumētū vere libertatis habet: qui nihil eorū desiderat que a familiaritate dei mentez alienant vel elongant sic circa exteriora frequens occupatio: de cōmodo carnis nimia sollicitudo: mentis dissolutio ad diuersa negocia: distractio aliene

vite vel ꝯscientie: temeraria di scussio: ꝓpriorum defectuū excusatio. siue minoratio: defectuū primorum māifestatio ⁊ aggrauatio Aliud argumentū vere libertatis est securitas mentis: de remissione totius culpe ⁊ pene q̄ ex feruore ꝓuenit: qui q̄n̄qꝫ circuit in corde sicut ignis in fornace: ⁊ hoiem frigidum ⁊ palidū facit: i orōne calidū ⁊ rursuꝫ: qui feruor oēm maculā ⁊ penā consumit: sicut rubiginem ferri exurit. Argumentū seruitutis ⁊ captiuitatis hꝫ: qui iugū obedientie detestaꝛ: qui charitateꝫ fraternā ⁊ correctionē abhominaꝛ: q vindictā iniuriarum suarū ꝯtinue meditaꝛ: qui laude ⁊ fauore hominū afficiꝛ: q scienter ⁊ ꝑtinaciter in aliquo ꝙ est cōtra deū: vel ꝯtra ꝯscientiā: vl' cōtra voluntatē ꝑlatorum occupaꝛ: qui in receptiōe ⁊ collatiōe literarum munusculorum amicabiliuꝫ delectaꝛ. Unde qdā sapiēs dic̄ Munuscula recipere est libertatē vendere. Et iob. iij. Ignis deuorabit tabernacula eorum: qui libenter munera accipiūt: idest ignis falsi amoris: ⁊ ꝑ ꝯñs illuꝫ amorē sequiꝛ vinculū seruitutis De dando ṽo vniuersa dicit salomon ꝓuerb. xxij. Qui dat munera honorē acqrit: aiam autē aufert accipientiū. Singula bonorum auferūt homini libertateꝫ ⁊ redigunt in miserabilē seruitutē. Non eni pōt deo vacare i libertate spūs q hmōi occupaꝛ

De religione. Capl'm. xxviij

Religio vera siue spūalis vita est sicut dicit beatus iacob⁹ visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatiōe eoruꝫ ⁊ imaculatū se custodire ab h̄ seculo. Ab hoc seculo ille imaculatū se custodit: q morib⁹ secularibus oīno renunciat: ⁊ tā carnalia q̄ꝫ spūalia peccata: quātū pōt deuitat. Ad verā vitam spiritualē inducere nos debet vtilitas: de qua scriptura dic̄: Spiritus est q viuificat caro nō ꝓdest quicq̄ꝫ ioānis. vj. Et illud apl'i ad Ro. viij. di. Qui in carne sunt: deo placere nō p̄nt. Itē qui vult vere spūalis fieri debet fugē ⁊ odire carnale cōmoduꝫ. Hec fugant desideria carnalia que militant aduersus aiam sic̄ dicit petrus ꝑme petri. ij. Et appetere asperitatē siue carnale i cōmodū. Hoc seruat grāꝫ sicut spine herbas i horto custodiūt. Nam grā effluit ꝑ oculos ⁊ aures. Et sicut ignis ⁊ aqua ñ p̄nt simul esse: ita nec carnalis ⁊ spiritualis voluptas: dicente bernardo. Item cognoscere ꝙ hō nihil boni pōt ex se sic̄ dic̄ apl's ij. cor. iij. Nō ꝙ sum⁹ sufficiētes

cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis. Hoc aufert ꝓsumptionē Et ꝙ oīa pōt ꝑ ipm amplius ꝛ ꝑfectius q̄ꝫ ꝑ seipsum teste apl'o philip. iiij. Oia possum in eo q me cōfortat. Hoc aufert desparationē q̄ e duo valde nociua spiritualib⁹ ꝛ sepe impugnāt. Itē se. hīe corā deo semꝑ nō solū q̄ꝫ vilis est: sꝫ etiā q̄ꝫ eē pōt ꝛ potuisset nisi deus cauisset. Hoc aufert tumorē. Et q deus exigit rōnē de oib⁹ malis cōmissis et gratiis sibi ꝛ vniuersitati neglectis. Hoc infert iustū timorem. Itē, o bonuꝫ accipe tanq̄ꝫ a deo dante: hoc excludit falsuꝫ amorem ꝛ infert gratitudinē ꝛ oīne malū tanq̄ꝫ a deo ꝓ nr̄a vtilitate benigne ꝑmittente: h' infert patientiā. Quāto ī his qsq̄ꝫ ꝓficit tanto magis in spūalē vitā īducit ꝛ in ea crescit ꝛ ꝯfirmat. Argumentū vere vite spūalis hēt cuius spūs penit⁹ carni dn̄atur q tā cito ꝛ tantū sentit incōmodū spūale sicut corporale: q tātū fugit incōmodū spūs sicut corporis: ꝛ tantū vitā locum tps ꝛ hoīes vbi et ꝑ quos ledi in spū pōt: sicut vbi offendi pōt in corpore ꝛ qui tam cito studet mederi spūi sicut carni ꝛ tn̄ magis cauet spūi q̄ꝫ carni vel corpori: q2 dignior ē spūs q̄ꝫ corp⁹. Itē argumentū vere spūalis vite hꝫ qui tn̄ delectat in cibis spūalibus q̄ꝫtū ī corꝑalib⁹: ꝛ tā inuite negligeret vna hora cibū spūalem sicut corporalē: ꝛ tātū se cogit ad cibos spūales cū non appetit sicut infirm⁹ cogit ad corporales cū eos fastidit. Itē est aliud argumentū vite spūalis si homo est tā diligens circa spm̄ sicut circa carnē: si tā parat⁹ est in oib⁹ obedire spūali medico pro sanitate spūs sic corꝑali medico ꝓ corporali sanitate. Si tā sollicitus est acq̄rere grāꝫ qua indiget in aduersitate q̄ꝫ ī ꝓspitate: q̄ ad amicos q̄ꝫ ad inimicos: tā cū laudat q̄ꝫ cū vituperatur: ꝛ breuiter, si ita sollicitus ē circa oīa spūi necessaria ī victu ꝛ vestitu spūalibus sicuti sunt seculares in corporalib⁹. De his oībus dicit apl's ad Ro. viij. Qui ꝫm carnē sunt que carnis sunt sapiunt: q vō ꝫm spm̄ sunt que spūs sunt sapiūt ꝛc̄. Argumentū carnalis vite est ꝫm carnis regulā viuere. Augustinus Ille ꝫm carnem viuit qui ꝑgit quo vult dormit qn̄ vult ꝛ bibit qn̄ vult q̄ꝫdiu vult ridet ꝛ iocū datur siue iocatur turpiter: iter quos vult ꝛ qn̄ vult: postremo quicq̄d sensibus est suaue: qualiter ꝛ qn̄ vult exercet. Aliō argumentū carnalis vite est libertas lingue: quā sequit cordis di

stractio iuxta illud iacobi p̊. Si quis putat se religiosum eē ⁊c. Ideo scriptū est ꝓuer. xxj. Qui custodit os suum custodit aiaꝫ suam. In manibus eniꝫ lingue mors ⁊ vita.

¶ De maturitate. Cap. xxix.

Maturitas vera est cum omnes affectiōes ⁊ vires vnanimiter colligū tur in deū. Ex hoc vere restrin gif mens a vanitate: deinde/ qnqꝫ sensus ab illecebris com/ pescimur. Sed qn̄qꝫ anima ab illa beata vnione recedit diuer sis moꝝ vanitatibus irretitur. Nā oīa que sub celo sunt vana sunt dicente eccliastico. j. Adve ram maturitatē nos inducere debet exemplū sanctissimi iesu xpi: de quo in sermone scribit beat⁹ augustinus: Legim⁹ dn̄m iesum xp̄m fleuisse: doluisse: fla gella sustinuisse: crucē suscepis/ se: nunq̄ꝫ risisse: nec ip̄m ꝓspera tum fuisse. Itēqꝫ scriptura mul tū vituperat dissolutionē ⁊ risū iuxta illud eccliastici. ij. Risum reputaui errorē: ⁊ gaudio dixi qd frustra deciperis. Et ꝓuer. x. Risus dolore miscebitur: ⁊ ex trema gaudij luctus occupat. Etiā ps̄. xxx. loquif ad dn̄m pro pheta dicens: Odisti obseruan tes vanitates ⁊c. Et cōminatio ꝑcipue iesu christi dicens: Veh vobis qui ridetis q2 lugebitis. luce. vj. Item quia multum ab/ strahit vnūquēqꝫ a dei familia ritate: ⁊ obstruit mentem a per/ ceptione gratiaꝝ dei. Argumē tum vere maturitatis habet q nec v̄bis iocosis: nec factis: nec signis: nec incessu dissoluto: nec aliqua occasione quēqꝫ ad leui tatem prouocat: sed semꝑ in se ⁊ in alijs dissolutionē detestaf. Omnia loca fugit in qbus dis/ solui pōt: fugitqꝫ omnes hoies dissolutos vt maturitatem con seruet. Sciens ꝙ qui tetigerit picem inquinabif ab ea: et qui cōmunicat dissolutis dissolutio nem nō effugiet. Talis fuit bea/ tus iob qui tam matur⁹ fuit: ꝙ etiam dissoluti eius fugerent ꝑ sentiam sicut ipse dixit. xxix. Ui debant me iuuenes ⁊ abscondē bantur. Et tantam habuit ma/ turitatis cōsuetudinem ꝙ si ap positum in eo visum fuisset: ne/ mo ei credidisset. Unde ipse ibidem dicit: Si quando ride/ bam ad eos non credebāt mihi ⁊ lux vultus mei non cadebat i terram. Argumentum leuita/ tis est et habet qui pronus est ad risum: iocosus in verbis: dis solutus in moribus: dissoluta loca frequentans: cum disso/ lutis habitans et ambulans: qui fugit maturos homines:

grauisq3 est sibi maturitas ad videndū: credēs ex maturitate īfirmitatē corpis euenire. Tal' describit Eclies.xj. Letare iuuenis i adolescētia tua ⁊ in bono sit cor tuū: in dieb⁹ iuuētutis tue Ambula in via cordis tui ⁊ in intuitu oculoꝝ tuoꝝ ⁊ scito q̄ ꝑ oīb⁹ his aducet te de⁹ ī iudiciū.

¶ De simplicitate. Caplm.xxx.

Simplicitas vera est neminē ledere sed oībus ꝓficere sicut dicit glo. sup pabolas. Hec est pma v̄tus de q̄ comēdabat iob Et erat iob vir simplex q̄i excellēs sic pce/teris v̄tutib⁹. Hanc pcepit dn̄s iesus cū mitteret apl'os in vni/uersū mundū ad vnitatē catholice fidei īcredulos ꝯuocare. d. Matthe.x. Estote prudētes sicͭ spētes ⁊ simplices sicut colūbe Ubi prudentiā simplicitati ꝯiūgit. Nā prudētia sine simplicitate calliditas est: ⁊ simplicitas sine prudētia stultitia est. Colūba nec rostro nec vngue ledit. Ita vere simplex nec ope nec v̄bo nocet. Uere simplicitatē diligit q nec occupat se circa multa: sicͭ Martha q: tm̄ vnū q̄rit dn̄s. d Luce.x. Porro vnū est necessa/riū: de q̄ laudat maria: q̄ opti/mā partē elegit: hoc est vnū bo/nū in q̄ sunt oīa bōa etna ⁊ īmēsa. Ad simplicitatis amorē īducere nos dz vtilitas ex ea ꝓueniens Scriptū est eni q̄ cū simplicib⁹ smoncinatio est dn̄i. Familiaris est eni dn̄s simplicib⁹: q/bus nō timet archana sua reuelare. Unde apl's ꝓhibētibus pueros venire ad pn̄tiā iesu: rn̄dit mathi.xix. Sinite puulos veni/re ad me: taliū est eni regnū ce/loꝝ. Hec ē v̄tus sine q̄ nō ē salus Dicit eni dn̄s iesus ibidē.xviij. Nisi efficiami sicut puuli.i. simplices ⁊ īnocētes. Alia est vtilitas de q̄ dr̄ Qui ambulat simpliciter ambulat ꝯfidēter. Nā ad regnū celoꝝ via securissima est via simplicitatis. Nā scriptū est puer.xx. q̄ ipe deus ptegit ambulātes simplicit. Argumentū vere simplicitatis hēt: q nullius facta puertit s3 bonū de oībus ꝑsumit q nulli⁹ bonū minuit omniū salutē desiderat: nulli malū optat ⁊ q bona facit ⁊ bene ⁊ q bona sentiūt de dn̄o ⁊ in simplicitate cordis q̄rūt illū.i. q volū/tati eius se subijciūt ⁊ mandata eius custodūt. Argumentū du/plicitatis hēt: q vnū gerit ī ore ⁊ aliud in corde vel aliud ī ope sicut ioab tenuit mentū amase ⁊ dixit: salue mi frat ⁊ occulte educens gladiū occidit eū. Cōtra h' dicit dn̄s iesus sit smo vr̄ est est nō nō.i. q̄ habetis in corde ꝓferte in ore ⁊ exhibete ope. Et iaco

bi p̄mo. Uir duplex aīo incon/stās est in oib⁹ vijs suis: ⁊ duplicibus deus maledicit. Itē q̄ sic intēdit ꝑuire deo ⁊ diabolo in peccatis ⁊ ī bonis exerceri opibus. Contra hoc dicit dn̄s Mathei. vj. Non potestis duob⁹ dominis ꝑuire ꝯtrarijs. s. Nā vt⁹ ⁊ vitium: bonū ⁊ malū: penitus aduersant. Itē q̄ intendit deo placē ⁊ mūdo. Cōtra h̄ dicitur iacob. iiij. Qui voluerit eē amicus huius seculi inimic⁹ dei cōstituet. Argumentū simplicitatis false bz q̄ simplicitatē exhibet in exteriori cōuersatōe ⁊ tn̄ dolū gestat in corde. De hoc dicit dn̄s Hiere. ix. Unusqsq; a p̄ximo suo se custodiat ⁊ in oī fratre suo non habeat fiduciam: qz oīs frat supplātās supplātabit.

De taciturnitate. Cap. xxxj.

TAciturnitas vera ē moderari linguā suā nō solum a verbis illicitis vt sunt detractiōes: mendacia: ꝑiuria: impudica: leuia: iracundia: nociua: maledicta: iocosa et filia: sed etiā ab vtilib⁹ ⁊ licitis iuxta illō psalmi. xxxvj. Obmutui ⁊ silui a bonis. s. annūciādis dicit glo. Ille enī solus ad illicita nō cadit: qui se a licitis caute restringit. Non aūt solū p̄ vba inutilia ⁊ nociua: sed etiā p̄ vba vtilia gr̄a effundit: cū in loquē/do modus non seruat. Rara ē hec virtus moderatio lingue: teste scriptura iacobi. j. Ois natura bestiaꝝ: volucrū ⁊ serpentum: dn̄at a natura humana: linguā aūt nemo domare pōt. Est enī ingētū malū: veneno mortifero plenū. Et glo. Lingua prauorum bestijs ferocitate: volucribus leuitate: serpentib⁹ virulentia precellit. Sunt bestiales qui vt gladium exacuerunt linguas suas ⁊c̄. Sūt volucres qui posuerūt in celo os suū. s. quoꝝ os locutū est vanitatē. Sūt serpentes de qbus dicit: Uenenū aspidū sub labijs eoꝝ. Ad amorem taciturnitatis nos inducē debet exemplū iesu christi: qui taciturnitatē cōmendās de impositione criminū etiā interrogatus se noluit excusare: nec p̄ responsionē suā mortē nollebat differre. Ad idem nos inducē debet exēplū cuiusdā heremite de quo legit q̄ trib⁹ annis lapidem gestabat in ore vt adiscēt silentiū seruare. Citius enī adisceret aliqs loq̄ q̄z tacere: iuxta illō sapie. Qui scit loqui discat tacere. Ad idem nos inducere debet vtilitas ex ea proueniēs. Nam cor distractū cōponit: cōscientie serenitatē inducit: ad recipiendā gr̄am diuinā mētē habilē facit. Ubi aūt non est ta

citurnitas ibi homo ex facili ab aduersario supat iuxta illud pro. uerb.xxv. Sicut vrbs patens et absq3 muro2u3 ambitu: sic vir q in loquēdo nō pōt cohibē spm suū. Ubi etia3 nō est moderatio lingue ibi nūq3 erit pfectio: iuxta illud iacobi: Qui nō offendit in vbo: hic pfectus est vir et nō ali9 dicit glosa. Ubi aūt est custodia lingue: ibi ē btitudo: bm illd puer xiiij. Btūs q nō est lapsus ī verbo. Qui eni custodit os suū: custodit aia3 suā. Argumentū de taciturnitatis hēt: q cū libe et licite loq et sine obseruatione pōt et ei9 vba excipiunt cū magno desiderio: tñ vix vl' nullo mō vl' raro iducit ad loquendū. Sze. Recogitat eni illud qd scūs ppheta ezechiel missus ad pdicādū fuerat et tñ septē dieb9 sedēs merēsq3 tacebat. Pensandū nobis est qnta culpa sit nō tacere q nra necessitas cogit loq. Et illud mathi. xij. De oi vbo ocioso qd loquuti fuerit hoies: reddēt rationē in die iudicij. Argumētū loquacitatis est pterue et clamose loq vel tpe ipo2tuno. Contra h est illud puer. vj. Sapiēs tacebit vsq3 ad tps. Stultus et insipiēs nō buabit tps: vel loq vbi audire nemo curat vel ascultat. Cōtra h dr ecc. xxxij. Ubi nō est auditu9 nō effūdas bmonē. Uel stultus rñdet anq3 audiat: sicut dr pnerb. xviij. Qui pus rñdet q3 audiat stultū se eē demōstrat et 9fusiōe dignū. Uel cū rñdet p altero nō rogatus: contra illud ecli. xxxij. Adolescēs i causa tua vix loquere. Argumentū false taciturnitatis est tacere nō ppt vtute3 ne ab audiēbus 9fundat s3 vt ppter taciturnitatē laudet vel cū nesciēs loq vtilit loq verecundat: vel vt per silentiū sua stultitia pallief bm illud puerb. xvij. Stultus si tacuerit sapiens reputabitur.

¶ De solitudine. Capl'm. xxxij.

Solitudo vera est abstrahere mentē a solicitudie et occupatione actionum exterio2 et ab oi dlectatiōe creatura2: oēs aūt affectiones volūtates intentiones vnanimit in quantū pōt dirigē in deū vt fiat vnus spūs cū deo. Ad h hortat isa. ij. Ingredē in petrā. i. in diuinitatē xpi: abscōdere in fossa humo. i. i vulnerib9 xpi. Qui in hac petra est sol9 est: q extra hāc petrā est: in mltitudine est. In hac solitudie grā tāta et illumiatio mentis pcipit: vt pcipiēs sit alijs grauis ad videndū: sicut moyses manēs solus in monte cū deo qdragita dieb9 et qdragita noctibus tm illumiatus fuit vt lux in vultu erumperet et

de claritate vultus eius radij so
lis procederent: quos filij israel
intueri non potuerũt donec fa/
ciem suã euellaret. Ad solitudi/
nis amorẽ nos inducere debet
scissimũ xpi exemplũ: q licet ex
nullius ɔsortio vnq̃ impedire
posset a spũali negotio: sepe tñ
declinauit a turba ꝑpter amo/
rem solitudinis ⁊ a charissimis
suis aplis adorandũ secessit quã
tum iactus est lapidis: vt scribi
tur luce. xxij. ꝑ hoc innuens vt
viri sancti qui in multitudine
familiaritatis deo vacare non
possunt ⁊ modicam vel nullam
gratiam efficacem inter homi/
nes consequuntur ⁊ solitudini
se conferant. Hinc est ꝙ zache/
us in turba dominũ iesum vide
re non potuit sed postmodum
vidit ipsum in arbore existens
⁊ vocem saluatoris audiuit cũ
solus arborem ascendit luce. xix
Ad idem nos inducere debet
vtilitas solitudĩs de qua domi
nus de sponsa dicit osee. ij. Du/
cam eam in solitudinem ⁊ lo/
quar ad cor eius. O q̃ felix est
qui vel semel audit dñm loquẽ/
tem. Loquutio domini in cor/
de est de arduis gratijs securi/
tatem mentis prestare. Ad idẽ
nos inducere debet ꝙ sancti he
remite olim curreruͭt ⁊ erra/
uerunt in solitudine: in monti
bus ⁊ in speluncis et in cauer/
nis terre: hebre. xj. vt deo conti
nue vacare possent ⁊ aliquãdo
in triginta vel quadraginta an
nis hominẽ non viderunt. Ar
gumentũ vere solitudinis ha/
bet: cui grauis pena est esse cum
hominib⁹ ⁊ ab eis se abstrahit
quacunq̃ occasione potest ſm
illud ps. liiij. Ecce elongaui fu/
giens ⁊ mãsi in solitudine. Sic
beate marie magdalene pena
fuit videre homines: postq̃ do
minũ iesũ amplius videre nõ
potuit: immo etiam videre an/
gelos sibi penale fuit. Unde an
gelis volentibus eam consolari
de recessu dñi de sepulchro ait:
Quero creatorẽ: ideo grauis est
mihi oĩs creatura ad videndũ
Ideoq̃ fugit in heremũ ꝑ amo
re iesu xpi. xxx. ãnis carẽs cibo
⁊ potu corporali: quã angeli le/
nabãt in aere singulis horis ad
orandũ depuᵗatis in qua orõne
sumpsit corpis ⁊ aie nutrimen/
tũ. Argumentũ false solitudinis
habet q licet solus sit corpaliter
aĩa tñ eius corã deo nõ est in di
uersis mũdi finib⁹ varijs nego
cijs occupata. Hec duo tacitur/
nitas ⁊ solitudo efficacit eleuãt
ad ɔtemplationẽ: iuxta illð tre/
nor. iij. Sedebit solitari⁹ ⁊ tacẽ
bit ⁊ eleuabit se supra se.

¶ De ɔtemplatiõe Cap. xxxiij.

COntẽplatio vera ẽ col/latio affectionũ ⁊ oĩum viriũ aĩe ad cognoscendũ cũ delectatõe ⁊ admiratiõe mẽtis aliqd de diuina natura. s. potẽtia: sapia ⁊ bonitate: charitate ⁊ nobilitate: largitate ⁊c. siue occulta dei iudicia: siue sanctissimaz ei9 volũtatem: siue aliquã pfectionẽ q̃ tẽdit ad deum In hac ꝯtẽplatõe fuerũt patriarche: pphete ⁊ sancti apli. Nã patriarchis ⁊ pphetis occulta sua per spm̃ suum reuelauit: vt noe in diluuio: abrahe de subuersiõe sodomoꝝ: ioseph de fame egypti: ieremie de transmigratiõe ⁊ captiuitate iudeoꝛuz: danieli ⁊ nabuchodonosoꝛ ⁊c. Et sic de aliјs patriarchis ⁊ pphetis: alia occulta reseruauit: vt ezechieli diuersas visiones. Un̄ amos: Nõ faciet dñs v̇buz nisi reuelet secretũ suũ ꝑuis suis pphetis. Aplis v̇o p vnigenituz suũ filiũ omnẽ volũtatem suã: ⁊ omnẽ pfectionez suã indicauit: sicut ipe dicit Jo. xv. Oia q̃ audiui a pr̃e meo nota feci vobis: vt ⁊ ipsi posteris suis eadem reuelarẽt: qꝺ ⁊ fideliter fecerunt. Nã in omnẽ terrã exiuit sonus eoꝝ. ps. xviij. Sz iter aplos aliquos: videlicet beato iohãni et btõ paulo occultissima idicauit Inter alia patefecit eis octo beatitudines. d. Beati pauperes spũ ⁊c. q̃ magnã in se pfectionẽ ꝯtinẽt: pfectãqz indicãt volũtatẽ dei. Differũt aũt ꝯtemplatio meditatio ⁊ cogitatio. Nã i cogitatione ẽ mentis euagatio: in meditatiõe inuestigatio: in ꝯtẽplatiõe admiratio. Cogitatio ẽ sine laboꝛe ⁊ sine fructu. Meditatio ẽ cũ laboꝛe ⁊ fructu. Cõtẽplatio est sine laboꝛe ⁊ cũ fructu. Ad ꝯtẽplationẽ dei nos inducere debẽt tres aĩe gradus: de qb9 dicit greg. Ad visionez necessarij sunt tres gradus aĩe Primi9 vt se ad se colligat. Secũdus ẽ vt videat qualis sit collectio. Terti9 vt supꝛa scipm̃ surgat: ac se ꝯtẽplatiõi auctoꝛis inuisibilis subijciat. Sed se ad se nullo mõ colligit: nisi pꝛius didicerit terrenaꝝ atqz celestiuz imaginuz fantasmata ab oculis mentis reijcere: qcqd de visu: auditu: adoꝛatu: tactu: gustu coꝛpoꝛeo: cogitationi ei9 occurrerit respuere dz atqz calcare: q̇tenus se talem querat intus qualis est sine his. Naz hoc qñ cogitat quasi quasdã vmbras coꝛpoꝝ introꝛsus versat. Abigẽda sunt oĩa manu discretionis ab oculis mentis: quatenus se talẽ aĩa cõsideret qualis sub deo supꝛa coꝛpus creata est. Ad idem nos inducere debet ineffabilis

suauitas: q̄ ibi pcipit: admirabilis pfectio q̄ ibi addiscit: pncipium ois btitudinis: qd ibi repit Fons eni ois beatitudinis summus deꝰ ibi cognoscit: ꝛ qd ve cognoscit hoc amat: ꝛ qd vere amat: hoc vere desiderat: ꝛ pro eo obtinendo laborat: ꝛ pq̄ studiose laborat hoc tandē acquirit: cūq3 acqsitū fuerit delectatione mirabili possidet. de hoc dicit Ber. Que aia semel accipit ꝛc̄. In hac ɔtemplatiōe fuit augustinꝰ cū dixit: Displicebat mihi ꝛc̄. Argumentū vere ɔtēplationis habet quē in miseria huius mūdi viuere tedet cum btō Job dicente: Tedet animā meā vite mee. eiusdē. x. Et cum btō paulo dicente Ro. vij. Infelix ego homo qs me liberabit de corpore mortis huiꝰ? Et btō thobia dicēte. Melius ē mihi mori q̄3 viuere eidē. iij. Et q ad fontē vite sitit. d. cū dauid ps. xlj Quēadmoduz desiderat ceruꝰ ad fontes aquaꝝ ꝛc̄. Uñ greg. Contemplatiua vita est charitatem dei ꝛ pximi tota mente retinere; ab exteriori actiōe quiescere solo desiderio conditoris inherere: vt nihil iam agere libeat: s3 calcatis oībus curis ad videndū creatoris sui faciem: animus in ardescit: ita vt iā nouerit corruptibilis carnis pondus cuz merore portare totisq3 desiderijs appetere illis hymnidicis angeloꝝ interesse admisceri celestibꝰ ciuibꝰ: de eterna in cōspectu dei incorruptōe gaudere. Argumentū false contemplatonis habet: q aliqd de deo vel aliqua pfectione cognoscit: cui sacre scripture veritas ɔtradicit: ꝛ hoc tñ tenere p ratiōes defendit. Ex hoc alibi hereses pcesserūt videl3 arrij: qui filiū coeternū ꝛ consubstantialē pri negat: ꝛ sabellij: q psonas in trinitate ɔfundit ponens noialem tm̄ differentiā cū nature pprietatibus. Pater enim ppriē h3 inascibilem: filius ppriē nascibilem: spūs sanctꝰ pcessionē.

¶ De discretione. Cap. xxxiiij.

Discretio vera est prudēter diiudicare qd sit bonum: qd melius: qd optimū: malum: peius: pessimum. Quātuz bonū sit appetere deū quātū malū detestare. Itē scire diiudicare iter creatorē ꝛ creaturam ꝛ qd sit creator qd creatura. Item quantā reuerentiaz debeat homo superiori: quātaz clementiā inferiori ꝛ comparationem: qualem societatē equali: qualit se debeat hr̄e ad mortuos qualiter ad viuos qualit ad predecessores q̄liter ad successores qualiter ad amicos vt

in deo diligant: qualiter ad ini
inicos vt ppter deum diligant
qualiter coram deo occulte: q̄lr
corā hominibus manifeste: que
restitutio spiritui que carni im
pendenda est: qbus vestib⁹ in/
duendum: qn̄ comedendū: qn̄
bibendū: qn̄ abstinendū ⁊ quā/
tum ⁊ qbus cibis: qn̄ vigilādū
qn̄ dormiendū ⁊ quātū ⁊ q̄z diu
qn̄ orandū: qn̄ flendū: qn̄ aliqd
opus faciēdū. Quomodo se ha
bendū ad laudem: qn̄ ad repre
hendendū: qn̄ loquendū: qn̄ ta/
cendū ⁊ quātum ⁊ de qbus cau
sis cum qbus quo loco quo tpe
qn̄ largiendū ⁊ quātū ⁊ qbus
quo tpe: qn̄ accipiendum: qn̄ re
tribuendū. De omnibus hmōi
ordinate ⁊ prudenter diiudica
re est vera discretio. Hec virt⁹
est magistra oīum virtutū: sta/
tuens omnib⁹ modū ⁊ ordinez
Ubi ergo discretio non est: ibi
charitas non seruat ordinē: qd
primo qd postremo diligendū
sit nec modū: qd minus: qd am
plius diligendum. Ibi humili
tas nimis se deijcit. Et sic ɓm
augustinum vbi nimiū ɓuatur
humilitas regendi frangit au/
ctoritas. Ibi obedientia ceca ⁊
stulta fit: credens etiam ī malis
obediendū. Ibi etiam largitas
se nimis effundit etiā histriōi/
bus sine necessitate. Ibi timor ī
desperationē deijcit: spes ī pre
sumptionē ɔuertit. Ibi iusticia
nimiā securitatez demonstrat.
Patientiā: misericordia: man/
suetudo: benignitas: iniusta dis
simulat. Ibi religio dissoluitur
veritas falsificat: castitas violat
maturitas leuis efficit: cōstātia
pmutat: hec virtus ex defectu
aliaꝝ virtutū crescit. Cū eni hō
sepe cadit de humilitate ad sup
biam vel vanā gliam: de chari
tate ad inuidiā: de patiētia ad
irā: de mansuetudine ad ranco
rem: de feruore ī torporē: de ca
stitate in carnalē cōcupiscentiā
de amore pauptatis ī auariciā
de pace ī turbationē: de vnione
in discordiā: de obedientia ī re
bellionē: de maturitate in leni/
tatem: de religione ī dissolutio
nem: de taciturnitate in loqua/
citatem vel detractionē: de spi/
rituali amore in carnalem: de
spe in presumptionē de iusto ti
more in humanū vel seruilem
timorem: de iusticia in securita
tem: de misericordia in molli/
tiem: de ɔstantia in mutabilita
tem: de veritate in falsitatē: tūc
primo fit cautior ⁊ ad cauendū
sollicitior ⁊ in oībus discretior.
Ad verā discretionem nos in/
ducere debet ⁊ pōt assiduat le/
ctio ⁊ meditatio in scripturis:
ɔtinua inuestigatio de sanctoꝝ

exemplis: frequens ɔsiliū a viris discretis: iuxta illud thobie iiij. A sapiente ɔsilium pquire. Unde dñs ad paulū actuū. ix. Ingredere inqt ciuitatē ꝛ ibi dicet tibi qd te oporteat facere Similit misit leprosos. d. luc. xvij. Ite ostendite vos sacerdotibus: non tm̄ vni sed pluribus vt si vnus minus discretus sit: alter discretior pquirat. Argumentū vere discretiōis habet: q oia facta sua de ɔsilio discretoꝝ ptractat: quos si semp habē non pōt singula opa sua ꝛ negocia in ɔscientia sua coram deo cum matura deliberatiōe discutit: iuxta illud eccliastici. xxxij. Nihil sine ɔsilio facias ꝛ post factū non penitebis. Nec tñ in hoc semp sue cōscientie credat nisi scripture manifestum testimoniū habeat: nec scripturam aliquatenus ad sensum suū retorqueat sed sensum suū scripture ɔformet. Argumentū indiscretionis habet: q ieiunijs: vigilijs: orōnib⁹: disciplinis: ꝛ lachrymis laborat sup vires breui tpe se destruens: vt pluribus annis ī seruitio dei inutilis fiat Sz heu pauci sunt hoīes qui in hmōi excedūt. Argumētū false discretiōis hz q volens cauere destructionē corporis: nihil eorū negligit q̄ cōmoda sunt corpori dicēte dauid: Fortitudinē meā ad te custodiā: ꝛ spūs interim sine spūali cibo deficit ꝛ tabescit q sine labore nullatenus haberi pōt. Uñ augustinus: infirmitatem nr̄e carnis timemus: salutē aīe negligimus: qꝛ caro si delicate nutrit occidit spm̄ teste augustino: Sicut tinea lanā deuorat ꝛ ligna: fenū: stipulam ignis cōburit: ita delicata caro aīam cōcremat ꝛ ɔsumit. Talis non cogitat φ tamen caro destruetur etiam si omni cōmodo frueret: sicut seculares oēm corpori voluptatē impendētes nō magis deo seruiūt: sz frequētius infirmant. Melius est viuentem spm̄ grā repletū esse in corpe languido: q̄z spm̄ languidum vel mortuū esse in corpe crassato vel decoro.

¶ De ɔgratulatōe. Cap. xxxv.

Congratulatio ad deum vera est congaudē deo in omni beatitudine et pfectiōe inata sibi eternaliter: videlz de oīpotentia: sapiētia: bonitate ꝛc. ꝛ φ nullius īdiget sz φ sibi sufficiat ꝛ oib⁹ creaturis. Itē cōgaudere de ordinatiōe celi ꝛ terre ꝛ oīuz que ī eis sunt: ꝛ de oibus operibus suis a pncipio vsqz ad finem seculi: pcipue de operibus incarnationis eius ꝛ circūcisiōis: passiōis

resurrectionis: ascensionis: spi/ritus sci missiõis: ꝛ de oibus iudiciis manifestis ꝛ occultis circa demões isernales circa aias pariter infernales in limbo i purgatorio ꝛ circa malos hoies in mũdo. Itẽ ꝯgaudere deo qcqd laudis ꝛ reuerẽtie hẽt ab angelis ꝛ a scis in celo ꝛ ab hoibus in terra. Itẽ vã ꝯgratulatio ad ꝓximos est ꝯgaudere sil' angelis ꝛ scis de glia in celo: pctõribus de ꝯuersione: iustis de ꝯforma tione ꝛ graꝶ cõseruatiõe: ecclie de sacris ꝛ donis spũs scti ꝛ cõ/gaudere simul hoibus in terra i eccla videlꝫ btẽ virgini patriarchis ꝓphis aplis ⁊c. ꝛ singu/lis electis de donis pceptis ꝛ pcipiendis simul a deo. Ad verã congratulationẽ nos inducere debet maxia vtilitas ꝓueniens ex ea. Nam qcqd deus pfectionis bonitatis ꝛ btitudinis in se naturaliter hẽt: qcqd glie angeli in celo ꝛ sci qcqd grẽ ꝛ virtutis eccla ꝛ fideles habent in ea hoc totũ ꝓpriũ fuit vnicuiqꝫ p ꝯgratulationẽ. Ad idẽ nos iducere debet ꝙ ꝯgratulatio pr̃is ꝛ filij ꝛ spũs sci origo fuit oium creaturaꝶ ꝛ fuit semp ꝛ nũc est principiũ oium opum diuinorũ. Argumentũ vere ꝯgratula/tionis hẽt q per oia delectat in oibus q̃ in deo sunt: cui ordinatio ecclesie ꝛ oia opera dei iudicia ꝛ mores diuini ꝛ scissima exempla dñi nostri iesu christi ꝛ oium amicoꝶ suorum ex corde placẽt ꝛ ea oia verbis comẽdat ꝛ aliis manifestat. Itẽ cui de singulis donis spũalibus naturalibus gratuitis angeloꝶ ꝛ sctõꝶ in celo ꝛ singuloꝶ hoium in terra generat gaudiũ spũale ꝛ ad hec oia semper ꝛ vbiqꝫ coopa/tur pro posse. Argumentũ false ꝯgratulatiõis habet qui omnẽ ordinationẽ diuinã in celo ꝛ in terra ꝛ opa iustoꝶ ꝛ virtutes ꝛ scãm eorum vitam in ore comẽdat: sed oia in corde vitupat Talib⁹ iproparatdñs isa. xxix. Populus hic labiis me honorat cor aũt iporũ longe est a me. Tales de corpe ecclẽsie precisi sunt qr bona corporis non participãt.

¶ De confidentia. Cap. xxxvj.

Confidentia vera ꝛ perfecta est mentis securi/tas ꝙ oipotens deus ꝛ fidelis amicos suos nunq̃ꝫ derelinquit: iuxta illud ecclesiastici xx. Quis sperauit in dño ꝛ confusus est ꝛ perm nsit in mandatis eius ꝛ dereliet⁹ est. Ille verã hẽt ꝯfidentiã q cert⁹ est ꝙ sup omnia bonus deus suis semper presens est in tribulatiõe ꝛ semper paratus est vt eos a tenta/tione liberet ꝛ liberatos glori/

ficēt. Hec ipse testatur in ps̄.xcj. Cum ipo sum in tribulatiōe ⁊c̄. Et sic fuit cum daniele in lacu le onum ⁊ cum noe in archa ⁊ cū ioseph in cisterna ⁊ carcere cuȝ tribus pueris in camino ignis ⁊ omnes benignissime libera/ uit. Unde beatus petrus dicit Nouit dñs pios eripere de ten tatiōibus. Et thobie.xxx. dicit: sarra. Hoc ꝑcerto habet omnis q̄ te colit: quia vita eius si in pro batiōe fuerit coronabit̄: si in tri bulatiōe liberabit̄: si in correcti one fuerit ad mīam tuam veni re licebit: q2 post tēpestatē tran quillū facis ⁊ post lachrymatio nem ⁊ fletū exultationē infun/ dis. Ille verā hēt ꝯfidentiā qui oēs preces suas ⁊ oīa desideria sua iusta: non dubitat exaudiri. Naȝ chrisosto. dicit: Si sine du bio accesseris ⁊ dixeris nō rece dam nisi accepo prorsus accipi es si iesum postulaueris: q̄ eum dare deceat ⁊ tibi petenti dare expediat. Hec virtus valde lau dabilis est ⁊ magni meriti corā deo: de qua hortat̄ apl's hebre. x.d. Nolite omittere ꝯfidentiā vestrā: que mognā habet remu nerationē. Ad veram ꝯfidenti am inducere nos debet q̄ lar/ gissimus deus. absq3 desiderio nr̄o maiora nobis sepe dedit: q̄3 auderemus desiderare. Si nō dedisset ex mera bonitate: non dedisset. Creauit eni nos deus pater ad imaginē scē trinitatis ⁊ scissimus eius filius iesus chri stus dedit nobis carnem suā ad manducandū ⁊ sanguinē suum ad bibendū ⁊ aīam in preciū re dēptionis. Quis eni vnq̄3 vel semel auderet de huiusmodi co gitare? Ad idem nos inducere debet dispositio christi in cruce De hoc dicit bernardus: Quis non capiat̄ ad spem ⁊ ad īpetrā dū ꝯfidētiā si attēderet i cruce xp̄i corpis dispositioneȝ? Uide caput iclinatū ad osculādū: bra chia extensa ad āplexandū: ma nus pforatas ad largiendū: lat⁹ pforatū ad diligendū totius cor poris extensionē ad se totū im/ pēdendū. Argumentū vere cō fidentie habet: quē de peccatis mortalibus ꝯscientia nō remor det vt testat̄.j.Jo.iij. Si nō rep̄ henderit vos cor vr̄m fiduciaȝ habemus vt quicq̄d petierim⁹ accipiemus ab eo. Unde legit̄ de susanna Daniel.xiij. Erat cor eius fidnciā hn̄s in deo: quia in nocentem se cognouit de cri/ mine obiecto. Aliud argumen tum confidentie habet qui in bonis operibus se continue ex/ ercet ⁊ specialiter in spirituali elemosyna que est remittere in iurias ⁊ supererogare oratiōes

de quo dicitur Thobie.iiij. Ele mosyna ab omni pctō ⁊ a morte liberat ⁊ nō patietur animas ire in tenebras. Fiducia enim erat elemosyna: omnibus facieti bus eam ⁊c̄. Aliud argumentū vere confidētie habet de remissione peccatorum: qui in iuuentute ⁊ sanitate ad veram penitētiam pro peccatis se exhibet teste Augustino dicente: Si positus i vltima necessitate accipit non negamus ei ꝙ petit: sed nō possumus ei dare securitatē ꝙ bene hinc exeat. non dico damnabitur sed non dico liberabit: penitentiā autem ei dare possumus: securitatē vero dare non possumus. Uis a dubio liberari age penitentiam dum sanus es quando peccare potuisti. Item qui verā volunt obtinere confidentiā conuertant vires opeꝝ corporaliū: ad opera spiritualia ꝫm illud isa.xlix. Qui cōfidunt in dn̄o mutabunt fortitudinem assumēt pennas vt aquile: vt q fuerunt fortes ante ad labores corporales: fortes postea sint ad spirituales. Argamentū diffidētie habet qui vilipendens gratiam redemptoris in peccatis scienter iacet. Unde io.ix. Scimus quia peccatores deus non exaudit: sed siquis dei cultor est ⁊ voluntatem eius facit hūc exaudit: Et ps̄.lxv. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet deus Et isa.ix. Iniquitates vestre diuiserūt inter vos ⁊ deum ⁊ absconderunt faciem dei a vobis ⁊c̄. Argumentum false confidentie est illius: qui putat iustissimum deum tantum vinci misericordia ⁊ pietate vt tam bonos ꝙ̄ malos saluet in die iudicij: eo ꝙ pro peccatoribꝰ mortus est. Conradicit dn̄s mathi xxv. Ibunt in supplicium eternum ⁊ isti.i. iusti in vitam eternam. Argumentum false confidentie habet qui putat peccatorem primam gratiam promereri posse ⁊ quando sibi placet Item si credat vt qui hic abundat in temporalibus bonis ꝙ etiam in futuro abundet gaudijs sempiternis. Contra hoc dicitur ps̄.lj. Uidebūt iusti diuitem scilicet in inferno ⁊ super eum ridebunt ⁊ dicent: Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suū: sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum.

¶ De mundi contemptu. Capitulū.xxxvij.

Verus mundi contēptus est abrenunciare rebus temporalibus pompis mundi dignitatibus ⁊ prelaturis spiritualibus ⁊ secularibus ⁊ abstrahere ab amicis carna/

libus ꝛ moribus secularibus ꝓ pter spem beatitudinis eterne. Ad hec monemur prima Jo. ij vbi dicit: Nolite diligere mundum neqꝫ ea que in mūdo sunt. Hunc contemptum habuit beatus augustinus cui displicebat quicquid agebat in seculo ꝛ cum loqueretur cum matre sua valde dulciter: vilescebatqꝫ ei mundus inter verba cum delectationibus suis. Similiter catherina: Agnes cecilia: ꝛ alie virgines regnum mundi ꝛ omnem ornatū spreuerūt propter amorem domini sui iesu christi. Ad contemptum ꝛ odium mundi inducere nos debet ꝙ tantam infidelitatem exhibet in fine dilectatoribus suis ꝛc̄. Nā et hoc actum est creatori a mundanis ꝙ in die palmarum gloriose susceperunt eum exeuntes obuiam ei ꝛ cantantes: benedictus qui venit ī nomine domini. sed postmodum in sexta feria processerunt clamantes coram pilato: crucifige crucifige eum si non esset hic malefactor ꝛc̄. Et cum penderet in cruce deridebant eum dicētes: Si filius dei es salua temeipsum: quem cum palmis ꝛ floribus ac frondibꝰ susceperunt virentibus spinis coronauerunt ꝛ virgis ꝛ flagellis ceciderunt. Et cui vestimenta in via strauerunt: ante crucē omnibus vestibus exuerunt ꝛ gloriā exhibitam omnino in cōtumeliam cōmutauerunt. Ad eundem contemptum ꝛ odium mundi inducere nos debet periculum ex amore mundi proueniens. Nam testatur iacobi iiij. ꝙ amicitia huius mundi inimica est deo ꝛ q̲ voluerit amicus esse huius mūdi inimicus dei constituetur: ꝛ quia mūdus odiuit dn̄m iesuꝫ ꝛ omnes amicos eius sicut ipse dixit aplis ad consolationē Jo. xv. Si mūdus vos odit ꝛc̄. Argumentū vere contemptus mundi habet qui non curat generis nobilitatem nec querit carnis voluptatem: nec diuitias appetit nec honoris culmen. Talis fuit moyses de quo dicitur hebreo. xj. Fide moyses grandis effectus: negauit se filium pharaonis contra nobilitatem: eligens magis affligi cum populo dei: q̄ꝫ peccati temporalis habere iocunditatē contra voluptatē maiores estimans diuitias thesauro egyptiorum: improperium christi contra diuitias temporales: aspiciebat enī in remūeratiōeꝫ. Aliud argumentū veri ꝯtēptus hēt q nec scl̄i blāditijs mulcet nec minis terret: nec vitupio nec laude mouet: nec odio nec feruore

hominū ad amorē mūdi incli/ natur. In hoc ꝯtemptū mundi fuit apl̄us qn̄ dixit philipen.iij. Omnia arbitratus sum vt ster cora: vt xp̄m lucrifacerē. Argu/ mentū falsi ꝯtemptus habet q amore seculi ꝛ illecebris ei⁹ tūc primo se abstrahit qn̄ i senectu te debilitate ꝛ paupertate in ip sis se exercere non valet. Tunc enim nō relinqt mūdū: sed ipe a mūdo relinqꝛ: sic heu q̄z plu/ rimi tūc peccare desinunt cum amplius peccare non possunt.

De maceratione carnis. Capitulum.xxxviij.

Maceratio carnis vera ē cū aliqs spōte castigat corpus suū ieiunijs: vi/ gilijs: orōnib⁹: cilitijs: discipli/ nis: abstinētia cibi ꝛ pot⁹ dele/ ctabilis: vt in oīb⁹ caro spūi sb/ iaceat. Hoc fecit aplūs.d.j.cor. ix. Castigo corp⁹ meū ꝛc. Et in/ dith.viij. eiusdē q̄ pulchra iuue nis et diues erat vidua postq̄z māserat cū viro suo trib⁹ annis a virginitate sua ꝛ mensib⁹ sex habuit ciliciū sup lūbos suos ꝛ ieiunabat oīb⁹ dieb⁹ p̄ter dies solēnes in hierl̄m. Ad amorez maceratiōis inducē nos debet magna vtilitas ex ea ꝓueniens Nā ex maceratiōe carnis spūs in spūalib⁹ negocijs roboratur iuxta illud apl̄i.ij.cor.xij. Cū in firmor tūc fortior sū.i.in spū. Et ecōtrario: ex molitie carnis vi/ gor spūs: in spūalibus negocijs hebetaꝛ: iuxta illud augustini: Delicata caro aiaz cōcremat ꝛ ꝯsumit sic ignis stipulā Argu/ mentū vere maceratiōis est cū carni nulla voluptas: sȝ solū ne cessitas impēdiꝛ: iuxta apostoli dictū.xxviij. Debitores sumus nō carni vt ƀm carnis volūtatē viuam⁹. Nā voluntas mala de licatiora ꝛ plura exigit q̄z neces sitas. Necessitas aūt paucis et vilibus contenta est Et subdit apl̄us malū ꝯsequēs voluptatē carnis.d. Si ƀm carnē vixeri/ tis: moriemini: sed si spū scā car nis mortificaueritis: viuetis. Manifesta sūt aūt opa carnis scȝ fornicatio: auaricia qđ ē ido loꝝ seruitus: veneficia: imundi cia ꝛc. q talia agūt regnū dei n̄ possidebūt nec ꝯsequenꝛ. Aliđ argumentū est qn̄ aliqs ƀm ꝯsi lium dn̄i iesu: odit aiam suā i h̄ mundo. Nā ipse dn̄s dicit luce xiiij. Qui non odit patrem aut matrē ꝛc. adhuc aūt ꝛ animaȝ suam non potest meus esse di/ scipulus: quod exponens gre/ gorius ait: Tunc bene odimus cum carnalibus desiderijs nō acqescim⁹ sed frangimus. Qui aūt carnē suā ꝯcupiscētijs n̄ re/ frenat: i laqueos diaboli se pre/

cipiat ẜm illud ecclesi.xviij. Si p̄stes aīe tue ↄcupiscentias ei⁹ faciet te ī gaudiū inimicis tuis sicut dalida tradidit sansonem fortissimū philisteis illudendū Judicū.xvj. Argumentuꝫ falsae macerati͠ois corpis hꝫ q tantū os suū ⁊ ventrem suuꝫ cohibet a cibi ⁊ potus voluptate: ⁊ linguā non cōpescit a verbis illicitis: nec visuꝫ refrenat a delectati͠oib⁹: neqꝫ cor a cogitati͠oibus ⁊ affecti͠oib⁹ voluptuosis. Par est enim os ⁊ ventrem restringere a cibis: vbi cor ⁊ qn̄qꝫ sensus delitijs pascunt᷑. Un̄ chrysost. Qui a cibis abstinent ⁊ mala agūt: domones imitant᷑: qb⁹ nō esca: sed neqtia semꝑ adest.

¶ De ↄtriti͠oe. Cap. xxxix.

Contritio vera est dolor ꝑ peccatis assumpt⁹ ꝑ qualitate ⁊ quātitate pctōꝝ cuꝫ ꝑposito ↄfitendi ⁊ satisfaciendi ꝑueniens ex gratia gratuita. Dolor eniꝫ naturalis vel dolor sine gratia nec ꝓdest nec valet. Quātitas doloris exprimit᷑ Jere.vj. vbi dī: Luctum vnigeniti fac tibi. Huc dn̄s p̄cepit ezechi.ij.d. Scindite corda vestra ⁊ nō vestimenta vestra. Ad hāc scissioneꝫ spūaleꝫ valēt spine: virge: flagella: crux: lancea q̄ scindebāt corpus dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Uera cōtritio rara est teste greg. Sciēdū ꝙ sunt qdā q etiā seculū relinquētes totuꝫ qdē ꝙ hn̄t offerunt tn̄ in bono qd agūt siue bonis que agūt minime cōpungunt᷑. Nec semper credēda ē vera ↄtritio: vbi gemit⁹ apparēt ⁊ lachryme. Naꝫ ex timore inferni: vel ex ↄsideratiōe alicui⁹ dāni: vel ex naturali dolore: vel ex naturali compassiōe sepe solēt talia ꝓuenire cū recordat᷑ aliqs enormitateꝫ sceleꝝ vel acerrimā iesu xp̄i passionē. Ad verā ↄtritionē exigit᷑ dolor d̄ oīb⁹ pctīs cōmissis ⁊ oīb⁹ bonis omissis: ⁊ oīb⁹ gratijs neglectis sibi ⁊ vniuersitati: ⁊ silr̄ que occasiōe sui cōmitti vel omitti vel negligi per aliquos potuerūt. Uerā ↄtritionem nobis inducere pōt si fideliter recogitem⁹ q̄ ꝑ peccatū amisim⁹ s. spm̄ sanctū cū oīb⁹ donis suis oēs quoqꝫ virtutes gratuitas: sancte trinitatis amicitiā ⁊ societatē totius curie celestis. Iteꝫ qd acqsiuim⁹: eternā videlicet mortē: maledictionē dei patris Hoc testat᷑ ps.cxviij. Maledicti q declinant a mādatis tuis. Odium domini iesu xp̄i: qui odit oēs oꝑantes iniquitatem. ps.v. Elōgationē spūs sancti: q etiā se aufert a cogitatiōib⁹ que sunt sine intellectu: sicut dī sapientie.j. Multo magis ab operi

bus malis hec peiora sunt hor/ribilia q̃ʒ ipa pena gehenne; si/cut dicit chrysosto. Ad idẽ idu/cere nos dʒ maxima vtilitas ex eā ꝓueniens. Nā minima ꝯtri/tio oẽs aīe maculas delet: mor/tẽ eternā occidit: benedictionẽ patris affert: amicitiā filij red/dit: familiaritatẽ spūs sancti in/ducit: ⁊ societatẽ ciuiū supnorū restituit: ⁊ quātūcūqʒ sit parua cõtritio magis satisfacit q̃ʒ ma/xima elemosynarum largitio. Hec oīa sepe pōderata in state/ra cordis: inductiua sunt vere ꝯtritiōis ⁊ certe. Argumētum vere cōtritiōis hʒ q in tantum peccati detestaꝛ imūdiciam: ꝙ omnẽ purgatorij penā eligeret libētius q̃ʒ ꝯtra dn̄m deū beni/gnissimū vnq̃ʒ peccatum cōmi/sisset: ⁊ q ad penā īfernalẽ poti/us exhiberet se: sicut eleazarus q̃ʒ vnq̃ʒ de cetero ex proposito aliqḋ pctm̄ cōmitteret: ⁊ q pe/nā omniū martyrū libētissime sustineret: vt ꝑ h̄ mereri posset ꝙ nunq̃ʒ de cetero aliqḋ perpe/traret pctm̄: ⁊ q ad oẽm afflictio/nẽ punitoꝝ letanter se offert vt ꝓ offensa deo digne satisfacere posset. Argumētū false ꝯtritio/nis hʒ: q q̃ʒuis pctā cōmissa de/fleat ꝯtinuo post dolorẽ eadem pctā vel alia cōmittẽ nō cessat. Cōtra h̄ dr̄ eccle. xxxv. Qui ba/ptizaꝛ a mortuo: ⁊ iterum tāgit mortuū qd ꝓdest lauatio eius. Silr̄ q de pctīs dolet: ⁊ de cete/ro pctā dimittere non ꝓponit: videlicet supbiā: inuidiā: carna/lẽ amicitiā: iniustā possessionē de q̃ dicit augu. Nō dimittitur pctm̄ nisi restituaꝛ ablatum ⁊c. Cōtra h̄ dr̄ eccle. xxiiij. Unꝰ de/struens ⁊ alter edificās qd pro/dest illis nisi labor? Destruit q depeccatis dolet: edificat qui ī volūtate peccādi manet. De ta/li edificatiōe dicit augu. Ex ma/la volūtate facta ē libido: ⁊ duʒ libidini ꝯsentiꝛ facta est ꝯsuetu/do: ⁊ dū ꝯsuetudini nō resistiꝛ facta est necessitas:

¶ De ꝯfessiōe. Cap. xl.

Confessio vera ⁊ synce/ra pctōꝝ absqʒ velami/ne corā sacerdote mani/statio. Hāc ꝓcepit dn̄s iesus le/prosis: cum dixit Luce. xvij. Ite ostendite vos sacerdotibus. Et beatꝰ iacobꝰ eiusdẽ. v. Cōfitemi/ni alterutrū pctā vestra. Ad ve/rā ꝯfessionẽ exigiꝛ ꝙ sit pura: ī/tegra: discreta: fidelis ⁊ ꝑfecta: iuxta illud: Effunde cor tuum si/cut aquā ante ꝯspectum dn̄i. In effusiōe notaꝛ integritas. Non ex ꝓposito dicenda sunt minua/tim vel guttatim pctā: de qbus nunq̃ʒ facta ē ꝯfessio: ſʒ quicqd pōt semel cogitari totuʒ coram

vno sacerdote semel effundi dz sicut aquã. Ibi notaẜ ꝙ simplex dz eẽ ⁊ pura. Non.n.ex timore seruili: vel coactiõe faciẽda est ꝯfessio: sed pure ⁊ simplr̄ ꝑpter deũ. Discretio ibi notaẜ cor tuũ Nõ.n.solũ ꝯfitẽda sunt verba ⁊ facta cõmissiões: ⁊ omissiões: ⁊ incessus: sꝫ etiã cogitatões imũde: morose affectiões: inordinate intẽtiões: mixte volũtates et ꝑuerse: iudicia ⁊ suspectiões temerarie. Nã dicit origenes ꝙ ĩ illa die cogitatiões accusabũt aĩas vel defendẽt: nõ cogitationes q̃ erũt tũc: sꝫ q̃ nũc sunt ĩ nobis q̃ꝝ q̃dã note relinquenẜ in corde velut ĩ cera. Fidelitas et ꝑfectio notanẜ ibi añ ꝯspectum dñi. Scdꝫ qppe cognitionẽ dei oĩa ꝯfitenda. Ubi.n.vnũ peccatũ nos cognoscimꝰ: ip̄e in sapia diuina mille cognoscit. Ad confessionẽ verã nos ĩducẽ dz: certa remissio pctõꝝ: et mundatio aĩe: iuxta illud Jo.v. Si ꝯfiteamur pctã nr̃a: fidelis est deꝰ: vt remittat et emundet nos ab oĩ iniqtate. Et qꝛ ad ꝑpitiationeꝫ astringiẜ pr̄ filiꝰ ⁊.s.s.ƀm illð: ⁊ si omnia nouit deus: vocẽ tamẽ cõfessiõis expectat: habet enim ⁊ causam cognoscendi pater: qꝛ qcqd vult filius vult pater. Argumẽtũ vere ꝯfessiõis habet: q peccata oĩa sicut aquã effundit vt non remaneat color: sicut in effusione lactis: nec pinguedo vel sapor remaneat: cũꝫ dicitur peccatũ ⁊ taceẜ quãtitas ⁊ diuturnitas delectatiõis: in qua rõ penitus absorbetur: iuxta illud ꝑs. Intrauit sicut aqua in interiora eius: ⁊ sicut oleum in ossibus eius. Oleũ manet: cum diciẜ peccatum ⁊ taceẜ infamia ⁊ malũ exemplũ ⁊ scandalũ alioꝝ. Sed vere confitẽs manifestat ip̄m peccatũ: ⁊ antecedẽtia peccati ⁊ eius sequelas. Aliud argumentum vere confessionis ẽ cum aliquis confitetur peccata sua in numero: pondere ⁊ mensura. In numero confitendum est.i.vices peccatorum: qꝛ vulnus sepiꝰ renouatuꝫ tardius sanatur. In mensura est diuturnitas peccati. Qui enim diutius infirmatur citius moritur. In pondere.i.in grauitate. Aggrauatur autem peccatuꝫ ex sacro loco ex sacro tempore vl' ex persona: vt clericus ⁊c̃. Argumentum falſe confessionis est: cum propter hoc aliquis confitetur ne infidelis dicatur: vel vt sanctior reputetur: vel ne sacra cõmunio sibi sine confessione negetur. Sic confitebaẜ saul ne a propheta samuele corã populo confunderetur.

¶ De penitẽtia. Cap.xlj.

Penitentia exterior vera est abstinere a licitis cũ de illicitis venia postulat. Sic penitẽtes ⁊ claustralis a carnalib⁹ abstinẽt: delicatas vestes abijciũt: ieiunia ꝯuãt: vigilijs insistũt: disciplinis se affligũt: silentiũ tenẽt: ꝓpriã volũtatem frangũt: ⁊ a mltis delectationib⁹ se abstinẽt q̃ licita eis essent si nũq̃ӡ illicita comisissent. Hãc ꝑcepit dñs iesus ⁊. b. iohẽs bap. d. matth. iij. Penitẽtiã agite ⁊c. Ad verã pniam ĩducere nos debet necessitas. Nã absq̃ӡ illa nõ est salus teste dño iesu luce. xiij. Nisi pniaӡ egeritis oẽs simꝑibitis. Et btũs aug. Pctã siue magna siue pua sint ĩpunita eẽ nõ pñt. Uñ dñs misit dauid penitentiã ꝓ pctõ suo ꝙ numerauerat ꝑplm vel vt sustineret septẽ annis famẽ in t̃ra vel tribus mensib⁹ vindictã inimicorũ: vel tribus dieb⁹ pestelentiã Et elegit dauid sibi ⁊ pplõ cõtinuã plagã mortis. Per h̃ significat̃ ꝙ necessario qlibӡ ꝓ pctis suis puniet̃ vel in inferno ꝙ significãt septẽ anni famis vel in purgatorio ꝙ significat violentia inimicoꝝ trib⁹ mẽsibus: vel tpali pena qd̃ significat triũ dierum pestilẽtia ⁊c. Sic vtile est nobis eligere penã leuissimã ⁊ subito trãseuntẽ. Argumentum vere pnie est debita cõmensuratio pene ꝯtra culpã: vt ꝯm quãtitatẽ culpe sit quãtitas ⁊ grauitas pene ꝯm delectationẽ culpe sit amaritudo pene: ꝯm diuturnitatẽ ⁊ multiplicitatẽ culpe sit mltiplicitas ⁊ g̃uitas pene ꝯm illud luce. xiij. Facite vobis dignos fructus pnie. Sicut enim singule infirmitates corpis hñt necesse singulas medicinas et nulla tã efficax est q̃ sanet oĩes egritudines: ita singła pctõꝝ genera spãlem hñt pniaӡ. Nõ enĩ directe emẽdat̃ supbia ꝑ elimosynã: rancor ⁊ inuidia ꝑ orõnẽ auaritia ꝑ ieiuniũ ⁊ sic de alijs: sӡ supbia ꝑ hũilitatẽ auaritia ꝑ elemosinaꝝ largitionẽ: ĩpudicitia ꝑ carnis castigationẽ: gula ꝑ ieiuniũ: inuidia ꝑ charitatẽ ⁊ iniurie remissionẽ: rapina ⁊ ĩiusta possessio ꝑ restitutionem sic dic̃ chrisost. Si nõ põt qs explere oẽӡ satisfaciẽdi ordinẽ tũc benign⁹ de⁹ q̃lẽcũq̃ӡ suscipit emẽdã: tũc ꝓ ĩ iustis reb⁹ valet ieiuniũ si ñ ꝑt restituẽ si ñ ꝑt ieiunare valet orõ: si ñ põt orare ꝓpt̃ ĩfirmitatẽ sufficit deo bona volũtas. Argumẽtũ false pnie est sic̃ dicit Innocẽtius cũ penitẽs ab curiali vel negotiali nõ recedit ꝙ sine pctõ nullaten⁹ agit valet aut si odiũ ĩ corde gesserit: aut si offenso cuilibӡ nõ satisfaciat: aut

si offensus offēdēti nō idulgeat: aut si arma ꝯtra iusticiā gerit. Itē falsa est pnia qñ vnuȝ pctm̄ emēdaf ⁊ de alio non curatur.

¶ De pseuerantia Caplm.xlij.

PErseuerātia vͣa est in bonis opibꝰ frequēs exercitatio: ꝯtinuū studium ad pfectiōeȝ: spūaliū graꝝ ⁊ vtutū diligētissima vsqȝ mortē conseruatio. Ad hāc iuitat nos dn̄s apoc.ij. Esto fidelꝰ vsqȝ ad mōtē ⁊ dabo tibi coronā vite. Hāc habuit btūs iob cū dixit Donec deficiā nō recedā ab īnocētia mea eiusdē.xxvij Et thobia vsq corpa occisoꝝ occultauit ī domo sua ⁊ media nocte speliuit: licȝ cū propter hͦ rex spoliari iusserit ⁊ occidi. Ad amorē pseuerātie nos inducere debet maxima vtilitas ex ea pueniēs. Nā ex ea oē opus bonū ⁊ oīs vtus coronaf ⁊ tota hoīum salus in ea ꝯsistit ſm illud dictū dn̄i iesu. Qui pseuerauerit vsqȝ in finē hͥ saluus erit sine q̄ vlla vtus vel bonum opus irremunerabile est sine q̄ oīs pfectio in nihilū redigitur. Quid eni pfuit aplo iude qꝫ dn̄s ipm de mūdo eligerat: qd pfuit familiaritas xpi: qd scā pdicatio quā sepe ab ipo audierat: qd exēpla virtutes: mirabilia q̄ ab ipo audierat vel viderat qd societas aploꝝ: qd grā sibi collata predicādi ⁊ miracula faciēdi? Nōne ei cū alijs aplis dixit: Eūtes pdicate qꝛ appropinqbit regnū celoꝝ: īfirmos curate: mortuos suscitate: leprosos mūdate demōes fugate. Argumētū vē pseuerātie habet q nec amore vite nec terrore mortis nec minis nec pmissis a rectitudie flecti pōt: sicut susanna mortē non timēs dixit: Si pctm̄ egero ⁊c. Et mathathias.j.macha.iij. Et si oēs gentes obediūt antiocho regi vt recedat vnusqsqȝ a seruitute legis patrū ego ⁊ filij mei obediemus legi dei: ppitius sit nobis deus. Argumentū false pseuerātie hēt de q sua sanctitate false psumens qꝫ cadere non possit ex qua nascitur animi libertas exinde nō habet custodiam sui: ⁊ sic est īpossibile in sanctitate pseuerare. Et si apli essēt in mūdo non haberent sui custodiā cadere possent. Exēpluȝ de dauid: qui adulteriū ⁊ homicidiū simul ppetrauit quia negligens fuit in custodia oculoꝝ. Cōqueror tibi ops deus cū multis lachrymis ⁊ guttis sanguineis filij tui qꝫ adhuc non proueni ad principiū alicuius virtutis in ea pfectiōe qua scriptū est. Gaudeo tantum qꝫ omnes virtutes habebimus pfectiꝰ q̄ȝ humanꝰ valeat cōprehendē in

tellect⁹. Cõfiteor tibi dñe q beatus est in pñti ⁊ beatior erit i futuro q hʒ has virtutes in ea p/fectiõe sicut hic scripte sũt licet forte min⁹ sufficiãt ad salutẽ. peto tñ cũ oĩ desiderio filij ⁊ spũs sci ⁊ oĩuʒ creaturarum: vt mihi des discretionẽ int ṽtutẽs gratuitas ⁊ naturales: vt si multitudines virtutũ: vt qcũqʒ hanc legerit materiã vel de ipsa audierit vel cogitauerit tu oĩpotens optime de⁹ ꝯfer saltẽ vnicã virtutũ verã ⁊ pfectã. Et cert⁹ sum q, q habuerit vnã ad te dñe oẽs simul hʒ ⁊ q crescit in vna simul in oĩb⁹ crescit: ⁊ q in vna decrescit simul in oĩbus decrescit: ⁊ q vna caruerit nullã hʒ: q2 oẽs vnite sunt in gratia. Amen.

¶ Explicit libellus de veris et falsis virtutibus ⁊ earuʒ signis edit⁹ a Reuerendissimo in xpo patre fratre vmberto magistro ordinis. M.cccc.lxvj.

¶ Explicit hͦ opus in xpi noĩe.

¶ Regule quedam breuissime ac valde vtiles Reuerendi ac deuoti patris fratris Hieronymi Sauonarole ferrariēsis ordinis predicatorū: que ad oēs religiosos pertinent.

PRincipale studiū religiosi est conari die noctuq; vt anima sua sit dño deo coniuncta p orōnez & contemplationē continuumq; amorē actualem. Qd qdem nequaq; facē poterit nisi pacē mentis possideat: quā possidere nō poterit nisi se amore omniū creaturarū ac sui ipsius penitus spoliauerit: veneritq; vsq; ad cōtemptū & odium vite sue. Que oīa si voluerit obtinē necesse est cū omi sollicitudine prius has quas subscribemus regulas obseruare.

¶ Primo ita debet paupertatem diligere in particulari et i cōmuni vt statuat firmiter i corde suo nullo modo se velle aliqd possidere: nec aliqd ad vsuz habere: nisi qd ei summopere necessariuм fuerit: intantū vt odio habeat omēs diuitias magnas & paruas: etiam ipsa vestimenta sine qbus honeste viuē nō pōt: gaudeatq; de monasterij paupertate & doleat de eius abūdantia cū desiderio vt pauperrime viuat vsq; ad extremā necessitatem: quia vere pauper in paupertate gaudet.

¶ Scdo quantū ad votū castitatis ita debet fugere oēs carnis illecebras vt non modo ab illicitis sed etiā a licitis recreationibus abstineat: ita vt nunq; ex toto relaxet preconceptū rigorem: sed semp sibi iratus castiget rationabili obsequio corpus pprium: omnesq; sensus a delectatione cohibeat nec satisfaciat desiderijs suis sed semp gaudeat flere & lamētari & domino decantare vsiculū illud. Recogitabo tibi omnes annos meos ī amaritudine aīe mee.

¶ Tertio semp ī mente habēs dñi nostri iesu christi subiectionem ad matrez suā & putatiuū patrem suū ioseph & obediētiā vsq; ad mortē mortem aūt crucis studeat cū omni conatu & viribus suis seipsum nō solū maiorib⁹ sed etiā equalibus minoribus: & oibus etiam vilissimis seruire & eis vt decet statū suū humiliter obedire & cū aplo dicere: cum liber essem ex oibus oiuz me seruum feci &c.

¶ Quarto studeat ita gubernare linguā suā vt non solū illicita non loquatur: non soluz nō ociosa verba aut risum mouen

tia dicat sed etiã necessaria in longũ non ptrahat: loquaturq semp de oibus cũ timore ⁊ potius desideret audire ⁊ doceri q̃ loqui ⁊ alios docere: quia in multis offendimus omnes ⁊ q in verbo non offendit hic perfectus est vir: ⁊ diabolus in nullo subtilius decipit religiosum q̃ per loquacitatem: p quã subtrahit euz ab orone ⁊ ɔtemplatione: a qb⁹ cũ fuerit subtract⁹ perdit omne robur mentis sue ⁊ ita inimicus preualet facilit cõtra eum sicut vult ⁊ vt libet.

¶ Quinto caueat a distractionibus seu ab his que solent animũ in partes diuidere vt sunt curiositates sensuum ⁊ intellectus. Qui enim volunt multa ⁊ inutilia videre ⁊ audire seu intelligere diuidunt cor suum ad multa: ⁊ ita remanent dissipati nec compũcti. Negocia ergo proximoꝝ et facta aliena adeo relinquẽda sunt: vt nec velim⁹ minimã eoꝝ partem intelligẽ. Negocia quoq ɔ̃uentus officialib⁹ ipsius penitus relinquãtur. Quidã zelo quodã idiscreto qui non est ɓm ɔscientiã volunt oĩa intelligere ⁊ inquietãt seipsos: impleturq mens eorũ phantasijs indignatioĩb⁹ murmurationibus ⁊ nõnunq̃ inuidia ⁊ ambitiõe ac detractione ɔ platũ ⁊ alios ɔfratres suos. Si nullum habes officium i cõuentu gaude q2 pacem magis acquires. Si habes humiliter ea que ad ipm ptinent ⁊ sine q̃rela exequaris. Ne desideres habere aliquod officiuz sed sta in pace ⁊ libentius suscipe officia vilia q̃ honorifica. Et breuiter ab oibus que te ab intentione contemplatiõis diuine ⁊ pacis quãtum possibile tibi est salua obedientia ⁊ charitate cauere debes cũ omni sollicitudine aliter pacem non inuenies.

¶ Sexto debet fugere hoĩum cõuersationẽ presertim secularium ⁊ dissolutoꝝ fratrum: potissime aũt mulieꝝ ⁊ cõsanguineoꝝ ⁊ solitudinez amare: nec vnq̃ i publicũ apparere nisi p necessaria honesta vel vtili cã ⁊ semper breuiter se expedire. Neminẽ tñ ppter hoc religiosus iudicet aut contẽnat sed seipsum semp decipiens tãq̃ vtilem in oculis pprijs indignum arbitretur habitu religionis ⁊ alioꝝ fratrum ɔuersatione.

¶ Septimo cũ omni ⁊ summa diligẽtia ⁊ sollicitudine vacare debet oroni ⁊ ɔtemplationi: ita vt sepissime eleuet mentẽ suam ad deum ⁊ oret cũ breuitate tã in eccli a q̃ in mensa: tam in domo q̃ in theatro: tam sedendo

q̃ ambulando: ⁊ frequētissime dicat versiculū illud: De⁹ in adiutoriū meū intēdē: dñe ad adiu. me festi. Item dicat Miseri cordia tua dñe sbsequet me: vt inhabitē in domo dñi oib⁹ diebus vite mee. Sic enim faciēs obtinebit mētis quietē: ⁊ adeo ɔiūget deo q̃ nihil aliud poterit cogitare nec diligere: ⁊ erit quodāmodo in hac vita beat⁹.

¶ Qui ergo seruauerit istas septē regulas replebit septē donis spūs sci: a quo spū sācto aīa ei⁹ acta gustabit ea que nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit: que p̄parauit deus diligētib⁹ se: ⁊ labores religiōis p nihilo reputabit ⁊ videbunt dies pauci pre amoris magnitudine.

¶ Religiosi aūt q ista nō cōsiderāt: sed ambulāt sine ɔfideratiōe finis ꝓprij efficiunt tepidi: ingeti: murmuratores: ambitiosi: iracūdi: auari: loquaces sensuales: hystriones ⁊ duriores q̃ seculares ad penitētiam ⁊ nisi deus p suā misericordia eos reuocet aut ɔseruet in alia labunt p̄cipitia a qb⁹ nunq̃ postea liberant: q2 vt dicit sanct⁹ thomas diuin⁹ doctor i secūda scđe: Religiosi ex malicia peccātes efficiunt pessimi ⁊ icorrigibiles. ⁊ sanct⁹ Aug. dicit q̃ sicut nunq̃ expt⁹ est meliores q̃ illi q in monasterio ꝓfecerunt: ita nec deteriores q̃ q in monasterio defecerūt.

Conemur igit nos frēs talē bonitatē in monasterio accipe vt sim⁹ meliores hoies mūdi: ⁊ magnā coronā acquiramus in celis: vbi regnat benedict⁹ de⁹ in secula seculoꝝ Amen.

¶ Oratio vel p̄s veneralis p̄ris fratris hieronymi de Ferraira ordinis p̄dicatoꝝ. S. dñici.

Diligam te domine: fortitudo mea.
Diligam te domine: virtus anime mee.
Diligam te semper ineffabilis exultatio mea
Viuet iam non mihi: sed tibi tota vita mea.
Vita in quā que perierat in magna miseria mea.
Vita que suscitata est in magna misericordia tua.
Nisi enim quia iuuisti me paulominus habitasset
in inferno anima mea.
De portis mortis exaltasti me: vt annūciem omnes
laudationes tuas.
Gratias tibi deus meus: quia liberasti me.

Gratias tibi lux mea: quoniam illuminasti me.
Gratias tibi amor cordis mei: qm̄ vulnerasti me.
Sero te timui: maiestas infinita.
Sero te cognoui: pulchritudo tā antiq̄.
Sero te amaui: bonitas eterna.
Querebam te quies mea: ꝛ non inueniebam.
Non inueniebam te: eo ꝙ male querebam.
Querebā te per exteriora: ꝛ tu ī īteriorib⁹ habitas.
Lustrabā vicos ꝛ plateas: ꝛ requiē nō inueniebam.
Querebam foris: quod intra me erat.
Longe te esse putabam: ꝛ tu prope ꝛ intus eras.
Eram longe a te: ꝛ tu prope mihi eras.
Dixisti mihi: ꝛ audiuit anima mea.
Quere intus ꝛ inuenies bonum tuum.
At ego miser: foris querebam deum meum.
Interrogaui terram si esset deus meus.
Interrogaui inq̄z: ꝛ respondit mihi:
Quere super me: non sum ego deus tuus.
Interrogaui mare: ꝛ respondit mihi:
Fallitur talis: non sum ego deus tuus.
Interrogaui aerem: ꝛ respondit mihi:
Ascende superius: non sum ego deus tuus.
Interrogani ignem: ꝛ respondit mihi.
Assume tibi pennas: non sum ego deus tuus.
Interrogaui celū solē lunā ꝛ stellas ꝛ rn̄derūt mihi
Exaltare super nos: non sumus deus tuus.
Interrogaui angelos: ꝛ responderunt mihi:
Accede ad cor altum: non sumus deus tuus.
Interrogaui vniuersas creaturas: ꝛ rn̄derūt mihi:
Responderunt inq̄z mihi voce grandi ꝛ forti:
Qui nos ex nihilo fecit: ipse est deus tuus.
Ubi est deus meus: respondete mihi?
Ubi queram illum docete me obsecro.
Ubiq̄z est deus tuus: quere in corde tuo.
Celum ꝛ terram implet: implet ꝛ cor tuum.
Et conuersus ad cor meum: aio ad deum meum:

Quomodo huc intrasti: domine deus meus.
Per quam portam venisti: dulcis amor meus.
Oculos interrogaui ⁊ responderunt mihi:
Si coloratus non fuit: per nos non introiuit.
Aures excitaui: ⁊ responderunt mihi:
Si sonitum non fecit: per nos non introiuit.
Nares pulsaui: ⁊ responderunt mihi:
Si non redoluit: per nos non introiuit.
Gustum tetigi: ⁊ respōdit mihi:
Si non sapuit: per me nō introiuit.
Tactum adiuraui: ⁊ respondit mihi:
Si corpulentus non fuit: per me non introiuit.
Intus ergo eras: ⁊ sensus hoc nesciebant.
In animā intrasti: ⁊ per corporeos sensus nō ītrasti
Lux enim tua lucet: vbi locus non capit.
Uox tua sonat: vbi tempus non rapit.
Odor tuus redolet: vbi flatus non spirat.
Sopor tuus sapit: vbi non est edacitas.
Amplexus tuus tangit: vbi non diuellitur.
Quid ergo es deus meus: quid tu amor meus.
Interrogaui eum: ⁊ respondit mihi:
Accedet homo ad cor altum: ⁊ exaltabitur deus.
Uere tu es deus magnus: qui vincis scientiā nostrā
Tu solus es potens: ⁊ verissime beatus.
Tu rex regum ⁊ dominus dominantium.
Tu solus habes īmortalitatē ⁊ lucem inaccessibilem
Quam nullus hominum vidit: nec videre potest.
Multa de te dicimus: sed deficimus verbis.
Maior es enim omnium corde ⁊ omni laude.
Tu es deus vnus: in trinitate gaudens.
Deus pater: deus filius: deus spiritus sanctus.
Tres quidem persone: non tamen tres essentie.
Unus deus ac dominus: non tres dij aut domini.
Hic est deus meus: qui bonoꝝ meorum nō indiget.
Qui ꝓpter suam bonitatem vniuersa hec creauit.
Nulla re indiget: ⁊ omnia portat ac gubernat.

Et ꝑpter nos homines seipm̄ exinaniuit.
Factus est homo: pro hominibus crucifixus.
A mortuis resurrexit: ⁊ super omnes celos ascendit
Ut nobis prepararet imortalitatis locum.
Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos.
Cuiꝰ regni ñ erit finis ⁊ cū ipo regbimꝰ i scl'a sēpiťna
Ubi enim caro mea regnat: regnare me credo.
Si proprio filio pro omnibus: non pepercit.
Credimus ꝙ cum illo omnia nobis donauit.
O inestimabilis dilectio charitatis:
Ut seruum redimeres filium tradidisti.
Dilexisti me valde: vnice amor meus.
Dilexisti me: priusꝗ̄ diligerem te.
Ad imaginem tuam tu creasti me.
Omnibus creaturis tuis: preposuisti me.
Angelos tuos spiritus fecisti propter me.
Mandastiqꝫ eis: vt custodiant me.
Ne forte offendam ad lapidem pedem meum.
Intra infideles non fecisti me.
In spiritu ⁊ aqua baptizasti me.
Diuitias ⁊ paupertatem non dedisti mihi.
Intellectum ⁊ sapientiam docuisti me.
Et quando errabam: vocabas me.
Pulsabas ad ostium: ⁊ non aperiebam tibi.
Operabar in virtute mea: que tamē virtus nō erat
Currere volebam ⁊ deficiebam.
Ibi magis cecidi: vbi me magis stare credidi.
Factus sum vilis tanꝗ̄ vas perditum.
Elongaui fugiens in regionem longinquam.
Uanitatem dilexi: ⁊ vanus factum sum.
Cecus eram: cecitatem amabam.
Seruus eram: seruitutem desiderabam.
Uinctus eram: vincula non horrebam.
Amarum dulce: ⁊ dulce amarum credebam.
Miser eram: nec cognoscebaꝫ
Ego peccaui: tu me visitasti.

Ego cecidi tu me erexisti.
Ego ignorani:tu me docuisti.
Ego non vidi:tu me illuminasti.
Abieram in peccatis:venundatus eram.
Uenisti ad me:vt redimeres me.
Et tātū me dilexisti:vt sāguinē tuū pciū p me dares
Dilexisti me plusq̄ʒ te:qui mori voluisti p me.
Tali pacto:tam charo precio reduxisti me de exilio
Redemisti me de supplicio.
Uocasti me nomine tuo.
Signasti me sanguine tuo.
Ut memoriale tuū esset apud me
Et nunq̄ʒ recedere a corde:q p me ñ recessit a cruce
Cognoscaʒ ergo te cognitor meus.
Cognoscam te virtus anime mee.
Ostende te mihi consolator meus.
Uideam te lumen oculorum meorum.
Ueni ad me gaudium spiritus mei.
Uideam te leticia cordis mei.
Quisquis enī cognoscit te:diligit te
Obliuiscitur se:amat te plusq̄ʒ se.
Relinquit se vt veniat ad te.
Expelle ergo dñe tenebras mentis mee.
Ut memoria mea te recolendo gaudeat.
Oculus meus te videndo iubilet
Anima mea te diligendo ardeat.
Bonum est enim mihi adherere deo meo
Pone in salutari meo tam spem meam.
Cū.n.tibi non adhereo:in trāsitoriis aīo diffundor.
Cogitatione versor:locutione implicor.
Miser igit ego:miser inq̄ʒ ego.
Quando tibi tantū adherebo:vt non peccem tibi.
Qñ poterit mea obliquitas tue rectitudini adeq̄ri.
Tu dñe diligis solitudinem:ego multitudinem.
Tu silentium:ego clamorem.
Tu veritatē:ego vanitatem.

Tu mundiciam ego imundiciam
Per temetipsum itaqz domine te rogo
Illūina ocl'os meos: vulnera coꝛ meū charitate tua
Perfice gressus meos in semitis tuis
Ut non moueantur vestigia mea.
Libera captiuum: collige dispersum
Reintegra scissum: erige elapsum
Da mihi coꝛ qđ te cogitet
Da mihi mentem que te recolat
Da intellectum qui te intelligat
Da rationem que tibi faciliter adhereat
Da mihi animam que te diligat
Da voluntatem que nunca te recedat
Pꝛope esto mihi in animo: pꝛope in oꝛe
Pꝛope in opere pꝛope in auxilio
Pꝛope esto mihi: quia amoꝛe langueo
Pꝛope esto mihi: quia sine te moꝛioꝛ
Pꝛope esto mihi: quia te recolens suscitoꝛ
Odoꝛ enim tuus me recreat
Memoꝛia tua me sanat
Lux tua dulcis me viuificat
Uox tua suauis me delectat
Sed tunc satiaboꝛ cum apparuerit gloꝛia tua
Tibi ergo dixit coꝛ meum: tibi inquā anima mea
Quesiui vultum tuum: vultum tuum dn̄e requiram
Ne auertas faciem tuam a me
Ne declines in ira a seruo tuo
Adiutoꝛ meus esto ne derelinquas me
neqz despicias me deus salutaris meus
Quoniā pater meus ⁊ mater mea dereliquerūt me
Deus autem misericoꝛditer assumpsit me
Legem pone mihi in via tua:
Et dirige in semitā rectam pꝛopter inimicos meos
Ne tradideris me in animas tribulantiū me
Quoniam insurrexerunt in me testes iniqui
Et merita est iniquitas sibi

Credo videre bona domini in terra viuentium
Ideo cantabo domino in vita mea
Psallam deo meo q̃zdiu fuero
Jocundum sit ei eloquium meum: ego v̂o delecta/
bor in domino. Amen.

¶ In nomine sancte trinitatis isti tres tractatus vtilissimi feliciter expliciũt. Impressi venetijs per Joãnem Emericum de Spira. Anno incarnatióis M.cccc.xcv. sexto kl'as Maij.

